AŞEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂTIANU

1821
DATE ŞI FAPTE NOI

DE

EMIL VÎRTOSU

„CARTEA ROMÂNEASCĂ", BUCUREŞTI
1932

AŞEZĂMÂNTUL CULTURAL
ION C. BRĂTIANU

XVII

1821

DATE ŞI FAPTE NOI

DE

EMIL VÎRTOSU

„CARTEA ROMÂNEASCĂ", BUCUREŞTI
1932

INTRODUCERE

„Veniți, dar, în numele Domnului, să ne înviem neamul și să ne întocmim patria!" [1].

Cu mult înainte ca Turcii să treacă Dunărea spre a potoli și pedepsi răscoala lui Tudor Vladimirescu și a eteriștilor, „țara" începe să se împrăștie, biciuită de teamă. Iși părăseau toți căminurile, la voia întîmplării, goniți de jafurile și împilările arnăuților și ale pandurilor, chiar dacă la început îi primiseră cu sufletul și brațele deschise, sau poate tocmai de aceea. [2] Boeri mari sau simpli cinovnici, avuți și mai puțin avuți, porneau buluc în pribegie, pe drumuri de munte, spre pămîntul chesaro-crăiesc al Ardealului și Banatului. [3]

Dar fiorul de groază care preceda intrarea Turcilor în București, la 15 Mai 1821, răscoli și răbdarea celor mai încercați, mai puțin sperioși. De aceea, cînd ultimele detașamente de panduri părăseau Cotrocenii, luînd cu ele nădejdile de mai bine ale „prostimei", în Bucureștii primăvărateci, dar îngroziți, rămîneau numai cîțiva oameni cu răspundere și pricepere, călăuziți de marele vornic Mihalache Manul. Aceștia aveau să ocîrmuiască, supt oblăduirea caimacamului

1 Manifest anonim din 20 Iunie 1822. Cf. Nr. XLII, p. 165.

2 Intre cei dintîi pleca și banul Grigorie Brîncoveanu. Cf. Nr. XIII, p. 59—61.

3 Chiar Tudor Vladimirescu poruncește, la începutul lui Aprilie, ca satele de pe marginea Dunării să se tragă înăuntru, cale de o zi. (Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 115, 118).

C. Negri, destule zile, ţara risipită şi multa lume necăjită, sărăcită şi bîntuită de Turci.[1] Cei ce păşiseră dincolo de pajura fruntariei duceau cu ei nădejdile şi încrederea ţării, la ale cărei nevoi şi dorinţi puteau de acum înainte să se gîndească în linişte, nestînjeniţi nici de „rebelişti', nici de eterişti, dar, mai ales, nesupăraţi şi neterorizaţi de prezenţa oştirilor turceşti. Duceau aşa dar cu ei, ca pe un palladium virtual, libertatea întregii ţări. Şi în numele acestei libertăţi vor plănui mai tîrziu prefaceri fundamentale, pentru a întemeia o mai bună întocmire patriei, care singură rămăsese locului, pustie, cu fruntea plecată în ţărîna cailor cotropitori, cu necazurile şi sărăcia de totdeauna.

Băjenarii din Oltenia au apucat spre două zări. Mehedinţenii, mai ales, au trecut în Banat, la Lugoj, în satele din jur şi în tot cuprinsul judeţului Severin. Sînt îndeosebi negustoraşi, multă lume nevoiaşă, mulţi foşti „rebelişti".[2]

Boerimea însă, şi în primul rînd cea craioveană, încape la Sibiiu, în preajma creditelor de totdeauna, acordate cu largheţă de Casa Hagi Pop. In fruntea acestei boerimi păstorea episcopul Galaction al Rîmnicului.[3]

Dar boerii munteni, inima şi gîndul viu al ţării, pornesc în altă parte, spre Braşov, pe vechile drumuri de negoţ de pe Valea Prahovei, bîntuite cumplit acum de pandurii răzleţiţi şi de „arvaţii" jefuitori.[4]

Cetate a răstriştilor valahe, Braşovul cunoştea de veacuri popasurile lungi, obosite şi triste, ale atîtor alţi fugari din vremi, domni, arhierei, boieri şi negustori, năpustiţi din

---

1 Lista boerilor rămaşi în Bucureşti la Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu* p. 151; Cf. şi Urechia (V. A.), *Istoria Romînilor*, XIII, p. 137 sqq.

2 Cf. Boroş (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu şi refugiaţii în judeţul Caraş-Severin* în *„Transilvania"*, Sibiiu, 1921 (LII), Nr. 5, p. 359—377. Se dau şi liste amănunţite de toţi băjenarii.

3 Lista boerilor sibieni la Bulat (T. G.), *Mărturii din timpul revoluţiei lui Tudor Vladimirescu* în *„Revista Istorică"*, 1926 (XII), No. 7—9, p. 199—203; cf. şi Popescu (Mihail), *Contribuţiuni documentare la istoria revoluţiei din 1821* în *„Revista Arhivelor"*, Bucureşti, 1927, p. 219.

4 Cf. Ureche (Nestor), *Drumul Braşovului*, Bucureşti, 1913, passim.

ţara unde începea, poate, altă domnie, poate prăpăd turcesc, poate ciumă. De astă dată, răzmeriţa aducea. în chervane îmbulzite şi pline ochiu, aproape toată protipendada Ţării Romîneşti. Mulţi din aceşti boeri cu bărbi mai bătuseră, poate, la începutul aceluiaş veac, aceleaşi drumuri de băjenie, căutînd şi atunci azilul şi mîntuirea către care năzuiau acum. [1] Pe străzile de umbră şi taifas ale Braşovului se răspîndeşte un val de bucurie înecată în tristeţă cînd, veniţi pe drumuri şi cu mijloace diferite, se regăsesc şi se îmbrăţişează, evghenişti, boerinaşi, funcţionari şi neguţători, stăpînii trufaşi cu clienţii modeşti şi umili, toţi ocrotiţi de pulpana arhierească a mitropolitului Dionisie Lupu [2] şi a celor doi episcopi, Ilarion al Argeşului şi Gherasim al Buzăului. [3] Iar pentru boerii divaniţi e o mîngîere şi un sprijin faptul că regăsesc aici pe văduva şi copiii răposatului lor fost domn, Alexandru Suţu, fugiţi mai demult din Bucureşti, în haine ţărăneşti. [4] Iată dar cum, pe nesimţite, Ardealul se umple cu Valahi, încît contemporanii socotesc că sînt cel puţin 17.000 suflete adăpostite în Lugoj, Sibiu, Braşov şi toate satele dealungul frontierei. [5] Indeosebi Braşovul ajunge

1 Pentru rolul politic al Braşovului, înainte şi după 1821, cf. Iorga (N.), *Studii şi documente*, X, p. 229—250; *ibidem*, XI, p. 190—204; idem, *Hurmuzaki*, X, p. LXVI-LXXIV; Cf. şi Iorga (N.), *Opinions pernicieuses d'un mauvais patriote. (Articles de critique et d'histoire, publiés dans l'Indépendance Roumaine)*. Bucarest, 1904, p. 61—168: Partis politiques en Roumanie au XIX-e siècle. A propos des mémoires du Logothète N. Soutzo. Cf. şi Xenopol (A. D.), *Is'oria partidelor politice în Romînia*, Bucureşti, 1910, passim. Cf. şi Mureşianu (A. A.)., *Ştiri nouă despre refugiaţii munteni la Braşov în secolul al 18-lea şi în răsmeriţa dela 1821* în „*Ţara Bîrsei*", Braşov, 1930 (II), No. 1, p. 13—15.

2 Mitropolitul Dionisie aducea cu el, în Braşov, odoarele şi documentele Mitropoliei, pe care le dă, cu inventar, în păstrarea Primăriei Braşov (Academia Romînă, *ms*. 1660, f. 98—102; ibid., *ms*. 1063, f. 354, 360).

3 Lista boerilor aciuaţi la Braşov e dată în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 149—151; cf., mai departe, nota dela p. 141. Cf. la Academia Romînă, *ms*. 1063, f. 380 şi *Bis. Ort. Rom.*, XVII, (1893), p. 402—405.

4 Cf. Soutzo (Nicolas), *Mémoires*... Vienne, 1899, p. 40—41; cf. şi Popescu (M.), *Contribuţiuni*, p. 194.

5 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203.

într'atîta cetate valahă, încît contele Gyulai Lajos dă ca sigură cifra de 12.000 suflete.[1]

Adăpostiţi aşa dar cei mai mulţi şi mai importanţi în Braşov, boerii, după primele clipe de efuziune şi nedumerire, revin la vechile raporturi dintre ei, aşa cum le practicaseră în ţara în care-şi lăsaseră aproape toate averile, dar foarte puţine deprinderi. Şi astfel, treptat, treptat, cercurile sociale înguste de altădată se refac. La restabilirea acestei atmosfere nu puţin va fi contribuit şi familia răposatului domn, care înţelegea să menţină şi să cultive ierarhia şi protocolul în relaţiile de aici cu marii boeri, plecatele lor slugi domneşti de altădată. Să nu uităm că tinerele vlăstare de domn, în afară de studiile destul de limitate, se preocupau numai de distracţii, plimbări, vizite şi, în special, vînători.[2] Frecventează deasemeni reprezentaţiile de operă italiană, date de o trupă pe care la început soarta o svîrlise în Bucureşti, tocmai în clipele turburi ale „apostasiei". Neavînd nici măcar răgazul de a-şi aierisi costumele din geamantane, trupa trecuse fugară munţii şi debuta la Braşov, aplaudată, bisată şi gratulată de aceiaşi nobili spectatori pentru a căror delectare se grăbise să vină în Ţara Romînească. Cuvioasă perseverare şi atenţie a destinului! Căci băştinaşii Braşovului n'au prea gustat aceste spectacole, ţinînd să nu se amestece cu Valahii, care constituiau, astfel, un fel de colonie aparte, foarte numeroasă.

Dar mijloacele fugarilor sînt mărginite, înainte viitorul nu-şi desenează conturul, şi deaceea prezenţa boerilor la spectacole devine din ce în ce mai rară, pînă cînd trupa e silită să plece.[3] Vremea desfătării trecuse. Incepea ispăşirea!

Era foarte natural şi foarte explicabil ca localnicii să nu

1 *Cum îşi petreceau timpul boierii refugiaţi la Braşov în urma revoluţiei lui Tudor Vladimirescu?* [de] I. P. V. în *„Drumul nou"*, Cluj, 1931 (I), Nr. 126 din 17 Octomvrie.

2 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 40—41.

3 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 44—45; cf. şi *Cum îşi petreceau timpul boierii refugiaţi la Braşov* în *„Drumul nou"*, Cluj, 1931 (I), Nr. 126 din 17 Octomvrie.

se amestece prea mult între aceşti străini, să nu-i privească deloc favorabil şi nici măcar cu ochii prietenoşi ai înţelegerii. Continua paradare şi petrecere a boerilor valahi, mai ales a celor din jurul familiei răposatului domn, aducea, în tihna cetăţii burgheze, crescută şi trăită după tipicul chesaro-crăiesc, luxul, fastul şi disputa zgomotoasă a Orientului. Ochiul invidiei privea superior toată această frămîntare. Iar în cercul boerilor valahi se simt bine doar nobilii ardeleni, unguri mai ales, bucuroşi de o societate distinsă, care să le umple monotonia existenţei. [1] Ceilalţi, însă, nu admit amestecul acestor străini în ritmul traiului lor şi nu pricep cum oameni în suferinţă nu-şi părăsesc, cel puţin acum, tabieturile, petrecerile şi trufia. De aceia, în plină stradă, răsună apostrofa dură, zvîrlită ostentativ şi nemilos : „Ce cauţi aici? Du-te în ţara ta !" [2]

Şi totuşi, boerii cu giubele, cu bărbi şi cu işlicuri, fantome demodate ale unui Orient ciudat, au dus doar la început o viaţă mai veselă, lipsită de griji, bucuroşi fiind de bucuria mîntuirii şi a revederii, şi în aşteptarea unui viitor luminos. Repede însă, odată cu cele de pe urmă zile de vară, traiul le devine modest, cu palide reminiscenţe doar din viaţa de lux trăită altădată în Valahia.

Totodată, autorităţile chesaro-crăieşti încep să se intereseze efectiv de aceşti oaspeţi nepoftiţi, şi să ia măsuri. In primul rînd, de comun acord cu boerii, se orîndueşte un fel de comisar al guvernului, care să aducă la cunoştinţa băjenarilor dispoziţiile şi comunicările oficiale ce-i privesc, înfăţişînd şi susţinînd, pe de altă parte, doleanţele, neliniştile şi pretenţiile aceloraşi băjenari la autorităţi. Comisarul astfel orînduit este Iordache Florescu.[3] Iată cum, în virtutea acestei înţelegeri, Primăria Braşovului, recunoscînd oficial pe boerii

1 Cf. însemnările contelui Gyulai Lajos în „Drumul nou", I, Nr. 126 din 17 Octomvrie 1931.

2 Cf. Soutzo (N.), *Mémoires*, p. 45.

3 Cf. Papazoglu (Major D.), *Varietăţi* în „Pressa", Bucureşti, 1872 (V), Nr. 215. Lui Iordache Florescu îi recunosc boerii, la 21 Fevruarie 1822, toată munca depusă, dîndu-i şi un înscris solemn (inedit).

mari ca reprezentanţi autorizaţi ai regimului legal din Ţara Romînească, refugiat incidental la Braşov, le trimite, spre judecare, pricini pendinte între împricinaţii aflaţi în refugiu pe pămîntul chesaro-crăiesc. Boerii, însă, înţeleg să se recuze singuri, nefiind „volniciţi" cu poruncă domnească. [1]

Pe de altă parte, aceleaşi autorităţi încearcă să-i neutralizeze, spre a îndepărta, cu un ceas mai devreme, din faţa localnicilor, spectacolul acesta, dizolvant pentru ordinea publică, al unor refugiaţi politici, turbulenţi şi pretenţioşi. Se temeau anume ca nu cumva duhul răzvrătirii să pătrundă şi între supuşii, iobagi sau burghezi, liniştiţi şi credincioşi pînă atunci. Să nu uităm că grija avea, în 1821 an al răzvrătirilor — un fundament real, mai ales într'o monarhie poliglotă ca Austria, cu element romînesc destul de numeros şi situat tocmai pe plaiurile unde poposiseră băjenarii valahi. Iar, pe lîngă acestea, Austria era destul de frămîntată şi preocupată de turburările din Italia, indirect de cele din Spania, pentru a căror rezolvire se vor strădui insuficient congresele din Troppau, Laybach şi Verona, între 1820—1822.

De aceea, regimentele de graniţă primesc ordine categorice în acest sens. Cei ce aveau să treacă de acum înainte peste cordonul frontierei, urmau să fie strict cercetaţi şi, dovediţi eterişti sau rebelişti, trebuiau să fie îndrumaţi, supt pază, în Bucovina. [2] Caută totodată să scape şi de boerii refugiaţi la Braşov, încercînd întîi să-i aşeze pe toţi în satele din jur, pretextînd o mai lesnicioasă aprovizionare. Boerii, însă, în cap cu mitropolitul Dionisie, protestează cu tărie, şi în cele din urmă se renunţă la acest proiect [3], pentru a se reveni cu altul. Astfel, în vederea iernei care se apropie, li se cere boerilor să se reîntoarcă la vetrele lor, sau să decidă în ce stat din Germania sînt dispuşi să se

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 211; copie, din 28 Mai 1821.

2 Cf. Şotropa (Virgil), *Zavera din 1821 şi regimentul năsăudean. Din „Anuarul Institutului de istorie naţională"*, IV. Bucureşti, 1927, p. 135—145; cf. şi Boroş (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu*, p. 359—377.

3 Cf. Mureşianu (A. A.), *Ştiri nouă despre refugiaţii munteni la Braşov* în *„Ţara Bîrsei"*, 1930, No. 1, p. 13—15.

stabilească [1]. Evident, nici această încercare nu putea duce la rezultat favorabil, boerii înțelegînd să nu-și miște talpa din locurile de unde aflau mai lesne și mai adevărat cele ce se petrec în patrie — aceasta era hrana lor zilnică, gazeta cotidiană —, nădăjduind să primească și ajutoare bănești tot de acolo. Oriunde aiurea, ce și cine le garanta existența?

Ordinele acestea porneau dela G. G. Bánffy, guvernatorul Ardealului, și ajung neapărat și la Sibiu. Printr'unul din aceste ordine se cerea și aici o cercetare amănunțită a refugiaților, iar cei dovediți a fi fost „înclinați" cu Ipsilanti să fie trimiși supt pază în Bucovina. [2] Iar a doua zi după acest ordin urmează un altul, care cere să se arate băjenarilor săraci că „dela casa împărătească n'au nicio nădejde de ajutor", și, în consecință, pentru liniștea tuturor, mai bine ar fi să se întoarcă de îndată la vetrele părăsite. [3] In răspunsul lor amărît, boerii sibieni arată că, deși Greci de neam, sînt stabiliți demult în Valahia și însurați cu pămîntence, în Oltenia. N'au avut nicio legătură cu Ipsilanti, pe care nu l-au văzut, nu l-au cunoscut, și nici corespondență între ei n'a fost. Sînt fugiți doar de frica eteriștilor și a rebeliștilor. Să li se îngăduie, deci, a rămîne locului pînă la

---

1 Cf. Papazoglu (Major D.), *Varietăți* în „*Pressa*", 1872 (V), No. 215. Singuri Mitropolitul Dionisie și Grigorie Baleanu se străduiesc să-și cumpere cîte o casă la Buda, încă de la începutul lui Iunie 1821, prin mijlocirea lui Zaharia Carcalechi, cunoscutul tipograf și editor. Știm astfel despre casa mitropolitului Dionisie că purta Nr. 736, în mahalaua Taban, fostă proprietatea lui Franț Debelițîi, care o vînduse pentru 3950 fiorini hîrtie. Cumpărînd-o, mitropolitul devine sudit al Ungariei. Renunță, însă, să se strămute la Buda, și casa rămîne închiriată lui Carcalechi, care o și cumpără în Octomvrie 1825, prin mijlocirea negustorului de acolo, chir Ioan Papacostea.

Despre soarta casei cumpărate pentru Grigorie Băleanu nu știm nimic. (Mitropolia București, *Arhiva veche necatalogată*. Dosar Nr. 46, din Martie 1834: „Dela în pricinile răposatului mitropolit Dionisie" (179 f.). Notăm că în timp ce-și cumpăra casă, Dionisie se împrumută cu destui galbeni dela Al. Filipescu Vulpe (cf. Vîrtosu Emil), *Tudor Vladimirescu*, pl. 149).

2 Academia Romînă, *ms*. 1063, f. 356; copie romînească. Ordinul e din 20 August 1821.

3 *Ibidem*.

liniştirea ţării. [1] Tîrziu, Bánffy le comunică din Cluj vestea cea bună, că pot rămîne pînă vor pleca oştile turceşti şi se va aşeza ţara. [2] Aceiaşi veste bună ajunge în cele din urmă şi la Braşov.

Sîcîiţi de atîtea ordine şi contraordine, cîţiva boeri prind prilejul şi se întorc în patrie, îndată ce primesc primele veşti mai liniştitoare de acolo şi chemări stăruitoare. Intre aceştia e Barbu Văcărescu şi, puţin mai tîrziu, banul Grigore Ghica, viitorul domn. [3] Singurul care se simte bine în Austria e banul Grigorie Brîncoveanu, cu proprietăţi în Ardeal şi tratat ca prinţ al Imperiului.

Dar vremea trecea, resursele tuturor sleiau şi nici un vînt de siguranţă nu răsbătea pentru ei din patria ocupată de oştile turceşti. Ba, dimpotrivă! Ecoul jafurilor şi al omorurilor ajungea crescut, zăngănind talgerele metalice ale groazei la urechile lor. Totuşi în cele din urmă, boerii din Sibiu se reîntorc şi ei, întemeiaţi pe asigurările date de autorităţile chesaro-crăieşti, cărora le cer, unică favoare, să îngăduie ca familiile lor să rămînă pe loc mai departe, pînă la întronarea deplinei linişti în ţară [4].

Odată cu anul 1822, rămînerea băjenarilor valahi în pămîntul chesaro-crăiesc era un fapt asupra căruia nicio contestaţie nu-şi mai avea rostul. Dacă unii fugiseră din Valahia numai de teama jafurilor, ceilalţi, cei mai importanţi, apucaseră calea aceasta deoarece, fiind recunoscuţi ca rusofili, părtaşi sau numai simpatizanţi cu revolta lui Tudor Vladimirescu şi a lui Al. Ipsilanti, se puteau aştepta în orice clipă la primejduirea vieţii. De aceea, vor rămîne surzi la toate chemările din ţară, atîta vreme cît Valahia continua să fie

---

1 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203. Nota boerilor e din 13 Septemvrie 1821.

2 Academia Romînă, *ms.* 1063, f. 356, 359; copii romîneşti. Cf. şi Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203.

3 Lista tuturor în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 150—151; cf. şi Urechia, *Istoria Romînilor*, XIII, passim.

4 Cf. Bulat (T. G.), *Mărturii*, p. 199—203. Nota aceasta a boerilor e din 13 Octomvrie 1821.

ocupată de oștile turcești. E adevărat, însă, rămăseseră destui de puțini, iar obligația autorităților chesaro-crăiești față de ei era nulă. Numai în Banat, sărăcia evidentă și strigătoare a băjenerilor nevoiași e ușurată de autorități cu mici ajutoare bănești, din primăvară pînă în toamna anului 1822; atunci pornesc și aceștia spre patrie [1].

In așteptarea unor conjuncturi favorabile pentru întoarcerea fără primejdie, unii boeri aveau să rămînă 3—4 ani, și mai mult chiar [2]. Perspectivă cu atît mai sumbră, cu cît vînduseră multe din obiectele de preț aduse din țară, iar pe celelalte le amanetaseră pentru împrumuturi. Nimeni nu se arăta dispus a le mai acorda împrumuturi, nici chiar cu ipotecă asupra moșiilor din țară, dela care dealtfel nu mai primeau de mult veniturile. Dintele mizeriei începe să-i muște, mai ales că la Brașov se aciuiază și unii boeri veniți din Sibiu cu lipsa după ei. Iată-i dar pe toți implorînd mila împăratului Rusiei, căruia îi cer împrumut 500.000 ruble asignate, cu ipotecă asupra moșiilor. Jalba, datată 31 mai 1822, nu știm să se fi bucurat de altfel de răspuns, decît de un refuz politicos. [3] Ajutor cer boierii și lui Grigorie Ghica Vv., hiritisindu-l pentru suirea în scaunul Țării Romînești. Și-i făgăduesc să se întoarcă în patrie, dacă li se trimit banii trebuincioși. [4] Aceleași doleanțe le exprimă și separat mitropolitul Dionisie, tot la 11 Octomvrie 1822, adăugînd însă și motivele cu totul personale, boala, care-l împiedică să se întoarcă prea curînd. [5]

Calvarul acestor fugari se sfîrșește abia odată cu încheierea tratatului dela Adrianopol și ocuparea principatelor de oștile rusești. Căci în Brașov rămăseseră pînă la urmă toți cei grav compromiși politicește în fața Turciei, din pricina atitudinei lor rusofile în timpul răscoalei lui Tudor. Și

1 Cf. Boroș (Ioan), *Răscoala lui Tudor Vladimirescu*, p. 359—377.
2 Cf. *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 324—325.
3 Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 184—185. Ciorna originală, franceză și greacă, scrisă de Alexandru Vilara, la Academia Romînă, *ms*. 1155, f. 289—290.
4 Cf., mai departe, No. XLIII, p. 167—172, din 11 Oct. 1822.
5 Cf. No. XLIV, p. 172—178.

atitudinea aceasta se manifestă şi după răscoală, în refugiu, în toate formele cu putinţă: felicită pe împăratul Rusiei de ziua numelui, sau exprimă condoleanţe la moartea lui, în sfîrşit, boerii rusofili nu scapă nici un prilej de a-şi manifesta vizibil sentimentele şi preferinţele politice. Şi păţania lui Alexandru Vilara care, îndrăznind să se întoarcă, în Bucureşti, la 1823, pătimea surghiunul dela Stara Zagora (Eski Sagra, în Bulgaria), [1] a fost concludentă pentru rămînerea mai departe a unora din boeri în Braşovul siguranţei. Cel mai greu lovit de acest exil quasi benevol va fi mitropolitul Dionisie, depus din scaun în Decemvrie 1822, [2] ale cărui plîngeri vor răsuna de atunci an de an, mai umilite şi mai desnădăjduite. Totul va fi în zadar, căci îi va lipsi sprijinul efectiv şi sincer al Rusiei, în care îşi pusese toate nădejdile încă din clipa în care, la 1819, fusese uns mitropolit. [3]

Singur episcopul Ilarion al Argeşului îşi va redobîndi, print'un joc al întîmplării, destul de tîrziu, scaunul arhieresc, pierdut tot din pricina emigrării politice din 1821.

*

Să cercetăm acum aspectul politic al acestei retrageri strategice a boerilor la Braşov.

---

1 Cf. *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 321—322; *ibid.*, X, p. 222—223, 228—229, 258; Iorga (N.), *Acte şi fragmente*, II, p. 665—668, 682—683, 685—686, 695; cf. la Academia Romînă, *Rapoarte consulare austriace*. Bucureşti, 1823—1824, passim; *ibidem*, *ms.* 323, f. 151—152 şi *ms.* 1080, f. 106—109; cf. şi la Arhivele Statului, *Administrative vechi* No. 2430 (269, 282, 284, 298, 337).

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, No. 1154.

3 *Hurmuzaki*, X, p. 601 sqq. Cf. şi Erbiceanu (C.), *Cronicarii greci*, Bucureşti, 1888, p. XLIX—LIII; cf. la Academia Romînă, *ms.* 1660, f. 44, actul original prin care Dionisie, la instalarea în scaunul mitropilitan, făgădueşte să ceară şi să urmeze întru totul dispoziţiile date de Al. Pini, consulul Rusiei la Bucureşti.

La 25 Ianuarie 1823, boerii din Braşov îi dau înscris lui Dionisie, că a lucrat numai pentru patrie şi biserică, aceasta în nădejdea că se va reveni asupra înlăturării din scaun (Publicat, incomplect, de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, p. 1005—1006; copie la Academia Romînă, *ms.* 1063, f. 334. Originalul ibidem, *ms.* 1068, f. 27, 32).

Incă dela începutul „apostasiei", Tudor Vladimirescu mărturiseşte credinţa sa într'o misiune mesianică, dată lui de naţiune. [1] Aceasta l-a luat cu silnicie, ca să-i fie „chivernisitor" [2] în lupta prin care îşi cere „dreptăţile cele robite de Fanarioţi". [3] Şi nu va osteni repetînd pînă la moarte, zărilor şi oamenilor, crezul acestui început de veac. In inima, în glasul şi în scrisul său, cuvintele *ţară* şi *dreptate*, năvalnice şi cotropitoare ca vuetul oceanului, căpătau un sens misterios, tragic, asemeni unui oracol al destinului, izvorît din adîncurile firii. De aceea, în preajma intrării în Bucureşti, încearcă o reconciliere cu boerimea, spre liniştirea ţării şi înlăturarea luptelor fratricide. Şi o spune aceasta public, fără reticenţe: „Fraţilor, cîţi n'aţi lăsat să se stingă în inimile dumneavoastră sfînta dragoste cea către patrie, aduceţi-vă aminte că sînteţi părţi ale unui neam!" [4] Cu acest prilej, concesii face mai ales el, deţinătorul unei forţe armate, care i-ar fi putut impune voinţa în faţa oricui şi oricînd. Pornit deci pe drumul împăcării, el recunoaşte „vremelnica stăpînire", declarîndu-se numai un mandatar şi executor al poruncilor ei, [5] nădăjduind ca astfel să dobîndească mai lesne, mai sigur şi mai legal „dreptăţile", pentru a căror împlinire ridicase un întreg norod. Victimă a spiritului său excesiv legalist, Tudor nu înţelege să profite în totul de situaţia odată creiată. Şi nici nu caută să provoace această situaţie. Uita, parcă, amarul gust de venin ce-i picurase în suflet o viaţă întreagă, smulgîndu-i odinioară accente de revoltă împotriva boerilor, cari, împreună cu domnul grec, jăcmăniseră ţara, lăsînd pe bieţii locuitori „mai goi decît morţii cei din mormînturi!" [6]

---

1 In scrisoarea către clucerul Ralet (Aricescu, *Acte justificative*, p. 48).

2 Scrisoarea către divan (*ibid.*, p. 52).

3 Apud Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 102.

4 Proclamaţia dela 20 Martie, ajunul intrării în Bucureşti (Aricescu, *Acte justificative*, p. 128—129).

5 Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 81—83. Evenimentul acesta crucial se parafează la 23 Martie 1821 (*Ibid.*).

6 Aricescu, *Acte justificative*, p. 23.

Spre a cîştiga dar în întregime colaborarea celor împotriva cărora se ridicase la început, Tudor se grăbeşte să scrie şi boerilor fugiţi cu mult înainte la Braşov, învitîndu-i să conlucreze cu el şi cu ceilalţi boeri rămaşi în Bucureşti, spre a înfăptui, paşnic, reformele necesare unei bune întocmiri a ţării. Arată totodată de ce pune atît de mare preţ pe această conlucrare: boerii din Braşov sînt liberi, pot deci să lucreze în tihnă pentru binele obştesc, fără teamă de nimeni şi nimic. Iar perspectiva depărtării le va ajuta să găsească drumul cel drept spre mîntuire. Ii previne însă, hotărît, că de acum înainte nu mai e cu putinţă împilarea cît de mică a norodului, al căruia drept la o viaţă mai bună e mai presus de orice discuţie. [1]

Ce-au răspuns boerii, nu ştim. Ne putem, totuşi, închipui! Probabil, însă, nici n'au binevoit să răspundă.

Consecvent atitudinei adoptate, Tudor acceptă şi suportă existenţa unei cîrmuiri legale, umbră de autoritate vegetînd supt scutul autorităţii lui torţionare; consultă, chiar, această autoritate, atîta timp cît crede că puntea înţelegerii nu e ruptă între ei; atîta timp cît e convins de sinceritatea „vremelnicei cîrmuiri" în a accepta noua stare de lucruri ca necesară şi legitimă, şi a conlucra la redobîndirea „dreptăţilor", pe cari tocmai această cîrmuire le pusese, cîndva, supt obroc. Şi le cere continuu, cu patos, sprijinul moral, dar mai ales material. [2] Cînd îşi dă, însă, seama că „dreptăţile" norodului nu intrau ca atare în calculele politice ale acestei boerimi nesincere, ce îndrăzneşte să-şi permită chiar iluzia unei libertăţi şi voinţe proprii, Tudor arestează toate „bărbile", între ele şi pe mitropolitul Dionisie, şi le secfestrează în palatul dela Belvedere al lui Dinicu Golescu. [3]

---

1 Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 96.

2 Cf. întreagă corespondenţa dintre Tudor şi Al. Filipescu-Vulpe, reprezentantul divanului la Vîrtosu Emil, *Tudor Vladimirescu*, passim.

3 *Ibidem*, p. 135—136, cu notele respective. Pana lucidă şi acidă a lui Iordache Golescu ne-a transmis toată atmosfera dubioasă în care „maşinau", pentru patrie, boerii. Cf. Vîrtosu (Emil), *Iordache Golescu şi întîmplările anului 1821* în „*Viaţa Romînească*", 1930, No. 9—10, p. 248—264.

Pînă la urmă, boerii din București au șovăit, aparent, cel puțin, între intențiile hotărîte și aspre ale lui Tudor Vladimirescu, comandir al pandurilor, posesor deci al unei forțe de mase, coercitivă, și între făgăduelile dulci, de modă veche, ale lui Alexandru Ipsilanti, căpetenie a celor ce n'aveau nici o legătură cu Țara Romînească și destinul ei. Altfel vorbind, Tudor este reprezentantul tipic al spiritului rural și local, legat de glie și în nemijlocită legătură cu realitățile imediate și eterne ale neamului, pe cînd Ipsilanti reprezintă spiritul aristocrat, cu generozitate, care nu costă, în gesturi și cuvinte, urmărind țeluri depărtate și ambițioase, în afara contingențelor romînești de timp și spațiu. [1] Și unul și altul, în scopuri diferite, încercau a cîrmui țara cu ajutorul boerimei, razim legal al acțiunilor lor ilegale, sau, mai degrabă, supralegale. [2] Cîndva, Ipsilanti îi și chema pe boerii din București, la Tîrgoviște, supt pretext că de acolo vor putea intra mai ușor în legătură cu cei refugiați la Brașov, și, de comun acord, vor lucra astfel la îndreptarea țării. [3] Iar pentru norodul chinuit, dornic de o viață nouă și de aceea lesne încrezător și uitător, Ipsilanti nu uită să reediteze, mai puțin dur, adevărurile crude rostite de Tudor odinioară împotriva boerimei, adăugînd : „Fiți bine încredințați că a trecut acea vreme întru care glasul norodului se auzea puțin în urechile stăpînitorilor !" [4] Și, mai tîrziu puțin, crede prudent și necesar să prezinte Valahilor și un larg program de revendicări politice, nădăjduind, astfel, să-i atragă cu totul de partea sa, mai ales cînd își dă seama că planul de a străbate cu

---

1 Cf. [Iorga (N.)], *La psychologie des Ypsilantes.* („*La Nation Roumaine*", Bucarest, III (1930), No. 552 din 29 Octomvrie).

2 Ipsilanti, la 5/17 Martie 1821, din Roman, se adresează mitropolitului și întregului divan al Țării Romînești, cerînd între altele, provizii și conace pentru ostași (Aricescu, *Acte justificative*, p. 98—99). Cf., mai departe, No. XIV, p. 61—62 ; cf. și Urechia, *Istoria Romînilor*, XIII, p. 74.

3 Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 135—136 ; cf. și Urechia, *ibidem*, p. 74.

4 Cf., mai departe, No. XXI. Aricescu (*Acte justificative*, p. 100—101) datează acest text : Focșani, 13 Martie 1821.

cetele lui pînă în Grecia, spre a o elibera, este irealizabil.[1] Iată-l deci pe Ipsilanti schiţînd revendicările valahe: domn pămîntean, adunare obştească, formată din unul sau două corpuri legislative, compusă din reprezentanţii aleşi ai tuturor claselor sociale; armată naţională, şcoli.[2] In prealabil, Ipsilanti consultase, se pare, şi pe unii din boerii pămînteni, în orice caz şi pe vornicul Grigorie Băleanu, care, a doua zi după lansarea acestui program, îi şi trimetea, spre cenzură, un proiect amănunţit şi motivat de toate nevoile ţării, proiect pe care autorul lui se gîndea să-l trimită şi împăratului Rusiei, pentru a-i asigura codificarea şi punerea în aplicare.[3] Notăm deci, ca un fapt demn de relevat, preocuparea aceasta a lui Ipsilanti de a deştepta, politiceşte, Ţara Romînească, deşi totul nu e decît un simplu pretext, stîngaci mascat, de a căpăta de partea lui o forţă în plus pentru redobîndirea independenţei Greciei. In orice caz, nu Ipsilanti era în drept şi în măsură să acorde aceste binefaceri, mai ales că nimic din atitudinea sa pe pămîntul Ţării Romîneşti nu dovedeşte vreo înţelegere pentru existenţa tragică a acestui neam şi nici o dispoziţie efectiv binevoitoare pentru prezentul acestui neam.

Revenind la Tudor Vladimirescu, să arătăm şi un alt aspect al răzvrătirei. Convins, organic, de caracterul legalist pe care trebuia să-l imprime revoltei sale, Tudor nu uită că numai armonizînd şi sincronizînd mişcarea sa cu cea din Moldova,

1 Cf. mai departe, No. XX, p. 68—70. Aceste făgădueli ale lui Ipsilanti fac parte din programul schiţat la începutul revoluţiei, de a cîştiga de partea revoltei sale toate popoarele aflate supt jugul Turcilor. In acest scop începuse tratative, neisbutite de altfel, şi cu Sîrbii, la începutul lui Ianuarie 1821. (Cf. Yakschitch (Grégoire), *L'Europe et la résurrection de la Serbie (1804—1834)*. Paris, 1907, p. 416 sqq. Cf. şi Archives des Affaires Etrangères, Paris, vol. 234 (Turquie, Correspondance politique, f. 9—12).

2 Aricescu, *Acte justificative*, p. 154 (Proclamaţie către Romîni, din 19 April 1821).

3 Cf. mai departe, No. XXVI, scrisoarea lui Băleanu, din 20 April 1821. Proiectul e în copie la Academia Romînă, *ms.* 322, f. 124—127. Un portret al lui Băleanu, lucrat de pictorul Lecca, e dat la Iorga (N.), *Ilustraţia cărţilor romîneşti 1860—90* în *Almanahul Graficei Romîne*, 1928, Craiova.

va putea realiza tot binele dorit. Muntenii, Moldovenii erau doar Romîni, adică de acelaş neam, cu aceleaşi nădejdi, suferinţe, deopotrivă îndreptăţiţi la o existenţă omenească şi romînească. Dar, pe lîngă acestea, mai vioaie şi mai îndrăzneaţă politiceşte, Moldova îi putea sluji de îndreptar politic fără greş, dîndu-i şi sprijinul moral trebuincios, date fiind izolarea şi nesiguranţa în care se afla, mai ales în ceeace priveşte relaţiile cu Poarta. Conştiinţa unităţii romînismului sălăşluia, aşa dar, demult în fundul sufletului acestui simplu comandir de panduri, trăit pe plaiurile aspre ale Mehedinţilor. Iată-l dar că-i sfătueşte şi le cere totodată boierilor să intre în corespondenţă cu boerii moldoveni, ca „fiind la un gînd şi într'un glas", cu aceştia, să ceară neînfricaţi „dreptăţile" acestor două ţări, Muntenia şi Moldova.[1] Dar şi boerii se gîndiseră, cu mult înainte, la aceasta, nu însă pentru a cere împreună cu Moldova „dreptăţile", ci, ironie a soartei, pentru a chibzui împreună înăbuşirea răscoalei lui Tudor ![2] Singur banul Grigorie Brîncoveanu se gîndise la un moment dat în sensul vederilor lui Tudor, dar mult înaintea lui.[3]

Relaţiile astfel începute nu ştim să se fi continuat cu reciprocitate din partea Moldovei.[4] Poate ar fi fost spre cel mai

1 Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 102—103; scrisoarea e din 5 Aprilie 1821.

2 Boerii munteni îi scriu lui Mihail Suţu, domnul Moldovei, la 2 Fevruarie 1821. (Textul în Erbiceanu (C.), *Viaţa şi activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu*. Bucureşti, 1900, p. 86—87).

3 La 2 Martie 1821; cf. mai departe, No. XIII.

4 La 29 April 1821, e trimis, cu scrisori ale boerilor munteni către mitropolitul Veniamin, la Iaşi, un Sion. Răspuns nu cunoaştem la acest început. (Cf. Vîrtosu Emil, *Tudor Vladimirescu*, p. 137).

Se înfiripează apoi, în 1822, o corespondenţă foarte scurtă între mitropolitul Dionisie, din Braşov, cu mitropolitul Veniamin al Moldovei, refugiat la Colincăuţi (Basarabia), Dionisie cerînd a i se comunica ştirile cu caracter politic referitoare la cele două principate. (Erbiceanu C.), *Istoria Mitropoliei Moldaviei*. Bucureşti, 1888, p. 150—151, 238. Cf şi *Bis. Ort. Rom.*, XXVIII, p. 891). In schimb, boerii moldoveni au un informator special la Sibiiu şi Braşov, care le comunică toată frămîntarea de idei ce agită boerimea munteană de acolo. Informator e un anume C. G., de a cărui scrisoare, foarte importantă, vom vorbi mai departe. (Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XVII (1893), p. 402—

mare bine al Țării Romînești. Căci, atunci, în Moldova, își făcea loc în conștiința cetățenească un puternic spirit liberal, spiritul „novator". Acestui spirit, orientat în interior spre o democrație cît mai largă și desmormîntare a vechilor tradiții, autohton deci, iar în exterior spre o menținere și întărire a relațiilor cu Turcia, realism, așa dar, de cea mai bună calitate, îi va datora Moldova cea dintâi reformă politică în stil mare: „Constituția" dela 13 Septemvrie 1822, al cărei rol eficient în istoria spiritului public moldovean se cunoaște. [1] Dar, în Muntenia, floarea aceasta albastră a spiritului novator va fi extrem de rară și timidă. Tinerimea generoasă o va arbora, entuziast și ostentativ, numai tîrziu, în 1848. Și numai atunci va primi botezul, cuvînt nou pentru idei demult colportate: „bonjurism". Moldova, însă, prin tinerimea ei generoasă și îndrăzneață, cultivă în stil mare această floare distinsă, încă dela începutul veacului XIX și chiar atunci îi va da un nume nou și evocator: „carvonarismos" = cărvunărism. Astfel, duhul Moldovei se integra, nemijlocit în duhul veacului, căci „carbonarii" frămîntau Italia și, mai aproape, chiar Polonia. In fruntea falangei de „cărvunari" moldoveni va străluci tinerețea entuziastă, grandilocventă și necruțătoare a comisului Ionică Tăutu. Pamfletele lui, acerbe și drepte, vor trîmbița judecata de pe urmă păcatelor de lèse-națiune. Iar de „carvonarismos" se va molipsi o mare parte din boerimea Moldovei, și chiar domnul de mai tîrziu, Ioniță Sandu Sturza, domnul iluziilor de viață nouă ale Moldovei.

* * *

405, dă greșit C. V. De altminteri tot textul e prezentat cu numeroase lacune și erori de lectură). Pentru acest misterios și prețios informator, pătruns de spiritul nou al vremei, cf. Erbiceanu, *Ist. Mitr. Mold.*, p. 205—206, 234. Despre alte legături și informatori cf. *ibidem*, passim.

1 Cf. Erbiceanu (C.), *Istoria Mitropoliei Moldaviei*, passim; Xenopol (A.). *Primul proiect de Constituție a Moldovei din 1822* în *An. Ac. Rom.* s. II, tom. XX.; Idem, *Istoria partidelor politice*; Barnoschi (D. V.), *Originile democrației romîne moderne. „Cărvunarii". Constituția Moldovei de la 1822.* Iași, 1922, passim; Cf. și Vîrtosu (Emil), *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei.* („*Viața Romînească*", 1930, No. 4—5, p. 83—100).

Dar cari au fost pretenţiile minimale ale revoluţiei lui Tudor Vladimirescu?

Toate arzurile adresate Porţii la început, compuse de Tudor sau supt sugestia lui, deplîng situaţia financiară şi economică nenorocită a ţăranilor, victime ale fiscalităţii excesive, venale şi nedrepte. Vinovaţi sînt domnul şi boerii. Domnul, pentrucă fiind Grec, trimis direct dela Poartă, n'are nici o legătură cu ţara, cu nevoile ei, şi astfel, în loc s'o cruţe, o despoaie pentru a se îmbogăţi. Boerii, pentrucă s'au unit cu domnul, spre a-şi satisface lăcomia nesăţioasă de cîştig şi privilegii. Pe deasupra, străinii veniţi din toate părţile lumei, dar mai ales Grecii fanarioţi, s'au încuibat în trupul ţării şi, lipitori nemiloase, îi storc toată vlaga. Se cere îndreptarea acestei situaţii, mai mult ca o vagă postulare principială rudimentară, poate şi din neputinţa şi nerăbdarea imediată de a sintetiza şi articula un program, din nesiguranţa şi neîncrederea în solicitudinea Porţii faţă de un eventual program precis, dar şi din tactică politică. Pentrucă nu era îndreptată împotriva Porţii, revoluţia nu avea dreptul să formuleze dela început pretenţii prea precise, prea desvoltate şi prea multe, pînă ce nu va fi fost căpătat atenţia, dispoziţia binevoitoare şi chiar încrederea Porţii. Arzurile iniţiale au, aşa dar, un singur scop: atragerea atenţiei şi captarea bunăvoinţei. După ce Poarta se va fi convins de loialitatea răzvrătiţilor, de legitimitatea şi necesitatea unei schimbări fundamentale în principate, atunci partea interesată putea înfăţişa pe larg şi articulat dorinţele, încheindu-se eventual, un acord. Programul formulat în aceste condiţii avea mai mulţi sorţi de reuşită. In sensul acesta putem observa cum arzurile cîştigă, treptat, treptat, teren pe tărîmul formulării revendicărilor naţionale. Şi la un moment dat ajung să fie precise de tot: cer domn pămîntean, înlăturarea străinilor, reforma administraţiei, a fiscalităţii şi mai ales reforma raporturilor dintre stăpîni şi slugi = boeri şi ţărani. In schimb, către divanul ţării, cererile lui Tudor sînt aproape dela început mai categorice şi prezentate imperativ: *vrea* valorificarea elementului autohton, domn

pămîntean, adunare obştească (în virtutea principiului că toate puterile emană dela naţiune); armată naţională, reformă fiscală, înfăptuită de Adunarea norodului, precum şi intervenţia ca Poarta să ierte tributul pe 3 ani. [1] Repetă asigurările de lealitate faţă de Poartă, şi crede că acest program minimal va putea fi înfăptuit cu aprobarea şi, în deosebi, cu intervenţia divanului la Poartă. Reapare deci acelaş spirit legalist, constatat în toate gesturile lui Tudor; acestui spirit legalist i se va datori şi trecerea motivului iniţial al „răzvalei": social-economic, pe al doilea plan, [2] înlocuit fiind cu motivul naţional: Ţara Romînească numai a Romînilor, ce va deveni leitmotivul întregului sbucium pînă la moarte al lui Tudor Vladimirescu. [3]

*

Cu ce profit se soldează pentru Ţara Romînească zăbovirea aceasta a boerilor ei de seamă la Braşov?

După ce viaţa li s'a orînduit destul de aproximativ, cu îngăduirea şi concursul interesat al autorităţilor chesaro-crăieşti, minţile agere, cu durere pentru suferinţele ţării, dînd laoparte prejudecăţile cu cari vieţuiseră poate pînă atunci, îşi pun stăruitor şi continuu cele două întrebări capitale: de unde vine răul? cum poate fi curmat? Atunci realitatea le aruncă în faţă marea lor vină, de ani şi ani. Ei, boerii, au sfîşiat ultimele zdrenţe de răbdare pe cari le mai purta încă, pe trupul stors, ţara. In faţa ochilor, ca o explicaţie pentru trecut şi ameninţare pentru viitor, li se năzare tabloul sumbru al vieţii animalice pe care o duc iobagii lipiţi de glie, departe, în ţara părăsită, „Ticăloasă inima mea", va isbucni mai tîrziu Efrosin Poteca, „să topeşte de focul în care se frig bieţii rumîni!" [4]

Pe de altă parte, sînt prea cunoscute şi nu le vom reedita aici, accentele cu cari deşteptarea îşi sună trîmbiţa pocăinţei

---

1 Cf. Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 247—248.

2 Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 99—102.

3 Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 123, 186.

4 *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII (1904—1905), p. 1118—1120.

în sufletul generos al marelui logofăt, cărturar şi om de inimă, Dinicu Golescu. [1] Tabloul acela, al clăcaşilor ieşind ca nişte dihănii ciudate din fundul bordeelor stîlcite, va fi înfiorat, desigur, sufletele multor boeri, viziune apocaliptică pe care singur Dinicu Golescu a aşternut-o pe hîrtie, ca o spovedanie. [2] Iată, în schimb, cuvintele neînfricate ale monahului Efrosin Poteca, proaspăt întors din străinătate, dela studii înalte de filosofie; gîlgîe în fiece silabă clocotul revoltelor trecute şi croncănitul sumbru al celor viitoare: „Oh! Dumnezeul meu, dacă eşti drept şi iubeşti dreptatea, pentruce nu stingi pe asupritori de pre faţa pămîtului? Şi săracii asupriţi să te slăvească! Săracii Rumîni! Săracii Rumîni!" [3]

Un punct cîştigat, deci: boerii toţi recunosc necesitatea unei reforme. Modalitatea şi limitele acestei reforme, iată punctul nevralgic asupra căruia nu se vor împăca toţi pînă la urmă.

*

Pentru a discuta treburile şi îndreptarea patriei, boerii aveau, la Braşov, contactul continuu, nemijlocit. Nu mai erau în funcţii, nu vînau funcţii şi nu aveau prea mult pentru ce intriga. Taifasul, plimbarea şi orice tabiet îi găsea pe ei între ei, adunaţi, poate, fără să se cheme, frămîntaţi, însă, de întrebările obscure ale viitorului. Şi, cum era de aşteptat, dar nu de dorit, se despart pe clase, refăcîndu-şi astfel cercurile sociale în cari trăiseră pînă atunci, în ţară. La început se întrunesc cu toţii în localul dela „aleu". [4] Regrupările încearcă să regenereze ţara, privind-o, însă, numai prin ocheanul propriilor şi nedesminţitelor interese de clasă. Sin-

---

1 Golescu (Dinicu), *Insemnare a călătoriei mele făcută în anul 1824, 1825, 1826*. Bucureşti, 1910, Ed. N. Hodoş, passim.

Printr'un înscris solemn, boerii îi recunosc, în 1822, activitatea desfăşurată la Braşov pentru binele ţării (inedit).

2 Golescu, *Insemnare a călătoriei*, p. 58—65.

3 *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, p. 1118—1120.

4 Cf. Kretzulescu (N.), în *Analele Academiei Romîne*, S. II, tom. XII (1889—1890), p. 103.

guri boerii mai mici, treapta a doua şi a treia, caută în repetate rînduri să intre în legătură cu boerii mari, oferindu-le conlucrarea desinteresată pentru îndreptarea patriei.[1] Pînă la urmă, probabil, boerii mari, divaniţi, persistă în singularizarea lor, căci, mai presus de orice, nu pot renunţa la privilegiile de clasă. Deaceea, nici faţă de autorităţile chesaro-crăieşti atitudinea lor nu va fi totdeauna unitară. Astfel găsim nenumărate jălbi din partea boerilor „cei de al doilea şi al treilea treaptă", cum găsim şi demersuri sau încercări de demersuri din partea „veliţilor boeri", acuzîndu-se unii pe alţii sau, în cel mai bun caz, despărţindu-se definitiv şi clar unii de alţii.[2]

Totuşi, în Braşovul bisericilor ctitorite de voevozi romîni conştiinţa tuturor cîştigă un acelaş fel de culoare, ce pluteşte parcă în aier, fum al jertfelor de pînă atunci ale ţării, şi astel se unifică, şi devine din ce în ce mai adevărat romînească. Pentrucă în Braşov nu se simt numai la fruntaria unei alte ţări, ci dintr'odată transportaţi în plin Occident. Dacă boerii cu bărbi, protipendada reacţionară, nu şi-i apropie pe ceilalţi mai mici, neîngăduindu-le, poate, nici participarea la consfătuirile lor, totuşi duhul ineluctabil al veacului se va abate peste toţi aceşti „desţăraţi", bătuţi drept în obraz de vîntul revoluţiei. Ideile *contractului social* şi ale *declaraţiei drepturilor omului,* filtrate prin filiera practicelor burgheze ale lui Iosif al II-lea, pătrund la toţi, însuşindu-şi-le fiecare în măsura în care se vor putea lepăda de egoismul personal şi de castă. Se poate observa această influenţă europeană, apuseană, şi în limbajul aproximativ nou, lexic şi noţiuni, de care boerii refugiaţi la Braşov se folosesc în memoriile şi manifestele lor politice. Ideile Apusului, deci, nu vor mai putea apare, nici părea, în Muntenia, împrumuturi tîrzii şi livreşti, ci vor fi rod chinuit şi îndelung gestat al tuturor frămîntărilor, deziluziilor şi prăbuşirilor încercate

1 Cf. mai departe, petiţiile-proclamaţii ale boerilor mijlocii şi mici adresate către mitropolitul Dionisie şi boerii divaniţi. O astfel de jalbă, ca din partea aceloraşi boeri, adresează marilor boeri şi Alexandru Vilara.

2 Academia Romînă, *ms.* 322, p. 212—213.

de cei ce, în 1821—1822, îndrăznesc, timid, să le gloseze, pe marginea unei realităţi noi şi necruţătoare. De asemeni, cuvintele de altădată ale lui Tudor vor lumina, postum, gîndurile celor deşteptaţi la realitate, le vor transfigura, şi gîndurile vor deveni mai omeneşti, mai romîneşti aşa dar, ale celor mari către cei mici şi ale tuturor către patrie. De aceea, un contemporan va putea consemna noul adagiu : „Vă îndreptaţi, ca nu cumvaş obida şi dăznădăjduirea neamului să nască alţi Theodori !" [1]

Luaţi ca un tot, boerii poposiţi la Braşov, deşi departe de ţară şi în afara treburilor publice, sînt totuşi consideraţi continuu ca reprezentînd ţara legală, consideraţi astfel şi de autorităţile chesaro-crăieşti, şi de autorităţile substituite în timpul acesta în Ţara Romînească. [2] Atenţia aceasta deosebită li se acordă şi pentru marele număr de „bărbi", boeri mari, divaniţi, din care se compune grupul emigraţiei, pentru valoarea personală a celor mai mulţi dintre ei, pentru averile lor, dar mai ales pentru relaţiile personale pe cari le aveau cu Rusia şi încurcăturile diplomatice ce le-ar fi putut pricinui Turciei, prin jălbile adresate Rusiei, Austriei, şi, indirect, Europei. In consecinţă, sînt rechemaţi stăruitor la Bucureşti. [3] Refuză constant sau amînă, supt diferite pretexte, destul de slabe. [4] In schimb, însă, protestează la Curtea Rusiei împotriva ocupaţiei turceşti, [5] împotriva numirii ca

1 Cf. mai departe, No. XLII, p. 164.

2 Ca un fapt, singular totuşi, notăm că moşnenii din Bezdead (Dîmboviţa), într'un proces pe care îl au cu logofătul Ştefan Belu, pentru călcarea moşiei lor, se adresează cu jălbi şi boerilor aflaţi la Braşov. Iar Petre Efesiu, în 1825, la Braşov, cere mitropolitului Dionisie, depus din scaun din 1822, binecuvîntarea pentru a se căsători (inedite). Nu supt această formă se manifestă, în general, importanţa acordată boerilor din Braşov, ci supt forma chemărilor repetate şi stăruitoare în patrie.

3 Aricescu, *Acte justificative*, p. 161—162, 164—165 ; Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 93—94 ; Urechia, *o. c.*, p. 135—136, 137. Cf. mai departe, No. XXXIII.

4 Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 94.

5 Aricescu, *Acte justificative*, p. 185—187 ; ciorna originală, scrisă greceşte de Alexandru Vilara, la Academia Romînă, *ms.* 1155, f. 291—294 ; schimbul

domn a lui Grigore Ghica direct de Poartă, în loc să fie ales de naţiune [1] — cum prevede vechea „constituţie" a ţării, [2] a cărei existenţă virtuală este invocată chiar atunci cînd, de fapt, e vorba numai de tradiţie.

Constatăm dela început că tribulaţiile atitudinei politice a emigraţiei dela Braşov sînt destul de interesante, mai ales prin multiplele frămîntări iscate în mijlocul unei boerimi fără unitate de vederi şi fără curajul unor atitudini hotărîte şi definitive. Considerînd numai raţiunea pur politică a fugii lor din faţa oştirilor turceşti, înţelegem pentruce, la toate apelurile adresate de Poartă şi de cîrmuirea din Bucureşti, răspund şovăelnic. In schimb, continuă politica rusofilă, care i-a zvîrlit în Braşov. Devotamentul nesăbuit al unora merge atît de departe în acest sens, încît cere cu lacrămi împăratului Rusiei să-i anexeze cu Valahie cu tot la Rusia, avînd de partea lor, afirmă aceştia, consimţămîntul expres al ţării lor nefericite. [3] Din acestă pricină, adică din nesocotirea realităţilor, emigraţia politică dela Braşov îşi va îndrepta ochii şi memoriile de reforme nu către Turcia — singura îndreptăţită, şi cu putere atunci, a schimba situaţia principatului, ci numai către Rusia, destul de ambiguă în atitudinea ei, din pricina conjuncturilor europene; astfel, dorinţa de mai bine, supt o formă sau alta, a emigraţiei politice din Braşov nu va izbuti să se înfăptuiască efectiv. Parafrazînd, am putea rezuma acţiunea dela Braşov : totul pentru Rusia, nimic pentru ţară ! Vorbim, bineînţeles, de acţiunea politică externă a marilor boeri, singura luată în considerare de cei interesaţi.

*

Procesul emigraţiei politice din Braşovul anilor 1821—1822 nu-şi are încă adunate piesele revelante la dosar, spre a i

de scrisori dintre Braşov şi Bucureşti se poate urmări, în parte, la Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 167—169, 169—170, 172.

1 Aricescu, *Acte justificative*, p. 216—218; ciorna originală, scrisă greceşte de Vilara, la Academia Romînă, *ms.* 1155, f. 275—276.

2 *Ibidem.*

3 *Hurmuzaki* X, p. 575—577; ciorna originală la Academia Romînă, *ms.* 1660, f. 149—150.

se studia definitiv aspectele şi rezultatele. De pildă, răscoala încercată, dar neisbutită a lui Ghiţă Cuţui şi căpitan Simion din 1825—1826 nu ştim în ce măsură este pusă la cale numai de Toma Brătianu, refugiat la Braşov. [1] Nu cumva sînt amestecaţi şi anumiţi boeri mari, cum afirmă unele izvoare contemporane? In orice caz şi multe alte întrebări rămîn fără răspuns clar şi definitiv. Notăm de asemeni şi alte cîteva aspecte, cari vor fi de un fundamental interes. Astfel, acea societate secretă fondată atunci şi acolo, la Braşov adică, de Nicolae Văcărescu, Grigorie Băleanu şi Constantin Cîmpineanu, va avea un deosebit merit în istoria desvoltării culturale a Ţării Romîneşti. Boerii mai bătrîni, cu pondere, erau iniţiaţi în secretele politice ale asociaţiei, ale cărei scopuri pare că vizau, între altele, şi unirea principatelor. [2] Boerii mai tineri şi neîncercaţi erau invitaţi numai să se ocupe cu literile, să facă traduceri din greceşte şi să conlucreze la înfăptuirea unui dicţionar romîn. Acesta era de altfel şi scopul mărturisit al asociaţiei. [3] Şi, ca rezultat general al tuturor acelor frămîntări, procese de idei şi sentimente, se produce un reviriment al sentimentului şi spiritului naţional. „Nu se mai ruşinează Rumînul de numele naţional!" Mai mult, „fiecare Rumîn simţitor ar vrea să fie el însuşi pricinuitorul fericirii celorlalţi". [4] Acum, noţiunea de patrie devine un bun ce se va încorpora definitiv, în accepţia cea mai categorică şi suprapersonală, la spirituali-

---

1 Cf. mai departe, No. LV, cu notele respective.

2 Hurmuzaki, X, p. 647—649. In notă se menţionează şi afirmaţia lui V. A. Urechia, că documentul acesta, nedatat, l-a cumpărat odată cu biblioteca Văcăreştilor. Cf. şi Urechia (V. A.), *10 Maiu* în *„Drapelul"*, Bucureşti, 1897 (I), No. 1.

3 Heliade R. (I.), *Equilibru între antithesi sau spiritul şi materia* [=*Issachar sau Laboratorul*]. Bucureşti, 1859—1869, p. 77. Credem că imboldului dat de această asociaţie i se datoreşte traducerea din greceşte: „Cercare despre patriotism", făcută de C. Herăscul, la 1 Ianuarie 1822 şi dedicată lui Nicolae Văcărescu. (Cf. mai departe, No. XXXVIII, p. 143—145).

4 Pleşoian (G.), *Idee repede despre istoriea Rumînilor*, în *Cele dintîi cunoştince pentru învăţătura tinerilor şcolari carii încep a ceti. Traduse din franţuzeşte şi adăogate*. Ed. II [Bucureşti], 1833, p. 82—88.

tatea prezentă şi viitoare a Ţării Romîneşti. De aceea, tocmai pentru valorificarea acestui bun, toţi îşi vor îndrepta cererile către Rusia. In adevăr, toţi ar vroi să se apropie în primul rînd şi autentic de patrie, dar mai mult pe cale abstractă şi indirectă. Considerînd „lumea toată ca pe o biserică, al căreia altar este patria", [1] ei rămîn încă în stadiul metafizic. Cînd trec la aplicarea pe teren, prea adesea se identifică ei, boerii mari, cu patria. Două extreme, deosebit de primejdioase. Boerii mici şi mijlocii consideră patrie mai ales pătura umilă, necuvîntătoare. Iar accepţia lor tinde mai ales spre adoptarea criteriului de unanimitate, sau cel puţin de majoritate. Şi nu puţin vor fi impresionat pe boerii din Braşov accentele dîrze, necruţătoare şi larg democratice ale *„Strigării norodului Moldaviei"*, textul pamfletului, contemporan bine cunoscut al comisului Ionică Tăutu, ajuns şi în mîinile refugiaţilor munteni. [2] In altă ordine de idei, sau, mai bine, ca o altă consecinţă fundamentală pentru istoria Romîniei moderne, notăm regenerarea culturală ieşită deadreptul din cazanul în care au clocotit spiritele societăţii secrete de care am amintit mai sus. De aici purced: „Curierul Rumînesc" „Filarmonica" şi „Teatrul naţional", dar mai ales de aici a izvorît stimulentul continuu al activităţii multilaterale şi fecunde a lui Ioan Eliade, fără de care nu

1 *„Ispită sau cercare despre patriotizm"*, tradusă din greceşte la sfîrşitul anului 1821, la Braşov. Cf. precuvîntarea, dată mai departe supt No. XXXVIII, cu notele respective. „Ispita" lui Herăscu, rămasă în manuscris, îşi găseşte corespondent moldovean în cunoscutul *„Manual de patriotizm"* (Iaşi, 1829, 2 f.+34 p.), al lui Iancu Nicola, tradus din franţuzeşte, se pare. Deşi imprimat atît de tîrziu, nu şovăim a crede că traducerea purcede, cel puţin ca intenţie, din aceiaşi frămîntare a anului 1821. Iată paragrafele problemelor şi răspunsurilor date de acest „manual": Pentru iubirea de patrie în general; ce-i patria şi iubirea de patrie, de unde naşte; ce-i patriotismul cel adevărat; cum să arătăm iubirea de patrie; cum s'o arate ţăranii şi cetăţenii, cum s'o arate nobilii. (Analiza mai pe larg la Bogdan-Duică (G.), *Istoria literaturii romîne moderne. Intîii poeţi munteni.* Cluj, 1923, p. 227).

2 Unul din manuscrisele *„Strigării"* este copiat la Braşov la începutul anului 1822, şi e cunoscut credem, chiar din 1821, şi cetit cu nesaţiu. (Cf. Vîrtosu (Emil), *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei* în *„Viaţa Romînească"*, 1930, No. 4—5).

putem concepe prima jumătate a veacului al XIX-lea. Raportîndu-ne, deci, la toate aceste lespezi unghiulare ale edificiului Țării Romînești, putem exclama și noi cu smeritul monah Casian: „zavera, fericirea țării noastre!" [1]

*

Din textele publicate mai departe, coroborate cu cele cunoscute pînă acum, vom extrage, succint, ideile fundamentale ale emigrației dela Brașov. Vom considera această cugetare, supt întreitul ei aspect: politic, social, economic, ca un tot unitar, deși, în realitate, e încorporată în texte de cele mai multe ori cu caracter divergent.

In primul rînd, ca o postulare de principii, toate textele sînt unanime în a cere cu tărie valorificarea elementului național autohton. Pornirea aceasta hotărît xenofobă, înscrisă cu litere de sînge pe steagul albastru al revoluției lui Tudor Vladimirescu, e adoptată cu convingere de întreaga boerime. Pînă atunci elementul romînesc fusese nesocotit, împilat și batjocorit în propria-i țară, supt ochii neputincioși, nepăsători, dacă nu chiar complici ai boerilor. Acum, aceștia înțeleg să-și spele păcatele, susținînd revendicarea națională. Valahii, umiliții de pînă eri, se simt datori să justifice și documentar drepturile lor la viață, spre a le impune definitiv, ca o convingere elementară, în fața opiniei publice proprii, dar, special, în fața opiniei europene eficiente, simplificată și redusă la opinia Rusiei și a Turciei. Cu lux de amănunte și argumente, textele arată că Romînii sînt un popor cu trecut glorios și îndepărtat, cu origină daco-romană. La temelia constituției lui sufletești stă o neînfricată vitejie morală și rezistență la rău. Calitățile acestea, unite cu o inteligență superioară, perpetuate prin veacuri, îi dau dreptul cel puțin la o existență mai bună, înlăuntrul hotarelor firești ale pămîntului său de totdeauna. El cere astfel un *drept*, nu o favoare, căci în Țara Romînească e stăpînă nația romînească.

1 Casian (Cernicanul), *Istoriile sfintelor monastiri Cernica și Căldoroșani.* Adunate de smeritul monah... București, 1870, p. 96.

Deci să se restituie acestei naţii drepturile regaliene de care a fost deposedată, iar străinii, în deosebi Grecii — cei ce au bîntuit, fără milă, bună starea sufletească şi trupească a băştinaşilor, să fie îndepărtaţi din ţară. Căci comunitatea de dogmă nu este suficientă pentru a-i considera, ca pînă acum, fraţi. Supt pavăza acestei falacioase comunităţi de dogmă au jefuit şi au încălcat ţara pînă acum. Chiar Grecii însuraţi cu pămîntence să fie siliţi a-şi vinde averile şi a pleca. Călugării greci să fie şi ei îndepărtaţi, odată cu secularizarea averilor mînăstirilor închinate.

Reacţiunea xenofobă era foarte firească. Fără ocrotirea naţiunei, cerută stăruitor de răscoala lui Tudor Vladimirescu, orice dorinţă şi iluzie de asanare naţională erau falimentare, în faţa coaliţiei de interese a streinilor dotaţi cu privilegii, averi şi ranguri. Nu interesează dacă această îndepărtare violentă şi totală a Grecilor era plină de consecinţe dezastruoase pentru economia naţională. Imperios necesar era să se postuleze şi să se accepte principiul. In practică, modalităţile de aplicare ar fi avut, cum au şi avut în realitate, destulă elasticitate. Căci Poarta, odată cu instalarea domniilor pămîntene, a admis şi restricţiile privitoare la străini, în deosebi Greci, şi le-a aplicat în măsura în care i s'a cerut şi ori de cîte ori i s'a cerut. [1]

Ca o consecinţă directă şi imediată a primului postulat principial, apare necesitatea unirii Romînilor într'o singură voinţă, pentru a ridica patria şi a repune neamul în posesia vechilor drepturi. Şi pentru a cere aceasta dela cei în drept. Unirea pare tuturor elixirul vital, puntea aruncată de un braţ eroic, multiform, peste prăpastia prezentului, spre a ajunge la limanul fericirii de obşte. Căci, de acum înainte, mai presus de orice şi oricine, trebuie pus neamul romînesc şi bună starea de obşte a acestui neam. Pentru aceasta, toate clasele sociale să se unească. Cei mari, în deosebi, să se pocăiască, să se umilească şi să se apropie de cei mici, fraţii

1 Nenumărate dovezi în acest sens la Arhivele Statului, *Administrative vechi*, No. 2430.

lor. Unirea înseamnă sacrificiu consimţit. „Blagorodnicii", îngîmfaţi de boeria lor, a căror ureche a rămas pînă acum surdă la glasul interesului general, să-şi dea seama că existenţa boeriei lor n'are nici o justificare metafizică, ci este doar în funcţie de patrie şi patrioţi. „Blagorodnic este acela care poate să înjure pe cel mai mic patriot, cînd va voi, şi el să nu se înjure de nimeni; să necinstească şi să nu se necinstească, să bată şi să nu se bată, să siluiască şi să nu se siluiască, să păgubească şi să nu se păgubească, să defaime, şi să nu se defaime, şi celelalte asemenea!" [1]) Iată situaţia! Dar toate acestea, scrise cu litere de catran, aparţin şi trebuie să aparţină de acum trecutului, căci „au trecut vremea dobitocii!" Nu sînt „blagorodnici" decît cei adevărat patrioţi, căci „patria face pe blagorodnici" [2]) şi nu altfel! Puterea şi mărirea lor vin numai dela ceilalţi „simpatrioţi", umili fii ai pămîntului strămoşesc şi dela acest pămînt însuşi. Nu există, în realitate, decît o singură boerie: a faptelor bune în folosul patriei. Iar cei mulţi, umili, tăcuţi şi împilaţi, ei sînt patria, ei sînt soldaţii destinelor viitoare ale patriei. De aceea să fie deschis drumul pentru învăţătură şi ranguri tuturor patrioţilor. Boeria este numai o funcţie socială care, neexercitată ca atare, în limitele unui statut colectiv, dar virtual, decade din rol şi poate fi înlăturată.

Pe baza tradiţiei, pe baza faptului că Ţara Romînească s'a supus Porţii cu anumite condiţii, textele toate cer restituirea vechiului hotar al ţării despre Turcia, adică Dunărea, cu retrocedarea către Romîni a raelelor: Brăila, Turnul, Giurgiul. Cer deasemeni domn pămîntean, ales de ţară pe viaţă, după vechiul obicei, şi confirmat de Poartă. [3] Deci domnul să nu mai fie un simplu funcţionar al Porţii,

---

1 Cf. mai departe, Nr. XLII, p. 162.

2. *Ibid*, p. 162—163.

3 Un proiect, nedatat, cere chiar unirea celor două principate supt un monarh constituţional, ales de puterile străine (*Hurmuzaki*, X, p. 647—649). O singură dată se cere şi o conducere quasi-republicană: un divan restrîns, care să guverneze în locul domnului (mai departe, p. 131, No. XXXVI; o variantă, simplificată, p. 180, No. XLV).

cum fuseseră domnii fanarioți. De asemeni, ca un atribut al suveranității, se cere un corp de oaste națională, pentru paza hotarelor. Şi, deoarece arbitrarul de pînă acum în conducerea țării trebuie înlăturat, deoarece „părerea în cît este mai obştească, într'atît este mai de temeiu, şi cînd, fără vicleşug, obştea unui neam, prin sfat şi chibzuire, ajunge să aibă o părere, aceia nu poate fi rea niciodată", [1] se cere întocmirea unui parlament. „Adunarea norodului", electivă şi reprezentativă, avea să se compună din deputații aleşi de obştea județelor. In afară de măsuri şi legiuiri cu caracter local, avea să întocmească o „pravilă", constituție fundamentală pe care s'o respecte toți, fără deosebire de rang şi clasă socială. Votul era liber, egal şi dominat de principiul majorității. Această adunare obştească, invocată continuu şi de revoluția lui Tudor Vladimirescu, [2] era în măsură şi în drept să împiedice abuzul de oriunde ar fi venit, chiar din partea domnului. In acest scop, țara îşi lua şi libertatea de a petiționa direct la Poartă, pentru orice nemulțumire şi nedreptate iscată din pricina domnului. Işi alegea deci şi un judecător suprem, un arbitru pentru cazuri grave.

Se cer şi măsuri importante cu caracter economic-financiar. In primul rînd libertatea comerțului cu străinătatea şi fixarea unui tarif vamal favorabil, aşa ca țara să folosească din exportarea productelor sale. Iar pentru îndepărtarea abuzurilor şi a depresiunei morale şi financiare în care zace țara, pentru orînduirea precisă a veniturilor şi cheltuelilor normale, se cere reforma structurei interioare de stat: fiscală, judecătorească şi bisericească şi, în cele din urmă, şi reforma învățămîntului, în sensul ca şcoalele țării să servească numai patrioților, tuturor, iar meritul să fie singurul criteriu de apreciere. In orice caz trebuie să menționăm că reformele toate se ocupau prea puțin de țăran şi numai în treacăt. Textele cele mai îndrăznețe, mai democrate, nu

1 Cf. mai departe, Nr. XLIX, p. 199.

2 Avea în sprijinul ei o veche tradiție în țările romîne. Cf. Iorga (N.), *Istoricul Constituției romîneşti*, în *Noua Constituție a Romîniei*. [Bucureşti, 1923], p. 5—24.

ajung să prezinte, conturat, un proiect clar de reforme. Celelalte, se ocupă în deosebi de clasa mijlocie. Căci, s'o spunem odată pentru totdeauna, cugetarea acestor texte se menţine, în cel mai bun caz, la nivelul cugetării mijlocii a veacului, şi rareori o depăşeşte. Şi atunci, foarte timid. In consecinţă, opoziţia : boeri-ţărani, nu pătrunde decît desfigurată supt condeiul acestor „gânditori" cari în treacăt doar, vorbind de interesele ţării, amintesc vag şi de interesele celui „mai prost lucrător al pământului" [1]). In schimb, pretutindeni aproape apare opoziţia : boeri-boernaşi (şi cinovnici), adică opoziţia între clasa avută nobilă şi clasa mijlocie, burghezia, atunci la noi în epoca de formaţie se de avînt. Cuvîntul şi noţiunea de privilegiu se întîlnesc foarte des, şi destule texte nu cer decît o mutaţie, o mai justă repartizare a privilegiilor, sau o consolidare a lor. In orice caz, nimeni nu cere ca această noţiune şi cuvîntul ce o simbolizează să fie şterse din analele patriei, în speţă din analele viitorului. E o trăsătură, semnificativă credem, aceasta pentru situarea şi înţelegerea cugetării anilor 1821—1822.

Rezumînd : cugetarea emigraţiei dela Braşov proclamă şi impune primatul naţional — cu toate consecinţele ce decurg de aici — într'o ţară în care ospitalitatea proverbială şi toleranţa largă fuseseră considerate de străini, de Greci, drept slăbiciune ; clamează primatul armoniei şi al echităţii sociale, într'o ţară care cunoştea, ca regulă fundamentală, dreptul celui mai tare, celui mai bogat ; reclamă, însfîrşit, primatul libertăţii economice, într'o ţară jefuită de toţi, prădată de viermina streină ca şi de cea autohtonă, înăbuşită supt jugul necruţător al unui regim quasi-colonial.

*

După ce am trecut aproximativ şi rapid în revistă programatica anilor 1821—1822, se pune o întrebare : putem afirma, cu certitudine, că această programatică este opera unuia sau mai multor partide politice? Cu alte cuvinte,

---

1 Cf. mai departe, Nr. LI, p. 207.

putem dovedi existenţa unor partide politice romîneşti, cari să se fi preocupat, pragmatic şi ideologic, de reformele preconizate mai sus? Numai dovedind existenţa acestor partide politice, ne putem da seama de valoarea eficientă şi de circulaţie a ideilor emigraţiei dela Braşov. Deoarece masele nu erau chemate, încă, a participa, în nici un fel, la treburile publice, prin forţa lucrurilor, deci, partidele *trebuiau* să fie numericeşte reduse, lipsindu-le rezonanţa de mase, caracteristică partidelor democraţiei contemporane. Vedem astfel că cel mai bine înzestrat, partidul democrat şi naţional, nu dispunea decît de cîteva zeci de boeri. Dar aceşti partizani boeri, membri ai singurei clase luate în considerare, însemnau mult prin numele şi origina lor, prin clienţi, prin capacitate, prin averi şi mai ales, prin relaţiile politice externe, relaţii dobîndite în urma atîtor ocupaţii ruseşti, în urma legăturilor cu consulii şi pe baza recomandaţiei lor. In speţă, consulul Rusiei cu suprafaţă şi activitate în Principat este Al. Pini, refugiat acum la Sibiiu. Vom constata neîndoios existenţa a trei grupuri politice: *a*. „Partida piniană", protipendada reacţionară, rusofilă, lucrînd direct supt sugestiile lui Pini. Opera acestui partid este, credem, memoriul publicat mai departe, p. 117—140. „Partida piniană" va fi compusă din protipendadă şi clerul înalt. Iar pricina desbinării boerilor, în afară de interesele de clasă, stă mai ales în activitatea nefastă a lui Pini, intrigi cari au înnegrit inimile unora, au contrariat şi întărîtat pe ale altora şi au semănat pretutindeni sămînţa aşteptărilor înşelate, nerealizabile, a răsplăţilor nejustificate, a ambiţiilor bolnave încurajate sau satisfăcute numai în parte. Cu drept cuvînt, un pamflet contemporan îl acuză numai pe Al. Pini de toate relele căzute asupra ţărilor romîne, şi-l blastămă. [1] Şi, interesant de reţinut, cei ce-l blastămă, laudă în schimb, din toată inima, Rusia şi pe împărat. Si, desigur, emigraţia boerilor la Braşov s'a prelungit tot din pricina lui Pini, care, în numele împăratului, nu încetează să încurajeze pe cei devotaţi cu făgăduiala

1 *Hurmuzaki*, Supl. I 4, p. 3—6.

unui război pe care Rusia îl va declara Turciei neapărat, şi-i va repune atunci în scaunele, drepturile şi averile părăsite în Ţara Romînească. Pini nu cruţă nimic pentru a întreţine rusofilismul boerilor din Braşov, deşi Rusia nu-şi va putea ţine făgăduelile, nici chiar prin ruperea relaţiilor cu Poarta.

b. Partida turcofilă, reacţionară, foarte puţin importantă, dizolvată prin întoarcerea în Valahia a principalilor ei componenţi; şi

c. Partida democrată, rusofilă şi naţionalistă, destul de numeroasă. [1] Are, se pare, secretar pe aga Alexandru Vilara, acela pe care un cifru contemporan îl deghizează supt porecla „panglicar". [2] Se pare că tot acest partid elaborează două memorii, primul tratînd „trista şi nenorocita situaţie a Ţărei Romîneşti", al doilea despre „dorinţele de îmbunătăţirea stării Ţării Romîneşti". In orice caz, aceste memorii au fost redactate de un comitet al boerilor romîni, la Braşov, [3] deci de un grup organizat cu un scop precis, grup care are ca tîlmaci, pentru traducerea jălbilor şi memoriilor sale în limba franceză, pe profesorul francez Claude Coulin. [4] Unul din proiectele pe care le cunoaştem în întregime e, am spus mai sus, opera partidului reacţionar, rusofil, în frunte cu mitropolitul Dionisie. [5] E un proiect articulat, ca să întrebuinţăm acest termen, în care dispoziţiile de principii alternează de multe ori cu dispoziţii de amănunt. E, în orice caz, o încercare mai întinsă de a codifica viaţa naţională a Ţării Romîneşti, pe baza unor noi principii, a unei autodeterminări isvorîte din tradiţia libertăţilor posedate cîndva.

1 Amănunte contemporane asupra acestor grupări în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XVII (1893), p. 402—405 şi la Academia Romînă, *ms*. 1063, f. 380.

2 Cf. N. Kretzulescu în *Analele Academiei Romîne*, S. II, tom. XII (1889—1890), p. 103. Pentru cifru, cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 180.

3 Cf. Kretzulescu, *ibidem*. S'ar putea ca unul din aceste memorii să fie cel publicat în Aricescu, *Acte justificative*, p. 187—205, pentru care adoptăm ca autor pe Al. Vilara (Cf. mai departe, notele dela p. 140—141).

4 Eliade (Pompiliu), *Histoire de l'esprit public en Roumanie au dix-neuvième siècle*. Tom. I. Paris, 1905, p. 134—135.

5 Mai departe, p. 117—140.

*

Liberală sau reacţionară, (în fond era expresia unui spirit pur reacţionar, cu infine concesii făcute duhului nou al vremii), această quasi „constituţie" este emanaţia unui organism politic, întocmită pentru a remedia o stare generală de lucruri, la începutul unui veac nou politic pentru Ţara Romînească. Mai puţin articulat pare proiectul pe care îl atribuim lui Vilara.[1] Nu ştim şi nu credem ca să fi fost vreodată vorba de a se promulga vreunul din aceste proiecte. In primul rînd pentrucă Rusia protectoare, dela care toate proiectele acestea muntene cer viaţă, nu era în situaţia politică favorabilă pentru a se ocupa direct de principate. Singura în măsură pentru aceasta era Turcia, dar emigraţii—rusofili învederaţi — nu i se puteau adresa. In al doilea rînd, trebuia obţinut şi consimţămîntul „ţării", adică al boerilor cari se aflau în Valahia. Şi, mai ales, trebuia obţinut asentimentul lui Gr. Ghica, domnul fost multă vreme în refugiu la Braşov, care nu ştim în ce măsură era favorabil celor rămaşi încă acolo. Şi se pare că nu le era deloc favorabil. El, însă, ar fi fost singurul în măsură să prezinte Porţii o cerere de reforme, aşa cum era dispus, la un moment dat, contemporanul său din Moldova, Ioniţă Sandu Sturza.

Oricum ar fi cunoaşterea integrală a textelor elaborate de emigraţia politică din Braşov schimbă cu totul perspectiva asupra importanţei evenimentului din 1821 şi a consecinţelor sale directe şi imediate pentru renaşterea naţională. Pînă acum, fără cunoaşterea unora din aceste texte, s'a putut acredita şi colporta părerea că, în Valahia anilor 1821—1822, cugetarea politică, frămîntarea spirituală a unei generaţii pentru a izvodi o nouă formulă de viaţă naţională, a fost absentă sau, concedînd, a fiinţat timidă şi ineficace, preocupare livrescă doar, a cîtorva personalităţi alese, dedate speculaţiilor politice şi sociale. Chiar dacă cele mai multe din aceste texte au autori numiţi sau prezumaţi: Al. Vilara, Gr. Brîncoveanu., Gr. Băleanu şi Naum Rîmniceanu (credem

1 Mai departe, notele dela p. 140—141.

no', deşi mai pot fi şi alţii), totuşi cele mai multe au fost supuse aprobării, modificării şi consensului unanim ale diferitelor partide încropite la Braşov. Si, în acest sens, cunoaştem cazul unui text propus de Al. Vilara şi „neprimit de nimeni", după adnotarea pe care o poartă însuşi textul. [1] „Nimeni" acesta reprezintă neîndoios o comunitate, o adunare deliberativă, diversă în compoziţie şi unică în preocupări. „Nimeni" înseamnă aşà dar c n firmarea clară a existenţii unei grupări politice, a unui partid, în accepţia contemporană. Şi dovezile s'ar putea înmulţi în acest sens. Putem vorbi deci, fără reticenţe, de o mişcare politică destul de amplă, pătrunsă în parte de ideile democrate ale Apusului, cum am arătat mai înainte. Iar glasul acestor purtători de cuvînt capătă accentul unanimităţii, ideile lor patina adevărului, sentimentele lor convingerea pasiunei. De aceea, simpla lectură a tuturor acestor texte constituie o înaltă lecţie de patriotism şi civism, culori în cari va trebui, de acum înainte, să zugrăvim începutul celui de al XIX-lea veac în Ţara Romînească.

Meritul eficient al acestei cugetări? Repunerea naţiunei romîne pe primul plan, domniile pămîntene, acestea şi altele se datoresc numai revoluţiei lui Tudor Vladimirescu şi cugetării politice dela Braşov.

Am schiţat, foarte sumar, albia pe care au curs destinele ideologice ale Ţării Romîneşti în anii 1821—1822. Problema va fi, desigur, reluată. In deosebi, programatica acestor ani va fi cercetată mai de aproape, mai amănunţit, cu raportare, poate, la realizările Regulamentului Organic şi ale anului 1848, cari purced, direct, dela această programatică din 1821, an la al cărui piedestal de reforme şi realizări se prosterna, odinioară, Chesarie, episcopul Buzăului, psalmodiind pios :

„Tu eşti anul bunătăţii Domnului !" [2]) Dar rîndurile acestea introductive ne-au părut necesare pentru înţelegerea materialului documentar dat mai departe.

1 Cf. mai departe, p. 212—216, No. LIII.

2 Academia Romînă, *ms.* 1661, fine. Publicat şi în *Bis. Ort. Rom.*, 1875 (II), p. 612—616. Textul e din April 1825.

Ţinem să menţionăm că, întîmplător, cîteva din textele publicate aici erau rezumate într'o revistă în timpul în care lucrarea de faţă se afla supt tipar. Faptul acesta s'a consemnat individual pentru fiecare text.

Şi acum, ne rămîne plăcuta datorie de a putea însemna aici nepreţuitele servicii amicale aduse de d-nii M. G. Regleanu, Cl. Tsurcas, şi Constantin Papagheorghe, cei dintîi binevoind să se ocupe cu transcrierea şi traducerea textelor greceşti, cel din urmă cu revederea lor.

Iar tuturor acelor ce ne-au încurajat în cercetările noastre, tuturor acelor ce au binevoit să ne pună la dispoziţie piese de arhivă, sau să ne semnaleze documente şi informaţii noi, tuturor acelor ce ne-au ajutat efectif să ducem la bun sfîrşit publicaţia de faţă, nu credem că le putem mulţumi în deajuns, exprimându-le şi pe această cale gratitudinea şi devotamentul nostru. Pot fi însă convinşi că au colaborat la realizarea unei fapte bune.

ADAOS BIBLIOGRAFIC

Indeosebi pentru probleme inactuale, bibliografia se impune ca o necesitate imediată şi o tortură totodată, prin varietatea inegală a izvoarelor de consultat şi risipirea lor dezordonată în timp şi spaţiu. Adăugaţi la aceasta preocuparea continuă a unei bune şi complecte informări, ţinută la curent, şi veţi admite că inconvenientele pot fi cu greu înlăturate. E o datorie, deci, din parte-mi, de a publica notiţele bibliografice colecţionate pînă acum, privitoare la revoluţia din 1821 în ţara noastră. Redactate concomitent cu descifrarea textelor date mai departe, notiţele ne-au slujit, înainte de toate, pentru propria noastră informare, ca o complectare a bibliografiei publicate cu alt prilej. [1] Adaosul de faţă nu izbuteşte totuşi să menţioneze decît o parte din materialul imprimat existent, întăi pentru că Biblioteca Academiei Romîne, cea mai bine înzestrată din ţară, nu posedă încă foarte multe publicaţii streine ce interesează trecutul nostru; în al doilea rînd, în cartoanele noastre aşteaptă nenumărate alte ştiri, neverificate suficient. Şi, mai ales, pentru că bibliografia fusese sortită iniţial numai uzului personal, şi în consecinţă lucrată destul de nesistematic, cu reveniri şi ignorări. Totuşi, această bibliografie astfel întocmită, susceptibilă de numeroase şi importante adaose înlesneşte considerabil viitoarea muncă de sinteză, furnizîndu-i, pe lîngă bogata informaţie strict ştiinţifică, şi rezonanţa literarară a marelui gest dela 1821, ce poate fi considerată ca o prelungire sentimentală în timp a gestului însuşi.

---

1 Emil Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1927, p. 39—57.

Clasificarea notiţelor bibliografice, întemeiată pe criteriul valorii istorice, ar putea părea oarecum arbitrară, dacă nu va fi raportată continuu, ca intenţie, la satisfacerea numai a unei necesităţi practice personale. Dar chiar în aceste condiţii, clasificarea dă suficiente indicaţii generale, prin însuşi faptul rubricizării, asupra valorii ca isvor istoric a materialului bibliografiat.

Dacă indicaţia bibliografică este precedată de asterisc (*), se înţelege că lucrarea n'a fost cercetată personal, ci menţionată după alte surse.

Notiţele sînt grupate în două mari categorii, cu subdiviziuni destul de elastice, iar înlăuntrul fiecărei subdiviziuni înserierea este strict alfabetică :

I. HISTORICA

a) documente, memorii şi însemnări contemporane ;
b) povestiri, studii, tratate ;
c) menţiuni, ştiri, aprecieri, bibliografie, recenzii, generalităţi
d) iconografie.

II. LITTERARIA

a) versuri ;
b) teatru ;
c) romane, nuvele, povestiri ;
d) eseuri, conferinţe, discursuri, foiletoane, incerti generis
e) muzică.

I. HISTORICA

DOCUMENTE ŞI TEXTE CONTEMPORANE, ÎNSEMNĂRI, MEMORII

Academia Romînă. — *Creşterea colecţiunilor pe anul 1912* [p. 144]; *idem*, pe anul 1914 [p. 137]; *idem*, pe anii 1916—1919 [passim].

Angelescu (Dr. Nicolae I.) — *Acte şi documente din trecutul farmaciei în Ţările Romîneşti. Adunate şi comentate. Cu o prefaţă de d-l N. Iorga.* Bucureşti, 1904. VII+189 p. [p. 54—56 şi 61—62].

— *Amintiri despre zavera dela 1821 în Moldova şi Muntenia.* — *„Analele societăţii istorice Iuliu Barasch"*. Bucureşti, II (1888), p. 209—218.

— *Amintiri istorice.* VIII. *Zavergii la Ploeşti. Eteriştii la Joldeşti.* — *„Fraternitatea"*, Bucureşti, 1885 (VII), Nr. 3, p. 23.

Bălan (Teodor). — *Refugiaţii moldoveni în Bucovina 1821 şi 1848.* Bucureşti, 1929. 148 p. (Aşezămîntul cultural Ion C. Brătianu. VIII).

Batzaria (N.) — *Documente privitoare la trecutul ţării. Trei ordine imperiale turceşti despre stările de lucruri din Muntenia şi din Moldova* [*1821*]. — *„Adevărul"* din 26 Mai 1931 (Nr. 14539).

Bianu (I.). — *Intîii bursieri romîni în străinătate. Scrisori de ale lui Efrosin Poteca 1822—1825.* — *„Revista Nouă"*, I (1888), p. 424. [După *ms.* 1789 dela Academia Romînă].

Brancovich (J.). — *Précis des événemens les plus remarquables de la Moldavie et Valachie pendant l'insurrection grecque du prince Ypsilanti; avec un coup-d'oeil sur les destinées futures de ces deux provinces, et sur la guerre actuelle entre la Russie et la Turquie.* Posen, 1828. 22 p.

Brătianu (Ion I. C.). — *Pagini vechi: Opşteasca tînguire.* — *„Cugetul Romînesc"*, Bucureşti, 1922 (I), p. 67—72.

Caracaş (Remus). — *O cronică gălăţeană de acum o sută de ani (tipărită de . . .).* — *„Prietenii istoriei literare"*, vol. I (1931), p. 382—394.

Casian (Cernicanul). — *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldoroşani. Adunate de smeritul monah....* Bucureşti, 1870. VIII+192 p. +1 pl. [p. 96—103; întîmplările dela Cernica în 1821].

Donat (Ion). — *Un pomelnic al schitului Cioclovina de jos* (Gorj). — *„Arhivele Olteniei"*, Craiova, VIII (1929), Nr. 45—46, p. 537—539.

E[rbiceanu] (C.) — *Date din condica sfîntă.* — *„Biserica Ortodoxă Romînă”*, XXVI, p. 1370.

Filitti (Ioan C.). — *Cîte-va documente politice muntene dela 1822.* — *„Arhivele Olteniei”*, X (1931), Nr. 54—55, p. 247—259.

Fotino (Ilie).—Οἱ ἄθλοι τῆς ἐν Βαλαχίᾳ ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τὸ 1821 ἔτος. Lipsca, 1846. ι+194 p.

— *Fragminte Istorice. Acte oficiale, relative la întîmplările petrecute în anul 1821.* — *„Buciumul Romanŭ”*, Iaşi, 1875, Nr. II, Aprilie, p. 65—70.

Furtună (Econom D.). — *Ucenicii Stareţului Paisie în mănăstirile Cernica şi Căldăruşani cu un scurt istoric asupra acestor mănăstiri.* Bucureşti, [1928], 175 p. [p. 99, 141—143].

Gavriliu (D. I.) — *Contribuţiuni la istoricul tutunului pînă la înfiinţarea monopolului în Romînia. Cu o prefaţă a d-lui I. Minea.* Iaşi, 1929, VIII—195 p. [„Cum se vindea tutunul în Iaşi pe la 1820—1821”, p. 194].

Gentz (Friedrich von). — *Briefe von und an... Herausgegeben von Friedrich Carl Wittichen † und Ernst Salzer.* 3. Band, II. Teil: 1820—1832. München und Berlin, 1913. [p.38—39, Nr. 262—263].

Ghenadie Enăceanu. — *Sinaea. Istoria sîntei monastiri lucrată dupre documentele veki şi noui şi adausă cu tradiţiunile locale respective.* Bucureşti, 1881. [p. XIII—XIV, 115—116 : întîmplările dela 1821].

Ghibănescu (Gh.). — *Două documente.* — *„Arhiva”*, Iaşi, 1910, p. 132—137.

Ghibănescu (Gh.) — *Inscripţii şi notiţe pe cărţi de la mănăstirea Agapia* (Neamţ). — *„Ioan Neculce”*, Iaşi, 1927, p. 264, 265, 266.

Ghibănescu (Gh.) — *Paralelă între budgetul Moldovei pe 1821—1854 şi 1855. Veniturile ţării Moldaviei, pe anul 1820—21.* — *„Ioan Neculce”*, Iaşi, fascicola 7 (1928), p. 139—147, 254.

Ghibănescu (Gh.). — *1841, Decembrie 28. O satiră mitropolitului Veniamin Costachi.* — *„Ioan Neculce”*, Iaşi, 1927, p. 277—279.

Ghibănescu (Gh.). — *Studiu şi documente cu privire la Familia Raşcanu.* Iaşi, 1915. (Vol. X din „Surete şi Izvoade”). [Rolul politic al lui Iordachi Rîşcanu : p. LXVII şi 240, 244—250, p. 284—297, p. 324—335, etc.]

Glogoveanu (Maria I.). — *Acte referitoare la Tudor Vladimirescu.*—*„Arhivele Olteniei”*, 1930 (IX) Nr. 47—48, p. 44—45.

Glogoveanu (Maria). — *Din vremea ocupaţiunii ruseşti (1829—1834).* [*4*) *Carte a marelui vistier Belu către biv vel serdarul Marin Butculescu, ispravnic de Teleorman, din 20 Martie 1821*]. — *„Arhivele Olteniei”*, VII (1928), Nr. 37—38, p. 310.

[Glogoveanu (Maria I.)] — *Acte mărunte din 1821.* — *„Arhivele Olteniei”* IX (1930), Nr. 49—50, p. 208.

Gorovei (Artur). — *Insemnări*, nr. 130—144, 145—151, în *„Miron Costin”*, Bîrlad, III (1915), Nr. 6, p. 95; Nr. 7, p. 109.

Gorovei (Artur).—*Intr'un ceaslov.*—*„Gazeta Săteanului”*, R.-Sărat, 1894, p. 272.

Γοῦδα ('Αναστασίου Ν.). — Βίοι παράλληλοι τῶν ἐπὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν. Tom. I—VIII. Atena, 1869—1876.

Holban (Th.). — *Ştiri despre anul 1821 în Principatele Romîne.*—*„Arhiva"*, Iaşi, XXXV (1928), Aprilie, Nr. 2, p. 140—142. [Extrase, cunoscute, din: Raffenel, C. D., *Histoire des événemens de la Grèce*, Paris, 1822].

Iorga (N.). — *Documente şi cercetări asupra istoriei financiare şi economice a principatelor romîne.* — Extras din „Economia Naţională". Bucureşti, 1900.

Iorga (N.). — *Inscripţii.* VI. *Biserica veche din Urziceni.* — *„Revista Istorică"* XV (1929), Nr. 7—9, p. 273.

Iorga (N.). — *Istoria ţerii prin cei mici* (*Comunicaţie la Academia Romînă*). *„Revista Istorică"*, VII, (1921), p. 48—50.

Iorga (N.). — *Un boier de provincie în timpul eteriei şi regulamentului organic.* Bucureşti, 1929, 15 p. (Academia Romînă. Mem. S. Ist. Seria III, tom. IX, mem. 7).

I[orga] (N.). — *Cronică* [însemnări privitoare la familia Moruzzi]. *„Revista Istorică"*. 1931 (XVII), Nr. 10—12, p. 332—335.

Iorga (N.). — *Une nouvelle source roumaine sur la révolution grecque de 1821 sur le Danube.* — *„Revue Historique du Sud-Est Européen* (*Continuation du „Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale"*). Paris, Bucarest, 1931 (VIII), Nr. 7—9, p. 223—226.

Karadja (Constantin I.). — *O calfă de croitor prin ţara noastră în 1817.* [După Borsum (I. F. J.). — *Reise til Constantinopel.* Köbenhavn, 1828]. — *„Revista Istorică"*, XIV (1928) Nr. 10—12, p. 360.

Kaufmann (Iosef). — *Comunitatea din Piatra.* — *„Fraternitatea"*, Bucureşti, V (1883), Nr. 31, p. 245—246; Nr. 33, p. 261.

Kaufmann-Piatra (Iosef). — *Comunitatea din Niamţ descriere istorică.* — *„Fraternitatea"*, Bucureşti, 1885 (VII) Nr. 7, p. 55; Nr. 12, p. 95; Nr. 15, p. 119.

Kaufmann (Iosef). — *Cronica comunităţilor israelite din judeţul Neamţu, cuprinzînd: Hrisoave, documente, inscripţii, fotografii,* etc. Tom. II, Piatra-Neamţ, 1929 [p. 149—159].

Lăpĕdatu (Alex.). — *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice pe 1915, publicat de....* Bucureşti, 1916. [p.154].

Lemaire (H.). — *Histoire de l'empire de Turquie depuis son origine, jusqu'au 19 octobre 1821: Ouvrage contenant des détails intéressans sur la formation de cet Empire, sur son gouvernement, sur ses guerres étrangères, ses guerres intestines, et ses révolutions; terminé par le récit des principaux événemens de la guerre actuelle des Grecs contre les Turcs.* Paris, 1821. 550 p. [Istorie contemporană, p. 526—550].

Lugoşianu (O.). — *Insemnări din bătrâni.* — *„Revista Tinerimea Romînă"*, Bucureşti, 1899, Noua Serie, vol. II, p. 120; *ibidem*, vol. IV (1900), p. 178.

Mateescu (C. N.). — *Insemnări*, nr. 175, 176, 179, în *„Miron Costin"*, Bîrlad, IV (1916), Nr. 3, p. 235—236; Nr. 4, p. 251.

Melchisedek, Episcopul Dunării-de-jos. — *Chronica Husilor si a Episcopiei cu aseminea numire dupre documentele episcopiei si alte monumente ale terei.* Bucureşti, 1869. 464+175 [—182] p.+1 tab. [p. 416—422, 142—145, 166].

Melchisedek, Episcopul Dunării-de-jos. — *Chronica Romanului şi a Episcopiei de Romanŭ. Compusă dupre documente nationali-romîne şi streine, edite si inedite. Partea a doua dela anulŭ 1714 pînă în dilele nóstre.* Bucureşti, 1875, V [—VIII]+239 p. [p. 186—187, 192].

Melchisedec, Episcopul Romanului. — *Notiţe istorice şi archeologice adunate de pe la 48 mônastiri şi Biserici antice din Moldova.* Bucureşti, 1885. 318 [—320] p. [p. 29, 315—316].

Mihailov (A.). — *A. S. Puşchin şi Eteria (1821).* — *„Viaţa Romînească* Iaşi, XXI (1929), Nr. 5—6, p. 217—222.

Minea (I.). — *Note şi interpretări mărunte.* [*O însemnare din 1821 a serdarului Antohie Sion*]. — *„Cercetări istorice"*, Iaşi, II—III (1926—1927), Nr. 1, p. 254.

Mureşianu (A. A.). — *Ştiri nouă despre refugiaţii Munteni la Braşov în secolul al 18-lea şi în răsmeriţa dela 1821.* — *„Ţara Bîrsei"*, Braşov, II (1930), Nr. 1, p. 13—15.

Oţetea (André). — *Contribution à la Question d'Orient, Esquisse historique, suivie de la correspondance inédite des envoyés du roi des Deux-Siciles à Constantinople (1741—1821).* Bucarest, 1930. XII+366 p. (Académie Roumaine, Études et recherches IV) [p. 324—337].

Paalzow (Friedrich). — *Aktenstücke der russischen Diplomatie.* Berlin, 1854.

Palaiologue (Grégoire). — *Esquisses des moeurs turques au XIXe siècle; ou scènes populaires, usages religieux, cérémonies publiques, vie intérieure, habitudes sociales, idées politiques des mahométans, en forme de dialogues.* Paris, 1827. XVI+408 p. [p. 43—55].

Pamfile (Tudor). — *Mitologie Romînească. III. Pămîntul după credinţele poporului romîn. Publicaţie postumă.* [Bucureşti], 1924. (Academia Romînă. Din vieaţa poporului romîn XXXII). [pt. cutremurele din 1821, p. 54—55].

Pamfile (T.) şi V. C. Nicolau. — *Insemnări. 173—19..* — *„Miron Costin"*, Bîrlad. III (1915) Nr. 12, p. 186.

Papacostea (N. G.). — *O listă de întemniţaţi olteni [la 1823].* — *„Buletinul Comisiei Istorice a Romîniei"*, VIII, p. 17—25. Bucureşti, 1929.

Plopşor (N.). — *Călătoria lui Hagi Nicolau la locurile sfinte.* — *„Arhivele Olteniei"*, V, 1926), Nr. 24, p. 112.

Plopşor [(N.)]. — *Cîteva rînduri despre Tudor Vladimirescu.* — *„Arhivele Olteniei"*, VIII (1929), Nr. 45—46, p. 533—534.

[Popescu] (Preotul Nicolae). — *Chipuri de preoţi. 2. Popa Panait de la Cărămidarii de sus.* — *„Apostolul"*, Bucureşti, V (1928), Nr. 3 din 1 Februarie 1928, p. 34—35.

Prager (Sigmund). — *Blănăria în Trecutul Ţărilor Romîneşti, Colecţiune de documente.* Bucureşti, 1906. 151 p. [p. 127—128: compania cojocarilor din Bucureşti la 1821].

— *Adevărata proclamaţie a lui Tudor Vladimirescu.* — *„Romînia Liberă"*, 1880 (IV), Nr. 1016. [Reprodusă după Aricescu (C. D.), *Acte justificative*, p. 27—28; reprodusă şi de *„Gazeta Transilvaniei"* 1880 (XLIII), Nr. 84].

— *Revista istorică a Arhivelor Romîniei— Indice de documentele aflate în Arhiva Statului şi nepublicate încă.* Broşura I. Bucureşti, 1874. [p. 6, Nr. 52; p. 10, Nr. 90].

Rosanis (S. I.). — *Istoria pe scurt a Evreilor-Bulgari în ordine chronologică, după isvoare directe. din cele mai vechi timpuri pănă la 1876.* — *„Anuar pentru israeliţi"*, Bucureşti, XI (1888—1889), p. 40.

Rosetti (Radu). — *Note genealogice şi biografice despre familiile Buhuş şi Rosetti, foşti proprietari ai moşiei Bohotinul.* — *„Analele Academiei Romîne"*, Mem. S. Ist., S. II, Tom. XXVIII, p. 490—491, 494—495.

— *Rugăciuni religioase contra Turcilor, pe timpul Eteriei. (1821).* [Academia Romînă, *ms.* 3920, f. 61—66; text grec].

Şapira (Israel). — *Istoricul comunităţii din Ploeşti după isvoare scrise şi transmisiuni orale cu un apendice cuprinzînd documente inedite.* — *„Analele societăţii istorice Iuliu Barasch"*, Bucureşti, III (1889), p. 43—45.

Schwarzfeld (Dr. E.). — *Evreii sub zavera.* — *„Anuar pentru Israeliţi"*, Bucureşti, VII (1884), p. 13—34.

Schwarzfeld (Wilh.). — *Restrişte sau întîmplări triste şi nenorocite prin cari au trecut evreii în principate.* III. *Zavera sau Eteria de la 1821.* [Reproduce şi din Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldaviei..*]. — *„Analile societăţii istorice Iuliu Barasch"*, Bucureşti, III (1889), broşura Nr. 1 şi 2. p. 196—199.

Scriban (August). — *Căpitanul Iordache la mănăstirea Secul. După un martur ocular.* [Traducere din Kowalewski]. — *„Arhiva"*, Iaşi, III (1892), Nr. 6—7, p. 424—427.

Sigall (Mauriciu). — *Amintiri din trecut. Din timpul zaverei dela 1821.* — *„Fraternitatea"*, Bucureşti, 1885 (VII), Nr. 22, p. 175—176.

Sirouni (H. Dj.). — *O versiune despre uciderea patriarhului grec în anul 1821.* — *Rolurile lui Mihai-Vodă şi Alexandru Ipsilanti cu această ocasie* — (*După cronicarul armean Avedis Berberian*). — *„Revista Istorică"*, XV (1929), Nr. 4—6, p. 153—158.

Solomon (Ioan). — *Biografia vieţii polcomnicului..... Istorisită de sine însuşi, şi scrisă de P. Georgescu.* Craiova, 1862. [2]+50 p. [Altă ediţie cu titlul: Solomon (Ioan). — *Biografia polcovnicului ... Istorisită de sine însuşi şi scrisă de P. Georgescu.* Craiova, 1891; 52 p.].

Soutzo (Nicolas). — *Memoires du prince .... grand logothète de Moldavie 1798—1871. Publiés par Panaïoti Rizos.* Vienne, 1899. XII+434 p. [După *ms.* original Nr. 1024, la Academia Romînă].

Ştefănescu (Gr.). — *Cutremurele de pămînt în Romînia în timp de 1391 de ani, dela anul 455 pînă la 1874.* — *„Analele Academiei Romîne"*, Seria II, tom. XXIV, mem. s. şt.; [p. 23—24].

Ştefănescu (Margareta). — *Puşkin despre Romîni.* — *„Arhiva"*, Iaşi, 1928 (XXXV), Nr. 3—4, p. 269—290.

Stoicescu (Ioan).—*Schitze din istoria patriei urmate de istoria Ploescilorư. Fapte istorice cele mai multe vezute cu ochii.* Ploeşti, 1880. V—77 [—79] p. [Retipărire de N. Iorga, supt titlul] : Un povestitor ploieştean despre Bucureşti şi Ploieşti în întîia jumătate a secolului al XIX-lea... Vălenii-de-Munte, 1928 ; 45 [—47] p.

— *„Teodor Codrescu“*. Iaşi, 1916 (I), Nr. 8 [p. 116—117 : 1822, Mart 4, Leova. *Scrisoarea lui C. Conachi din beţenia cea mare către paharnicul Iordachi Oprişan* ; p. 117—118 : 1823, Iunie 8. Halil scrie mitropolitului Veniamin Costachi, cu prilejul întoarcerii sale din bejănie].

Turcu (Aureliu). — *Comunitatea din Tîrgovişte, descriere istorică.*— *„Fraternitatea"*, Bucureşti, VI (1884) Nr. 14, p. 111, Nr. 15, p. 119.

Veniamin Costachi, Mitropolitul. — *Istoria Scripturii Vechiului Testament. Tălmăcită*, Tom. I, Iaşi, 1824. [Inainte cuvîntare către cetitori].

Veniamin Costachi, Mitropolitul. — *Funie sau ţringhie întreită. Tălmăcită*, Iaşi, 1831 [fine].

Vîrtosu (Emil) — *Activitatea departamentului criminalion din Bucureşti în timpul răzvrătirii dela 1821.*— *„Arhivele Olteniei"*, 1930 (IX), Nr. 51—52, p. 453—458 ; *ibid.*, 1931 (X), Nr. 53, p. 84—88.

Vîrtosu (Emil). — *Insemnări despre 1821.*— *„Arhivele Olteniei"*, IX (1930), Nr. 49—50, p. 269—276.

Vîrtosu (Emil). — *Iordache Golescu şi întîmplările anului 1821.* — *„Viaţa Romînească"*, 1930 (XXII), Nr. 9—10, p. 248—264.

Vîrtosu (Emil).— *Tudor Vladimirescu— Glose, fapte şi documente noi* — (1821). Bucureşti, 1927, 187 p.+ X pl.+1 portret.

Vîrtosu (Emil). — *Un pamflet moldovenesc din vremea Eteriei.* — *„Viaţa Romînească"*, 1930 (XXII), Nr. 4—5, p. 83—100.

Weltman (A. F.). — *Amintiri despre Basarabia. Chişinăul în 1821.* [*Vospominamiea o Bessarabii*]. In romîneşte de Şt. Berechet. — *„Romînia Nouă"*, Chişinău, 1926, III, Nr. 49 (272), p. 1—2.

Xantos (Emmanouil).— Ἀπομνημονεύματα περὶ τῆς φιλικῆς ἑταιρίας. Athena, 1845. (δ+239 [—241] p.

Xenopol (A. D.). — *Documente. Note istorice asupra perioadei 1821—1848, culese din gura d-lui Ioan Ghica, fost ambasador al Romîniei la Londra, comunicate de...*— *„Arhiva"*, Iaşi, II, Nr. 9, p. 556—561.

Zabloskij-Desjatovsky (A. P.). — Графъ П. Д. Кисилевъ и его время [=*Contele P. D. Kiselev şi vremea lui*]. Tom. I—IV. St. Petersburg, 1882. [t. I, p. 136—].

Zilot Rominul. — *Domnia a treea a lui Alexandru Vodă Suţul ce i se zicea şi Drakake.*— *„Revista pentru Istorie şi Arheologie"*, vol. V (1885), p. 58—88.

Zilot Rominul. — *Din scrierile inedite ale lui... Jalnica cîntare a lui Zilot, întru care să cuprind revoluţia Romînilor supt Tudor Slugerul Vladimirescul, i zavera, supt Aleco beizadea Ypsilant, i stăpînirea turcească, supt Chehaia Beiu, şi oareşice din domnia romînească întoarsă iar la Romîni dela Grecii fanarioţi, supt domnul Grigorie Ghica V. Vd. Alcătuită de un patriot, şi afierosită fraţilor săi patrioţi spre ştiinţă şi spre povăţuire, la anul dela Hristos 1823.* — *„Revista pentru Istorie şi Arheologie"*, 1891 (volumul VI), p. 89—115.

Aaron (F.). — *Manual de istoria principatului Romaniei dela cele dintîi vremi istorice pînă în zilele de acum.* Bucureşti, 1839. [2]+212 p.

— *Anuarul prinţipatului Ţării Rumîneşti.* Bucureşti, 1842. [Schiţă istorică asupra răscoalei lui Tudor, p. 31—36].

Barnoschi (D. V.). — *Originile democraţiei romîne.* — „*Viaţa Romînească*", 1923 (XV), Nr. 6, p. 324—345.

Candiloru (Taehi H.). — Ἡ φιλικὴ Ἑταιρία 1814—1821. Atena, 1926. 4+448 p.

Desprez (Hippolyte). — *La révolution dans l'Europe orientale.* Paris, 1848. 30 p.

Djuvara (T. G.). — *Cent projets de partage de la Turquie (1281—1913). Préface de Louis Renault. Avec 18 cartes hors texte.* Paris, 1914. X+648 p.

Dufau (P.-A.). — *Du partage de la Turquie d'Europe entre la Russie, l'Autriche, l'Angleterre et les Grecs, sous la médiation de la France.* Paris, 1822. 40 p.

Filitii (I. C.). — *Incercări de reforme în Muntenia sub Grigore Vodă Ghica 1822—1827.* — „*Convorbiri Literare*" XL (1906), p. 905—924.

Filitti (Ioan C.). — *Originile democraţiei romîne.* — „*Viaţa Romînească*" Iaşi, XIV (1922), Nr. 11, p. 175—191; *ibid.*, XV (1923), Nr. 1, p. 13—27, Nr. 2, p. 182—198.

Filitti (I. C.). — *Partea boerimii în elaborarea Regulamentului Organic.* — „*Cugetul Romînesc*", II (1923), p. 258—265, 743—753.

Frantzis (A.). — Ἐπιτομὴ τῆς ἱστορίας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος... Atena, 1839—1841, 4 vol. [vol. I—II].

Gaudin (Émile). — *Du soulevement des nations chrétiennes dans la Turquie européenne; ses causes, ses résultats probables, son influence présumable sur les intérêts présens et futurs de l'Europe en géneral et sur ceux de la France en particulier.* Paris, 1822. VIII—119 p.

Ghermanos Mitropolitul. — Ὑπομνήματα περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ 1820 μέχρι τοῦ 1823. Συγγραφέντα παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Π. Πατρῶν Γερμάνου καὶ ἐκδιδόμενα παρὰ τοῦ κυρίου Καλλινίκου Καστόρχη. Athena, 1837. ξ+232 p. [p. α-ξ Filimon (I). — Προλεγόμενα περὶ τοῦ βίου, τοῦ συγγραφέως καὶ τῶν ὑπομνημάτων του].

Iken (Carl). — *Leukothea. Eine Sammlung von Briefen eines geborenen Griechen über Staatswesen, Literatur und Dichtkunst des neueren Griechenlands. Herausgegeben von... Aus der griechischen Handschrift verdeutscht, nebst Beilagen des Herausgebers, Auszügen aus dem Logios Hermes, Gedichten, Sprachbemerkungen und beigefügten Verzeichnissen neugriechischer Werke als Anhang.* Tom. I—II. Leipzig, 1825. XVIII+304 p.+1 pl. (I); 254 [—256] p. (II).

Iorga (N.). — *Centenariul Domnilor pămînteni la Academia Romînă.* — „*Calendarul Ligei Culturale pe anul 1923*", Bucureşti, p. 43—60.

Iorga (N.). — *Comemorarea lui Tudor Vladimirescu. Cuvîntare.* Bucureşti, 1922; p. 357—365. Extras din „Analele Academiei Romîne", Seria II, Tom.

XLI, Desbateri 1920—21. [Republicat în Iorga (N.), *Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu*].

Iorga (N.). — *Istoricul Constituţiei romîneşti*, în „*Noua Constituţie a Romîniei*". *23 de prelegeri publice organizate de Institutul Social Romîn*. [Bucureşti, 1923]. p. 5—24.

Iorga (N.). — *La psychologie des Ypsilantes*. (*Une conférence de m. Iorga à l'Université d'Athènes*).—„*La Nation Roumaine*", Bucureşti, 1930 (III), Nr. 551 şi 552.

Lupaş (Dr. Ioan). — *Istoria Romînilor. Manual*... Ed. II-a. Bucureşti [f. a.] [p. 301—308].

Obedeanu (Const. V.). — *Tudor Vladimirescu în istoria contimporană a Romîniei* (cu 15 stampe). Craiova, 1929, 57 p. [Publicat întîi în „*Arhivele Olteniei*" VIII (1929), Nr. 43—44 (p. 235—255) şi Nr. 45—46 (p. 421—442)].

Papacostea (Victor). — *Revoluţia din 1821, privită de un misionar catolic*. [Luigi Bonauguri].— „*Revista Istorică*" XV (1929), Nr. 1—3, p. 8—13.

Şoimescu (Ioan N.). — *Istoria generală a Romîniloru din amêndouĕ Daciile*. T. I—IV. Bucureşti, 1889. [t. III, p. 329—463].

Spineanu (I. D.). — *Tudor Vladimirescu şi epoca sea* (*Conferinţă ţinută, în ziua de 14 Aprilie 1896, la Atheneul din Severin*). — „*Lectura*", Turnu-Severin, I (1896) Nr. 7, p. 246—259.

Stourdza (Alexandre A. C.). — *L'Europe orientale et le rôle historique des Maurocordato 1660—1830. Avec un appendice contenant des actes et documents historiques et diplomatiques inédits. Ouvrage enrichi de 128 illustrations et d'un tableau généalogique*. Paris, 1913. VIII+463 p.

Tătărescu (Ştefan). — *Gîndul şi fapta lui Tudor Vladimirescu*. Bucureşti, 1931. 33[—35] p.

Tekster (Edmond). — *Grecia şi insurrekţiile ei. Pînă în zillele noastre*. Traducere de P. M. Georgescu. Bucureşti, 1856. 352 p.

Theodorian-Carada (M.). — *Din frămîntările trecutului*. Bucureşti, 1920, 271 [—274] p.

Tocilescu (Gr. G.). — *Manual de istoria Romînilor*... Ed. II. Bucureşti, 1900 [p. 448—453].

— *Tudor Vladimirescu şi opera sa. 1821*. — „*Raport Anual al Gimnasiului Real „Tudor Vladimirescu" din Tîrgu-Jiu*". Tîrgu-Jiu, 1899. [p. 3—23].

Vaillant (J. A.). — *La Romanie ou histoire, langue, littérature, orographie, statistique des peuples de la langues d'or, Ardialiens, Vallaques et Moldaves, résumés sous le nom de Romans*. T. I-III. Paris 1844. [t. II, p. 308—319: istoric al Eteriei; t. III, p. 233—257: Povestea lui Kirjali].

Xenopol (A. D.). — *Istoria Romînilor din Dacia Traiană*. Ed. III. Bucureşti, 1925—1930. Tom. X, XI.

Xenopol (A. D.). — *Primul proiect de Constituţiune a Moldovei din 1822. Originele partidului conservator şi ale celui liberal*. — Extras din „*Analele Academiei Romîne*", S. II, Tom. XX, Mem. Ist. Bucureşti, 1898, 61 p.

Xenopol (A. D.). — *Răsturnarea domniilor fanariote. Studiu istoric. I. Eteria Grecească. II. Tudor Vladimirescu. III. Restabilirea domniilor pămîntene. „Arhiva" Iaşi*, II, Nr. 1 (p. 14—22); Nr. 2 (p. 65—78); Nr. 3 (p. 129—143); Nr. 4 (p. 200—); Nr. 5 (p. 260—268)) [Reprodus în *Istoria Romînilor*].

MENŢIUNI, ŞTIRI, APRECIERI, GENERALITĂŢI

Administraţia Casei Bisericii. — *Biserici cu averi proprii. Seria III-a. Note istorice şi anexe documentare.* — Bucureşti, 1916. [p. 3, 10, 208, 210].

Arama (Preot N. Gr.). — *Tîrgovişte mici explicaţii documentate şi legendare asupra monumentelor istorice din vechea capitală a ţării. Excursiunea congresului didactic primar, 4 Iulie 1901.* Bucureşti, 1901, 13 p.

Băneseu (N.). — *Daniel (Dimitrie) Philippide* în *„Lui Nicolae Iorga, Omagiu" 1871—5/18—Iunie 1921.* Craiova. [p. 41—42].

Băneseu (N.). — *Viaţa şi scrierile marelui vornic Iordache Golescu. Bucăţi alese din ineditele sale, tipărite de...* Vălenii-de-Munte, 1910. [p. 20—26].

Bellanger (Stanislas). — *Le Kéroutza, voyage en Moldo-Valachie.* T. I—II. Paris, 1846. [I, p. 55—80].

Bengescо (Georges). — *Essai d'un notice bibliographique sur la Question d'Orient. Orient européen 1821—1897.* Bruxelles, Paris, 1897. XIII+327 [—329] p.

Bilciurescu (Constantin St.) — *Monastirile şi bisericile din Romînia cu mici notiţe istorice şi gravuri culese de...* Bucureşti, 1890. [6]+260+IV p. [p. 55, 59, 67, 68, 82, 83, 86, 175, 176, 178, 236, 245, 253).

Bobulescu (C.). — *Banul Tănasă Gosan 1769—1831 Iunie 17.* Bucureşti, 1928. [p. 56—57].

Bobulescu (C.). — *Feţe bisericeşti în Războae, Răzvrătiri şi Revoluţii.* Chişinău, 1930. VI+118 p. [p. 68—75].

Bobulescu (C.). — *Neamul Holbăneştilor cu al episcopului Gherasim-Clipa Barbovschi* (1796—1803—1826) şi *arhimandritul Sofronie Barbovschi predicatorul* († 1850). Chişinău, 1929. 63+II—81 [—83] p. [p. 48,49, 17, 19—21].

— *Boeri de la venirea Fanarioţilor şi pînă astă'i* [de] *x.*. — *„Buciumul"*, Paris, I, (1857), Nr. 7, Duminică 3 Mai, p. 25—26.

Cincea (I. V.). — *O arhondologie a Olteniei între 1820—1830.*—*„Arhivele Olteniei*, VIII (1929), Nr. 43—44, p. 271.

Caragiani (Ioan). — *Studii istorice asupra Romînilor din Peninsula Balcanică. Publicare postumă însoţită de notă biografică de Pericle Papahagi.* Bucureşti, 1929 X + 272 p. [Extras din *„Revista pt. Istorie şi Arheologie"*, vol. VI].

C[odrescu] (I. M.). — *Notiţia genealogica despre familia Pălădeştilor.*—*„Buciumul Romînŭ"*, Iaşi, 1882 (III), p. 541—546.

Colson (Félix). — *De l'état présent et de l'avenir des principautés de Moldavie et de Valachie*; *Suivi des traités de la Turquie avec les Puissances Européennes, et d'une Carte des Pays Roumains*, Paris, 1839, III+462 p. [p. 40—42].

Costeanu (Preot-Sachelar Ioan I.). — *Valea Teleajenului cu cetatea culturală Vălenii-de-Munte şi Monografia satului Homorîciu, judeţul Prahova.* Vălenii-de-Munte, 1930. [p. 25—28].

Crețu (Gr.). — *Tipografiile din Romînia dela 1801 pînă astăzi.* București, 1910. [p. 7, n. 2].

Demetrescu (George Mil.). — *Din Istoria Craiovei. Vechi denumiri de mahalale și suburbii* — „*Arhivele Olteniei*", V (1926), Nr. 24, p. 97, n. 1.

Dimitriu (Ierodiacon Amfilofie). — *Istoria monastirei Rîșca.* — „*Biserica Ortodoxă Romînă*", XVIII, p. 455.

Drăghiceanu (Virg.). — *Casa lui Vasile Enache Brănescu.* — „*Convorbiri Literare*", 1909 (XLIII), Nr. 6, p. 686.

Drăghiceanu (V.). — *Curțile boerești I. Goleștii.* — „*Convorbiri Literare*", 1913 (XLVII) Nr. 8, p. 734—735.

Draghiceano (Virg. N.). — *Les anciens 'drapeaux militaires. Une découverte.* „*L'Indépendence Roumaine*", 1916, Nr. 12318 din 1/14 Fevruarie

Durak (Preotul V. Gh.). — *Ilarion episcop al Argeșului 1820—21—1828—45.* Teză pentru licență. București, 1900. [4]+37 [—39] p. (Universitatea din București. Facultatea de teologie).

Erbiceanu (C.). — *Bărbații culți greci și romîni și profesorii din academiile de Iași și București din epoca zisă fanariotă,* 1650—1821. — „*Analele Academiei Romîne*", Seria II, tom. XXVII, M. Ist., p. 141—182.

Erbiceanu (Gh.). — *Despre starea Moldovei și a Valahiei sub Fanarioți extrasă din scrierea lui Anastasie Comnen Ipsilante întitulată Evenimente eclesiastice și politice după luarea Constantinopolei de Turci.* — „*Arhiva*", Iași. 1896, p. 226—227. [Mențiune despre tunurile Eteriei, aflate în muzeul din Odesa].

Erbiceanu (C.). — *Priviri istorice și literare asupra epocei fanariotice.* București, 1901. 34 p. (Extras din „Analele Academiei Romîne", Seria II, tom. XXIV, M. Ist).

Filitti (Ioan C.). — *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Romîne.* București, 1929, 53 p. Extras din „*Revista de Drept Public*", IV, Nr. 2. (Biblioteca Institutului de Științe Administrative, Nr. 20). [p. 31—33].

Furnică (Dumitru Z.). — *Din istoria comerțului la Romîni. Mai ales băcănia. Publicațiune de documente inedite 1593—1855. Cu 17 portrete, 6 tablouri și 20 fotografii-facsimile de documente și subscrieri.* București, 1908, XXXIX+559 p. [p. 351].

Galeșescu (Al. G.). — *Eforia spitalelor civile din București.* București, 1899. [p. 300].

Georgescu (Ierom. Eftimie). — *Mănăstirea Ciolanul.* — „*Biserica Ortodoxă Romînă*", XXIV (1900), p. 568.

Ghenadie al Rîmnicului. — *Sfînta episcopie a Rîmnicului Noul Severin. Visite canonice însoțite de note istorico-arheologice. Anii 1890—1891.* București, 1892, 246+VI p. [p. 77—80, 218—219].

Ghibănescu (Gh.). — *Spița familiei Cîrjă.*—„*Arhiva*", Iași, 1897, p. 194—196.

Ghibănescu (Gh.) — *Uă visită la Brătești și familia Sioneștilor.*—„*Romanulŭ*", 1887, Iunie, p. 479.

Ghika (Domnița Alexandrina). — *Din istoria palatului regal. Amintiri cu prilejul unor vechi socoteli.*—„*Convorbiri Literare*", XLVII (1913), Nr. 4, p. 344.

Gorovei (Artur). — *Teodor Teodorini. Documente şi informaţii despre el şi familia lui.*—*„Arhivele Olteniei"*, VII (1928), Nr. 37—38: *ibidem*, Nr. 43—44 (p. 264—265).

Grecianu (Ştefan D.). — *Din scrierile inedite ale lui... Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti. Publicat de Paul Şt. Greceanu.* Vol. I, Bucureşti, 1913. [p. 219, 332].

Hartulari (Elena, născută Piltos). — *Istoria vieţii mele de la anul 1801. (Tălmăcită după cirilice de Gh. Ghibănescu).*—*„Convorbiri Literare"*, 1926. (An. 58), Octomvrie, p. 729.

Heliade Rădulescul (I.). — *La îmmormîntarea reposatului Ioanne Văcărescul oraţiŏ funebra. Pronunţiată... la 5 Martie.* Bucureşti, 1863. 29 p. [p. 14].

Hrisoverghi (A.). — *Poezii a lui... Ediţie completă* [cu o prefaţă de M. Kogălnicean]. Iaşi, 1843, XXXII+82 p.

Ionescu (Preotul C.). — *Monografia comunei Şişeştii-de-jos din judeţul Mehedinţi.* Bucureşti, 1905. 38 p. (Ministerul de Interne). [p. 4—5].

Iorga (N.). — *Contribuţii la istoria bisericii noastre.* I. *Despre mînăstirea Neamţului.* II. *Bălineşti.* — *„Analele Academiei Romîne"*, Seria II, Tom. 34 (1911—1912). Mem. S. Ist., p. 476—477, 484—485.

Iorga (N.). — *Drama lui Tudor într'o nouă lumină.*—*„Revista Istorică"*, XIV (1928), Nr. 1—3, p. 27—33.

Iorga (N.). — *Études roumaines* II. *Idées et formes littéraires françaises dans le sud-est de l'Europe. Leçons faites à la Sorbonne.* Paris, 1924. [p. 69—73].

Iorga (N.). — *Histoire des relations Russo-Roumaines.* Iassy, 1917. 368 p. [p. 253—264].

Iorga (N.). — *Histoire des Roumains et de leur civilisation. Deuxième edition revue et augmentée, illustrée de plusieurs portraits.* Bucarest, 1922. [p. 212—218].

Iorga (N — *Istoria bisericii româneşti şi a vieţii religioase a Românilor.* Vol. II. 1909, passim.

Iorga (N.). — *Istoria Romînilor în Chipuri şi Icoane.* Craiova, 1921. [p. 30, notă despre mormintele lui Mihail şi Alexandru Suţu, la St. Spiridon)].

Iorga (N.). — *Relations entre Serbes et Roumains à l'occasion du mariage de la princesse Marie et du roi Alexandre.* Bucarest, 1922. [p. 45—46].

Iorga (N.). — *Viaţa lui Alexandru Vodă Callimachi domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său.*—*„Analele Academiei Romîne"*, Seria II, t. XXVII, M. Ist., p. 97—98.

Iorga (N.). — *Vicissitudes des Roumains de Bucovina.*—*„Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe Sud-Orientale"*, Bucureşti, 1916, Nr. 3—5, p. 61.

Iorga (N.). — *Cronica.*—*„Revista Istorică"*, VI, (1920), Nr. 1—2, p. 64, 67.

Lahovari (George Ioan), General C. I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu. — *Marele dicţionar geografic al Romîniei alcătuit şi prelucrat după dicţionarele parţiale pe judeţe.* Bucureşti, 1899. 5 vol. [*Societatea geografică romînă*]. [Passim].

Lambrior (A.). — *Literatura poporană. Pilde, povăţuiri şi cuvinte adevărate şi poveşti adunate de dumnealui vornicul Iordachi Golescul, fiul răposatului banul Radul Golescul.*—*„Convorbiri Literare"*, VIII, p. 66.

Lovinescu (E.). — *Istoria civilizației romîne moderne.* I. *Forțele revoluționare* București, [1924]. 218 [—224] p.

Marsillac (Ulysse de). — *Guide du voyageur à Bucarest.* Bucarest [1877]. [p. 70, 127, 133].

Melchisedec Episcopul. — *Biografia prea Sînțitului Dionisie Romano.*—„*Analele Academiei Romîne*", Seria II, Tom. IV, (1881—1882). p. 12.

Munteanu Birlad (Gh. N.). — *Galații. Cu 35 vederi în text, harta ținutului și planul orașului.* Galați, 1927. [p. 62—66, mențiune despre bisericile arse și distruse la 1821].

Musceleanu (Grigore). — *Calendar pentru anul dela Cristos 1863....* București [p. 99, 119].

Negre (Ioan). — *Fragment din istoria desvoltărei noastre intelectuale. Gheorghe Asachi. Viața, lucrările, scrierile sale și epoca în care a trăit 1788—1869.* Memoriu lucrat de... Piatra, 1882. [p. 48—56].

Negruzzi (Iacob C.). — *Inceputurile literare ale lui Constantin Negruzzi* (Comunicare cetită la Academia Romînă).—„*Convorbiri Literare*", 1909 (XLIII), Nr. 5, p. 474—478. [și în „*Analele Academiei Romîne*", S. II, Tom. XXXII Mem. Lit.].

Nifon Arhimandritul. — *Monastirea Sinaia (1695—1895). Schiță istorică.* București, 1895. 64 p. [p. 50—52].

Odobescu (Al. I.).— *Cîteva ore la Snagov.* București. [p. 19] (*Opere complete*, III).

Pann (Anton). — *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică.* București, 1845. XXXIX+232 p. [p. XXXIV, despre Macarie la 1821].

Papadopol-Calimachu (A.). — *Generalulŭ Pavelŭ Kisseleff în Moldova și Țéra Romănească 1829—1834, dupe documente rusesci.* — „*Analele Academiei Romîne*", 1886—1887, Seria II, Tom. IX, Mem. S. Ist. p. 69—71.

Pappazoglu (Major D.). — *Escursiune arhiologica.* 1874. 15 p. [p. 3, 7].

Petrescu (I. D.). — *Buchetul urmat de diverse cugetări alese.* Têrgoviște, 1889. 172 p. [p. 27 : Ioan Vărbileanu, pandur, tatăl lui Ioasaf Snagoveanu].

Posluşnicu (Mihail Gr.). — *Istoria musicei la Romîni de la renaștere pînă 'n epoca de consolidare a culturii artistice. Cu 193 chipuri în text. Cu o prefață de Domnul Niculae Iorga.* București, 1928. 632 p. [Despre cîntecele grecești la 1821, p. 30, 131, etc.].

Reli (Dr. Simeon). — *Politica religioasă a Habsburgilor față de Biserica ortodoxă romînă în sec. al XIX-lea.* Cernăuți, 1928. 118 p. [p. 21]. Extras din „Codrul Cosminului", IV, 1927.

Rieman (Ștefan N.), Vasile Enescu, Fr. Iosif, Paul Coustant.— *Contribuțiuni a monografia județului Romanați.* Craiova, 1928, 471 p. [p. 139, 439].

Savich (A.).—*Insurgenții bulgari dela 1868 sub comanda lui Hagi Dumitru și Ștefan Caradge... Dedicat memoriei reposatului G. Racovski.* Brăila, 1871, 189 p.

Schwarzfeld (Dr. E.). — *Cronica israelită în România de la începutul veacului actual până la dărămarea templului din București.*—„*Anuar pentru Israeliți*", București, X (1887—1888), p. 88—90.

Schwarzfeld (M.). — *Ochire asupra istoriei Evreilor în Romania din cele mai vechi timpuri până la jumătatea veacului al XIX.*—*„Anuar pentru Israeliți”*, București, X (1887—1888), p. 71.
Scraba (G. D.). — *Ioan Heliade-Rădulescu. Inceputurile Filozofiei și Sociologiei romîne.* București, 1921. 318 [—320] p. [passim].
— *Un scriitor moldovean necunoscut.*— *„Literatură și artă romînă”*, I (1897), p. 768—769.
Severeanu (Dr. C. D.). — *Din amintirile mele.* (1853—1928). Vol. I. București, 1929. [p. 21—22].
Sfetea (Vasilie, paroh). — *Monografia comunei bisericești romîne ortodoxe a Sfintei Treimi din Brașov-Tocile.* Brașov, 1930. [p. 15—16].
Sion (Paharnic Constantin).—*Arhondologia Moldovei .Amintiri și note contemporane.* — *Cu o prefață analitică de Gh. Ghibănescu.* Iași, 1892. XXII+448 p.
Șotropa (Virgil). — *Zavera din 1821 și regimentul năsăudean. Din „Anuarul Institutului de istorie națională”*, IV. București, 1927. p. 135—145.
Tafrali (O.). — *Istorie politică și militară.* I. *Istorie generală politică în legătură cu războiul.* II. *Istorie politică și militară a neamului romînesc.* Curs, Ed. II. București, 1922. [p. 139—141].
Theodorian-Carada (M.).—*efimeridele.* Vol. I. București, 1930. [p. 19, 120—121].
Tomescu (Constantin N.). — *Mitropolitul Grigorie IV al Ungrovlahiei.* Teză de doctorat, Chișinău, 1927, 311 p.
Vîrtosu (Emil). — *Notă.* — *„Arhivele Olteniei”*, IX (1930), Nr. 49—50, p. 277—278.
Vizanti (Andrei). — *Veniamin Costaki Mitropolit Moldovei și Sucevei. Epoca, viața și operile sale.* (1768—1846). Iași, 1881. 165 p. [p. 61—70 ; 133—134].
Zagoriț (Gh.). — *Din trecutul Ploeștilor. Monumente istorice. O cronică inedită. Brazda lui Novac.* Ploești, 1914. 71 p. [p. 60—61].
Zotta (Sever).—*Mănăstirea Golia. Schiță istorică.* Iași, 1925. 39 p. [p. 13—14]. (Extras din Revista *I. Neculce*, Iași).

ICONOGRAFIA

— **Academia Romînă. Stampe.** *a.* (*Portrete*, A, XCIII, 46) *„Griechische Flüchtlinge von der Ypsilantischen Schaar”*. [Reprodusă parțial și în Ionnescu-Gion (G. I.).— *Istoria Bucureștilor.* București, 1899, p. 608];
b. [Omorîrea căminarului Sava] (*Istorie militară*, A. I, 31);
c. [Lupta dela Slatina] (*Istorie militară*, A, I, 46);
d. [Scene istorice din revoluția grecească din anul 1821. Editate de I. Nerantzi, Lipsca. Incomplet; 17 pl. litografiate]. (*Scene istorice*, C).
e. [Scene istorice... Eigenthum u. Verlag v. *Kohler et Comp.* în München. Gemalt v. *Peter Hess*; Gedr. v. *I. B. Kuhn.* Incomplet; 7 pl. litografiate]. (*Scene istorice*, C.).
Băcilă (Ioan C.). — *Stampe privitoare la istoria Romînilor.* Cluj, 1929. 132 p. Extras din „Anuarul Institutului de istorie națională”, volumul V. [Nr. 169: 1822. *Türkische Treue* (p. 68—69); Nr. 170 și 171, 328, 329 (p. 108—109)].

Bogdan (N. A.). — *Din trecutul comerţului moldovenesc şi mai ales al celui ieşan. Productele solului. Porturi, tîrguri şi iarmaroace. Mărfuri şi negustori băştinaşi şi străini. Tratate, legiuiri şi hrisoave. Preţuri curente. Import şi export. Mijloace de comunicaţii şi poşte. Vămi şi dăjdii. Statistice. Monede. Măsuri. Bresle neguţitoreşti, etc. Documente, memorii şi note, culese şi comentate... Tipărite din iniţiativa şi cu o prefaţă a d-lui N. V. Ştefăniu. Cu 89 ilustraţii frtotipice.* Iaşi, 1925, VIII+188 p. [p. 96—100].

[**Cantacuzino** (Al. Gh.)].—*Catalog prescurtat al colecţiilor Al. Gh. Cantacuzino.* Bucureşti, 1919, 152 p. [Nr. 32, p. 101 : un portret în ulei al lui Tudor, cap, de Th. Aman ; Nr. 80, p. 43 : alt portret, după o pictură bisericească (Preajna?) Cf. deasemeni Nr. 158 şi 158 bis (p. 49), Nr. 80 (p. 65), Nr. 398 şi 399 (p. 80)].

Constantinescu (N. A.). — *Albumul Istoriei Romînilor cu lămuriri pe scurt asupra evenimentelor însemnate.* Bucureşti, 1927. 96 p. [Nr. 340, 341, 344, 345, 346].

Drăghiceanu (Virgiliu N.). — *Catalogul colecţiunilor Comisiunii Monumentelor Istorice. Cu 26 planşe fotografice şi 7 tricromii.* Bucureşti, 1913. [p. 55—56, Nr. 525, pl. XXXII : *„Scene din timpul Eterii"*].

Iorga (N.). — *Domnii Romîni după portrete şi fresce contemporane.* Sibiu, 1930. (Comisiunea Monumentelor Istorice).

[**Lăzăreanu** (B.)]. — *Din colecţiunile de stampe ale Academiei.* — *„Dimineaţa"* XXIII (1927), Nr. 7440, din 20 August.

Mindrescu (Simion). — *Centenarul revoluţiei lui Tudor Vladimirescu.* — *„Ilustraţia"*, Bucureşti, X (1921), Seria II. Nr. 3, p. 1—4.

Maniu (A.). — *O controversă interesantă. Adevăratul Tudor Vladimirescu.* *„Adevĕrul"*, 30 Noembrie 1928.

Miloşescu (N. D.). — *Vederi din Gorj.* [Tg.-Jiu, 1906]. [Facsimil scrisoarea din 5 Sept. 1820 a lui T. V. către Bălteanu Grigoraşcu].

Pappasoglu (Lt. Col. D. A.). — *Lupta de la Drăgăşani* [Litografie, după orig. publicat la Viena în 1822]. Academia Romînă, *Stampe*, C. XIII, 14.

Pestemaltsioglu (Periclis M.). — Τῇ ἀπανταλοῦ φερέλπιδι Ἑλληνίδι Νεολαίᾳ καὶ τῇ σεπτῇ τῶν φιλελλήνων χορείᾳ Τόδε τὸ Ἐθνικὸν Λεύκωμα. Ἐξ ἀντιγραφῆς Ἐκδοὺς Ἀνατίθησι. Brăila, 1895, 40 pl. litografiate.

Petrov (Ioan). — 1821... Ἄτλας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνας. Lipsca. Lit. D. Nerantzi, 1886. 54 f.

Stoica (Pictorul). [*Tudor Vladimirescu*] *Casa din Cerneţi a lui Tudor Vladimirescu.* — *„In slujbă adevărată"*. XVIII (1916) Nr. 1—2, coperta. [Reprodusă supt titlul *Cula lui T. V. de pe Gîrdanul Cerneţi, Mehedinţi*, în *„Datina"*, VI (1928) Nr. 5—6, p. 85].

[**Stoica** (D.)] — *Căpitan pandur Urdăreanu, 1821.*—*„Datina"*, T. Severin, VI (1928), Nr. 5—6.

Stoica (D.). — *Tudor Vladimirescu citeşte Adunării pandurilor de pe cîmpia Padeşului-Mehedinţi, cea dintîi proclamaţie a revoluţiei din 1821.* — *„Datina"*, T.-Severin, VI (1928), Nr. 5—6, Coperta. [Reprodusă supt titlul : *Tudor Vladimirescu la Padeş* în *„Datina"*, VI (1928), Nr. 5—6, p. 79].

LITTERARIA

VERSURI

Alecsandri (Vasilie). — *Tabla mișeliilor.* — *„Convorbiri Literare"*, II (1868), p. 6—12. [Reprodus în: *Pressa*, București, I (1868), Nr. 12, 14; Missail (G.), [Discurs], *Monitorul Oficial*, 1879, p. 1617, și Alecsandri (Vasilie), *Opere complete, partea a III-ea Prosă.* București, 1876, p. 443—462].

Beldiman (Alecu, vornic). — *Eterie* [în: Gaster (M.), *Chrestomatie Română*, Tom. II (1891), p. 242—245].

Beldiman [(Alexandru)]. — *Lupta dela Slatina la 1821. Epizod din poemul lui Beldiman: Jalnica tragedie a Moldovei.* — *„Romînia Literară"*, Iași, 1855, Nr. 5, p. 61—63.

Bogrea (V.). — *Varia.* — *„Anuarul Institutului de istorie națională"* 1921—1922 (I), Cluj, 1922, p. 336. [Mențiune despre Passov, *Popularia carmina recentioris Graeciae*, p. 167—8, Nr. CCXXVI—VII; p. 169, Nr. CCXXVIII. Μορέα].

Bolliac (César). — *A la Roumanie. Traduction libre en vers francais*, par M. Jules Ferrand. Paris, 1857, 8 p.

Bolintineanu (D.). — *Poesia Romînă în diverse epoce.* — *„Albina Pindului"*, București, 1868, (I), Nr. 1, p. 12—13.

Bolintineanu (D.). — *Pandurul.* — *„Foiletonul Zimbrului"*, Iași, 1885 (IV), p. 224 [publicată pentru prima oară supt acelaș titlu în *„Albumul Pelerinilor"*, [Paris], 1851, Aprilie 15. Foaia I, p. 5—6. Un exemplar la Academia Romînă, *ms.* 6, f. 15].

Burlănescu-Alin [(N.)]. — *In amintirea domnului Tudor Vladimirescu. Cu prilegiul Sĕrbărei Naționale din Novaci-Gorj unde actualmente strănepotul sĕu Teodor Vladimirescu să găsesce Sub-prefect.* Tîrgu-Jiu, 1902, 7 p.

Conachi (C.). — *Poesii. Alcătuiri și tălmăciri.* Iași, 1856. [p. 34—37: *Jaloba mea*, scrisă în 1821, la Săngera-Basarabia].

— *„Din Moldova.* — *„Foaie pentru minte, inimă și literatură"*. Brașov, 1846, Nr. 12, p. 95.

Dumbravă (Bucura). — *Doina.* — *„In slujbă adevărată"*, București, XVIII (1916) Nr. 3, p. 36.

Fauriel (C.). — *Chants populaires de la Grèce moderne, recueillis et publiés avec une traduction française, des éclaircissements et des notes. Tom. I-II. Paris, 1824—1825.* Tom. I, CXLIV+306 p.; Tom. II, 392 p. [Tom. II, p. 39—53: „La mort de Georgakis et de Pharmakis" (1,2)].

Gusti (D.). — *Tudor Vladimirescu.* — *„Calendarul Buciumului Romîn pe 1875"*, Iași, p. 109.

Iorga (N.). — *Două cîntece despre revoluția de la 1821.* — *„Revista Istorică"*, XIV (1928), Nr. 10—12, p. 348—350; [traduceri după: Müller (Wilhelm), *Neugriechische Volkslieder gesammelt und herausgegeben von C. Fauriel, übersetzt und mit des französischen Herausgebers und eigenen Erläuterungen versehen.* Leipzig, 1825; Tom. II, p. 188].

Iosif (St. O.). — *„La Tudor Vladimirescu"*. *„Raport Anual al Gimnasiului Real „Tudor Vladimirescu" din Tîrgu-Jiu"*. Tîrgu-Jiu, 1899, [p. 25—26].,

Marcellus (C-te de). — *Chants populaires de la Grèce moderne. Réunis, classés et traduits.* *Paris*, 1860, XVI+335 p.

Müller (Wilhelm). — *Griechenlieder.* Leipzig, 1844, XI+170 p.

Negoescu (Cr. S.). — *Unŭ manuscrisŭ vechiu.*—*„Scóla Română"*, Ploeşti, 1882 (I), Nr. 2, p. 41—44; Nr. 3, p. 63—69 [transcrie poema: *Plăngerea şi tănguirea Valahiei*].

Pann (Anton).—*Poezii populare.* Broşura 1. Bucureşti, 1846, 98 p. [p. 84—97: Povestea unui gîngav despre zavera dela 1821].

Păun (Vasile D.). — *La junime.* — *„Foia Societăţii Romînismul"*. Bucureşti, 1871 (I), Nr. 12, p. 499—500.

Păun (Vasile D.). — *Uciderea Domnului Tudor.* — *„Revista „Tinerimea Romînă"*. Numer festiv... Bucureşti, 1902; p. 13—14.

Pelimon (Alessandru). — *Patriotismŭ - Vladimirescu. Poesii.* Bucureşti, 1877, 154 p. [p. 55—153: Tudor Vladimirescu. Naraţiune istorică în versuri despre mişcarea Romînilorŭ la 1821. O nouă ediţiune revăzută şi cu multe adăogiri].

Picot (Emile). — *Chants populaires des Roumains de Serbie, publiés par...* Paris, 1889 [XXX p. 71—72: cîntec popular despre Tudor Vladimirescu].

— *Plăngerea şi tănguirea Valahiei asupra nemulţemirii streinilor ce au derăpănat-o.* Buda, 1825, 16 p. [La Academia Romînă, copii, nedatate şi nesemnate, în manuscrisele: 1489 (f. 1—3); 2897 (f. 252 v. — 264—274); 2309 (f. 171 v. — 176); 1753 (f. 41 v. — 43); versiunea din acest ultim manuscris, spre deosebire de toate celelalte, inclusiv tipăritura, e precedată de o interesantă prefaţă în proză. Manuscrisul a aparţinut serdarului Mihalache Vlădescu şi cuprinde, între altele, copii după multe poezii din prima jumătate a veacului XIX, precum şi copia jurnalului delegaţiei muntene la Ţarigrad (1822), publicat în lucrarea de faţă supt nr. XXXIX].

Pumnul (Arune). — *Lepturariu rumînesc.* Tom. I—IV. Viena, 1862—1864. [T. III, p. 332—341: *Plîngerea şi tînguirea patriei* (atribuită lui Paris Momuleanu); T. III, p. 507—515: Fabian Bob, *Moldova la anul 1821*; T. IV, P. I, p. 92—97: Beldiman, *Lupta de la Slatina*].

Sanders (Dr. D. H.). — *Das Volksleben der Neugriechen dargestellt und erklärt aus Liedern, Sprichwörtern, Kunstgedichten, nebst einem Anhange von Musikbeilagen und zwei kritischen Abhandlungen.* Mannheim, 1844, XII+358 [—362] p. [p. 278—281: versuri despre lupta de la Drăgăşani].

Scurtescu (N. V.). — *Martirii Daciei (Sonete)* III. *Tudor Vladimirescu.* *„Foia Societătii Romînismul"*, Bucureşti, 1870 (I), Nr. 1, p. 34.

Smara. — *Eroului Tudor Vladimirescu.* — *„Universul Literar"*, XXVIII (1911). Nr. 36, p. 5. [Republicată în *„Noua Revistă Didactică"*, II (1913), Nr. 1—2, p. 32 supt titlul: *Lui Tudor Vladimirescu Eroul martir al redeşteptării naţionale*; şi în Cecropid (Dimitrie). — *Omagiu lui Tudor Vladimirescu*, Bucureşti, 1914, p. 5].

Stamati (Costachi). — *Groaza la 1822.* — *„Foiletonul Zimbrului"*, Iaşi, 1855 (IV), p. 15—16.

Văcărescu (I.). — *Colecţie din poeziile d-lui marelui logofăt...* Bucureşti, 1848, [p. 67—76 : Sfătuiri patriotice].

Vaillaut (J. A., de Bucharest). — *Poésies de la langue d'or, traduites.* Paris, 1851. [p. 32—37: „Plaintes de la Roumanie. La Romanesca de Paris-Mumuleano].

Vaillant (J. A.). — *Ma lanterne magique ou Passé, Présent, Avenir de la Roumanie. Bucarest,* 1868. [p. 18].

Vulovici (N.). — *Domnul Tudor.* — *„Ramuri"*, III (1908), Nr. 5, p. 77—79.

Zosima (Monahul). — *Povestire asupra rezmeriţei dela 1821.* — *„Buciumul Romanŭ,* Iaşi, 1877, Anul II, Nr. X, Dec. 1876, p. 489—492 ; Nr. XI, Ianuarie 1877, p. 503—509. An. III (1882), p. 82—89, 142 — 144, 165—175 ; [Din *ms.* 2528, f. 259, de la Academia Romînă, rezultă că în 1882, la mînăstirea Agapia, se mai afla manuscrisul original al lui Zosima dela Neamţ].

TEATRU

Barnoschi (D. V.). — *Cărvunarii, poveste istorică 1823—1827. Voevodul-cărvunar. Viaţa zbuciumată şi moartea sîlnică a comisului Ionică Tăutu.* Ed. II. [Bucureşti, 1928], 125 p.

Caragiale (I. L.). — *100 de ani. Revistă istorică naţională a secolului XIX, în 10 ilustraţiuni. Mare spectacol. Tablouri vii, evoluţiuni, dansuri şi cîntece. Proză şi versuri din literatura diverselor epoce. Aranjată de..* — *„Gazeta Săteanului"*, 1899, p. 23—25.

Grandea (Grigorie H.). — *Poesii. Miosotis. Editie completă cu o prefatia de d. George Sion şi o analisă critică de d. Mauriciu Flugel.* Bucureşti, 1865. 348 p. [p. 306—308 : Fanarioti. Dramă în cinci acte (Fragment)].

Grigoraş (Em. C.). — *Eminescu sociolog-matematic.* — *„Adevĕrul"*, Joi 15 Noembre 1928 [Menţionează existenţa unei piese : *Tudor Vladimirescu,* scrisă de Eminescu].

Iorga (N.). — *Trei drame. Doamna lui Ieremia. Gheorghe Lazăr. Contra Patriei.* Bucureşti, 1924.

ROMANE, NUVELE, POVESTIRI

Arbure (Z.). — *Tudor Vladimirescu.* — *„Amicul copiilor"*, Bucureşti, 1892 (I), Nr. 17—18.

Dan (Sergiu) şi Romulus Dianu. — *Viaţa minunată a lui Anton Pann. Roman.* Bucureşti, 1929, 227 p. [Publicat întîi în *Universul Literar,* 1928].

Densusianu (Ovid). — *Tradiţii şi legende populare.* (Biblioteca pentru toţi, Nr. 600, p. 40).

— *Doritori nebuni.* — *„Dîmboviţa"*, [Bucureşti], 1864 (VI), Nr. 11—58, 66.

Ghica (Ion). — *Scrisori ale lui... către V. Alecsandri.* Bucureşti, 1884. [Polcovnicul Ioniţă Ceganu. Domnia lui Caragea. Din timpul Zaverii].

Karadja (Constantin I.). — *O curiozitate literară din timpul Eteriei.* — *„Convorbiri Literare"*, LVII, p. 319—320 [Mențiune despre *Schreckens-Tage der unglücklichen Elmira Heticar, einer jungen Griechin aus Jassy... Frei nach dem Englischen bearbeitet von Dr. E. M. Rittler.* Leipzig, 1822].

— *Moartea lui Tudor Vladimirescu — Schiță istorică* — [*de*] *B.* — *„Familia"*, XX (1884), Nr. 18, p. 215.

Rosetti (Radu). — *Povești Moldovenești.* Iași, 1920. [Un suflet mărinimos (1821), p. 123—140; Lepădarea de lege (1823), p. 141—172].

Sadoveanu (Mihail). — *Demonul tinereții.* București, 1928 [Publicat întîi în *„Viața Romînească"*, 1928].

Teleajen (Sandu). — *Cămara maicii Suzana.* — *„Gîndul nostru"*, Iași, VII (1928), Nr. 2, p. 23—28.

Urechia (V. A.). — *Ana din Săcele.* — *„Pagini literare"*, București, I (1899), Nr. 5, p. 3—4.

ESEURI, CONFERINȚE, DISCURSURI, FOILETOANE, VULGARIZĂRI, RECENZII, BIBLIOGRAFIE, INCERTI GENERIS.

— *Arhivele Statului. Președinția Consiliului de miniștri. Dos. Nr. 28/1882: „Primirea și aducerea în Capitală a stindardului lui Domnul Tudor Vladimirescu".*

Ariceseu (C. D.). — *Domnului redactore al Romanului.* — *„Romanul"*, București, 23 Iunie 1874.

[Barițiu (Ieronim G.)] Camiliu. — *Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering.* *„Romanul"*, București, 1 și 2 Iulie 1874, p. 577 n. 1.

Brănișteanu (B.) —*Dreptatea.* — *„Adevĕrul"*, 17 Martie 1921.

— *Bucura Dumbravă.* București 1927. [p. 45—53: *Steagul albastru*; p. 75]

Bunescu (C. I.). — *Pe marginile istoriei. Legendele în istoria contimporană a Romîniei.* Cîmpulung Muscel, 1927, 63 p. [Publicat întîi în *„Cuvîntul"*, III (1927), Nr. 877, 880, 886].

Cecropid (Dim.). — *Monumentul comemorativ al lui Tudor Vladimirescu la Cerneți, Turnu-Severin.* — *„Noua Revistă Didactică"*, II (1913), Nr. 5—6, p. 97—103.

Ciorea (Maria). — *Tudor Vladimirescu după scrisorile publicate de Emil Vîrtosu* —*„Cuget clar"*, București, I (1928), Nr. 13—16 (p. 238—244) și Nr. 17—20 (p. 269—275): [*ibidem*, I, Nr. 5—8, p. 101, se reproduce doc. Nr. XXXI din Vîrtosu (Emil).—*Tudor Vladimirescu—Glose, fapte si documente noi* (1821), București 1927].

Dinculescu (N. Gh.). — *Figuri din Oltenia. Tudor Vladimirescu.*— *„Vatra"*, Craiova, I (1929), Iulie, Nr. 5, p. 2—3.

Dumitrescu (Al. T.). — *Chestiuni istorice.*— *„Șezătoarea Săteanului"*, XVII, (1915), Nr. 3—4, p. 3—5.

— *Inmormîntarea lui Ghiță Enescu.* — *„Romanulŭ*, XXIV (1880), din 14 și 21 Mai.

— *Eroii Grecii moderne.*— „*Almanachŭ Românŭ pe anulŭ 1866. Prelucrat după manuscriptu repausatului I. Gorjian...* Bucureşti, 1865. [p. 2—5].

Fagure (Emil D.). — *Caracterul social al revoluţiei lui Tudor.*— „*Adevărul*", 17 Martie 1921.

Filitti (I. C.). —*Emil Vîrtosu. Tudor Vladimirescu. Glose, fapte şi documente noi.* Bucureşti 1927. (*Casa Şcoalelor*) [*Recenzie*].— „*Revista Arhivelor*", IV (1927), p. 245—248.

Fortunescu (C. D.). — *Tudor Vladimirescu. Glose, fapte şi documente noi (1821), de Emil Vîrtosu. Buc. Ed. Casa Şcoalelor, 1927.* [*Recenzie*].— „*Arhivele Olteniei*", Craiova, VII (1928), Nr. 35, p. 94—95.

Francudi (Epam. I.). — Πανηγορικὸς τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀγωνισαμένων [= *Panegirice pentru cei căzuţi pentru patrie*], Bucureşti, 1863. 85[—87] p.+4 pl.

Goruneanu (Lt. Colonel). —[*Notiţe despre steagul lui Tudor Vladimirescu*]. „*Ramuri*", III (1908), Nr. 5, p. 92.

Hasdeu (B. P.). — *Centenarul lui Eliade. Cuvîntare aniversară.*— „*Analele Academiei Romîne*", Seria II, 1901—1902, p. 82—88.

Hasdeu (B. Petriceicu). — *Cuvente den bătrăni. Cărţile poporane ale Romînilor în secolul XVI în legătură cu literatura poporana cea nescrisă.* Bucureşti, 1879, 2 vol.

Hasdeu (B. P.). — *Discursul lui... pronunţat la Craiova în întrunirea electorală dela 13 Aprilie 1883.* [Republicat după „*Alarma*", Craiova, 1883, de Teodorescu (Barbu). — *Contribuţii la istoricul presii oltene.* — „*Arhivele Olteniei*", VIII (1929) Nr. 43—44, p. 375].

[Heliade Rădulescu (I.)]. — *Issachar sau Laboratorul. Scriere soţiale, politică si litterară.* [Paris, 1858]. [„Doi 1821, Doi 1848, Doi 1859", p. 101—109, 119, 135].

Heliade-Rădulescu (Ion). — *Scrisori din Exil. Cu note de N. B. Locusteanu.* Bucureşti, 1891, IV+744 p. [p. 364, 414, 432, 684—685, 690, 716, 740].

Ibrăileanu (G.). — *Spiritul Critic în Cultura Romînească.* Ed. III. Iaşi, II+268+II p.

— *Istoria revoluţiunii romîne de la 1821* [*Recenzie*]. — „*Romanul*" (B), din 19 şi 20 Iunie 1874.

Lŏcustĕnu (N. B.). — *Amintiri din Trecut.* Craiova, 1896. 160 p.

Lŏcustĕnu (N. B.). —*Dupe Exil. I—II.* Craiova, 1898, 1900.

Lŏcustĕnu (N. B.). — *Iŏn Heliade şi detractorii sĕi.* Craiova, 1898, 72 p. [p. 27—28].

Lăzăreanu (B.). — *Un „cifru" de acum un secol şi mai bine.* — „*Adevĕrul*" din 1./I. 928.

Marmeliuc (Dimitrie). — *Figuri istorice romîneşti în cîntecul poporal al Romînilor.* — „*Analele Academiei Romîne*", 1915, II, Tom. XXXVII, Mem. S. Lit., p. 107—108, 110, 112—113.

[Mihăilescu (Ştefan)] Stemill. — *Schiţă de portret istoric.*— „*Literatură şi artă romînă*", I (1897), Nr. 10, p. 587—594.

*

Nădejde (Iosif). — *Centenarul revoluţiei din 1821. De ce s'au mişcat pandurii.* „*Adevĕrul*", 20 Martie 1921.

Nădejde (Iosif). — „*Domnul Tudor*". — *Adevĕrul*, 16 Martie 1921.

Nicolcanu (N.). — [*Revoluţiunea lui Tudor Vladimirescu*]. Academia Romînă, *ms.* 926, f. 72 v.—73.

Petrescu (I. D.). — *Ilustraţiunile bisericii romîne şi Mitropolitul din zaveră.* [Academia Romînă, *ms.* 3748, f. 100—120].

Popescu (N. D.). — *Iancu Jianu haiducul.* Vol. II. Bucureşti, [p. 495, 501].

[Popescu] (Preotul Niculae). — *Chipuri de preoţi. 3. Preotul Costandin din Butoeşti — din pandur, preot.* — „*Apostolul*", Bucureşti, V, Nr. 4 din 15 Fevruarie 1928, p. 54—55.

Popescu-Scriban (Pitarul V.). — *Viacza D. Pahr. Vasilie Fabian seau Bob. în timpu pitreceri sale 'n Moldova.* — „*Foae pentru minte, inima shi literatura*", Braşov, 1839, Nr. 20. [p. 153—155].

Rosetti (C. A.). — *Sabia Domnului Tudoru.* — „*Romanulŭ*", Bucureşti, 1872, p. 7.

Rosetti (Dim. R.). — *Dicţionarul Contimporanilor.* Ed. I. Bucureşti, 1897. [passim].

— *Sabia lui Tudorŭ Vladimirescu.* — „*Romanulŭ*, XXIV (1880), 30 şi 31 Mai.

Smara. — „*Moaştele lui Tudor Vladimirescu* (*Ancheta mea*). — „*Noua Revistă Didactică*", I (1912), Nr. 9—10, p. 306—313.

Ştefulescu (Al.). — *Din istoria Tîrgu-Jiului.* — „*Şezătoarea Săteanului*, I (1898), Nr. 11, p. 336—341.

ТРАЙКОВЪ НИКОЛА. — Участито на българитѣ въ ромънската революция отъ 1821 година. — «Знаме», Sofia 1929 г., брой 113 [Participarea bulgarilor în revoluţia romînă din anul 1821].

— *Tudor Vladimirescu.* — „*Ramuri*", XV (1921), Nr. 3, p. 109—110.

— *Tudor Vladimirescu, Cuza-Vodă şi Regele Ferdinand I-iu.* — „*Ramuri*", XV (1921) Nr. 5, p. 153—156.

— *Din proclamaţiile lui Tudor Vladimirescu. Din viaţa Domnului Tudor.* — „*Adevĕrul Literar şi Artistic*", Nr. 17 din 20 Martie 1921.

— *In legătură cu Tudor Vladimirescu.* — „*Arhivele Olteniei*", IX (1930), Nr. 49—50, p. 278.

— *Cu privire la Tudor Vladimirescu.* — „*Arhivele Olteniei*", VIII (1929), Nr. 43—44, p. 378—379

Valerian (I.). — *De vorbă cu Dem. Theodorescu.* — „*Viaţa Literară*", II (1927) Nr. 59, din 29 Octomvrie.

Yemeniz (Eugène). — *La Grèce moderne. Héros et poetes.* Paris, 1862, 332 p.

MUZICĂ

***Bredieeanu (Tiberiu).** — *Cîntecul lui Tudor, fragment din opera Tudor Vladimirescu.*

CUPRINSUL DOCUMENTELOR

DOCUMENTE

*

1.

1821, Ianuarie 15.

Marele postelnic Iacovachi Rizu poftește pe Mitropolitul Dionisie la Curtea Domnească, pentru a face parte din căimăcămie.

Τὸν σεβαστήν μοιαῦτου πανιερότητα ἐυλαυός προσκυνῶ ασπαζόμενος τὴν δέξιάν της.

Κατ'ἐπιταγὴν τοῦ θεοφρουρήτου ὕψους, τοῦ εὐμενεστάτου μοἰ αὐθέντου, εἰδόποιω τῇ πανιεροτητί τῆς ὅτὶ σίμερον, πρὸς τὰς ἕνδεκα ὥρας τὸ εσπὲρας, νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ὁρισῃ εἰς τὴν αυθεντικὴν τοῦ ὕψου τοῦ αὔλην. ͵αωκα, 'Ιανουάριου ιε'

Καὶ εἰμί τοῦ πανιερότιτός της,

υἱὸς κατὰ πνέυμα, προθιμοῦμενος δοὺλος,

'Ιακωβάκη

Traducere:

Respectatului meu preaosfinții cu evlavie mă închin, sărutîndu-i dreapta.

Din porunca înălțimei sale de Dumnezeu ocrotit, prea binevoitorul meu Domn, fac cunoscut sfinții tale că astăzi, la ceasurile 11 seara, să te ostenești și să poftești la înalta Curte Domnească.[1]

Și sînt al prea sfinției tale fiu sufletesc, slugă zeloasă,

Iacovachi [2]

1821, Ianuarie 15.

---

1 Curtea Domnească, în vremea lui Suțu, se afla pe Calea Victoriei (Podul Mogoșoaiei), acolo unde acum este Clubul Tinerimii. Altădată locuise și Caragea Vodă, după arderea palatului de la Curtea Arsă (1813), și mai apoi tot de aici avea să oblăduiască Grigore Ghica Vodă, cel dintîi domn pămîntean. O descriere amănunțită și pitorească a acestui palat, pe vremea lui Caragea, o dă Nicolae Filimon în *Ciocoii vechi și noi* (ed. Baiculescu, Scrisul Romînesc, Craiova, 1931, pag. 25—26). Sumar și sumbru îl descrie Alexandrina Ghica, pentru epoca lui Grigore Ghica Vodă (*Din istoria palatului regal Amintiri cu prilejul unor vechi socoteli*, în *Convorbiri Literare*, XLVII (1913), Nr. 4, p. 344).

2 Arhivele Statului, *Mitropolia București, Netrebnice*; pach. 343, doc. 2;

II.

1821, Ianuarie (după 21).

Ingroparea lui Alexandru Vodă Suțu.

1821, Ghenar

Cheltuiala ce s'au făcut la țirimoniia îngropării mării sale Alexandru Vodă Suțu.

750 taleri pentru clopot, la toate bisericile din politiia Bucureștilor, trăgăndu-să de căte trei ori pă zi; însă mănăstirile po taleri șapte și bisericile po taleri cinci. [1]

95 taleri pentru 8 făclii mari, ceară albă, de căte una ocă, ce au ars lăngă răposatu Domnul, și 12 mici, po 50 dramuri, păn lumieruri. [2]

37 taleri 60 bani la 300 dramuri zmirnă.

300 taleri pentru făcutul a trei colivi mari, însă una cu chipul Domnului, alta cu marca țării și alta cu flori [3], i pentru zugrăvitu respetiei [4] și a pernii.

10 taleri pentru o farfurie i o caranfiră [5] cu vin i la cofeturi și un coșcior mic, ce să zice căpețel al colivii.

---

scris și semnat de Iacovachi Rizu. Fleischhackl von Hakenau, consulul austriac la București, comunică lui Metternich că boerii caimacami au fost chemați la Curte, Sîmbătă 15 Ianuarie, fără a preciza însă ceasurile. Afirmă, în schimb, că nu l-au putut vedea pe Vodă, ci numai au ascultat cetirea pitacului pentru orînduirea căimăcămiei, dat în aceeaș zi. (Academia Romînă, *Rapoarte consulare austriace, București*, No. 11, f. 88 verso). Se pare că alcătuirea căimăcămiei a fost influențată și de Pini, consulul Rusiei, el impunîndu-și elemente proprii, credincioase, pe Grigorie Filipescu (vistier) și pe postelnicul Iacovachi Rizu (*Ibidem*, f. 89).

1 Moartea lui Suțu e vestită de dangătul tînguitor al clopotelor în dimineața zilei de Miercuri, 19 Ianuarie 1821 (Academia Romînă, *Rapoarte* XI, București, p. 90). Murise Marți noaptea spre Miercuri.

2 Sfeșnice.

3 Despre aceste trei colivi, mențiune și la Kreuchely (*Hurmuzaki*, X, p. 102).

4 Pînza ce acoperea fața mortului Alecu Vodă Suțu.

5 Garafă, sticlă.

22 taleri 60 bani pentru cinci coţ şi jumătate malteh [1] albu, de respetie şi pernă.

20 taleri pentru 8 resuceli fir } la urar.
8 taleri 60 bani la tulpan şi mătasă }

10 taleri unii femee, plată pentru facerea urarului.

2126 taleri 30 bani pentru 30 coţ şi 3 rupi stofă grea, po taleri 70 cotu, însă pentru o pernă mare şi 2 mici, ce s'au pus la aşternutu după masă, când s'au aşăzat răposatu Domn în divan [2], şi pentru îmbrăcatu coşciugului pă dinafară.

500 taleri pentru 200 dramuri şiret la coşciug, po taleri 2, bani 60 dramu.

543 taleri 108 bani pentru 777 dramuri argint la picerele ce s'au făcut la coşciug i la şase toarte, dramul po parale 28.

66 taleri 60 bani pentru ţintele de argint ipac la coşciug, dramuri 95; asemenea po parale 28.

48 taleri pentru 12 coţ maldeh alb, la înbrăcatu coşciugului pă dinlăuntru.

40 taleri pentru făcutu lemnului şi plata înbrăcămintii.

692 taleri 90 bani pentru 40 coţ şi 6 rupi catifea ghiuvez [3], po taleri 17, însă pentru făcutu covorului ce s'au pus pă mormănt şi pentru uranisc. [4]

750 taleri pentru 300 dramuri şiret, po taleri 2 bani 60, ce s'au pus la covoru după mormănt şi la uranisc.

1001 taleri 30 bani pentru 400 dramuri şi jumătate sageacuri de fir, po taleri 2 bani 60, ce s'au pus ipac la covoru după mormănt şi la uranisc.

500 taleri 60 bani la 200 dramuri fir pentru 4 funte mari, ce s'au făcut şi s'au pus la covoru după mormănt.

---

1 Un fel de stofă.

2 Kreuchely dăduse o descriere pe larg a chipului în care stăteau, în sala tronului, rămăşiţele lui Suţu; dar s'a pierdut (*Hurmuzaki*, X, p. 102, n. 2). Acolo fusese expus pînă în ziua îngropării (Academia Romînă, *Rapoarte cons. austriace* XI, f. 90 v), cînd la ceasurile două după amiază e dus la Sf. Spiridon Nou. La coborîrea în groapă se trag tunuri de la Mitropolie. (*Ibidem* f. 91).

3 Roş închis.

4 Baldachinul acesta era purtat înainte şi apoi veneau rămăşiţile lui Suţu, descoperite (*Hurmuzaki*, X, p. 102).

80 taleri pentru 40 dramuri şi un tenchiu[1] beteală, po taleri 2, ce s'au pus iarăş la funtele de la covor.

54 taleri 45 bani plata ovreiului pentru făcutu acestor 4 funte

50 taleri 60 bani pentru 14 coţ şi 5 rupi malteh hunabil, la căptuşitu covorului de catifea.

12 taleri 60 bani pentru topuzurile şi lemnele uraniscului.

48 taleri la 12 coţ maldeh alb, pentru lăsatu în groapă.

4794 taleri pentru 1198 coţ maldeh negru, ce s'au dat, după trebuinţă, lente, precum în osebită foae arată anume, cotu po taleri patru.

302 taleri 60 bani pentru 55 coţ zăbranic negru, lat, po taleri 5 bani 60 cotu, ce s'au dat lente pă la boerii cei mari, precum iarăş în deosebită foiţă să arată anume.

200 taleri pentru 10 bucheturi flori bune de tărg, po taleri 20, ce s'au legat pă la făcliile sfeşnicelor.

10 taleri la o bucată panglice atlaz ghiuvez, pentru legatu acestor flori.

75 taleri pentru făcutu inelului de aur, pecetie mare, în care s'au săpat marca mării sale lui Vodă.

2950 taleri pentru 295 ocă făclii ceară albă, la înpărţit, însă chirodosiia breslelor după testrifat şi cu cele ce s'au dat la pogribanie în beserică, pă la arhierei, boeri şi preoţi.

30 taleri la 2 lăzi pentru trebuinţă chirodosii.

130 taleri pentru 26 testemeluri ce s'au dat după trebuinţă, precum iarăş prin osebită însămnare să arată, cu 9 pentru pomneţi[2], po taleri 5.

27 taleri ce s'au pus prin pomneţ, po taleri 3 în fieşcare.

6 taleri pentru colace la colivi.

150 taleri părintelui mitropolitul.[3]

40 taleri sinodii.

70 taleri la 14 clirici, po taleri 5.

20 taleri la 2 protopopi, po taleri 10.

---

1 τέγγι = un sfert de gram.

2 Batiste ce se dau la înmormîntări.

3 Mitropolitul Dionisie Lupul.

100 taleri la 2 episcopi, Buzău [1] şi Argeşiu [2], po taleri 50.
40 taleri la 2 sinodii ale episcopilor, po taleri 20.
350 taleri la 14 arhierei, po taleri 25.
50 taleri la 10 igumeni, po taleri 5.
1500 taleri ce s'au înpărţit pă la toţ ceilalţi preoţi ai mahalalelor Bucureştilor şi pă la săraci.
200 taleri ce s'au randisit [3] de către vtori vistier, de la Curte şi pănă la biserică.
40 taleri preoţilor dela biserică unde s'au îngropat răposatul Domn. [4]
20 taleri arhimandritului Curţii Gospod.
50 taleri căntăreţilor domneşti.
10 taleri dascălului Straton căntăreţu.
25 taleri preoţilor bisericii gospod şi conocaşilor.
250 taleri arhiereilor şi preoţilor ce au cetit stălpii şi psaltiriia.
50 taleri pentru deşchisul mormăntului şi aşăzatu pietrilor.
20 taleri oamenilor mănăstirii de unde s'au adus sfeşnicele cele mari de argint.
8 taleri pentru 4 coţ pafta, po taleri 2, ce s'au făcut săculeţ pentru oase. [5]
91 taleri 102 bani ce s'au înpărţit pă la milogi, însă taleri 15 bani 42 pentru 153 păini şi 76, bani 60, pentru străchini şi urcioare, i dă măncare po parale 20.
1000 taleri înpărţiţi pă la închisori, însă:
400 la puşcărie
200 la spătărie
200 la agie
100 la căpitan za dorobanţ
100 la căpitan za lefegii

1 Episcopul Gherasim al Buzăului.
2 Episcopul Ilarion al Argeşului.
3 Aruncat.
4 Biserica Sf. Spiridon cel Nou, Calea Şerban Vodă.
5 Săculeţ pentru oasele lui Scarlat Ghica Vodă şi Constantin Gheorghe Hangerli Vodă. Mormîntul lui Suţu s'a săpat în biserica Sf. Spiridon Nou, chiar în locul unde odihniseră cei doi domni de mai sus. Inmormîntarea are loc Vineri, 21 Ianuarie 1821 (*Hurmuzaki*, X, p. 102).

30 taleri ciohodarilor gospod, ce au mers cu lipsanon. [1]
10 taleri ceadărgiilor.
25 taleri ciohodarilor mării sale Doamnei.
100 taleri la toţ oamenii zapciilor divanului.
20 taleri ceauşului şi copilului din casă de vistierie.
30 taleri la căpitani spătăreşti.
25 taleri la căpitani agieşti.
25 taleri breasla armăşii.
25 taleri la 24 mehteri. [2]
100 taleri muzicanţilor nemţ. [3]
50 taleri lăutarilor.
75 taleri arnăuţilor, pentru fişecuri la aruncatul puşcilor.
250 taleri la toţ neferii agalelor Curţii Gospod.
10 taleri căpitanilor ce au dus colivile la groapă.
40 taleri tuturor viziteilor gospod.
20 taleri satârilor.
30 taleri ceauşilor.
10 taleri gavazilor.
40 taleri iuzbaşa al divanului cu 14 fustaşi.
25 taleri iuzbaşa al haremului cu fustaşi asemenea.
18 taleri la 6 zapcii de seimeni ai başbulugbaşi şi căpitan dă nemţi.
25 taleri la comişăi, salahori şi vătav de grajdi.
10 taleri la 2 căpitani ai podului.
15 taleri vătav de călăraşi cu călăraşii.
10 taleri odobaşa de lipcani cu lipcanii.
24 taleri zugrăvitu a patru făclii po dramuri 600, cele după la sfeşnice, po taleri patru ocaoa.
37 taleri 60 bani ce s'au dat la terzibaşa, plată pentru lucru uraniscului şi a covorului de catifea.
6 taleri chiriia la trei tăvi pentru colivi.

---

1 λείψανον = cadavru, rămăşiţe, în speţă rămăşiţele pămînteşti ale lui Suţu.
2 Muzicanţi.
3 Muzica introdusă de Al. Ipsilante Vodă. (Cf. Urechia (V. A.), *Istoria Romînilor*, X A, p. 427).

38 taleri 60 bani la ză[răfie], la schimbatu banilor pentru împărţit.

40 taleri pentru maslurile ce s'au cetit.

5 taleri trămbitaşilor gospod.

4 taleri brămbitaşilor spătării.

4 taleri ipac ai agii.

1000 taleri pentru sărindare şi milă pă la obraze scăpătate şi cinstite.

80 taleri ce s'au dat la 8 edeclii[1] carii au mers cu căţiile şi buhurdarele pă lăngă lipsanon, pentru 8 fesuri noaă.

33 taleri pentru 5 şi jumătate ocă bumbac, la umplutu pernelor de stofă, po taleri 6.

21 taleri pentru o făclie zugrăvită, ce în urmă s'au pus la mormănt, de o ocă şi jumătate.

22.688 taleri 45 bani adecă doaăzăci şi doaă de mii, şase sute optzăci şi opt, bani patruzeci şi cinci.

Orănduitule saraf, să-i dai!

† Al Ungrovlahiei Dionisie
Grigorie Brăncoveanu
Constantin Creţulescu
Grigorie Ghica
Barbu Văcărescu
Grigorie Filipescu
Ἰακωβάκη[2]

1 Slugi domneşti.

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2218, f. 38, 47.

Observăm că relaţiuni despre ceremonialul îngropării domnilor noştri în veacul al XIX-lea nu sînt, poate pentrucă încă din veacul al XVIII-lea domnii nu mai apucau să moară în scaun. Relaţia de mai sus, chiar supt forma aceasta de notă de plată, arată obiceiurile îngropăciunilor domneşti, alaiul şi toată amploarea în care s'a desfăşurat ceremonia, complectînd în chip fericit sumarele dar preţioasele informaţii ce le posedăm de la Kreuchely, consulul prusian la Bucureşti (*Hurmuzaki*, X, p. 101—102; Ureche (V. A.), *Istoria Romînilor*, XII, p. 484—488 dă alaiul îngropării domniţei Mărioara Suţu, din 19 Fevruarie 1820). Ne putem astfel reprezenta, veridic şi cu înlesnire, cortegiul funebru de Vineri, 21 Ianuarie 1821, cînd crivăţul gonea prin prapurele mortuare purtate pe străzile Bucureştilor, iar Tudor Vladimirescu îşi cetea proclamaţia revoluţionară pe plaiurile Gorjului.

III.

1821, Ianuarie

Arz al locuitorilor Ţării Romîneşti către unul din paşii dunăreni.

Prea luminate şi prea făcătoriule de bine al nostru efendi!

După aducerea plecatelor noastre celor de slugă închinăciuni la pragul înălţimii tale, înştiinţăm că multele mili şi privileghiuri — cele hărăzite de către Inalta Poartă strămoşilor noştri, pentru supunerea şi credinţa cu carea după datoriia cea de slugă s'au arătat atît cele mici cît şi cele mari raele ce lăcuesc în Ţara Romînească, care în toată vremea este cheler împărătesc—, aceste mili de mai sus, fiindcă noi slugile înălţimii tale le-am pierdut de vreo cîţva ani, din pricina lăcomiei şi a necuviincioaselor fapte şi porniri (înpotriva prea înaltei împărăteştii voinţi) a celor rînduiţi noao domni, toţi noi, glasuri de plîngere scoţînd, ne-am înnecat în marea nedomeririi şi desnădăjduirii! Şi fiind deapururea închinaţi Inaltei Porţi — pentrucă nu avem altă scăpare, nici loc de nădejde, afară de dînsa — cu toate că în trecutele zile am îndrăznit a trimite către Inaltul Prag prea plecată jalbă, cuprinzătoare pă scurt de marea credinţă şi supunerea noastră şi de ticăloasa noastră stare, şi rugătoare ca să ne învrednicească de înaltă voinţă şi slobozenie, spre a putea arăta mai pre larg necazurile noastre şi ca să să milostivească, după aceia, a ne învrednici strămoşeştilor noastre mili. Dar nefiind la îndoială că vecinătatea Ţării Romîneşti cu locul unde petreci înălţimea ta, al căruia obraz este strălucit cu lumina milelor, a tuturor cunoştinţelor şi a dreptăţii, credem că va fi pricinuitori de bine şi de folos slugilor înălţimii tale, drept aceia, după datorie, apucîndu-ne cu amîndoao mîinile de poalele înălţimii tale, fierbinte ne rugăm, ca să arăţi Inaltei Porţi că starea noastră fiind cu totul vrednică de jele—din pricina patimilor şi nedreptăţilor ce au cercat de către domnii ce au stătătoare trebuinţă de dătătoarea de viaţă apă a milostovirii prea Inaltei Porţi—, spre a ne ajuta, binevoind a-şi

revărsa mila împărăţiei, atît asupra noastră cît şi asupra pămîntului Ţării Romîneşti, a căruia ticăloşie şi derăpănare sînt cunoscute.

Aşa dar, ocrotindu-ne înălţimea ta, să nu fii la îndoială că deapururea sîntem

ai înălţimii tale prea plecate slugi. [1]

IV.

1821, Fevruarie 1—28.

Activitatea poştei.

Leat 1821, Fevruarie

Fevruarie	cai	Cele din Bucureşti date	ceasuri	taleri	bani
[1]	2	lipcan la sud Ialomiţa, Buzău şi Slam Rîmnic şi viitoare	30	10	—
	2	lipcan la sud Prahova i Saac şi viitoare	14	4	80
	2	lipcan la sud Dîmboviţa i Argeş şi Muşcel şi viitoare	59	9	100
	2	lipcan la sud Vlaşca, Teleorman i Olt şi viitoare	65	10	100
	1	gianta, Căinenii şi viitoare [2]	35	5	100
	4	copilu din casă de visteriie pănă la Cărcinov, unde au dat în urma căminarului Scarlat şi viitoare . . .	15	10	—
	4	Hristodor, omul dumnealui căminarului Gheorghe, epistatul portării, la Urzicenii i la Călăraşi şi viitoare . .	49	16	40

1 Academia Romînă, *ms.* 1062, f. 136 verso; copie. Desigur arzul acesta e posterior arzului îndreptat către paşa dela Vidin şi publicat în Aricescu (C. D.), *Acte justificative*, p. 31—32. Data aproximativă: sfîrşitul lui Ianuarie 1821.

2 E interesant de menţionat staţiile de poştă din drumul Cîinenilor: Bolintinul, Floreştii, Mărunţişul, Găeştii cărcinovul, Piteştii, Mănăceştii, Curtea-de-Argeş, Sălătrucul, Pripoarele, Cîinenii (Arhivele Statului, *Jud. vechi* Nr. 1352, f. 13, 39).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
[1]	8	Panaiotaiche Athanasiu, suditul rosesc, cu ai săi, la Iaşi	30	20	—
2	4	omul capuchehaeli Silistrii, la Lichireştii	20	6	80
	1	carte la Brăila,[1] către capuchehaia .	37	3	10
	1	carte la Giurgiul, către capuchehaia.	17	1	50
	1	carte la Nicopoia, către capuchehaia .	30	2	60
	1	carte la Vidin, către capuchehaia . .	52	4	30
	4	stegar de lipcani până la mănăstirea Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, şi viitoare	42	28	—
	12	meleozului Mustafa aga, viind dela Giurgiul s'au dus la Brăila . . .	37	37	—
	4	postelnic Ilie, la Craiova şi viitoare .	36	24	—
	8	doi neferi la Craiova, cu gephane . . .	36	24	—
	4	lipcan la Iaşi şi viitoare	30	20	—
	4	lipcan la Giurgiul şi viitoare . . .	32	10	80
3	6	Pavel Machedonschi la Craiova şi până la mănăstirea Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, şi viitoare .	42	42	—
	8	Costiia, nefer căimăcămesc, i un lipcan, la Craiova, cu gephane ; şi 4, viitoare, lipcanului	36	36	—
	2	lipcan la Câmpulung şi viitoare . . .	27	9	—
	2	lipcan la sud Vlaşca, Teleorman i Oltul şi viitoare	65	10	100
	2	lipcan la sud Argeş şi viitoare	18	6	—
	2	lipcan la sud Saac şi viitoare	14	4	80
4	4	Barbu logofăt, la sud Gorji, până la Râmnicu Vâlci	29	9	80
	2	lipcan la sud Olt i Romanaţi şi viitoare dela Ipoteştii	59	9	100

1 Menţionăm poştele din drumul Brăilei: Tînganul, Drumul Sării, Obileşti, Bărăganul, Valea Vişinii, Slobozia, Zmeul, Berteşti, Rama, Frumuşica (*Ibidem*).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
4	2	lipcan la sud Argeş i Vălcea şi viitoare	29	9	80
	4	un iasacciu, la Ţarigrad, pe la Olteniţă, până la Razgrad	24	8	—
	4	un iasacciu al consulului rosesc, la Piteşti şi viitoare	18	12	—
5	42	dumneaei vistiereasa Profiriţa Păşcanca cu ai săi, la Iaşi	30	105	—
	1	plic la Brăila, către capuchehaia . .	37	3	10
	1	plic la Lichireşti, către capuchehaia Silistrii	20	1	80
	4	un nefer dela dumnealui başbeşliagasă, la Buzău i la Focşani şi viitoare [1] .	30	20	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	24	dumnealui dvornicu Nicolae Văcărescu, la Craiova şi viitoare	36	144	—
	8	stolnic Costaiche Brăiloiu, s'au întors la Craiova	36	24	—
	4	omul dumnealui căminarului Iorgu Văcărescu, viind dela Gorji, cu înştiinţări către dumnealor boerii otcărmuitorii din Rămnic	29	9	80
6	4	lipcan, până la Tecuciu, sud Teleorman, unde au ajuns pă Ilie postelnicel şi viitoare	19	12	80
7	4	lipcan la sud Saac şi viitoare	14	9	40
	4	lipcan până la Motru, unde au găsit pă sluger Theodor, şi viitoare . .	42	28	—
	4	Grigore postelnicel, mehmandar cu neferii, la Craiova şi viitoare . .	36	24	—
	4	Zamfir logofăt, la Focşani şi viitoare	30	20	—
	4	bulugbaşa Vasile, s'au întors la Craiova	36	12	—
	4	Ali Uliali dela consulat prusesc, la Ţarigrad, pe la Giurgiul	17	5	80

1 Poştele din drumul Focşanilor: Şindriliţa, Moviliţa, Urziceni, Mărgineni, Călmăţui, Buzău, Călnău, Rămnic, Cucul, Focşani (*Ibidem*).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
8	4	omul vechilului consulatului rosesc dăn Focşanii, s'au întors la Focşani	30	10	—
	4	Gheorghe Titopoleos, s'au întors la Gorji, pănă la Rămnicu Vălcii . .	29	9	80
	4	Ianache, omul lui Hagi Emin aga, capanlău ruşciuclăŭ, la Craiova şi viitoare[1].	36	24	—
	4	lipcan la Craiova şi viitoare	36	24	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
9	1	carte la sud Vălcea, către ispravnici .	29	2	50
	8	sărdar Gheorgache şi căpitan Farmache, la Craiova	36	24	—
	4	lipcan la sluger Theodor, pănă la Motru şi viitoare	42	28	—
10	4	Ianache, omul dumisale postelnicului Manul, la Bucov	14	4	80
	8	Ibrahim aga nicopoianul, cu al său, s'au întors la Nicopoia.	30	20	—
	2	lipcan la sud Ialomiţă, Buzău i Slam Rămnic şi viitoare.	30	10	—
	2	lipcan la sud Prahova i Saac şi viitoare	14	3	80
	2	lipcan la sud Dămboviţă i Argeş şi Muşcel şi viitoare	39	9	100
	4	copil din casă de vistieriie, la sud Ialomiţa şi viitoare	17	11	40
	4	lipcan la Craiova şi viitoare	36	24	—
	2	lipcan la sud Vlaşca, Teleorman i Oltul şi viitoare, i Craiova viitoare .	83	13	100
12	8	polcovnic Ianache cu doi oameni, la Craiova	36	24	—
	50	dumnealui dvornicul Samurcaş cu 12 neferii i 2 lipcani, la Craiova . .	36	150	—

1 Poştele din drumul Craiovei: Priseceni, Vadul Lat, Baciul, Talpa, Ciolăneştii, Tecuciul, Şerbăneştii, Grecii, Ipoteştii, Mirila, Tesluiu, Craiova (*Ibidem*).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
12	8	doi călăraş, la Ţarigrad, iar din Olteniţa cu 6 cai până la Razgrad . .	24	14	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
13	4	Polizais, omul capuchehaeli Nicopoi, s'au întors la Nicopoia	30	10	—
	2	lipcan la Brăila şi viitoare	70	11	80
	2	lipcan la Lichireşti şi viitoare . . .	20	6	80
	2	lipcan la Giurgiul şi viitoare . . .	32	5	40
	2	lipcan la Calafat şi viitoare	51	17	—
	2	lipcan la Buzău şi viitoare	18	6	—
	1	plic la sud Vălcea, către ispavnici .	29	2	50
	1	carte la sud Olt, către ispravnici .	30	2	60
	4	lipcan la Craiova şi viitoare . . .	36	24	—
	8	Antoniie Cioni, suditu rosesc, la Galaţ	30	20	—
14	8	vătafu de călăraş, cu un călăraş cu gephane, la Craiova şi viitoare . .	36	48	—
	1	trei cărţii dela visteriie, la sud Ialomiţă, Buzău i Slam Rămnic, către ispravnici	30	2	60
	1	carte dela vistieriie la sud Saac, către ispravnici	14	1	20
	1	trei cărţii dela visteriie, la sud Dămboviţă, Argeş i Muşcel, către ispravnici	32	2	80
	1	trei cărţii dela visteriie, la sud Vlaşca, Teleorman i Olt, către ispravnici .	35	2	110
	4	lipcan la sud Saac şi viitoare . . .	14	9	40
	4	călăraş, la Ţarigrad, iar din Olteniţă cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—
15	5	Mustafa, tătaru mării sale Rumeli Valisă, la Nicopoia	30	12	60
	4	un beşliu dela dumnealui başbesliagasă, la Olteniţă şi viitoare [1] . . .	12	8	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	4	Vasile, bulugbaşa căimăcămesc, cu un nefer, la Craiova	36	12	—

1 Poştele din drumul Olteniţei: Tinganul, Negoeşti, Olteniţa (*Ibidem*).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
15	2	un logofăt, s'au întors la Focşanii cu răspunsuri dela visteriie	30	5	—
16	4	Iacup aga, ce s'au rănduit zabit la sud Mehedinţi, la Cerneţ	52	17	40
	4	lipcan la Slatina, sud Olt, şi viitoare.	30	20	—
	1	carte dela visteriie către ispravnicii de Vălcea	29	2	50
	8	Dimache logofăt cu un lipcan, la Craiova şi viitoare	36	48	—
	4	Cozma bulugbaşa, la Focşanii şi viitoare	30	20	—
17	8	Omer aga, omul lui Ali bei Muhdin, cu al său, s'au întors la Giurgiul [1]. .	17	11	40
	4	omul dumnealui başbeşleagasă, la Craiova şi viitoare.	36	24	—
18	8	polcovnic Nicolae şi Gheorghe logofăt, la Craiova	36	24	—
	4	Ion, ceauş isprăvnicesc de Ialomiţă, s'au întors la judeţ	17	5	80
	4	Polizoi, omul capuchehaeli Nicopoi, s'au întors la Nicopoia	30	10	—
	8	sărdar Grigore Boiaroglu, la sud Argeş şi viitoare	18	24	—
	2	un slujitor de Romanaţi, s'au întors la Caracăl	32	5	40
	4	Ion, omul căminarului Iorgu Văcărescu, ispravnic de Gorji, s'au întors la judeţ, pănă la Rămnicu Vălcii . .	29	9	80
	4	Hagi Haralambiie, omul capuchehaeli Silistrii, s'au întors la Lichireştii . .	20	6	80
19	4	Lazăr ovreiu, omul mării sale paşi ot Silistra, s'au întors la Silistra . .	22	7	40

[1] Poştele din drumul Giurgiului pînă la Zimnicea: Copăceni, Feleştoaca, Pietrile, Daia, Stăneşti, Cacaleţi, Bragadirul, Zimnicea (*Ibidem*).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
19	4	călăraş la Ţarigrad, iar din Olteniţă cu 3 cai până la Razgrad	21	7	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare . . .	35	5	100
20	6	prea sfinţiia sa părintile Mitropolit Nicodimştia, la Iaş	30	15	—
	2	slujitor de Argeş, s'au întors la Piteştii	18	3	—
	1	carte la Piteştii, a dumnealor boerilor către ispravnici	18	1	60
	8	logofăt Aleco Fotino, la Ţarigrad, pe la Giurgiul	17	11	40
	2	un buciucaş[1] s'au întors la Focşanii. .	30	5	—
	4	omul căminarului Sava, la Craiova şi viitoare	36	24	—
	4	un slujitor, s'au întors la Buzău . .	18	6	—
21	16	dumnealui caminar Samurcaş, la Giurgiul şi viitoare	32	42	80
	9	un lipcan cu o carătă, la Giurgiu, iar în viitoare cu 29 cai.	17	49	—
	1	cartea vistierii la Slatina, către ispravnici de Olt	30	2	60
	4	Nicolae Glichi, grămăticul, s'au întors la Brăila	37	12	40
22	8	dumnealui cuparul Manolaiche Negre, la Giurgiul şi viitoare	32	21	40
	4	lipcan la Bucov şi viitoare	11	9	40
	1	cartea vistierii la Rămnic, sud Vălcea, către ispravnici	29	2	50
	1	cartea portarbaşi la Nicopoia, către capuchehaia	30	2	60
	1	gianta la Căineni şi viitoare . . .	35	5	100
23	4	Salih aga, zabitu de Romanaţi, la Craiova	36	12	—
24	1	cartea visterii la sud Olt, către ispravnici	30	2	60

1 Stegar

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
24	16	vătaf State cu 6 neferii, la Craiova şi viitoare	36	96	—
	4	bulugbaşa Petre, s'au întors la Craiova	36	12	—
25	4	nefer de la dumnealui başbeşliagasă către zabitu de Vlaşca, pănă la Odivoie şi viitoare	19	12	80
	2	lipcan la Brăila şi viitoare	70	11	80
	4	Gheorghe, vătaful de vistieriie, la Tărăceni, sud Dămboviţă, pănă la Cojăştii, unde au găsit pă zapciu de plasă şi viitoare	10	6	80
	20	oameni dumisale postelnicului Manul, la Bucov	14	23	40
	20	Dinul, logofăt de vistieriie, cu patru neferii, la Craiova şi viitoare . .	36	120	—
	4	stegar Nicolaie al spăthării, la isprăvnicatu Ialomiţi şi viitoare . .	17	11	40
26	1	cartea vistierii la sud Argeş, către ispravnici	18	1	60
	4	Hagi Haralamb, omul capuchihaeli Silistrii, s'au întors la Lichireştii. .	20	6	80
	4	Ion, catană căimăcămească, s'au întors la Craiova	36	12	—
	4	călăraş la Ţarigrad, iar din Olteniţă cu 3 cai pănă la Razgrad	24	7	—
	6	madam Iacovenco[1], la Ploeştii . . .	13	6	60
	4	lipcan la Bucov şi viitoare	14	9	40
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	13	dumnealui clucer Nicolaie cu un lipcan, la Focşani	30	32	60
	4	slujitor, s'au întors la Buzău	18	6	—

1 Soţia lui Ignatie Iacovencu, funcţionar al consulatului rus din Bucureşti, autor al unei cărţi foarte interesante privitoare la evenimentele de la 1821 (Cf. *Neamul Românesc Literar*, 1910 (II), p. 499 şi urm.).

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
26	4	omul dumnealui vel vistier, la Bucov.	14	4	80
27	1	cartea visterii la Mărăcineni, sud Buzău, către medelnicer Ghiţă . . .	19	1	70
	8	dumnealui portarul Grigore, capuchehaia, s'au întors la Brăila	37	24	80
	4	Ibraim aga, tătar gospod, la Ţarigrad, iar din Olteniţă cu 3 cai până la Razgrad	24	7	—
	6	Logofăt Niţu, sameş, s'au întors la Bucov, sud Saac	14	7	—
28	4	Iosifu, stegar de slujitori de Buzău, s'au întors la Buzău	18	6	—
	4	Ibraim aga, tătar, la Giurgiul şi viitoare	32	10	80
	4	un nefer, la Focşani şi viitoare . . .	30	20	—
	8	dumnealui paharnicul Nicolaie Bălăcean cu ai săi, la Câmpina . . .	18	12	—
	8	stolnic Voicul cu ai săi, la Piteştii şi viitoare	18	24	—
	16	dumnealui divan efendi, la Giurgiul	17	22	80
	4	tătarul mării sale Ibraim paşa, la Giurgiul	17	5	80
	4	Ianache, omul dumnealui dvornicului Samurcaş, la Craiova	36	12	—
	8	căminar Angheli cu ai săi, la Iaşi . .	30	20	—
	8	dumnealui aga Costache Belu, la Urziceni	9	6	—
	2	slujitor la Slam Râmnic, s'au întors la Focşani	30	5	—
	8	Carabet, la Brăila i la Silistra şi viitoare [1]	79	52	80
				2573	80

1 Poştele din drumul Silistrei: Tînganul, Drumul Sării, Obileşti, Bărăganul, Coadele, Călăraşi (Arhiv. Stat., *Jud. vechi* Nr. 1352, f. 13, 30).

Din Focşanii.

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	4	un om la Bucureşti	30	10	—
2	4	călăraş, dela Iaşi la Ţarigrad, pe la Silistra	43	14	40
3	10	bragadirului Petru Nicolaovici Bizache[1], dela Iaşi la Bucureşti	30	25	—
7	16	logofătu dumnealui vistierului Costandin Cantacuzino, de la Iaşi la Bucureştii	30	40	—
9	4	călăraş la Ţarigrad, pă la Silistra .	43	14	10
10	4	buciucaş la Bucureşti	30	10	—
17	8	logofăt Aleco Fotino, de la Iaş la Bucureştii	30	20	—
	4	buciucaş la Bucureştii	30	10	—
21	4	Dimitrie Cheşoglu, dela Iaş la Bucureşti	30	10	—
22	4	vătaf de călăraş, dela Iaş la Ţarigrad, pe la Silistra	43	14	10
	4	nefer dela Iaşi la Ţarigrad	43	14	10
24	4	logofăt Costaiche, la Măxineni . . .	4	1	40
	1	ştafetă la Bucureşti	30	2	60
	8	doi oameni, dela Iaşi la Bucureşti .	30	20	—
	8	căminar Angheli, dela Iaşi la Bucureşti	30	20	—
25	4	buciucaş la Bucureşti	30	10	—
26	4	căpitan Necola, dela Iaş la Bucureşti	30	10	—
	4	logofăt Mihalache, la Bucureşti . . .	30	10	—
	4	un nefer la Bucureşti, dela Iaşi . .	30	10	—
				206	20

Brăila, din Frumuşica

3	12	oameni mării sale Isut paşa, la Nicopoia	64	64	—
5	8	ogiac ceauş, la Călăraş	22	14	80

[1] Curier rusesc. Cf. p. 58.

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
9	1	ştafetă la Bucureşti	33	2	90
	1	ştafetă la Bucureşti	33	2	90
12	4	tătarul mării sale paşa, la Bucureşti .	33	11	—
	4	un ciohodar la Giurgiu	46	15	40
14	8	doi oameni ai mării sale paşa, din Frumuşica la Brăila	4	2	80
16	4	Aleco Maiabenşti. la Bucureşti . . .	33	11	—
18	4	grămăticul capuchehaelii, la Bucureşti	33	11	—
20	4	omul mării sale paşa, la Nicopoia . .	64	21	40
21	20	delibaşa al mării sale paşa, la Nicopoia	64	106	80
	1	ştafetă la Bucureşti	33	2	90
23	4	odabaşa la Silistra	22	7	40
	4	devlet tătar la Giurgiu	46	15	40
	4	omul capuchehaelii, la Silistra . . .	22	7	40
24	8	capuchehaia, cu trebuinţă, la Bucureşti	33	22	—
25	8	ici aga al mării sale paşa, la Dristor .	22	14	80
26	8	paşa ciodar[1] al mării sale paşa, Becher-paşa, la Dristor.	22	14	80
	4	bazargheanbaşa, la Dristor	22	7	40
	4	tătaru mării sale paşa, la Dristor. .	22	7	40
27	4	un nefer la Dristor	22	7	40
	4	lipcan la Bucureşti	33	5	60
				374	90

Silistra, din Lichireştii.

1	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
	4	omul mării sale Bogdan bei, la Focşani	41	13	80
	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
	4	un călăraş la Focşani	41	13	80
2	8	Nicolae, vătaf de călăraşi, la Focşani .	41	27	40
7	4	omu lui Bicea Emini, la Obileşti .	10	3	40

1 Desigur *başciohodar*.

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
8	8	maimarbaşa, la Brăila	24	16	—
9	4	Ristim aga, la Brăila	24	8	—
	4	călăraş la Focşani	41	13	80
10	4	beşliu la Brăila	24	8	—
12	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
16	4	devlet tătar la Brăila	24	8	—
	4	lipcan la Bucureşti	20	6	80
17	4	Lazăr ovreiu, la Bucureşti	20	6	80
	4	omul capuchihaelii, la Bucureşti . .	20	6	80
18	12	un tătar i un călăraş, la Focşani . .	41	41	—
	4	omul mării sale paşa, la Brăila . .	24	8	—
20	1	ştafetă la Urziceni, către ispravnici .	20	1	80
	8	Hali bei, la Brăilă.	24	16	—
21	8	omul mării sale paşa, la Brăila . .	24	16	—
24	4	neferi la Focşanii	40	13	80
25	4	omul capuchehaelii, la Bucureşti . .	20	6	80
26	4	Mehmet, omul muselimului, la Brăila .	24	8	—
	1	ştafetă, la Urziceni, către ispravnici .	20	1	80
27	8	başciohodar la Bucureşti	20	13	40
	1	ştafetă la Bucureşti	20	1	80
	4	un călăraş la Focşani	41	13	80
28	4	tătar la Brăila	24	8	—
				286	—

Giurgiul, din Daia.

3	4	Mustafa aga, din Hodivoiia la Nicopoia	17	5	80
	4	un om la Bucureşti	15	5	—
	4	Gheorghe, omul mării sale paşa, la Bucureşti	15	5	—
4	1	ştafetă, la Bucureşti	15	1	30
7	8	Omer aga cu ai săi, la Bucureşti .	15	10	—
8	4	omul mării sale paşa, la Bucureşti . .	15	5	—
11	4	călăraş la Bucureşti	15	5	—
13	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	50
16	1	ştafetă la Nicopoia	17	1	50

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
19	4	un om cu scrisori, la Bucureşti	15	5	—
25	8	bazargheanbaşa al mării sale paşa, la Bucureşti	15	10	—
26	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
27	8	Omar Efendin, la Brăila	48	32	—
28	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
				89	10

Turnul, din Piiatra.

2	4	Ibraim aga, topcibaşa, la Bucureşti	25	8	40
6	12	Hagi Hasan Efendin, la Giurgiul . . .	15	15	—
7	4	Polezaiche, omul capuchehaelii, la Bucureşti	25	8	40
	4	Feizi aga, la Craiova	29	9	80
11	24	Ali aga, al mării sale Isuf paşa, la Brăila	63	126	—
14	4	Hasan aga, la Bucureşti	25	8	40
15	8	Suliiman aga, la Brăila	63	42	—
16	4	omul capuchehaelii, la Bucureşti . .	25	8	40
19	1	ştafetă la Bucureşti	25	2	10
21	1	ştafetă la Bucureşti	25	2	10
	1	ştafetă la Giurgiul	15	1	30
22	12	Ibraim aga, la Bucureşti	25	25	—
26	4	Nicola, omul capuchehaelii, la Bucureşti	25	8	40
				264	90

Din Craiova.

1	4	iuzbaşa al divanului i un nefer, cu trebuinţă, până la Râmnic şi până la Colibaş şi întors	13	4	40
	4	nefer al căimăcămii, cu scrisorii la Lom, până la Băileşti şi întors	10	6	80

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	4	polcovnic Vasile Ghermăgean[1] cu gephanea, la Cerneţ	16	5	40
	4	logofăt Dumitrică, întors la Tărgu-Jăului, pănă la Ţănţăreni	4	1	40
	4	Dumitraiche Roşirel, cu un slujitor cu gephanea, la sud Gorji	4	1	40
	4	omul căimăcămii, cu scrisorii către sărdar Iamandi, cu gephane, pănă la Ţănţăreni şi întors	4	2	80
	2	catană cu grabnică trebuinţă, la sud Romanaţ, pănă la Leu	4	—	80
	4	lipcan cu scrisori către sluger Theodor, la Cerneţ	16	5	40
	4	catană cu scrisorii la Rahova, pănă la Ciorac	4	1	40
2	8	omul căimăcămii, cu trebuinţă, la Bucureştii	36	24	—
	2	cătană, cu trebuinţă la Tărgu-Jăiului, pănă la Negoeşti şi întors	3	—	60
	4	catană, cu scrisori către vistieriul Creanicean[2], la Broscari şi întors	13	8	80
3	4	lipcan către sluger Theodor, la Ţănţăreni	4	1	40
	4	Stan căpitan, întors cu scrisorii la Calafat	15	5	—
	4	nefer cu grab, la Bucureşti	36	12	—
5	2	catană cu scrisorii la Caracal, pănă la Leu	4	—	80
	2	catană cu scrisori către sărdar Iamandi, la Ţănţăreni şi întors	4	1	40
	4	un trimis către ispravnici de Gorj	4	1	40
	2	un trimis cu scrisorii către ispravnicii de Romanaţii, pănă la Leu	4	—	80

1 Vasile Ghelmegeanu, căpitan al lui Tudor Vladimirescu.
2 Vistier Constantin Crăiniceanu, idem.

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
5	4	Scup aga, omul mării sale Derviş paşa, Vidin muhatfăz, la Bucureşti	36	12	—
6	4	catană cu scrisori către sărdar Giovaria, la Ţănţăreni şi întors	4	2	80
	4	omul căimăcămii cu scrisorii către ispravnici de Romanaţ, până la Leu	4	1	40
	4	catană cu scrisorii către sărdar Iamandi, la Ţănţăreni şi întors	4	2	80
7	12	comisul Iancul Bengescul, ispravnicu de Gorji, la Şegarcea şi întors	4	8	—
	1	ştafetă către capuchehaia ot Calafat	15	1	30
8	4	nefer cu grabă, la Ţănţăreni	4	1	40
	1	ştafetă către dvornicul Văcărescul, la Brăncoveni	8	—	80
	1	ştafetă ipac, la Calafat	15	1	30
	8	patru neferii la Slatina şi întorşi	12	16	—
	16	în trebuinţa căimăcămii, pe la Slatina la Bucureşti	42	56	—
	8	Nicolaie Brăiloiu, în treaba divanului; paharnic Nicolaie Brăiloiu, la Enuşeştii	8	5	40
	1	ştafetă la Calafat	15	1	30
	4	Ahmet aga, trimis de başbeşleaaga cu trebuinţă, la Caracal, până la Leu	4	1	40
	4	un trimis la Ţănţăreni şi întors	4	1	40
9	4	doi neferii înnaintea oştirilor, până la Balş	4	1	40
	4	un om la Bucureşti	36	12	—
	4	un om către sărdar Iamandi, la Ţănţăreni şi întors	4	2	80
	4	Feizu aga, al mării sale Bechir paşa, întors la Nicopoia	34	11	40
	4	Abdi aga, al zabitului de Cerneţ, la Cerneţi	16	5	40
	4	un om către sărdar Iamandi, la Ţănţăreni	4	1	40

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
9	4	dumnealui Hamin aga, la Vidin . . .	15	5	—
	2	un om la Tărgu-Jăiului, până la Coţofeni	3	—	60
10	4	un nefer la Motru şi întors	6	4	—
	2	un om la Râmnic, până la Colibaş şi întors dela Balş	13	2	20
	4	catană cu mare grab către sărdar Iamandi, la Ţânţăreni şi întors .	4	2	80
	4	Gheorghe bulugbaşa, cu trebuinţă, la Coţofeni	3	1	—
	8	cu lucruri ale divanului, la Bucureşti	36	24	—
	4	pandur, la Ţânţăreni şi întors . . .	4	2	80
	2	catană la Enuşeşti şi întors	8	2	80
11	4	omul capuchehaelii ot Calafat, întors cu răspunsuri.	15	5	—
	4	arnăut al seraschirului, cu trebuinţă, la Ţânţăreni şi întors	4	2	80
	4	un om cu scrisorii, la Bucureşti . .	36	12	—
	4	un trimis cu trebuinţă, la Calafat. .	15	5	—
	4	un trimis cu scrisori, la Bucureşti .	36	12	—
	1	ştafetă către capuchehaia ot Calafat	15	1	30
	1	ştafetă ipac	15	1	30
	1	ştafetă ipac	15	1	30
	1	ştafetă către boerii otcărmuirii, la Bucureşti	36	3	—
	4	un trimis cu scrisori la Coţofeni şi întors	3	2	—
	1	ştafetă către sluger Solomon, la Ţânţăreni	4	—	40
	8	trimişi la Coţofeni, în trebuinţa sărdarului Iamandi, şi întorşi	3	4	—
12	6	sărdar Băltean, la Coţofeni	3	1	60
	4	un om întors cu răspunsuri la Calafat	15	5	—
	8	căminar Ştefan Bibescu, cu trebuinţă, la Slatina şi întors	12	16	—
13	4	nefer cu scrisori la Bucureşti. . . .	36	12	—

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
13	1	un trimis pă drumul Bucureştilor, spre întămpinarea sărdarului Iordache, pănă la Ciolăneşti şi întors	20	13	40
	4	un arnăut cu scrisori, la Slatina . .	12	4	—
	4	logofăt de divan cu scrisori la Enuşeşti şi întors	8	5	40
14	1	ştafetă către capuchehaia ot Calafatu	15	1	30
	4	un trimis la Coţofeni şi întors . . .	3	2	—
	1	ştafetă la Calafat	15	1	30
	4	nefer către sărdar Iamandi, pănă la Coţofeni	3	1	—
	1	ştafetă către sărdar Iordache, pă drumul Bucureştilor, pănă la Talpa. .	23	1	10
	8	Pavel Machidonschi, cu scrisori către sluger Theodor, la Motru şi întors .	6	8	—
15	2	nefer cu scrisori către dumnealui dvornicul Samurcaş, pănă la Vadu Lat şi întors	30	12	—
	4	omul sărdarului Iordache i odabaşa de beşlii, la Coţofeni şi întorşi . .	3	2	—
	4	nefer cu scrisorii la Coţofeni şi întors .	3	2	—
16	4	ştafeta ce au venit cu bani dela Hagi Enuş, întors la Enuşeşti	8	2	80
	8	Machedonschi, spre întămpinarea dvornicului Samurcaş, pănă la Tecuci şi întors	17	22	80
	4	Iordache Pleşoianu, logofăt de divan, cu scrisori către Marinică Giorocean, la Gioroc şi întors	4	2	80
	1	ştafetă la Calafat	15	1	30
	4	nefer întors la Floreşti	2	—	80
	4	Emin aga întors la Rahova, cale de .	4	1	40
	12	Căpitan Dobre Dunăreanu cu cinci oameni, întorşi la Ţănţăreni. . . .	4	4	—
17	4	nefer la Coţofeni şi întors	3	2	—
	1	ştafetă la Calafat	15	1	30

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
17	4	doi oameni la Coţofeni şi întorşi . .	3	2	—
	4	doi oameni ipac	3	2	—
	4	Machedonschi, la mănăstirea Motru şi întors	6	4	—
	4	un trimis la Slatina şi întors . . .	12	8	—
18	8	dooă agale la satul Coţofeni şi întors .	3	4	—
	4	Raicul bulugbaşə, la Coţofeni şi întors	3	2	—
19	4	un om întors la Nicopoia	34	11	40
	8	Machedonschi, la mănăstirea Motru şi întors	6	8	—
	4	un nefer la Coţofeni	3	1	—
	2	un nefer la Caracal, până la Leu . .	4	—	80
20	1	ştafetă la Calafat	15	1	30
	4	bulugbaşa Ghencea, la Coţofeni . .	3	1	—
	4	nefer întors la Coţofeni	3	1	—
	4	nefer la Coţofeni şi întors	3	1	—
21	4	un pandur la satul Corlatul	2	—	80
	4	sărdər Iamandi, la Coţofeni	3	1	—
	4	un ceauş întors la Bucureşti	36	12	-
	4	Hagi Prodan, la mănăstirea Motru şi întors	6	4	–
	1	ştafetă la Almaş	4	—	40
	1	ştafetă la Coţofeni.	3	—	30
	4	un beşliu la Izlaz, până la Leu . . .	4	1	40
22	2	o catană la Enuşeşti şi întors . . .	8	2	80
	8	stolnic Vicşorean, la Calafat.	15	20	—
	4	Hasan aga, la Calafat	15	5	—
	2	un om la Căluiu şi întors	3	1	—
	4	nefer la Coţofeni şi întors	3	2	—
	1	ştafetă la Almaj şi întors	4	—	80
23	4	Petre, arnăut al dumnealui dvornicului Samurcaş, la Bucureşti	36	12	—
	2	catană până la Sigarcea	4	—	80
	4	omul sărdarului Iamandi, până la Leu şi întors	4	1	40
	1	ştafetă la Bucureşti	36	3	—

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
23	4	delibaşa Mahale, întors la Coţofeni . .	3	1	—
24	2	un om la Coţofeni, şi înto s	3	1	—
	8	oamenii slugerului Solomon, viind dela Cioroiu cu hoţ	9	6	—
	4	căpitan Dobre, dela Cioroiu la Craiova.	9	3	—
25	4	omul sărdarului Iamandi la Almaj . .	4	1	40
	4	omul capuchehaelii la Calafat. . . .	15	5	—
	8	Machedonschi, la mănăstirea Motru şi întors	6	8	—
26	1	ştafetă la Nicopoia	34	2	100
	1	ştafetă la Calafat	15	1	30
	4	nefer, cu trebuinţă, la Bucureşti . .	36	12	—
	4	un trimis la Slatina	12	1	—
	8	un trimis la Bucureşti	36	21	—
	4	omul isprăvnicatului la Cioroiu şi la Urzica şi viitoare	9	6	—
	1	ştafetă la Caracăl	9	—	90
27	8	Sali aga, zabitul de Romanaţ, până la Leu	4	2	80
28	4	nefer la Coţofeni şi întors	3	2	—
	50	dumnealui dvornicul Samurcaş, la Bucureşti	36	150	—
	4	nefer la Almaj	4	1	10
				799	90

După la judeţe:

Din Piteşti, sud Argeş.

6	16	unul din ispravnici până la Râmnic .	11	14	80
7	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60
16	4	un slujitor, cu bani, la Bucureşti . .	18	6	—
19	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60
21	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60
24	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60
26	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60

Din Rămnic, sud Vălcea.

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	ban
1	4	logofăt Barbu, cu scrisori, la Bucureşti	29	9	80
6	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
	3	trei ştafete la Bucureşti	29	2	50
8	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
12	1	ştafetă la Bucureşti	29	2	50
	4	ştafete, în patru rănduri, la Bucureşti.	29	9	80

Din Ipoteşti, sud Romanaţ.

14	4	un slujitor cu cărţi la Bucureşti . .	27	9	—

Din Ciochina, sud Ialomiţa.

16	4	slujitor la Bucureşti	17	5	80
26	1	ştafetă la Bucureşti	17	1	50
28	4	omul isprăvnicatului la Bucureşti . .	17	5	80

Din Olteniţă.

9	20	capuolanul i un călăraş la Bucureşti	12	20	—
11	4	Mustafa, la Bucureşti	12	4	—
20	8	cu trebuinţă la Bucureşti	12	8	—
				100	110

Curieri cei ruseşti, eşiţ.

1	8	din 12, curier ordinar cu un nefer până la Focşani, la Rosiia.	30	20	—
4	4	iasacciu la Piteşti	18	12	—
5	6	din 8, un curier cu un iasacciu [1], la Ţarigrad, pe la Giurgiu	17	8	60
6	8	consulier d'eta Bizani [2] la Ţarigrad pe la Giurgiu	17	11	40

1 Soldat turc pentru paza consulatului.

2 Andrei Pisani, consul al Rusiei la Iaşi, consilier „d'état".

Fevruarie	cai		ceasuri	taleri	bani
9	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Rosiia		30	15	—
	4 un iasacciu la Rosiia		30	10	—
15	6 din 8, curier urdinar cu un arnăut la Rusiia		30	15	—
20	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Ţarigrad, pe la Giurgiu		17	8	60
24	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Rosiia		30	15	—
25	4 iasacciu la Ţarigrad, pe la Giurgiul		17	5	80
	6 din 8, un curier cu un iasacciu la Iaşi		30	15	—
28	8 din 12, munsiu Moni, curier, cu un iasacciu la Căineni şi 4 cai în viitoare iasacciului		35	35	—
				171	—

Cei veniţ.

3	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Focşani		30	15	—
11	4 un iasacciu dela Giurgiu		15	5	—
12	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Ţarigrad		15	7	60
	4 un iasacciu dela Ţarigrad		15	5	—
	2 din 4, un curier dela Iaşi		30	5	—
15	4 un iasacciu dela Giurgiu		15	5	—
18	6 din 8, un curier cu un iasacciu dela Focşani		30	15	—
23	14 din 16, un curier cu trei iasaccii dela Ţarigrad		15	17	60
28	8 din 12, feltegăr[1] cu o slugă şi cu un iasacciu dela Ţarigrad		15	10	—
				256	—

1 Feldjäger.

Curieri şi aghenţii.

Fevruarie	cai	ceasuri	taleri	bani
1	2 din 8, doi căprari dela Căineni la Bucureşti	35	5	100
2	4 din 16, doi iasaccii dela Giurgiu . . .	17	5	80
6	4 din 16, doi iasaccii dela Daia	15	5	—
	1 din 4, un iasacciu dela Daia . . .	15	1	30
7	2 din 8, doi căprari la Căineni	35	5	100
17	2 din 8, doi căprari dela Căineni . .	35	5	100
20	4 din 16, doi iasaccii cu Nipa dragoman, la Giurgiul	17	5	80
23	2 din 8, doi iasaccii dela Daia . . .	15	2	60
	4 din 16, trei căprari la Căineni . . .	35	8	90
25	4 din 16, un iasacciu cu doi oameni dela Daia	15	5	—
26	1 din 4, un iasacciu la Giurgiu . . .	17	1	50
28	1 din 4, un căprar la Căineni şi viitoare	35	5	100
			58	70 [1]

V.

1821, Fevruarie 10.

Porunca Mitropolitului Dionisie Lupu pentru pomenirea în biserică a noului domn, Scarlat Alexandru Calimah Vodă.

Titlu.

Cucernic protopop....................... al plăşi.... .... sud....................... blagoslovenie. Fiindcă în locul răposatului domn, prea puternica Poartă ne-au orânduit domn ţări aceştiia pă măriia sa Scarlat Vodă Calemah [2], poruncim cucernicii tale să dai dă ştire tu-

1 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi* Nr. 1352, f. 71—77. Poşta o ţineau în arendă Ioan Scufa, vornicul Filip Lenş şi căminarul Dimitrie Polizachi. (Arhiv. Stat., *Adm. noi*, Nr. 534/1832 roşu).

2 Cf. şi Iorga (N.), *Documente privitoare la familia Callimachi*. Bucureşti, 1902; I, p. 604.

turor preoţilor din plasă-ţi ca, de acum înnainte, să pomenească numele mării sale la orănduitele bisericeşti slujbe, adică Scarlat Alexandru Calemah Voevod, Zmaranda Doamna şi cu fii lor. Aşa dar vei urma negreşit şi fără zăbavă.[1]

| P. | 1821, Fevruarie 10.

VI.

1821, Fevruarie 20.

Iamandi Giuvara încredinţează că a primit tainurile de hrană pentru 300 ostaşi.

Dau adeverinţa mea la cinstită măna dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaş, cum să să ştie că de astăzi, de la doaăzeci ale luni lui Fevruar, pă cincisprezece zile înainte, adică pănă la şase de viitorul Mart, am priimit de la dumnealui, în bani, tainurile hrani la trei sute ostaş cu agalile lor şi fîn i orz la doaă sute cincizeci cai, taleri doaă mie cinci sute cincizeci şi cinci.

De aceia mă legŭ ca într'aciastă diiastimă să cumpăr toate acestea de la lăcuitori cu rizapazar şi cu bani peşin, fără dă a lua cel mai mic lucru dă la dănşi fără dă bani, căci în urmă, dă mă va dovedi cu aciastă înpotrivă urmare, să fiu dator a plăti acele lucruri cu preţ îndoit.

Şi spre încredinţare am iscălit.

1821, Fevruarie 20.

Διαμαντῆ Τζουβάρα [2]

VII.

1821, Fevruarie 21.

Căpitanul Dimitrie primeşte tainul neferilor căpitanului Farmachi.

750 adică lei şapte sute cincizeci am priimit dă la dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaş, pentru trei miie

1 Academia Romînă, *ms.* 3999, p. 74; formular manuscris.

2 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 51. Iamandi Giuvara comanda o parte din ostaşii trimişi de căimăcămie împotriva lui Tudor Vladimirescu. *Cf.* şi nr. XVI.

ocă carne, tain la doaă sute neferi ai dumnealui căpitan Ianache Farmache, în care intră şi bulugbaşa Ianacu cu ai săi, pă cincisprezece zile, de astăz Fevruar în dooăzeci şi una până la şapte ale viitorului Mart, pe fieşcare zi câte doaă sute ocă, socotită câte parale zece ocaoa. Şi spre încredinţare, iscălindu-mi-să numele, am pus pecetea mea.

821, Fevruarie 21.

L. P. Καπηθάν Δημήτρης [1]

VIII.

1821, Fevruarie 21.

Mihale baraictarul primeşte tainul neferilor serdarului Iordachi

750 adică lei şapte suţe cincizeci, am priimit de la dumnealui vel dvornic Costandin Samurcaş, pentru trei mie ocă carne, tain la dooă sute neferi ai dumnealui sărdar Iordache, pe cincisprezece zile, de astăz Fevruar în doaăzeci şi una până la şapte ale viitorului Mart, pe fieşcare zi câte doaă sute ocă, socotită câte parale zece ocaoa. Şi spre încredinţare m'am iscălit, puind şi pecetea mea.

1821, Fevruarie 21.

L. P. *Eu Mihale baraictar dumnealui sărdar Iordache* [2]

IX.

1821, Fevruarie 22.

Delibaşa Mihali primeşte tainul pentru 50 neferi cu agalile lor

210 adică lei doaă sute zece, am priimit de la dumnealui dvornic Costandin Samurcaş, pe opt sute patruzeci ocă carne, câte zece parale ocaoa, tainul la cincizeci neferi cu agalile

---

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 331. Cf. nr. XVI.
2 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr 2216 c, f. 116. Cf. nr. XVI.

lor, pe zile patrusprezece, socotite de la doaăzeci şi doaă Fevruar pănă la şapte ale viitorului Mart, care vine pe toată zioa căte ocă şaizeci. Şi spre încredinţare am dat aciastă adeverinţă.

821, Fevruarie 22.

L. P. *Delibaşa Mihali adeverez*[1]

X.

1821, Fevruarie 22.[2]

Başbulugbaşa Ghencea primeşte tainul a 50 neferi cu agalile lor.

210 adică lei doaă sute zece am priimit de la dumnealui dvornic Costandin Samurcaşi, pe opt sute patruzeci ocă carne, căte zece parale ocaoa, tainul la cincizeci neferi cu agalile lor, pe zile patrusprezece, socotite de la doaăzeci şi doaă Fevruar pănă la şapte ale viitorului Mart, care vine pe toată zioa căte ocă şaizeci. Şi spre încredinţare am dat aciastă adeverinţă.

821, Fevruarie

L. P. *Başbulugbaşa Ghencea*[3]

XI.

1821, Fevruarie 24.

Adeverinţa lui Iamandi Giuvara de primirea lefii pe 15 zile pentru 300 neferi şi două agale.

Taleri 7731, adică şapte mii şapte sute treizăci şi unu, am priimit de la dumnealui vel dvornic Costache Samurcaş, leafa pă trei sute de neferi, pă cincisprezece zile, socotindu-să de fieşcare nefer pă o lună po taleri patruzăci şi cinci, şi pentru

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi*. Nr. 2216 c, f. 332. Cf. nr. XVI.
2 Ziua dedusă din conţinutul documentului.
3 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2216 c, f. 284. Cf. nr. XVI.

doaă agale po taleri o sută cincizăci de unul, între care bani intră şi taleri opt sute treizăci şi unu, iost [1] din deosebit perilipsis ce am dat supt a mea iscălitură, fiind daţi mai mult de mine la leafa neferilor şi plata tainului. Şi spre credinţă am dat această adeverinţă supt iscălitura şi pecetea mea.

1821, Fevruarie 24.

|L.P.| Διαμαντή Τζουβάρα [2]

XII.

1821, Martie 1—31.

Activitatea poştei.

1821, pă luna lui Martie.

Martie	cai	Cele din Bucureşti date	ceasuri	taleri	bani
1	8	serdar Stavrache cu un călăraş, la Ţarigrad, iar din Olteniţă cu 6 cai până la Razgrad	24	14	—
	4	omul clucerului Costache, ispravnicu de Argeş, la Piteşti	18	6	—
2	8	Mustafa aga, zabitul de Argeş, cu un nefer, la Piteşti	18	12	—
	4	doi turci la Gostinari	6	2	—
	4	lipcan la Tărgu-Jiiului, până la Rîmnec şi viitoare	58	19	40
	1	ştafetă la Griaca, către Pancul arnăutul	15	1	30
	8	başciohodar al măriei sale Bechir paşi, dela Călăraşi la Giurgiul . . .	17	11	40
	4	omul dumnealui postelnic Ianco Samurcaşi, la Craiova şi viitoare . . .	72	24	—
3	4	Iliie postelnicel, la Focşani şi viitoare .	60	20	—
	4	călăraş la Ruşciuc şi viitoare . . .	32	10	80

1 Rămas.
2 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 54. Cf. nr. XVI.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
3	6	armaș Niculaie cu doi oameni, la Focșani	30	15	—
	4	lipcan la Lichirești și viitoare. . . .	40	13	40
	4	Polizoie, omul capuchehaeli Nicopoie, la Nicopoie	30	10	—
4	4	cinovnicul aghenții, la Rușciuc și viitoare	32	10	80
	4	un om s'au întors la Silistra	22	7	40
	4	Nicola Sărbul, călăraș, la Silistra și viitoare	42	14	—
	4	Machedonțchi, la Slatina și viitoare.	54	18	—
	4	un om s'au întors la Focșani, către clucer Niculescu	30	10	—
	4	lipcan pă drumu Câmpini, unde au întâmpinat pă madam Pini [1], la Breaza și viitoare	32	10	80
5	32	șase neferi ai caimacamului Craiovi, la Giurgiul, iar în viitoare 24 cai, pentru aducerea vaselor	32	75	40
	4	doi bucigași [2], ce au venit cu curieri rosești, s'au întors la Focșani	30	10	—
6	4	un trimis al căminarului Savi, la Iași și viitoare	60	20	—
	4	un trimis ipac, la Obilești	10	3	40
7	4	lipcan la sud Vlașca, Teleorman, Olt și viitoare	65	21	80
	4	lipcan la sud Prahova i Saac și viitoare	28	9	40
	4	lipcan la sud Dâmboviță, Argeș și Mușcel și viitoare	59	19	80
	4	lipcan la sud Ialomiță, Buzăul i Slam Rîmnec și viitoare.	60	20	—
	4	un om s'au întors la Lichirești . . .	20	6	80

1 Soția lui Al. Pini, consul al Rusiei la București. Pleca spre Brașov.
2 Desigur *buciucași* = stegari.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
7	4	lipcan la Giurgiul și viitoare . . .	32	10	80
	4	Iordache, la sud Ialomiță și viitoare	18	6	—
	4	Hristea Iliopul, omu sărdarului Gorgache, la Focșani	30	10	—
8	4	lipcan pă drumu Cămpini, până la Breaza și viitoare	32	10	80
	4	un om s'au întors la Focșani . . .	30	10	—
	4	omu dragomanului Cărjanovschi, la Magula, sud Saac și viitoare . .	36	12	—
	4	călăraș la Țarigrad, pe la Giurgiul .	17	5	80
	1	gianta la Cîineni și viitoare	35	5	100
9	4	omu postelnicului Samurcaș, cu un călăraș, la Rușciuc	17	5	80
	8	paharnic Manolache cu un om, la Giurgiul	17	11	40
10	4	Ibraim aga, la Silistra	22	7	40
	4	Mustafa aga, la Giurgiul	17	5	80
	4	Mihail, omu căminarului Savi, la Focșani	30	10	—
	4	dumnealui aga Nicolache Filipescu, la Ploești și viitoare	26	17	40
	4	tătar la Giurgiul	17	5	80
	4	Iancul Greceanul, la Buzău	18	6	—
	4	Ioan Zlatul, la Zimnicea	35	8	40
11	4	Stanciul logofăt, la sud Prahova i Saac și viitoare	28	9	40
	8	niște trimiși la sud Slam Rîmnec și viitoare	60	40	—
	4	Stoian, nefer al sărdarului Iorgache, la Cămpulung și viitoare	54	18	—
	4	omul căminarului Iancul Filipescu, la Bertești și viitoare	54	18	—
	4	ipac omul dumnealui, la Călărași și viitoare	40	13	40
	4	ipac la Oltenița și viitoare	24	8	—

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
11	4	ipac la Daia şi viitoare	30	10	—
12	8	sluger Theodor Sevan, prin Slatina la Craiova şi viitoare	74	49	40
	8	Gheorghe Apostol, la Focşani. . . .	30	20	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	1	ştafeta vistierii la Argeş, Vlaşca, Muşcel i Vălcea	36	3	—
	1	ipac la sud Dîmboviţă	12	1	—
	1	ipac la sud Teleorman i Olt	34	2	100
13	8	în trebuinţa căminarului Savi, la Câmpulungu	29	18	—
	16	la Colintina [1], pentru venirea căpitanului Farmachi în Bucureşti	1	1	40
	3	lipcan la Buzău şi viitoare	36	9	—
14	4	postelnic Nicolaie, om căminarului Iancu Filipescu, la Olteniţă	12	4	--
15	4	Răducan, omu capuchehaeli Silistra, la Călăraşi	20	6	80
	4	logofăt Mateiu, omu ispravnicilor de Vlaşca, la Găeşti	10	3	80
	8	Mihaiu postelnicel cu doi neferi, la Gostinari şi viitoare	12	8	—
	8	chiurcibaşa al mării sale Vidin Valăsă, la Vidin	51	34	—
	4	un om al isprăvnicatului de Buzău, s'au întors la Buzău	18	6	—
	4	un trimis la Buzău şi viitoare . . .	26	8	10
	6	călăraş la Ţarigrad, pănă la Razgrad .	21	12	—
16	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	2	lipcan la sud Teleorman şi viitoare .	40	6	80
	1	plic al vistierii la sud Buzău	18	1	60
	1	ipac la sud Saac	11	1	20
	4	Ibraim tătar, la Giurgiul	17	5	80

1 La Colentina, în palatul banului Grigore Ghica, viitorul domn, se va instala Alexandru Ipsilanti, la sosirea în Bucureşti.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
17	1	carte la Câmpulung, către ispravnici..	29	2	80
	14	dumnealui vel vistier, la Ciorogărla şi viitoare [1]	4	4	80
	2	un arnăut la Ciorogărlă	2	—	40
	12	feltegăr dela cinstitul consulat rosesc, la Sibiiu pela Căineni	35	35	—
	4	un slujitor s'au întors la Buzău . .	18	6	—
	64	cinstitul consulat rosesc şi cinstitul aghent cu cei înpreună, la Breaza.	20	106	80
	4	un slujitor s'au întors la Bucov . . .	14	4	80
	6	omu slugerului Theodor, la Câmpina şi viitoare	31	15	60
	4	ipac omul numitului, la Buzău şi viitoare	36	12	—
18	4	Anastase Vasiliu, la Zimnicea . . .	25	8	40
	8	Pavel Machedonschi, la Ciorogărlă şi viitoare	4	2	80
19	8	omu dumnealui vel spăthar [2], la Braşov, până la Breaza	20	13	40
	8	căpitan Andricul, la Păşcani şi viitoare	4	5	20
	4	Pavel Machedonţchi, la Cotroceni şi viitoare	2	—	80
	8	căpitan Farmachi, la Cotroceni şi viitoare	2	1	40
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	4	arnăutu slugerului Theodor, la Craiova	36	12	—
20	2	odabaşa de vistierie, la sud Dâmboviţă şi viitoare	24	4	—
	4	Hristea, curier prinţului Ipsilant, la Ploeşti	13	4	40

1 Alexandru Filipescu Vulpe, desigur plecat să se întîlnească cu Tudor Vladimirescu, sosit atunci în preajma Bucureştilor.

2 Mare spătar era vornicul Grigorie Băleanu, după fuga banului Grigorie Brîncoveanu; de la 5 Mai 1821, spătar este vornicul Mihalache Manul (Arhivele Statului, *Jud. vechi* Nr. 122, f. 121).

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
20	4	Dumitrache, omu lui căminar Scarlat, la sud Muşcel şi viitoare	54	18	—
21	12	dohtorul Hristari, la Ploeşti	13	13	—
	4	Petre postelnicel i Dumitrache logofăt, la sud Romanaţi	32	10	80
	16	omu căpitanului Farmache, la Tărgovişte şi viitoare	24	32	—
22	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	2	omu prinţului [1], la Ploeşti	13	2	20
23	4	Anton arnăutul, la Păşcani	4	1	40
	4	un trimis la Călăraşi şi viitoare . . .	40	13	40
24	2	omu căpitanului Iorgache, la Cămpulung şi viitoare	54	9	—
	4	căpitan Inge, omul căminarului Savi, pe la Ploeşti la Tărgovişte şi viitoare	31	10	40
	16	în trebuinţa prinţului Ipsilant, la Tărgovişte	12	16	—
	4	Theodor, omu căminarului Savi, la Zimnicea	25	8	40
25	16	monsiu Paze [2], consul franţuzesc, la Căineni	35	46	80
	8	căminar Angheli, la Focşani	30	20	—
26	8	un trimis la Păşcani.	4	2	80
	2	lipcan la sud Olt şi viitoare	57	9	60
	2	lipcan la sud Prahova i Saac şi viitoare	28	4	80
	2	lipcan la sud Ialomiţă, Buzău i Slam Rîmnec şi viitoare	60	10	—
	8	medelnicer Hristache Grecean, la sud Teleorman şi viitoare	40	26	80
	8	stolnic Borănescu, la Talpa şi viitoare, dela Găeşti	24	16	—
	4	omu prinţului Ipsilant, pe la Păşcani la Ploeşti	14	4	80

1 Prinţul Alexandru Ipsilanti.
2 Pagé, girant al consulatului Franţei la Bucureşti.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
26	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
27	4	un trimis la Păşcani şi viitoare . .	8	5	40
	2	lipcan la Vidin şi viitoare	51	17	—
	2	lipcan la Brăila şi viitoare	74	11	80
	2	lipcan la Silistra şi viitoare	42	7	—
	4	omu căminarului Savi, la Giurgiul şi viitoare	32	10	80
	2	lipcan la Giurgiul şi viitoare	32	5	40
	2	lipcan la Nicopoie şi viitoare	55	9	20
	4	omu dumnealui vel spăthar, la Păşcani	4	1	40
	4	omu sărdarului Iorgache, la Cămpulung	27	9	—
	4	Şărban, omu stolnicului Ioan Răhtivan, la Buzău şi viitoare	36	12	—
	4	omu lui Gherasiie Orfanos, la Tărgovişte	12	4	—
28	4	omu lui beizade Nicolache [1], la Vărăşti	3	1	—
	4	ipac la Văråşti	3	1	—
	4	pentru 4 călăraşi, pănă la Colintina şi viitoare	1	—	40
	4	lipcan la Giurgiul şi viitoare	32	10	40
	4	omu lui beizade Nicolache, la Văråşti	3	1	—
	4	Dumitrache grămăticul, la Colintina.	1	—	40
	4	omu căpitanului Andricul Eschistambol, la Tărgovişte şi viitoare . . .	24	8	—
	4	Mihaiu postelnicel, la Găeşti, sud Vlaşca, şi viitoare	22	7	40
	8	trei oameni ai ispravnicilor de Teleorman, la Ruşi de Vede	20	13	40
	4	bulugbaşa Ispir, la Slobozie, sud Ialomiţă	21	7	—
	8	dumnealui logofăt Costandin Golescu, la Văråşti şi viitoare	6	4	—
29	1	ştafeta vistierii către ispravnici de Teleorman, însă de Dămboviţă . .	12	1	—

1 Nicolae Ipsilanti.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
29	4	omu lui Gherasiie Orfanos, la Iaşi. .	30	10	—
	4	un trimis lą Filipeşti şi viitoare . .	30	10	—
	4	ceauş dă vistieriie, la sud Ialomiţă i Buzău şi viitoare	36	12	—
	1	gianta la Căineni şi viitoare	35	5	100
	4	un trimis la Mărgineni şi viitoare .	32	10	80
	4	un trimis al prinţului Ipsilant, la Tărgovişte şi viitoare	12	8	—
	1	ştafeta slugerului Theodor, la Zimnicea	25	2	10
	1	ipac, la Ruşi de Vede	20	1	80
30	8	sluger Theodor Sevan, la Sud Vălcea	29	19	40
	4	un trimis al lui Duca, la Tărgovişte şi viitoare	24	8	—
	4	Mihaiu postelnicel, la Găeşti şi viitoare	22	7	40
	4	Costache logofăt, s'au întors la sud Argeş	18	6	40
	4	un trimis al lui Duca, la Zimnicea.	25	8	—
	1	ştafeta lui Anastase Alvanos, la Focşani	30	2	60
31	4	Inge, omu căminarului Savii, la Giurgiul şi viitoare	32	10	80
	8	oameni slugerului Theodor, la Cămpulung	27	18	—
	16	dumnealui dvornic Iorgache Florescu, la Tărgovişte	22	16	—
	8	sărdar Părvul, ispravnic de Muşcel, la la Cămpulung	27	18	—
	8	sărdar Haralamb, ispravnic de Dolji, la Căineni, iar în viitoare la Craiova	71	47	40
	4	un trimis al slugerului Theodor, la Zimnicea i Ruşi de Vede şi viitoare.	60	20	—
	4	omu lui Gherasim Orfanos, la Bărlat, pănă la Focşani şi viitoare	60	20	—
				1835	10

Din Focşani.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
2	4	un trimis cu un om al lui Vasile Caravia, la Bucureşti	30	10	—
4	4	un om întors dela Iaşi, la Bucureşti	30	10	—
	4	un trimis al lui Vasile Caravia, la Bucureşti	30	10	—
5	4	ipac un trimis la Bucureşti	30	10	—
	4	un trimis la Buzău	12	4	—
6	4	un trimis la Urziceni	21	7	—
	4	un trimis la Bucureşti	30	10	—
	8	dohtorul Hristari[1], la Bucureşti. . .	30	20	—
	6	un trimis în judeţ, cale de (*loc alb*) şi viitoare.	12	12	—
7	4	un trimis la Bucureşti	30	10	—
	8	Mihail polcovnic, la Bucureşti . . .	30	20	—
	4	omu lui Vasile Caravia, la Bucureşti.	30	10	—
8	4	Theodosiie polcovnic, întors la Buzău	12	4	—
	8	un trimis al lui Vasile Caravia, la Bucureşti	30	20	—
10	6	un trimis ipac al său, la Bucureşti .	30	15	—
	4	un trimis ipac, la Buzău	12	4	—
11	8	un trimis anume Dumitrache, la Rîmnec	8	5	40
	4	Simeon neamţul, la Bucureşti . . .	30	10	—
13	6	un trimes al clucerului Niculescu, la Rîmnec	8	4	—
14	4	un om al lui Duca, la Bucureşti . .	30	10	—
	4	un trimis al lui Caravia, la Bucureşti	30	10	—
	4	în trebuinţa hiliiarhului Parla, la Bucureşti	30	10	—
	4	lipcan la Silistra şi viitoare	84	27	80
	4	un trimis la Bucureşti	30	10	—
	8	un trimis la Bucureşti	30	20	—
16	4	omu lui Orfanos, la Bucureşti	30	10	—
	8	un curier rosesc la Bucureşti. . . .	30	20	—

1 Mihail Hr stari, învinuit a fi otrăvit pe Al. Şuţu Vv.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
16	4	Ianacu arnăut, la Bucureşti cu curier.	30	10	—
18	4	Theodosiie Hristodul, după prinţ, la Ploeşti	21	8	—
	4	lipcan după prinţ, la Ploeşti	21	8	—
	4	căpitan Efstathiie, la Bucureşti	30	10	—
19	8	căminar Angheli, prin Ploeşti la Bucureşti	30	24	80
20	4	un nefer la Bucureşti	30	10	—
	8	pitar Iliie cu un om al prinţului, la Ploeşti	21	16	—
	4	un oţicheal[1] ipac	21	8	—
23	12	Gheorghiie Melidon, cu trei oameni, ipac	24	24	—
26	4	un om al prinţului, venit dela Galaţi, ipac	21	8	—
	4	Anastasiie Hagi Simu, omu lui Gherasim Orfanos, la Bucureşti	30	10	—
	4	Maior Roată, curier rosesc, cu al său, la Bucureşti	30	10	—
27	4	curier rosesc la Bucureşti	30	10	—
29	4	curier rosesc la Bucureşti	30	10	—
	8	doi ofiţeri la Bucureşti	30	20	—
30	4	un trimis după prinţul, la Bucureşti.	30	10	—
				509	80

Brăila, din Frumuşica.

1	4	tătaru mării sale paşii, la Dristor	22	7	40
2	4	tătaru mării sale paşii ot Dristor, la Dristor	22	7	40
	1	ştafetă către boeri caimacami, la Bucureşti	33	2	90
4	1	ştafetă ipac	33	2	90
9	1	ştafetă ipac	33	2	90
11	4	omu cinstitului muselim[2], la Dristor.	22	7	40
15	8	fiiul capuchehaeli, la Slobozia şi întors	28	18	80
				48	110

1 Observator (?)
2 Locţiitorul guvernatorului turc, sub-guvernator.

Giurgiul, din Daia.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
2	1	ştafeta capuchehaeli către boeri caimacami, la Bucureşti	15	1	30
3	16	căminar Aleco cu doi oameni, la Bucucureşti	15	20	—
	8	Ibraim, tătar mării sale lui Vodă [1], la Bucureşti	15	10	—
5	4	Ibraim, tătar mării sale Ianisia Valăsă, la Bucureşti	15	5	—
	1	ştafetă către boeri caimacami, la Bucureşti	15	1	30
6	16	oameni dumnealui căminarului Aleco, la Bucureşti	15	20	—
7	4	Ibraim, tătar mării sale lui Vodă, la Silistra	33	10	—
	24	dumnealui Parhaciu, epistatul portării, la Bucureşti	15	30	—
8	4	armaş Costache, omul postelnicului Samurcaş, la Bucureşti	15	5	—
9	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
11	4	Ioniţă lipcan, la Bucureşti	15	5	—
14	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
15	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
16	1	ştafetă la Bucureşti	15	1	30
	16	Inge [2], cu o carătă i o caleaşcă, la Bucureşti	15	20	—
24	8	un om al boierilor caimacami i un lipcan, la Bucureşti	15	10	—
27	3	pentru trei ştafete ale omului căminarului Iancu Filipescu, ce era orănduit la Daia	15	3	90
				146	30

1 Scarlat Alexandru Calimah Vv.

2 Căpitan Inge, acelaş poate cu Inge tutungiu din Iaşii anilor 1854—1855. (Cf. Moruzi (D. C.), *Pribegi în ţară răpită*. P. I. Iaşi, 1912, p. 123).

Din Zimnicea.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
30	4	postelnicel Pancea, omul isprăvnicatului, întors la Ruşi de Vede . . .	10	3	40

Din Nicopoie ot Piiatra.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	1	ştafeta capuchehaeli, la Bucureşti .	25	2	10
4	20	Hagi Ali Efendi cu ai săi, la Bucureşti	25	41	80
21	4	Polizoie, omu capuchehaeli, la Bucureşti	25	8	40
				52	10

Din Craiova.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	8	un nefer al delibaşi Mihale, la Bucureşti	36	24	—
	4	nefer al sărdarului Diiamandi [1], la Coţofeni i la Bodoeşti şi la Gura Ploşci	6	2	—
	4	nefer la Calafat şi viitoare	30	10	—
	8	trei arnăuţi la Enuşăşti şi întorşi . .	16	10	80
	4	nefer la Brăncoveni şi întors	16	5	40
	4	nefer la Caracal, până la Leu	4	1	40
	4	nefer la Calafat	15	5	—
3	4	nefer la Bucureşti	36	12	—
	4	nefer la Enuşăşti	8	2	80
	8	nefer al sărdarului Iorgache şi altul al slugerului Solomon, s'au întors la Enuşăşti	8	5	40
4	4	nefer la Calafat	15	5	—
5	4	nefer la Caracal, până la Leu	4	1	40
6	4	doi neferi la Cioroiu şi întors	18	6	—
	4	nefer către sluger Theodor, la Slatina şi întors	24	8	—

1 Iamandi Giuvara. Cf. M. VI.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
6	1	ştafetă către sluger Solomon, la Coţofeni	3	—	30
7	1	ştafetă la Calafat, către capuchehaia	15	1	30
	1	ştafetă către sluger Theodor, la Slatina şi întors	24	2	—
	1	ştafetă la Calafat şi înapoi	30	2	60
8	4	un trimis la Balş şi întors	8	2	80
	1	ştafetă către dvornic Samurcaş, la Bucureşti	36	3	—
9	4	doi neferi la Bucureşti	36	12	—
	4	doi oameni ai slugerului Theodor, s'au întorsu la Slatina	12	4	—
10	4	un nefer al slugerului Solomon, la Calafat şi întorsu	30	10	—
	1	ştafetă către sluger Theodor, la Slatina	12	1	—
	1	ştafetă ipac	12	1	—
11	4	omul slugerului Solomon, la Cerneţi şi întors	32	10	80
12	4	un spiţer la Slatina şi întors	34	8	—
	4	un trimis la Slatina şi întorsu	24	8	—
	4	un pandur la Cioroiu i Catanile şi întorsu	12	8	—
15	4	dohtorul Biiancone, la Slatina	12	4	—
16	8	Stavrache, omul mării sale Vidin Valăsă, la Bucureşti	36	24	—
	4	omul slugerului Solomon, la Bucureşti	36	12	—
18	4	Iota, vechilu de magazier al untului, la Diiu şi întorsu	30	10	—
	4	un pandur cu dooă capete de hoţi, la Vidin şi întorşi	30	10	—
19	4	omul polcovnicului Haşu, la Balş şi întors	8	5	40
	4	armaş Costache, omul dumnealui postelnic Samurcaşi, la Caracal şi întorsu	18	6	—
20	4	un căpitan la Bucureşti	36	12	—

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
21	4	armaş Costache, întors dela Caracal, la Diiu	15	5	—
22	4	căpitan Vasile Crăpatul, la Broscari şi întors	26	8	80
23	4	omul vistierului Boboc, cu scrisori către sluger Theodor, la Bucureşti	36	12	—
25	4	armaş Costache, omul postelnicului Samurcaş, dela Vidin la Bucureşti	36	12	—
26	4	odabaşa Petru al sărdarului Iamandi, la Vidin şi întors	30	10	—
27	4	omul slugerului Theodor, s'au întors la Slatina.	12	4	—
	4	omul slugerului Solomon, la Bucureşti	36	12	—
	4	ipac omul numitului, către sluger Theodor, la Bucureşti	36	12	—
28	4	chir Stavri chiurcibaşa, omul postelnicului Samurcaş, la Bucureşti . .	36	12	—
29	4	nişte trimişi ai slugerului Solomon, la Bucureşti	36	12	—
	4	omul dumisale postelnicului Samurcaş, caimacam Craiovii, viind dela Vidin au trecut la Slatina	12	4	—
30	4	omul slugerului Solomon, la Cerneţi şi întorsu	30	10	80
	4	omul postelnicului Samurcaşi, viind dela Slatina, la Vidin	15	5	—
31	4	dohtorul Biiancone, la Slatina . . .	12	4	—
	4	omul slugerului Solomon, la Bucureşti	36	12	—
	16	pentru ducerea unii carăte şi o caleaşcă a dumnealui postelnic Samurcaşi, la Vidin	15	20	—
				411	80

Din Calafat.

4	4	vistierul Enache, la Craiova, cu cărţi către caimacam	15	5	—

Martie	cai		censuri	taleri	bani
6	4	Enache, arnăutul sărdarului Iamandi, s'au întors la Craiova	15	5	—
10	1	ştafeta capuchehaeli către casieru poştilor, la Craiova	15	1	30
14	1	ştafetă ipac	15	1	30
15	8	Stavri chiurcibaşa al mării sale Vidin Valăsă, la Craiova	15	10	—
19	4	armaş Costache, la Craiova.	15	5	—
	8	Ianache, omul caimacamului, cu al său, la Craiova	15	10	—
23	4	armaş Costache, la Bucureşti, până la Craiova.	15	5	—
25	4	Apdi aga, omul zabitului de Cerneţi, cu al său, la Salciia cale de	4	1	40
	4	Stavrache, la Craiova	15	5	
26	8	un arnăut cu un slujitor, cu cărţi grabnice, la Craiova	15	10	—
28	4	omul caimacamului, la Slatina şi întors la Craiova	24	8	—
31	8	medelnicer, omŭ dumnealui caimacamului, cu doi neferi la Craiova şi întors	30	20	—
				86	100

După la judeţe:

Din Buzău, sud Buzău.

2	6	un om al isprăvnicatului, la Bucureşti	18	9	—
5	8	logofăt Iancu, omul lui Ghiunleri aga, la Sărata	3	2	—
7	4	polcovnic Theodosiie, la Focşani . .	12	4	—
8	1	ştafeta isprăvnicatului către vistieriie, la Bucureşti	18	1	60
	2	un slujitor i un surugiu, la Bucureşti .	18	3	—
9	4	un trimis la Bucureşti	18	6	—

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
11	4	grămatic Costache, la Bucureşti. . .	18	6	—
	4	Costache Greceanu, omul isprăvnicatului, la Bucureşti	18	6	
15	4	omul lui Duca, la Rîmnec	4	1	40
16	1	ştafetă la Rîmnec şi înapoi	4	—	80
	6	mehmendaru prinţului, la Ploeşti. . .	12	6	—
	4	un stegar de slujitori, la Bucureşti .	18	6	—
	4	un stegar isprăvnicesc, la Bucureşti	18	6	—
18	4	omul prinţului, la Ploeşti şi întors .	24	8	—
	1	ştafetă la Focşani	12	1	—
	128	la rădicarea prinţului din Buzău cu toată ecpaiaoa[1] şi cu oştirea, cu care au mers la Ploeşti i la Păşcani i la Vărăşti şi la Bucureşti	24	256	—
19	4	omul ispravnicilor la Bucureşti . . .	18	6	—
	4	omul lui Ghiunler aga, la Focşani şi întors	24	8	—
	4	omul isprăvnicatului la Bucureşti . .	18	6	—
20	8	omul prinţului Ipsilant, la Ploeşti şi întors	24	16	—
	4	omul lui Ghiunler aga, la Nişcov şi întors	6	2	—
	4	omul lui Duca, la Verneşti şi întors	4	2	80
	4	omul prinţului, la Ploeşti şi întorsu .	24	8	—
21	4	omul lui Vasile Parla, la Nişcov . .	3	1	—
22	8	oameni prinţului, la Ploeşti	12	8	—
23	4	omul lui Vasile Parla, la Focşani şi întorşu	24	8	—
24	16	căminăreasa, soţia căminarului Rasti, la Bucureşti	18	24	—
	4	omul lui Vasile Parla, la Ploeşti . .	12	4	—
26	4	doi oameni ipac, la Bucureşti	18	6	—
	4	un om ipac, la mănăstirea Bradu, sud Saac şi întorsu	12	4	—

1 Suita, alaiul.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
26	2	omul prinţului, la Urziceni şi întorsu .	18	3	—
27	4	un om al lui Vasile Parla, la Căndeşti şi întors	4	1	40
28	60	la rădicarea lui Vasile Parla cu oştiria, la Bucureşti	18	90	— —
	8	sameşul judeţului, la Bucureşti . .	18	12	—
	8	o căruţă a căminarului Rasti, la Bucureşti	18	12	—
29	4	stegar de slujitori, la Ploeşti şi întorsu	24	8	—
30	8	doi ofiţeri la Bucureşti	18	12	
	8	doi trimişi la Bucureşti	18	12	—

Din Ploeşti, sud Prahova.

7	8	dumnealui logofăt Costandin Golescu, la Cămpina	5	3	40
	8	unul din ispravnici, la Cămpina şi întorsu	10	6	80
8	2	dooă ştafete ale isprăvnicatului, în dooă rănduri, la Bucureşti . . .	12	2	—
16	2	arnăutul ispravnicilor de Săcueni, la Bucnreşti	13	2	20
	4	bulugbaşa Ianache, omul dragomanului rosesc, la Bucureşti	13	4	40
17	1	ştafeta isprăvnicatului de Săcueni, către dumnealui vel vistier, la Bucureşti	13	1	10
	4	Petre, arnăutul isprăvnicatului de Săcueni, la Bucureşti	13	4	40
19	6	omul lui Gherasim Orfanos, la Bucureşti	13	6	60
22	4	un trimis la Bucureşti	13	4	40
23	8	ipac la Bucureşti	13	8	80
	4	ipac un trimis al lui Orfanos, la Bucureşti	13	4	40
24	4	ipac la Bucureşti	13	4	40

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
24	4	ipac un trimis la Galaţi	24	8	—
	4	pentru mergeria mehmendarului la Băşcani	9	3	—
	8	un trimis al prinţului Nicolaie, la Bucureşti	13	8	80
29	4	un om al isprăvnicatului de Săcueni, la Bucureşti	13	4	40

Din Piteşti, sud Argeş.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
2	1	ştafeta ispravnicilor către gazda judeţului, la Bucureşti	18	1	60
7	1	ştafeta ipac	18	1	60
	20	căpitan Farmache, la Bucureşti . . .	18	30	—
	4	gephaneaoa delibaşi Mihale, la Bucureşti	18	6	—
9	1	ştafeta isprăvnicatului, la Bucureşti	18	1	60
	1	ştafetă ipac	18	1	60
14	1	ştafeta isprăvnicatului, la Curtea de Argeş şi înapoi	12	1	—
18	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60
	1	plic cu porunci ale vistierii, la Câmpulung	9	—	90
22	4	un trimis către sluger Theodor, dela Vasile Ghelmăgean, la Bucureşti .	18	6	—
25	1	ştafetă dela Vasile Ghelmăgean către sluger Theodor, la Bucureşti . . .	18	1	60
28	4	un trimis ipac al său, la Bucureşti	18	6	
30	1	ştafetă la Câmpulungu, către ispravnici	9	—	90
	4	un curier i un om al lui Vasile Ghelmăgean, la Bucureşti	18	6	—
31	4	un trimis ipac al lui, la Bucureşti	18	6	—

Din Cucul, sud Slam Rîmnec.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
17	4	sluger Costandin, mehmandaru hiliiarhului Vasile[1], la Rîmnec . . .	4	1	40
31	6	omul cinstitului consulat rosesc, la Bucureşti	26	13	—

Din Rămnec, sud Slam Rămnec.

12	1	ştafeta mehmandarului, către clucer Niculescu, la Focşani	6	—	80
14	4	omul lui Duca, la Focşani	8	2	80
	4	omul lui Duca, la Buzău şi întors .	8	5	40
15	8	un trimis la Buzău	4	2	80

Din Urziceni, sud Ialomiţă.

1	2	un slujitor al isprăvnicatului, la Bucureşti	9	1	40
3	4	un trimis al ispravnicilor, la Focşani şi întorsu	42	14	—
8	4	un trimis ipac, la Bucureşti	9	3	—
14	4	grămatic Hristodor, la Focşani şi întorsu	42	14	
16	6	Panait judeţu, cu înştiinţări, la Bucureşti	9	4	60
24	1	ştafetă la Buzău, către hiliiarhul Vasile	9	—	90
28	1	ştafetă la Bucureşti, către vistieriie	9	—	90

Din Ciochina, sud Ialomiţă.

31	4	chiuciuc Ispir, la Urziceni	8	2	80

Din Berteşti, sud Ialomiţă.

8	5	un nefer al lui Osman aga, zabit de Slam Rîmnec, i o ştafetă, la Slobozia şi înapoi	12	5	—

1 Hiliarhul Vasile Parla din Buzău.

Din Zmeul.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
15	1	ştafetă dela omul căminarului Iancul Filipescu, la Bucureşti	24	2	—
23	1	ştafetă ipac	24	2	—
24	1	ştafetă ipac	24	2	—

Din Ipoteşti, sud Olt.

2	8	sărdar Iordache cu tovarăş, la Bucureşti	27	18	—
15	8	oameni slugerului Theodor, la Craiova	9	6	—
24	4	dohtorul Biiancone, la Caracal şi întorsu	20	3	40
26	4	un trimis al stolnicului Gigărt[1] către sluger Theodor, la Bucureşti . . .	27	9	—
	2	un om pentru dohtorii, la Craiova şi întors	18	3	—
27	4	un trimis al sărdarului Iamandi către sluger Theodor, la Bucureşti . . .	27	9	—
29	4	căpitan Anghel al sărdarului Iamandi, la Bucureşti	27	9	—
30	4	omul dohtorului Hierari, pentru dohtorii, la Craiova şi întorsu	18	6	—
31	4	un om la Drăgăneşti şi întorsu . .	12	4	—
	4	omul stolnicului Gigărt către sluger Theodor, la Bucureşti	27	9	—
	1	ştafetă către sărdar Iamandi, la Caracal	5	—	50

Din Paia, sud Mehedinţi.

2	2	slujitor isprăvnicesc cu înştiinţări, la Craiova	8	1	40
	4	slujitor cu înştiinţări, la Craiova . .	8	2	80

1 Stolnic Nicolae Gigărt.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
9	8	doi slujitori la poştea Broscari şi întorşi	10	6	80
28	2	un nefer la Maglavit, cale de . . .	2	—	40

Din Sfinţeşti, sud Teleorman.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
3	4	Costandin căpitan, cu înştiinţări, la Bucureşti	19	6	40
23	4	omul bulugbaşi Sfetco, cu scrisori către sluger Theodor, la Bucureşti . . .	19	6	40
24	4	doi oameni cu scrisori către otcărmuire, la Bucureşti	19	6	40
	4	logofăt Dumitrache, cu scrisori către vistieriie, la Bucureşti	19	6	40
30	4	omul slugerului Boroglu, cu scrisori către sluger Theodor, la Bucureşti	19	6	40
31	4	fratele numitului, cu trebuinţă către sluger Theodor, la Bucureşti . . .	19	6	40

Din Plosca, sud Teleorman.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
11	12	ispravnicii judeţului, la Slatina . .	20	20	—
	12	baraictar Sfetco i unul din ispravnici, la Slatina i Potcoava şi întorşi . .	24	48	—
18	4	Petre postelnicel şi Dumitrache logofăt, la Bucureşti	22	7	40
22	4	un trimis al isprăvnicatului cu scrisori la Bucureşti	19	6	40
25	2	slujitor la Zimnicea şi întors . . .	16	2	80
30	4	un om cu scrisori, la Zimnicea şi întorsu	16	10	80

Din Ciolăneşti, sud Teleorman.

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
31	4	slujitor, cu grab către dumnealui vel vistier, la Bucureşti	16	5	40

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
		Din Tărgovişte, sud Dămboviţa.			
9	1	ştafeta isprăvnicatului, la Bucureşti .	12	1	—
		Din Curtea de Argeş.			
13	8	baraictarul slugerului Theodor, întorsu la Piteşti	6	4	—
21	1	ştafetă ĭa Piteşti	6	—	60
		Din Cămpulungu, sud Muşcel.			
12	4	slujitor la Piteşti şi întors	9	3	—
14	1	ştafeta isprăvnicatului, la Piteşti şi înapoi	9	1	60
	4	doi oameni ai sărdarului Iordache, la Bucureşti	27	9	—
16	8	porocinic[1] Gheorghe, la Bucureşti. .	27	18	—
20	1	ştafeta isprăvnicatului, la Bucureşti .	27	2	30
23	2	un trimis al ispravnicatului, la Bucureşti	27	4	60
25	1	ştafeta isprăvnicatului, la Piteşti şi înnapoi	9	1	60
26	1	ştafetă isprăvnicească, la Bucureşti	27	2	30
27	1	ştafetă isprăvnicească, la Piteşti şi înnapoi	9	1	60
28	1	ştafetă ipac	9	1	60
31	1	ştafetă la Bucureşti	27	2	30
				1080	70
		Curieri roseşti.			
1	8	din 12, un curieri urdinar, cu un arnăut, la Rosiia	30	20	—
	4	un iasacciu la Roşciuc	17	5	80

1 Porucinic, porucic = locotenent (ruseşte).

Martie	cai		ceasuri	taleri	bani
7	6	din 8, un curier cu un iasacciu, la Giurgiul	17	8	60
11	8	din 12, un curier cu un arnăut, la Rosiia	30	20	—
12	4	un iasacciu la Giurgiul	17	5	80
15	4	un iasacciu la Iaşi	30	10	—
16	8	doi iasaccii la Ruşciuc	17	11	40
23	10	din 12, un curier cu doi arnăuţi, la Iaşi	30	25	—
24	8	Vizane curier, cu un arnăut, la Căineni	35	23	40
				129	60

Cei veniţi.

3	10	din 12, un curier cu doi arnăuţi, dela Focşani	30	21	—
5	4	Mustafa iasacciu, dela Giurgiul	15	5	—
7	6	din 8, un curier cu un iasacciu, dela Giurgiul	15	7	60
14	14	din 16, un curier cu trei iasaccii, dela Giurgiul	15	17	60
	2	din 4, un curier urdinar, dela Focşani	30	5	—
15	2	din 4, Ignat curier, dela Focşani	30	5	—
24	8	Petre Bizache, dela Focşani	30	20	—
				214	60

Cei nemţeşti.

1	2	din 8, doi căprari dela Căineni	35	5	100
	6	din 18, patru iasaccii la Ruşciuc	17	8	60
7	2	din 8, un căprar cu un iasacciu, dela Daia	15	2	80
	2	din 8, doi căprari la Căineni	35	5	100
	2	din 8, un ofiţer cu un căprar la Căineni şi patru cai în viitoare	35	17	60

Martie	cai	ceasuri	taleri	bani
12	2 din 8, Bart căprar şi doi copii, la Căineni	35	5	100
13	1 din 4, omul aghenţii la Ruşciuc . .	17	1	50
15	2 din 8, Mihale iasacciu dela Daia .	15	2	60
17	2 din 8, doi căprari la Căineni . . .	35	5	100
19	2 din 8, Iohan căprar la Ruşciuc şi viitor Mihale iasacciu	32	5	40
22	2 din 8, doi căprari la Căineni . . .	35	5	100
23	1 din 4, Moga căprar la Ruşciuc şi viitoare	32	2	80
26	1 din 4, Gabir căprar la Căineni şi viitoare.	35	5	100
31	1 din 4, Berinde căprar la Căineni şi viitoare.	35	5	100
			81	50 [1]

XIII.

1821, Martie 2.

Banul Grigorie Brîncoveanu către Alexandru Filipescu, privitor la desfăşurarea evenimentelor în curs.

Τὴν εὐγενείαν της ἀδελφικῶς προσκυνῶ.

Εἶδον τὰ σταλέντα μοι καὶ εἶναι ἄριστα, ἂν ἀληθεύωσιν αἱ περιστάσεις καὶ τὰ πράγματα, ὡς μοὶ σημειοῖτε. Δὲν ὑπέγραψα ὅμως, μὲ τὸ νὰ μὴ ἦτον σύμφωνα μὲ ὅσα ὡμιλήσαμεν καὶ μὲ ὅσα ἔγραψα δι' ἑτέρου μου πιττακίου τῷ πανιερωτάτῳ μας μητροπολίτῃ; καὶ τὸ νὰ ὑπογραφῶσι παρὰ τῶν ἐπισήμων ἀρχόντων, καὶ νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὸν μητροπολίτην Πογδανίας μὲ κονφιδέντζαν εὔορκον. Ὅτι ἂν καὶ ἐκεῖσε ἔκαμαν οἱ ἄρχοντες παρόμοια κινήματα διὰ τῶν ἐγγράφῶν τους, τότε νὰ ἐξαποστείλῃ καὶ τὰ ἀπὸ Βλαχίας, φθασάσης εἰς ἀπελπισίαν καὶ ἀμηχανίαν. Μοὶ γράφετε νὰ ὑπαγορεύσω ἐγὼ τὸ πρὸς τὸν πρίγκηπα, παραγγέλλων τῷ καμηναρίῳ νὰ τὸ γράψῃ.

1 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi* Nr. 1352, f. 61—68.

Ἐγὼ εἶμαι μεμονωμένος καὶ ἀσθενὴς ἀπὸ τῶν καθ' ὁδὸν δυστυχημάτων. Κάμετε τὰ ὅλα καθὼς τὰ ὡμιλήσαμεν, καὶ ὑπογράψετέ τα, καὶ στείλετέ τα εἰς τὴν Πριάζαν πρὸς τὸν σλουτζάρον Νικόλαον Σαϊτζῆν, γαμβρὸν τοῦ σιγιὸρ Νικολόπουλου καὶ μὲ εὑρίσκει ὅπου εἶμαι καὶ τότε ἀφεύκτως τὰ ὑπογράφω. Σᾶς ἐπεύχομαι σωτηρίαν, τὸν δὲ μονσιοῦ Γεώργιον Δραγομάνον Λεβέντην μεγαλοψυχίαν, ἐπειδὴ ἔμαθον ὅτι θέλει διαμείνῃ.

Εἰς αωκα Μαρτίου 6.

Τῆς εὐγενείας της

ὡς ἀδελφὸς [καὶ] δοῦλος,

Γρηγόριος Ἰπραγκοβᾶνος.

[Υ.Γ.] Ἐγὼ σὺν Θεῷ ἀφ'οὗ ἀναλάβω καὶ καταπραΰνουν τὰ πράγματα ἐπιστρέφω. Τὸν Κνέζον Ὑψηλάντην θέλει προσφέρι, παρακαλῶ, τὰς ταπεινάς μου προσκυνήσεις.[1]

Traducere :

Evgheniei tale frăţeşte mă închin.

Am văzut cele trimise mie şi sînt toarte bune, dacă faptele şi împrejurările le adeveresc, după cum îmi scrieţi. Totuşi n'am iscălit, de oarece nu au fost conforme cu cele ce am vorbit şi cu cele ce am scris preasfinţitului mitropolit, printr'un alt pitac al meu; şi să-l iscălească boerii dregători şi să-l trimită cu confident jurat mitropolitului Moldovei.[2] Iar dacă şi acolo boierii au făcut demersuri la fel în scris, atunci să se trimită şi cele din Valahia, ajunsă în desnădejde şi impas.

Imi scrieţi ca să dictez eu scrisoarea către prinţ[3], invitînd

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

2 Mitropolitul Veniamin Costache.

3 Se pare că e vorba de o scrisoare adresată principelui Metternich, pentru justificarea mişcării lui Tudor Vladimirescu. Scrisoarea, nedatată, în *Hurmuzaki*, X, p. 319—320. Memoriul trimis lui Metternich îl publicăm mai departe supt Nr. XXXIV. In manuscrisele lui Naum Rîmniceanu (Academia Romînă, *ms.* 322) se păstrează, în copie greacă, o scrisoare a divanului Ţărci Romîneşti către Mihail Suţu, domnul Moldovei, din 2 Februarie 1821. Arătîndu-i măsurile luate pentru întîmpinarea răscoalei lui Tudor Vladimirescu, boerii munteni îi cer sfaturi cum să iasă din greul impas. (Scrisoarea publicată întreagă în Erbiceanu (C.), *Viea/a şi activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu*. Bucureşti, 1900, p. 86—87).

pe căminar să o scrie. Eu sînt izolat şi bolnav de neajunsurile drumului. Faceţi toate cum am vorbit, şi iscăliţi-le şi trimeteţi-le la Breaza, slugerului Nicolae Saitzi, ginerile lui sinior Nicolopol, şi mă găseşte unde sînt, şi atunci negreşit le iscălesc. Vă urez mîntuire, iar lui monsiu Gheorghe Dragomanul Leventi, tărie de suflet, căci am auzit că va rămîne.

Al evgheniei tale

ca frate [şi] slugă,

Grigorie Brăncoveanu.

[P. S.]. Eu cu ajutorul lui Dumnezeu, după ce mă restabilesc şi se liniştesc lucrurile, mă întorc. Cneazului Ipsilanti, rog să-i transmiteţi prea umilele mele închinăciuni.

XIV.

1821, Martie 4.

Tagmatarhul Duca porunceşte ispravnicilor de Prahova să orînduiască darea la posluşnici, scutelnici, mazili şi alţii.

Κόπια ἀπαράλλακτος

Ἀπὸ τὸν ταγματάρχην Δοῦκαν
πρὸς τοὺς ἄρχοντας Ἰσπράβνικους Πράχοβας.

Πολλάκις σᾶς ὡμίλησα διὰ ζώσης φωνῆς, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ ἐκλαμπροτάτου πρίγκηπος ἀρχιστρατήγου ἡμῶν, ὅτι νὰ φροντίσεται νὰ διορίσεται τὸ δόσιμον, εἰς τοὺς ποσλουσνίκους, σοκοτελνίκους, μανζήληδες καὶ ἄλλους τοιούτους, καὶ νὰ τὸ συνάξεται ἀπὸ αὐτούς, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοὺς λακουϊτόρους τὸ δόσιμόν τους, διακηρύττοντες συγχρόνως, ὅτι τὸ δέσιμον βιναρίτζον, καμιναρῆτον, κοταρίτον, ὀγιαρίτον,, διζμαρίτον καὶ ὅσα τοιαῦτα εἶναι, δὲν ἔχουν νὰ πληρώσουν εἰς τὸ ἑξῆς ὀβολὸν εἰς κανένα. Καὶ ἐπειδὴ βλέπω ἀδιαφορίαν ἀπὸ μέρους σας εἰς ταύτην τὴν διαταγήν, ἰδοὺ σᾶς γράφω καὶ διὰ τοῦ παρόντος μου, νὰ ἐπιμεληθῆτε νὰ βάλετε εἰς πρᾶξιν αὐτὰ τὰ νέα δοσίματα κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, χωρὶς ἄλλην παρέλευσιν καιροῦ καὶ νὰ τὰ συνάξεται ἀφεύκτως ὅσον οὔπω, διὰ νὰ δοθῶσιν ἔνθα δεῖ, καὶ νὰ μὴν ὑποπέσετε εἰς ὀργὴν καὶ ἐνοχοποίησιν.

Πρὸς τούτοις, νὰ μὲ δώσετε καὶ τὸν λογαριασμὸν τῶν ζώων καὶ ζαχιρέδων τῆς ὀρεντουγιάλας τῶν λακουϊτόρων ὅλου τοῦ καδηλικίου σας, τῶν ὅσων ἐδόθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὴν τροφήν μας, καὶ τῶν ὅσων ἐστάλησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ γενικὸν στρατόπεδον.

Τῇ 4-ῃ Μαρτίου 1821
Πλοέστι

Ὁ Ταγματάρχης Δοῦκας.[1]

Traducere:

Copie întocmai

Dela tagmatarhul Duca,

către boerii ispravnici de Prahova.

Din porunca prea strălucitului principe, general-şef al nostru, de multe ori v'am spus, prin viu grai, să îngrijiţi a orîndui darea la posluşnici, scutelnici, mazili şi alţii ca aceştia, şi să adunaţi dela ei, precum şi dela locuitori, darea lor, vestind în acelaş timp că [pentru] darea vinăriciului, căminăritului, cotăritului, oeritului, dijmăritului şi cîte sînt de acest fel, nu au să plătească pe viitor, nimănui, nici un ban.

Şi pentrucă văd nepăsare din partea dvs. la această poruncă, iată vă scriu şi prin aceasta a mea de faţă, să vă îngrijiţi a pune în lucrare aceste noi dări, în felul de mai sus, fără altă zăbavă; şi să le adunaţi, negreşit, numaidecît, ca să să dea unde trebuie, şi să nu cădeţi supt mînie şi învinuire.

Pe lîngă acestea, să-mi daţi şi socoteala vitelor şi zaherelelor după orînduelile locuitorilor întregului judeţ al dvs., a celor cîte s'au dat pînă acum pentru hrana noastră şi a celor cîte s'au trimis pînă acum la tabăra obştească.

Tagmatarhul Duca. Le 4 Martie 1821, Ploeşti.

1 Actul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

XV.

1821, *Martie 4.*

Ioan stolnic încredințează că s'a primit la vistierie socoteala banilor trimiși de divan lui Constantin Samurcaș.

Pentru taleri dooăzeci miie, ce s'au trimisu la Craiova în priimirea dumnealui vornicului Samurcaș, s'au dat socoteala la visteriie prin dumnealui sluger Preda Săulescu, împreună cu iost ce au mai rămas și cu tacvilurile[1] ce au adusu. Și spre încredințare s'au dat aciastă adeverință, iar cartea ce au trimis-o dumnealui pentru priimirea ace.tor bani, veriunde să va găsi, să rămăie fără nici o putere asupra acei socoteli.

821, Martie 4.

Ioan stolnic saraf [2]

XVI.

1821, Martie 5.

Constantin Samurcaș arată chipul în care a întrebuințat cei 20.000 taleri, încredințați lui de căimăcămie.

20.000 taleri, adică lei doaăzeci mie, ce mi s'au trimis la Craiova, cu cartea dumnealor boierilor caimacami, a să da în plata tainurilor i a lefilor ostașilor de acolo, din care:

2555 taleri dumnealui sărdar Iamandi Giuvara, pentru toate tainurile la 300 ostași, socotite pe 15 zile, de la 20 Fevruar până la 6 ale următorului Martie. Cu tacvil.[3]

228 taleri, bani 90, dumnealui Hagi Prodan, pentru 915 ocă carne la 61 neferi, câte ocă 61 pe zi, oca po parale zece,

---

1 Chitanțe, adeverințe. Cf. Nr. VI—XI.

2 Originalul în colecția Al. Tzigara-Samurcaș. O adeverință în acelaș sens, nesemnată, la Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2218, f. 56. Cf. Nr. XVI și XVII.

3 Cf. nr. VI.

socotite pe cincisprezece zile, de la Fevruar 21 pă[nă] la 7 Martie. Cu tacvil.[1]

750 taleri dumnealui căpitanului Ianache Farmache i bulugbaşa Ianacu, pentru 3000 ocă carne la 200 neferi, pe zi câte 200 ocă, iarăş pe 15 zile, de la Fevruar 21 până la 7 Martie.[2]

750 taleri, dumnealui sărdarului Iordache, asemenea. Cu tacvil.[3]

7731 taleri, leafa sărdarului Iamandi cu a neferilor săi, pe 15 zile, în care au intrat şi taleri 831, iost ce au avut să ia mai dinainte, după socoteala ce au căutat-o cu Divanu Craiovei.[4]

26 taleri 30 bani, cheltuială la doi arnăuţi ce s'au trimis la Bucureşti, Fevruar 25.

210 taleri, dumnealui delibaşi Mihali, tainu cărnii, ocă 840 pe 14 zile, de la Fevruar 22 până la 7 Martie, pentru 50 neferi i agalile lor, pe zi câte ocă 60. Cu tacvil.[5]

210 taleri, dumnealui başbulugbaş Ghencea, asemenea. Cu tacvil.[6]

150 taleri daţi lui Machidonschi, cheltuiala sa.

325 taleri în 13 mahmudiele, daţi la 13 arnăuţi ai Curţi Gospod, ce au fost orânduiţi cu mine, pentru cheltuiala i osteneala lor.

[Total] 12.936 taleri

7064, adică taleri şapte mie şaizeci şi patru, au mai rămas asupră-m, care i-am răspuns la domneasca visterie prin sluger Preda Săulescu.

1821, Martie 5.

Κωνσταντῖνος Σαμουρκάσης[7]

---

1 Lipseşte.

2 Adeverinţa supt nr. VII.

3 Cf. nr. VIII.

4 Cf. nr. XI.

5 Cf. nr. IX.

6 Cf. nr. X.

7 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, dos. 2218, f. 57. Cf. nr. XV şi XVII.

XVII.

1821, Martie 5.

A. Vilara primeşte, pentru vistieria ţării, banii restituiţi de vornicul Constantin Samurcaş.

Γρόσια Παράδες

35.887,60 ἤτοι τριάκοντα πέντε χιλιάδες ὀκτακόσια ὀγδοήκοντα ἑπτὰ γρόσιὰ καὶ μισὸν ἐλίφθησαν εἰς τὴν βηστιαρίαν παρὰ τοῦ ἄρχοντου βορνίκου κυρίου Κωστάκε Σαμουρκάση, ἐκ τῶν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα δύο χιλιάδες γρόσια ὅπου ἐστάλησαν τῇ εὐγενείᾳ του εἰς Κραγιώβαν.

Καὶ εἰς ἔνδειξιν ἐδόθη τὸ παρόν.

Α. Βηλλαρᾶ [1]. 1821, Μαρτίου 5.

Traducere :

35.887,60 adică treizeci şi cinci de mii opt sute optzeci şi şapte taleri şi jumătate s'au primit în vistierie de la dumnealui vornicul chir Costache Samurcaş, din cei o sută şaptezeci şi două mii taleri care s'au trimis domniei sale la Craiova.

Şi spre încredinţare s'a dat prezentul.

1821, Martie 5.

A. Vilara

XVIII.

1821, Martie 14.

Căpitanul Farmachi către marele vistier Alexandru Filipescu, pentru a i se pregăti orz, conace şi bani.

Προσκυνῶ.

Ἄρχον βεστιάρι,

Ἐγὼ εἶπα διὰ νὰ μοῦ ἑτοιμάσουν ἑπτοχόσια γεμνὰ κριθάρι καὶ ἑπτακόσια ταήνια, καὶ δὲν ἠξεύρω τί τρέχει καὶ δὲν διορίζετε ἀμέσως,

1 Originalul în colecţia Al. Tzigara-Samurcaş.

καθὼς καὶ τὰ κονάκια. Ὅθεν εὐθὺς νὰ προστάξητε νὰ δοθοῦν, διὰ νὰ εὐφησυχάσω τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἔσπασε τὸ κεφάλι μου.

Ὁ δοῦλός σας Μαρτίου 14.

Φαρμάκης

[Υ. Γ.] Πρὸς τούτοις, ἔχω χρείαν μεγάλην, ἕως αὔριον, νὰ ἑτοιμαστοῦν καὶ οἱ λουφέδες τοῦ τρέχοντος Μαρτίου, αὔριο ἐξάπαντος.[1]

Traducere:

Mă închin.

Arhon vistier,

Eu am lăsat vorbă să mi se pregătească 700 măsuri de orz şi 700 tainuri, şi nu ştiu ce este de nu daţi grabnic poruncă, precum şi pentru conace. Deci îndată să daţi poruncă să se elibereze, pentru a linişti oamenii, căci îmi bat capul.

Sluga dumneavoastră, Martie 14.

Farmachi.

(*P. S.*). Totodată, am nevoe mare, pînă mîine, să se pregătească şi lefurile pentru curgătoarea lună Martie, mîine neapărat.

XIX

1821, Martie 30.

Alexandru Ipsilanti laudă vrednicia şi rîvna lui Pancu Hagi Hristu, căpetenia oştirilor din Zimnicea.

Ἀγαπητέ κύριε Πάνκω,

Πρὸ πολλοῦ ἤδη τὴν ἐγνώρισα πόσον χρήσιμος καὶ μάλιστα ἀναγκαῖος εἶσαι, καὶ δὲν ἀμφίβαλον ποτὲ εἰς τὴν ἀξιότητα καὶ προθυμίαν της τοῦ νὰ δουλεύσῃ τὴν φίλην πατρίδα μας. Ὅθεν ἐστοχάσθην πρόσφορον νὰ διατρίψῃ εἰς τὴν Ζιμνίτζα νὰ ἀναλάβῃ τὰ ἐκεῖ πράγματα, καὶ μὲ τὴν συνήθη της φρόνησιν νὰ τὰ ἐξοικονομῇ. Μὲ ὅλον ὁποῦ δὲν ἔχει ἀνάγκην τῶν ὁδηγιῶν μου καθὸ ἔμφρων καὶ πρόθυμος,

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu. Cîteva notiţe despre Farmachi şi familia lui la Gorovei (Artur), *Teodor Teodorini*... în *Arhivele Olteniei*, VII (1928), nr. 37—38 şi nr. 43—44.

πλὴν εἶπον καὶ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ τῷ ἰδίῳ της ἀνθρώπῳ καὶ πρὸς τὸν ταγματάρχην κοινὸν, ἀδελφὸν Δοῦκαν, ὅσα ἐστοχάσθην χρήσιμα καὶ πρόσφορα εἰς τὰς νῦν περιστάσεις. Μὴ παύῃς, λοιπὸν ἀδελφέ μου, ἀπὸ τὸ νὰ ἐργάζεσαι τὰ καλά; ἡ πατρὶς ὅλους θέλει μᾶς ἀνταμοίψει, εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ φροντίζῃ τὰ μέγιστα περὶ τῆς κοινῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας.

ἀδελφὸς — τῇ 30 Μαρτίου 1821.
Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης — Κολεντίνα

[Vo:] Πρὸς τὸν κύριον Πάγκον Χατζῆ Χρίστου, φίλον καὶ ἀδελφόν.

Traducere:

Iubite chir Pancu,

Incă dedemult am cunoscut cît de valoros şi mai cu seamă cît de necesar eşti, şi nu m'am îndoit niciodată de vrednicia şi rîvna dumitale ca să slujeşti iubita noastră patrie. De aceia m'am gîndit că este potrivit să stai în Zimnicea şi să ei asupră-ţi afacerile de acolo, şi cu înţelepciunea-ţi cunoscută să le orîndueşti. Deşi nu ai trebuinţă de sfaturile mele, ca om înţelept şi cu rîvnă, totuşi am spus şi prin viu grai omului dumitale şi către tagmatarhul Duca, fratele comun, cele ce am găsit de trebuinţă şi potrivite cu împrejurările de astăzi.

Nu înceta, deci, fratele meu, să lucrezi cele bune; patria ne va răsplăti pe toţi, însă este nevoe să te îngrijeşti cît mai mult de buna orînduială şi liniştea obştească.

frate, — In 30 Martie 1821,
Alexandru Ipsilanti — Colentina.

[Vo :] Către dumnealui Pancu Hagi Hristu, amic şi frate. [1]

1 Academia Romînă, *ms.* 3266, f. 15. Pentru Pancu „bun ostaş al revoluţiei", cf. şi Romansky (Stojan), Заговорътъ на Г. С. Раковски... *Le komplot de G. S. Rakovsky (Georges Makédon) à Braila en 1842.* Sofia, 1921, p. 112. Pentru Pancu la 1821, cf. Emil Vîrtosu, *Tudor Vladimirescu,* p. 115 (XL).

XX.

1821, Martie 30.

Tagmatarhul Constantin Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu, la Zimnicea, despre chipul în care să se poarte cu Turcii și despre răscularea Bulgarilor.

Τὴν εὐγενείαν της ἀδελφικῶς προσκυνῶ,

Τὸ ἀδελφικόν της ἔλαβον καὶ ἔγνων τὰ σημειωθέντα της. Ὅθεν ἀφ'οὗ καὶ τὸ γράμμα σας ἔδειξα πρὸς τὸν πρίγκηπα καὶ τὸν γραμματοκομιστὴν ἐπαρρησίασα παρ' οὗ καὶ θέλετε πληροφορηθεῖ τὰ ὅσα στοματικῶς διετάχθη νὰ σᾶς εἰπῇ.

Ὁ πρίγκηπας εἶναι καταχαριστημένος ἀπὸ τὸν φρόνιμον τρόπον σου, καὶ πλέον μένει εἰς τὸ συνηθισμένον ουσκουζαρλίκι σου, διὰ νὰ ἀποκοιμήσῃς τοὺς Τούρκους ὅτι μπίρ σὲ γίοκ, καὶ πάντοτε νὰ τοὺς λέγῃς ὅτι ἡ εὐγενεία σου εἶναι ὁ πιστότερος ραγιᾶς τοῦ σουλτάνου, πλὴν μὲ ἕναν ζαρίφικον καὶ φίνον τρόπον δὲν ἦτον ἀχαμνὸν νὰ τοὺς λέγετε ἐμβαίνωντας εἰς ὁμιλίαν τοῦ συστήματός μας, ὅτι αὐτὰ ὅπου γίνονται φαίνεται νὰ εἶναι μὲ τὸ χέρι τῆς Ρωσσίας.

Ἡ εὐγενεία σου, ὅταν θέλῃς, ἀδελφέ, καὶ δὲν κάμνεις; Ὅθεν σᾶς λέγω ὅτι ἡμεῖς μετὰ μερικὰς ἡμέρας θὰ στείλωμεν κάμποσους στρατιώτας καὶ πρὶν τοῦ ἐρχομοῦ μιᾶς ἡμέρας θέλετε εἰδοποιηθεῖ διὰ νὰ ἔχετε ἐξηκριβωμένην ἰδέαν τῶν πραχθησομένων μας. Δὲν ἦτο ἀχαμνὸν νὰ διοργανίζῃς, ὅσον ἐνδέχεται μυστικῶς, καὶ τὸ ἀπέναντι μέρος Σιστοβίου, Τυρνάβου, Καμπρέβου καὶ τὰ πέριξ, ὅτι εἰς τὴν πρώτην προσταγὴν νὰ εἶναι ἕτοιμοι καὶ αὐτοί.

Ἀδελφὲ κὺρ Πάνκο! ἡ ἱερά σημαία τῆς ἐλευθερίας ἐσυχώθη! ὁ κόσμος ὅλος ἀγελήδαν τρέχουσιν ὑπ' αὐτήν! Χρεία λοιπὸν νὰ κάμωμεν τὰ ἀδύνατα δυνατά, διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος: «Δεῦτε, οἱ πιστοὶ υἱοί μου! ἀπολαύσατε τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σας!»

Πρὸς τούτοις δὲν ἦτον γελήσικον ἂν ἔστελνες καὶ δεξιόθεν καὶ ἀριστόθεν ἀπέναντι Δουνάβεως μερῶν τινὰς διὰ νὰ μᾶς φέρουν βασίμους καὶ ἐξηκριβομένας εἰδήσεις τῶν φρονημάτων τους.

Ὅταν, δὲ λάβετε εἰδήσεις ὅτι αἴσιον αὐτοῦ φθάνει τὸ στράτευμα τότε τὴν ἰδίαν ὥραν κάμετε χαρακώματα τόσον εἰς Ζεμνίτζιαν καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀντικρὴν Δουνάβεως, ὅπου ὁ ἰδικός μας στρατὸς νὰ ἔχῃ

πῶς νὰ ἀντιπαραχθῇ εἰς μίαν ἔφοδον αἰφνηδίον καὶ ἄλογον τῶν Τούρκων.

Ταῦτα πάντα πρὸς κὺρ Πάγκον καὶ ὡς φρόνιμος, ἂς νομίζῃ καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ περισσότερα.

Εἴμη τῆς εὐγενείας της ὡς ἀδελφὸς πρόθυμος,

Τῇ 30 Μαρτίου 1821 . . . . .[1]

Δοῦκας.

Traducere :

Evgheniei tale frăţeşte mă închin.

Am primit frăţeasca dumitale scrisoare şi am luat cunoştinţă de cele arătate de dumneata.

Deci, după ce şi scrisoarea dumitale am arătat-o prinţului, i-am înfăţişat şi pe aducătorul scrisorii — dela care te vei informa de cele ce prin viu grai a primit poruncă să-ţi spună.

Prinţul este foarte mulţumit de priceperea ta şi rămîne mai departe la deşteptăciunea ta obişnuită, să-i adormi pe Turci că nu e nimic, şi întotdeauna să le spui că evghenia ta eşti cea mai credincioasă raia a sultanului; mai ales, într'un chip serios şi fin, n'ar fi rău să le spui, intrînd în convorbire potrivit sistemului nostru, că cele ce se petrec se văd că sînt cu mîna Rusiei.

Evghenia ta, ce vrei şi nu faci, frate? Deci, îţi spun că noi, după cîteva zile, vom trimite cîţiva soldaţi, şi cu o zi înainte vei fi înştiinţat, ca să ai o ideie exactă de cele ce avem de gînd să săvîrşim. N'ar fi rău să organizezi, cît se poate mai pe ascuns, şi partea de dincolo, Şiştov, Tîrnova, Gabrovo şi împrejurimile, ca la cea dintîi poruncă să fie gata şi ei.

Frate chir Pancu! Sfîntul steag al libertăţii s'a ridicat! Lumea întreagă a pornit, ca turma, supt dînsul! Deci e nevoe să facem cu putinţă şi cele cu neputinţă, ca să auzim

1 Un cuvînt indescifrabil. Originalul la Academia Romînă, *ms.* 3266, f. 13. Semnat, şi poate scris, de Duca, din ordinul şi după indicaţiile lui Alexandru Ipsilanti. Cf. nr. XIX şi planşele 5, 6, 7.

glasul patriei : „Inainte, credincioşii mei fii ! Bucuraţi-vă de roadele muncii voastre !"

Pe lîngă acestea, ar fi bine dacă ai trimite şi în dreapta şi în stînga părţilor de peste Dunăre cîţiva (oameni), ca să ne aducă veşti sigure şi încercate despre sentimentele lor.

Deci, cînd vei primi ştiri că oştirea a ajuns cu bine, atunci din acel ceas să faci şanţuri atît în Zimnicea cît şi în partea de dincolo de Dunăre, pentru ca oştirea noastră să fie în stare să se împotrivească unui atac neaşteptat şi nechibzuit al Turcilor.

Toate acestea către chir Pancu, şi, ca înţelept, vei pricepe, şi din cele puţine, mai multe !

Sînt al evgheniei tale ca frate şi supus,

Duca.

30 Martie 1821 . . . . .[1]

---

1 Scrisorile acestea către Pancu, Bulgar băjenar din Şiştov, confirmă ştirile nesigure de pînă acum, privitoare la o mişcare a Bulgarilor supt steagul Eteriei, pentru eliberarea ţării lor. Note interesante, dar nedocumentate, găsim şi în *Časopis Českého Musea* (1832, p. 73—74) : Bimbaşa Sava ar fi atras mulţi Bulgari în Eterie, încă din 1817, în urma unei călătorii întreprinse acolo în acest scop, arătîndu-le că totul porneşte din imboldul şi supt protecţia Ruşilor. Sosind Ipsilanti la Bucureşti, s'au prezentat la Colentina şi delegaţii bulgari, vreo 17, între cari Hagi Mihalache din Sliven, Hagi Ivan din Osman Bazar şi Hagi Mihalache din Filipopoli. După înţelegere, şi-au luat cele necesare şi s'au pregătit să treacă Dunărea, pentru răsculare a oraşului Şiştov. Turcii însă, în curent cu tot ce se uneltea, i-au prins pe cînd treceau dela Zimnicea la Şiştov şi i-au tăiat. Aceiaşi soartă au avut-o şi mulţi alţi Bulgari. Dr. S. Tabacov în Опитъ за история на градъ Сливенъ (Tom. II, Sofia, 1924, p. 68—69), adaugă că Ipsilanti a fost sfătuit de Vladimirescu să treacă Dunărea. La Şiştov erau pregătite 76 caice, iar 400 Bulgari aşteptau numai semnalul spre a lua armele. Mai menţionează, după Liprandi, martor ocular, că trimişii bulgari ar fi fost primiţi destul de rece de Ipsilanti, care n'ar fi acceptat propunerea lor. Unul din delegaţi, Hagi Mihail din Sliven, îmbolnăvindu-se la Zimnicea, n'a mai trecut peste Dunăre, la Şiştov. Ceilalţi 15 au fost însă prinşi de Turci şi tăiaţi, precum şi o mare parte din cei 400. Hagi Mihail ar fi fugit la pandurii lui Tudor şi apoi la Braşov. Şi Zinkeisen (*Geschichte der griechischen Revolution nach dem Englischen des Thomas Gordon bearbeitet*... Erster Theil. Leipzig, 1840, p. 127) cunoaşte ştirile de mai sus din sursă contemporană. Scrisorile de faţă pun la punct adevărul, schimbînd şi adăugînd mult la cele ştiute pînă acum. La începutul lui Martie, Tudor spunea : „Noi vom înlesni trecerea prinţului Ipsilant peste Dunăre, să meargă spre mîntuirea patriei sale". (Aricescu, *Acte*, p. 91).

XXI.

1821, Martie.

Proclamaţia lui Alexandru Ipsilanti către Munteni.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Ἄνδρες Δᾶκες!

Σήμερον ἀφήνω τὴν εὐλογημένην γῆν τῆς Μολδαυΐας, καὶ πατῶ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἠγαπητῆς σας πατρίδος· μὲ ἀγκάλας ἀνοικτάς· καὶ μὲ δάκρυα χαρᾶς μᾶς ὑπεδέχθη ὁ φιλελεύθερος λαὸς τῆς Μολδαυΐας. Μὲ αἰσθήματα τοιαῦτα περιμένω νὰ ἴδω, καὶ τὰ εὐγενῆ τέκνα τῆς Δακίας.

Ἄνδρες Δᾶκες! πορευόμενος, ὅπου ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος μου μὲ προσκαλεῖ, ἔρχομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄγγελος, καὶ τῆς ὑμετέρας πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ εὐδαιμονίας. Αἰῶνας ἀρκετοὺς ἡ δυστυχὴς πατρίς σας, κλίνουσα τὸν αὐχένα, εἰς τὸν ἀπάνθρωπον ζυγὸν, τοῦ τερατώδους δεσποτισμοῦ, εἶχε χάσει, καὶ αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν δικαιωμάτων της, ἐν ᾧ ἡ τυραννία, τῶν ἡγεμόνων σας, εἶχεν ἐξαμβλύνει τὰς πνευματικὰς δυνάμεις σας, καὶ ἐξαχρειώσει, τὸν ἐθνικὸν ἐκεῖνον χαρακτῆρα, δι' οὗ ἐδυνήθητε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους νὰ φυλάξητε τὴν πολιτικήν σας ἀνεξαρτησίαν, καὶ νὰ ἀντιπαραταχθῆτε, χρόνους ἱκανοὺς, εἰς τὰς ἐφόδους τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ὥρα τέλος πάντων, καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας σας ἐκτύπησεν. Ἕνα μέγα ἔθνος, μέγα διὰ τὰ προπατορικὰ κατορθώματα, μέγα διὰ τὴν εἰς τὰς δυστυχίας του ἀπαραδειγμάτιστον γενναιότητα, τρέχει τὸ λαμπρὸν στάδιον τῆς ἐλευθερίας του, καὶ μακρὰν δὲν εἶναι νὰ θερίσῃ τοὺς καρποὺς τῶν γενναίων καὶ ἐνδόξων του ἀγώνων. Ὑμεῖς δέ, τί ἔτι περιμένετε; Πότε θέλετε εὕρει προσφορωτέραν εὐκαιρίαν, εἰς ἀνάκτησιν τῶν πρὸ τόσων αἰώνων, καταπατουμένων ἱερῶν δικαιωμάτων σας;

Καιρὸς λοιπὸν φίλοι Δᾶκες! νὰ ἐξυπνήσητε, καιρὸς νὰ αἰσθανθῆτε, καὶ νὰ ζητήσητε τὰ φυσικὰ, καὶ πολιτικὰ ἐκεῖνα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ πολιτικὴ κοινωνία, χρεωστεῖ νὰ ὑπερασπίτζητε, καὶ νὰ ἀσφαλίζῃ· ἐστὲ βέβαιοι, ὅτι παρῆλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡ φωνὴ τοῦ ὄχλου ὀλίγον εἰσηκούετο, εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κρατούντων. Τὴν σήμερον βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀρχηγοὺς τῶν ἐθνῶν ἑκουσίως νὰ ἀποδίδωσι, τὰ εἰς τοὺς

λαοὺς ἀνήκοντα, ἐθνικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ σπεύδωσι, νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς εὐλόγους ἐπιθυμίας των.

Ἄνδρες Δᾶκες! ἐν ᾧ διέρχομαι ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς φίλης πατρίδος σας, ἡ πρωτίστη μου φροντὶς, θέλει εἶναι, νὰ φυλάξω τὴν στρατιωτικὴν ἐκείνην εὐταξίαν, τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ νὰ διατηρῇ ἔθνος ἐμψυχούμενον, ἀπὸ τὰ γενναῖα τῆς ἐλευθερίας, καὶ πατριωτισμοῦ φρονήματα. Εἰμὴ δὲ βέβαιος, ὅτι καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀπαντήσει ἐκ μέρους σας, τὴν φιλοφρονεστάτην ὑποδοχὴν, καὶ τοιαύτην, οἷα χρεωστεῖται εἰς ἄνδρας ἀγωνιζομένους, ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐδαιμονίας.

Τὴν... Μαρτίου 1821 ἐν Ἰασίῳ.

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

VESTIRE.

Bărbaţi Romîni !

Astăzi lăsînd blagoslovitul pămînt al Moldaviei, păşesc în ţinutul iubitei voastre patrii. Iubitoriul de dezrobire norod al Moldaviei, cu braţe deschise şi cu lucrări[1] de bucurie, m'au priimit. Asemenea cugetări aştept a vedea şi la blagocestivii fii ai Valahiei.

Bărbaţi Romîni! Pornindu-mă unde glasul patriei meale mă cheamă, viu şi către voi ca un blagovestitoriu al politiceştii voastre dezrobiri şi al fericirei. Indestule veacuri ticăloasa voastră patrie, avîndu-şi grumazul plecat la neomenitul jaf grozavei obidiri, îş pierdusă şi cheaia[2] rămăşiţele dreptăţilor sale. Căci tirania domnilor voştri vă întunecase cu totul duhovniceştele puteri, şi defăimase acea vrednicie a neamului, prin care în veacurile demai nainte n'aţi putut păzi politiciasca voastră nerobire, şi a vă înpotrivi îndestui ani la pornirile neînblînziţilor vrăjmaşi ai omenirii.

Ceasul dar şi al dobîndirii dezrobirii voastre au sunat. Un mare neam, mare zic şi pentru stremoşeştile isprăvi, mare şi pentru cea fără asemănare bărbăţie la ticăloşiile sale, aleargă în luminoasa cale a dezrobirii sale. Şi departe nu iaste a săcera

1 In textul grec *lacrămi*.
2 Idem *chiar*.

rodurile viteazelor şi slăvitelor sale osteneli. Voi, dar, ce-i mai adestaţi; cînd veţi mai putea găsi mai înlesnitoare îndemănare spre dobîndirea acelor de multe veacuri călcate sfintele voastre dreptăţi?

Vreame iaste dar, prietinilor Romîni! să vă deşteptaţi, vreame iaste să simţiţi şi să ceareţi aceale fireşti şi politiceşti dreptăţi, pă care firea au dăruit omului, şi politiceasca însoţire iaste îndatorată a feri şi a ocroti. Fiţi bine încredinţaţi că au trecut acea vreame întru carea glasul norodului să auzea puţin în urechile stăpînitorilor. Astăzi vedem chiar pă acei stăpînitori ai neamurilor, de a lor bună voe a întoarce noroadelor cuviincioasele lor dreptăţi, şi a să grăbi ca să îndestuleaze dreaptele lor doriri.

Bărbaţi Romîni! Pre cît voiu trece prin ţinutul iubitei patriei voastre, cea mai dintîiu îngrijire îm va fi acea ostăşească bună orînduială, pre carea este datoriu a păzi un neam însufleţit de vitejile cugetări ale iubirei patriei şi a dezrobirei. Sînt dar încredinţat că şi noi vom întâmpina, din parte-vă, cea mai prietenoase priimire, care sînteţi datori la nişte bărbaţi ce se sîrguesc pentru cea de obşte fericire.

In Iaş . . . Martie 1821.

Alexandru Ypsilant.[1]

XXII.

1821, Aprilie 1—31.

Activitatea poştei.

1821, pă luna lui Aprilie.

Aprilie	cai	Cele din Bucuresti date	ceasuri	taleri	bani
1	4	sluger Iordache, la Tîrgovişte . . .	12	4	—
	4	Costache logofăt, la sud Vîlcea . . .	21	9	80

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 101. Imprimat contemporan, textul grec în stînga, romîn în dreapta. Aceeaşi proclamaţie, Aricescu o dă, în traducere schimbată, după Filimon şi Fotino (*Acte justificative*, p. 100—101), datînd-o însă: Focşani, 13 Martie.

Copie romînă, datată tot din Focşani, Academia Romînă, *ms.* 323, f. 47. Altă copie, *ibidem*, f. 307. Copie greacă, *ibidem*, f. 306 verso.

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	4	un trimis al lui celibi Iorgu Manul, la Iaşi	30	10	—
	4	Efstathiie Alevra, al tagmatarhului Caraviia, la Galaţi	37	12	40
	4	un trimis al hiliiarhului Orfanos, la Tîrgovişte	12	4	—
	8	sameşu Buzăului, la Buzău.	18	12	—
2	4	arnăut al căminarului Sava, la Călăraşi şi întors	40	13	40
	8	grămăticul Ianache al ispravnicilor de Saac, la Bucov	14	9	40
	8	exelenţiia sa ghinăral Laptev, la Mărgineni	12	8	—
	8	nişte trimişi ai slugerului Theodor, la Cîmpina şi viitoare	30	20	80
	6	un trimis al hiliiarhului Orfanos, la Iaşi şi viitoare	60	30	—
	16	dumnealui logotăt Costandin Golescu, la Cîmpina	16	21	40
	6	un trimis al luminatului prinţip, la Tîrgovişte.	12	6	—
3	4	un logofeţel la sud Muşcel.	27	9	—
	4	Drăghici lipcanu, la Cîmpina	18	6	—
	4	patru lipcani la Ciorogîrlă	2	—	80
	2	sluger Dimitriie Borăscu, la Ruşii dă Vede	20	20	—
	4	omul sihritarului[1] Simeon Andreovici, la Ploeşti	13	4	40
4	4	Athanasiie Balea, omu luminatului prinţ, la Tîrgovişte.	12	4	—
	4	Costandin Pendedeca, la Tîrgovişte	12	4	—
	4	omul luminatului prinţ, la Tîrgovişte	12	4	—
6	8	bairactar Hagi Nicola cu şapte neferi, la Tîrgovişte.	12	8	—

1 Sihritar = secretar.

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
8	8	în trebuinţa căminarului Savi, la Budeşti şi viitoare	7	9	40
	4	un trimis al sărdarului Anagnoste, ispravnic de Ilfov, la sud Vlaşca şi viitoare.	22	7	40
	4	ipac la sud Teleorman şi viitoare. .	40	13	40
	4	ipac la sud Olt şi viitoare.	57	19	—
	4	ipac la sud Argeş şi viitoare. . . .	36	12	—
	4	ipac la sud Ialomiţă şi viitoare . .	18	6	—
9	4	Sotir Emanoil, la Tîrgovişte	12	4	
10	1	ştafeta vistierii, la sud Vlaşca . . .	11	—	110
	4	Iotul, la Tîrgovişte	12	4	—
	8	Petrache, omul dumnealui vel vistier, la sud Prahova i Saac, iar în viitoare 4 cai	28	14	—
11	4	Nicola căpitan, omul dumnealor caimacamilor, i un lipcan, la Giurgiul şi viitoare	32	10	80
	4	omul lui Alexandru Nicolao Pavlovici, la Ploeşti	13	4	40
	4	Hristea, omul prinţului Nicolache, la Tîrgovişte	12	4	—
	4	slujitor dă Teleorman, întors la judeţ .	20	6	80
12	16	dumnealui căminar Alexandru i doaă agale, s'au întors la Giurgiul . . .	17	22	80
13	4	lipcan la Focşani şi viitoare	60	20	—
14	4	omul lui Alexandru Pavlovici, la Ruşi de Vede şi viitoare	40	13	40
15	4	Stavru, omul luminatului prinţ, la Tîrgovişte.	12	4	—
16	8	pentru caleaşca dumnealui dvornicului Nenciulescu, la Breaza	20	13	40
	4	Alexandru Pavlovici, la Giurgiul şi viitoare.	32	10	80
	4	omul luminatului prinţ, s'au întors la Tîrgovişte.	12	4	—

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
16	4	slujitor de Teleorman, s'au întors la Ruşi de Vede	20	6	80
17	4	lipcan la sud Saac şi viitoare . . .	28	9	40
	4	Hristache Pashal, la Cîmpina şi viitoare	31	10	40
	1	ştafeta lui Hagi Prodan către tufeccibaşa Bojin, la Găeşti..	11	—	110
19	28	stolnic Borănescu şi pitar Jiian, la Silistra	22	51	40
20	4	omul consulatului rosesc, la Focşani .	30	10	—
22	8	şătrar Băjăscu, ispravnicu Vlăşci, la Găeşti	11	7	40
23	4	omul prinţului, la Tîrgovişte	12	4	—
	16	calabalîcurile dumnealui dvornicului Slătineanul, la lazaret	27	36	—
	1	dooă pacheturi dela aghenţiie, la Cîineni	35	2	110
26	12	dumnealui Costandin Ghica, omul prinţipului, pe la Tîrgovişte la Cîmpulung	32	32	—
	4	omul slugerului Theodor, la Cîmpina şi viitoare	31	10	40
	4	omul căminarului Sava, la Ploeşti . .	13	4	40
	8	vornicu Naie Golescu, la Dobreni şi viitoare.	12	8	
27	4	Nicola Theohare, omul prinţului, la Tîrgovişte	12	4	—
	8	Mihale, iasacciu aghenţii, la Silistra şi viitoare	42	28	—
29	1	ştafeta vistierii către sameşu Vlăşci, la Găeşti	11	—	110
	4	Alexandru Pavlovici, la Tîrgovişte şi viitoare	24	8	—
	4	Gheorghe, arnăutu secretarului Doşnet, la Cîineni	35	11	80
	4	Andreiu Ivanovici şi Gheorghe, oameni slugerului Theodor, la Piteşti	18	6	—

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
30	4	maior Roata, la Tîrgovişte şi viitoare	21	8	—
	4	omul căminarului Sava, la Cîmpulung şi viitoare	51	18	—
	4	omul sărdarului Iamandi, la Caracal şi viitoare	59	19	80
				722	

Giurgiul, din Daia

1	1	ştafetă din Hodivoia, la Bucureşti . .	18	1	60
3	4	dumnealui capuchehaia, pănă la satul Pieli din Stăneşti	6	2	—
	1	ştafetă din Hodivoia, la Giurgiul, către boeri caimacami	3	—	30
	4	lipcan întors la Bucureşti	15	5	—
4	4	Nuri aga, la Bucureşti	15	5	—
	16	dumnealui căminar Aleco, la Bucureşti	15	20	—
6	1	ştafetă din Hodivoia, la Giurgiul, către boeri caimacami	3	—	30
7	4	în trebuinţa capuchehaeli, la Hodivoia.	3	1	—
	4	ipac pînă la Daia	3	1	—
8	4	logofăt Costache, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
9	1	ştafetă din Hodivoia la Giurgiul, către boerii caimacami	3	—	30
	4	omul capuchehaeli, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	ipac din Hodivoia la Giurgiul . . .	3	1	—
10	4	în trebuinţa capuchehaeli, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	un trimis la Bucureşti	15	5	—
11	4	doi oameni ai boerilor caimacami, la Zimnicea din Stăneşti	7	2	40
	4	nefer al dumnealui başbeşleagă, din Hodivoia la Cacaleţi şi întors . . .	2	—	80

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
11	1	ştafetă din Hodivoia la Giurgiul . . .	3	—	30
13	4	un nefer cu un tîrhar[1] din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	în trebuinţa isprăvnicatului, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
	4	un om la Perepeni, din Hodivoia şi întors.	6	2	—
	1	ştafetă din Hodivoia, la Giurgiul . .	3	—	30
	1	ştafetă ipac	3	—	30
14	1	ştafetă ipac	3	—	30
	1	ştafetă ipac la Daia	3	—	30
15	4	omul isprăvnicatului, din Hodivoia la Giurgiul	3	1	—
16	1	ştafetă din Hodivoia la Giurgiul . .	3	—	30
17	1	ştafetă ipac	3	—	30
				55	—

Din Zimnicea.

9	4	oameni dumnealui caimacamului ot Craiova, la Giurgiul	10	3	40
10	4	omul isprăvnicatului către boeri caimacami, la Giurgiul	20	6	80
	4	neferu zabitului la Cule	10	3	40
12	4	Usein aga, la Giurgiul	10	3	40
	4	oameni isprăvnicatului de Teleorman, la Ruşi de Vede	10	3	40
	1	ştafetă ipac	10	—	100
13	4	un arnăut la Mavrodin i Ruşi de Vede şi întors	20	6	80
14	4	un om către boerii caimacamii, la Giurgiul	10	3	10
15	16	neferi turci, spre goana altor Turci făcători de rele, până la satul Ţigă-			

1 Tîlhar.

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
		neşti şi întorşi	9	24	—
17	4	omul zabitului la Giurgiul	10	3	40
	4	doi oameni ai dumnealui caimacamului Craiovii, la Giurgiul	10	3	40
18	4	omul isprăvnicatului la Ruşi de Vede	10	3	40
31	4	Iusuf aga, la Giurgiul	10	3	40
				68	20

După la judeţe:

Din Rîmnec, sud Vîlcea.

5	2	un pandur către sluger Theodor, la Bucureşti	29	4	100
6	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	29	2	50
11	1	ştafetă ipac	29	2	50
12	4	un pandur, din Tîrgu-Jiiului la Bucureşti	29	9	80
13	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	29	2	50
15	4	căpitan Ioniţă, la Bucureşti	29	9	80
	2	slujitor la Bucureşti	29	4	100
	4	Mihaiu bechiiaru către sluger Theodor, la Bucureşti.	29	9	80
16	1	ştafetă ipac	29	2	50
18	4	un ceauş cu scrisori, ipac	29	9	80
20	2	chir Efthimiie Papalezu cu scrisori, ipac	29	4	100
21	8	căpitan Ianache Solomon cu scrisori, ipac şi întorsu	29	38	80
	4	doi bechiiari cu scrisori, ipac	29	9	80
23	4	doi oameni ai praporcicului Ştefu către prinţ Ipsilant, la Tîrgovişte . . .	22	3	40
24	4	slujitor către sluger Theodor, la Bucureşti	29	9	80
	1	ştafetă ipac	29	2	50

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
25	4	ceauş de panduri, ipac	29	9	80
27	4	slujitor ipac.	29	9	80
	4	polcovnic Gheorghe Negreanul i alt om, ipac	29	9	80
28	4	Costandin Gioroceanul, ipac	29	9	80
	1	ştafetă către ispravnici de Vlaşca, la Piteşti	11	—	100
	4	bechiiar cu scrisori către vistieriie, la Bucureşti	29	9	80
29	4	Niţă ceauş, cu scrisori către sluger Theodor, la Bucureşti	29	9	80
	1	ştafetă ipac	29	2	50
30	1	ştafetă ipac	29	2	50

Din Ploeştii, sud Prahova.

2	4	omul isprăvnicatului Saac, la Bucureşti, către vistieriie	13	4	40
7	4	Ispir bulugbaşa, la Tîrgovişte. . . .	6	2	—
	4	trimisu isprăvnicatului cu lucruri către prinţul, la Tîrgovişte	6	2	—
14	4	doi oameni ai tagmatarhului Duca, la Bucureşti şi întorşi	13	8	80
15	4	Prodrom, omul ipac, la Bucureşti .	13	4	40
16	8	căpitan Theodosiie, la Tîrgovişte . .	6	4	—
17	4	un ostaş la Tîrgovişte	6	2	—
18	4	Mihale curier, la Tîrgovişte	6	2	—
19	4	un ostaş la Tîrgovişte	6	2	—
20	4	Dimitriie ostaş, la Bucureşti	13	4	40
22	4	un trimis la Mărgineni	3	1	—
24	4	Mihale, la Tîrgovişte.	6	2	—
27	6	pendicondarhul Gramaticopul, la Tîrgovişte	6	3	—
28	4	grămăticul lui căpitan Inge, la Tîrgovişte	6	2	—
	4	Themeli, la Văleni de Munte	4	1	40

Din Piteşti, sud Argeş

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
2	1	ştafeta isprăvnicatului, la Cîmpulung, către ispravnici	9	—	90
3	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	18	1	60
8	4	nefer cu cărţi către sluger Theodor, la Bucureşti	18	6	—
	8	pentru ducerea gephaneli[1], la Bucureşti	18	12	—
11	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	18	1	60
	4	nefer către slugeru Theodor, la Bucureşti	18	6	—
12	4	omul prinţului Ipsilant, la Tîrgovişte	11	3	80
	4	arnăut către slugeru Theodor, la Rîmnec	11	3	80
18	6	omul isprăvnicatului, cu cărţi la Bucureşti	18	9	—
	4	nefer cu trebuinţă la Tîrgovişte. . .	11	3	80
	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	18	1	60
20	4	sluger Iancul, vătaf plaiu Loviştii, la Cîineni	16	5	40
22	4	arnăutu sărdarului Iordache Olimbiadis, serascher, la Teleorman. . . .	24	8	—
24	1	ştafetă către sluger Theodor, la Bucureşti	18	1	60
	4	un om cu scrisori, după serdar Iordache, la Goleşti	1	—	40
	3	omul sărdarului Iordache, din Goleşti la Ruşi de Vede	24	6	—
27	6	unul din ispravnici, spre întîmpinarea prinţului, la Episcopiia Argeş . .	6	23	—
29	1	ştafetă către ispravnici de Vlaşca, la Găeşti	7	—	70
	1	ştafetă la Bucureşti	18	1	60

1 Muniţie.

Din Cîmpulung, sud Muşcel

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
1	2	un trimis la Bucureşti	27	4	60
2	6	unul din ispravnici, la Bucureşti . .	27	13	60
8	4	praporcic Costache, omul slugerului Theodor, la Bucureşti	27	9	—
	2	un om către sluger Theodor, la Bucureşti	27	4	60
	2	Ştefan postelnic, cu scrisori către sluger Theodor, la Bucureşti	27	4	60
16	8	patru panduri către slugeru Theodor, la Cotroceni	27	18	—
20	4	un trimis la Piteşti	9	3	—

Din Tîrgovişte, sud Dîmboviţă.

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
4	4	căpitan Gheorghe, la Bucureşti . .	12	4	—
	4	căpitan Mihale, la Piteşti.	11	3	80
	4	un trimis al hiliiarhului Gherasim [1], la Bucureşti	12	4	—
5	4	Ioan odabaşa, la Bucureşti	12	4	—
	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Focşani	36	12	—
6	4	doi oameni ai dumnealui celebi Iorgu Manul, la Focşani	36	12	—
7	4	un trimis la Bucureşti	12	4	—
8	4	un trimis ipac la Bucureşti.	12	4	—
10	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Ploeşti	—	2	—
12	4	un om ipac, la Bucureşti	12	4	—
14	4	un trimis ipac, cu trebuinţă, la Mehedinţi şi întorsu	63	42	—
15	4	omul hiliiarhului Gherasim, la Cîineni.	28	9	40
16	4	omul ipac la Bucureşti.	12	4	—
	4	omul ipac la Bucureşti.	12	4	—
18	2	un trimis la Ploeşti	6	1	—

1 Hiliarhul Gherasim Orfanos.

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
22	6	dumnealui dvornicu Theodorache Văcărescu, la Cîmpina	11	5	60
	2	un trimis cu calabalîcurile hiliiarhului Gherasim, la Mărgineni	5	—	100
25	4	Niculaie Theoharitu, la Bucureşti . .	12	4	—
28	4	un trimis la Mehedinţi	63	21	—
	4	căpitan Dimitriie, la Cîmpulung . . .	20	6	80
	4	un trimis la Focşani	36	12	—
29	4	Dimitriie Zotul, la Focşani	36	12	—
	4	Pavel Machedonschi, la Bucureşti .	12	4	—
30	6	un trimis cu trebuinţă, la Mehedinţi	63	21	—
				572	100

Pentru calul ce încalică surugiu la curier i alţi slujbaşi ai aghenţii.

1	1	din patru, om al aghenţii la Giurgiu şi în viitoare	32	2	80
4	2	din 8, un dragoman la Sibiiu, pînă la Cîineni şi viitoare	35	5	100
5	1	din 4, om al aghenţii, la Giurgiu şi în viitoare.	32	2	80
8	1	din 4, om al aghenţii, la Focşani şi în viitoare	30	5	—
9	2	din 8, dohtorul Stalman cu un căpiprar şi în viitoare căpraru	33	11	40
10	2	din 8, un curier cu ştafetă, dela Focşani şi întorcăndu-să	30	10	—
13	1	din 4, streajă-meşter Raş la Cîineni şi în viitoare	35	5	100
15	2	din 8, Poloran căpraru, la Cîineni . .	35	5	100
	1	din 4, Ioan Muntean şi Berinde, dela Cîineni	35	2	110
25	1	din 4, Păcuran căpraru, la Cîineni şi în viitoare	35	5	100

Aprilie	cai		ceasuri	taleri	bani
27	2	din 8, Mihale iasacciu, la Silistra şi în viitoare	42	7	—
29	2	din 8, Ioan curierul cu un iasacciu, la Iaşi şi viitoare	30	10	—
30	1	din 4, Berinde căprarul, la Tîrgovişte şi în viitoare	12	2	—
				77	30[1]

XXIII

1821, Aprilie 5.

Catastih de pîinile date zilnic la căpeteniile ostaşilor din Bucureşti.

Ἴσον κατὰ τὸ κατάστηχον τοῦ λογοθέτου Γρηγόρη Ἀνδρονέσκου. 1821 Ἀπριλλίου 5.

τὴν ἡμέραν ψωμία	
1100	Τῷ καμηνάρη Σάββα καὶ αὐταδέλφου του σερδάρη Παναγιότη μὲ 2 τεσκερέδες, προσθήκη διὰ 300 ἀπὸ Ἀπριλλίου 4.
1200	Τῷ Γεωργίῳ σερδάρη.
1000	Τῷ καπετὰν Φαρμάκη.
200	Τῷ Μηχάλη δελημπάση.
200	Τῷ Γέντζη ἀγᾷ.
100	Τῷ τουφεκτζήμπαση Μπουζῆ.
200	Τῷ τουφεκτζήμπαση Δημήτρη.
50	Τῷ Γιοβάνῳ Καραμανλῆ.
50	Τῷ Γιανάκῳ.
50	Τῷ Μήτρῳ δελημπάση.
50	Τῷ Σωτήρη.
50	Τῷ Τζολάκη.
50	Τῷ Τζαφέρη.
40	Τῷ κήρσεδάρη Θανάση.
30	Τῷ Πέτρῳ χαβάζη.

1 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi* Nr. 1352, f. 55—59.

Τὴν ἡμέραν ψωμία

30	Τῷ Θανάσῃ; 30 εἰς τὸ ἰσπραβνικάτο τοῦ Ἠλφόβου
30	Τῷ Ἀναστάσῃ.
30	Τῷ Σταυρῇ.
30	Τῷ Μόσκῳ.
30	Τῷ Γιάνῃ.
50	Τῷ Κιουτζούκῃ.
200	Τῇ σπαθαρίᾳ.
100	Τῇ ἀτζίᾳ.
80	Τῷ Ἀνδρίκῳ καπετάνῳ; 70 —
40	Τῷ Γιάνῃ κὴρσερδάρῃ.
250	Τῷ Γιάσημῳ καπετάνῳ.
40	Τῷ Γεώργῃ καπετάνῳ ἀπὸ Χάνι Φιλιπέσκου.
15	Τῷ Φλορόπουλῳ.
20	Τῷ Σεργίῳ.
20	Τῷ Γεωργίῳ Σταύρου.
30	Τῷ Ματέϊ.
30	Τοὺς Ἀρβανίτας τῆς Κούρτης Ἠλίας.
38	Τοὺς φουστασίδες.
20	Τοὺς ληκάνους.
35	Τῷ ἰσπραβνίκῳ τῆς κούρτης.
10	Τῷ τουλουμπατζῆμπασῃ.
15	Τοῖς ὀδαγιάσιδες τῆς βιστιαρίας.
30	Τῷ Μπέλῳ.
60	Εἰς σαράντα ἀνθρώπους τοῦ πρήγγηπος.
24	Τῷ σιὸρ Ὀρφάν.
10	Εἰς πέντε ἀνθρώπους τοῦ πρήγγηπος.
30	Εἰς τῳ ἰσπραβνικάτῳ τοῦ Ἰλφόβου.
200	Τῷ Ἀλεξάνδρῳ Παυλοβήτζῃ.
30	Τοὺς παντουρίδους τοῦ Γέντζι ἀγᾶ.
10	Τῷ Γρηγορίῳ καὶ Παναγιότῃ μπουλούκμπασῃ.

Ἀλλειμματοκαίρια, φασούλια, κρομίδια, ἄλλας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα δίδονται κατὰ ζήτησιν.[1]

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

Traducere :

Intocmai cu catastihul logofătului Grigore Andronescu.
1821, Aprilie 5.

Piinile pe zi

1100 căminarului Sava şi fratelui său, serdarului Panaite, cu 2 teşcherele, adăugate la cele 300 din 4 Aprilie.
1200 lui Gheorghe serdarul.
1000 căpitanului Farmachi.
200 lui delibaşa Mihali.
200 lui Ghencea aga.
100 lui tufeccibaşa Buzi.
200 lui tufeccibaşa Dumitru.
50 lui Iovan Caramanli.
50 lui Ianacu.
50 lui Mitru delibaşa.
50 lui Sotir.
50 lui Ciolac.
50 lui Geafer.[1]
40 cîrcserdarului Tănase.
30 lui Petru cavazul.
30 lui Tănase; 30 la isprăvnicatul Ilfovului.[2]
30 lui Anastase.
30 lui Stavri.
30 lui Moscu.
30 lui Iani.
50 lui Chiuciuc.
200 spătăriei.
100 agiei.
80 lui Andricu căpitanul; 70[3] —

1 In Mai 1831, Gheorghe Geafer cere răsplată pentru slujbele din vremea apostasiei de la 1821. Era şi decorat de Ruşi cu Sf. Ana, cl. IV. Sfatul Administrativ îi acordă 100 lei pe lună, pensie pînă la moarte, fiind bătrîn, căci „în vremea trecutei răzvrătiri cu rîvnă s'au arătat apărător aceştii politii" (Bucureşti). (Arhivele Statului, *Adm'nistrative noi*, Nr. 491/1831 roşu).

2 Adaus marginal, de altă mînă,

3 Adaus marginal; urmează un cuvînt indescifrabil.

Pîinile pe zi

40 lui Iani cîrcserdarul.
250 lui Iasim căpitanul.
40 lui Gheorghe căpitanul de la hanul Filipescu.
15 lui Floropul.
20 lui Serghie.
20 lui Gheorghe Stavru.
30 lui Matei.
30 lui Ilie, pentru Albanezii de la Curte.
38 la fustaşi.
20 la lipcani.
35 ispravnicului Curţii.
10 lui tulumbagibaşa.
15 odăiaşilor vistieriei.
30 lui Belu.
60 la patruzeci de oameni ai prinţului. [1]
24 lui sinior Orfano.
10 la cinci oameni ai prinţului.
30 la isprăvnicatul Ilfovului.
200 lui Alexandru Pavlovici.
30 la pandurii lui Ghencea aga.
10 lui Grigore şi Panaite bulucbaşa.
Lumînări de seu, fasole, ceapă, sare, şi altele de acestea s'au dat după cerere.

XXIV.

1821, Aprilie 5—31.

Tainurile date căpeteniilor ostaşilor din Bucureşti.

Ἄλλα ταϊνάτια κατὰ προσταγὴν καὶ ζήτησιν ἀπὸ 5 Ἀπρηλίου ἄχρι τέλους τοῦ αὐτοῦ; 1821
564 ὀκάδες ἀλλειμματοκαίρι ἐδόθησαν — ἤτοι
145 διὰ τὰ φανάρια τῆς πολιτείας

1 Principele Alexandru Ipsilanti.

266 τῷ ἄρχοντι σλουτζάρη Θεοδώρῳ
80 τῷ ἄρχοντι καμηνάρη Σάββα
30 τῷ Γέντζ ἀγᾷ
20 τῷ δελήπαση Μηχάλη
21 τῷ τουφεκτζήπασι Δημήτρη
2 τῷ 'Αλεξάνδρῳ Παυλοβήτζη
} μὲ τεσκερέδες.

1000 ὀκάδες φασούλια μὲ 5 τεσκερέδες
200 ὀκάδες κρομήδια μὲ 5 τεσκερέδες
20 ὀκάδες ἴλλας μὲ 1 τεσκερὲ
1000 ὀκάδες ἀλεῦρι μὲ 1 τεσκερέ, ἤτοι
500 ἀπὸ τοὺς σημητζίδες
500 ἀπὸ τοὺς φαϊνάριδες ἀλευράδες
10 χηρδάγια μεγάλα —
50 χηρδάγια μικρὰ —
40 κοπάγιαις —
360 νούμερα ζαρζαβάτια — ἤτοι
} τῷ ἄρχοντι σλουτζάρι Θεοδώρῳ.

10 ὀκάδες σπανάκι
50 δεμάτια μαϊδανὸ
100 δεμάτια κρομήδια
100 δεμάτια πράσα
100 δεμάτια σκόρδα [1]

Traducere:

Tainurile după poruncă şi cerere, dela 5 Aprilie pînă la sfîrşitul lui 1821.

564 ocale de lumînări de seu s'au dat — adică
145 pentru fanarele politiei.
266 arhon slugerului Teodor.
80 arhon căminarului Sava.
30 lui Ghencea aga.
20 lui delibaşa Mihali.
21 lui tufeccibaşa Dumitru.
2 lui Alexandru Pavlovici.
} cu teşcherele

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

1000 ocale fasole cu 5 teşcherele. 200 ocale ceapă cu 5 „ 20 ocale sare cu 1 „ 1000 ocale făină cu 1 „ adică 500 de la simigii 600 de la făinari 10 hîrdae mari 50 hîrdae mici. 40 copăi. 360 legături de zarzavat — adică	Dumnealui slugerului Theodor.

10 ocale de spanac.
50 legături de pătrunjel.
100 legături de ceapă.
100 legături de praz.
100 legături de usturoi.

XXV

1821, Aprilie 13.

C. Negri şi St. Vogoridi, caimacamii lui Scarlat Al. Calimah Vv., către locuitorii din Zimnicea.

Τιμιώτατοι κάτοικοι τῆς Ζιμνίτζας ὑγιαίνοιτε ἐν εὐημερίᾳ.

Τὸ ἀπὸ ιβ-ας τοῦ Ἀπριλλίου γράμμα σας, ἐλάβομεν καὶ ἴδομεν ὅσα σημειοῖτε ἡμῖν περὶ τῶν ἀπὸ Κούλε ἐξελθόντων στρατευμάτων. Ἡμεῖς ἄγκαλα κατὰ τὰς προεκδοθείσας βασιλικὰς προσταγάς, νὰ μὴ στοχαζώμεθα ὅτι οἱ παρὰ τῶν εἰρημένων στρατευμάτων φονευθέντες νὰ ἦναι ἁπλῶς ῥεαγίαδες, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐσκιγίαδων τοῦ Θεοδώρου, μ'ὅλον τοῦτο διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν σας, ὁ ὑψηλότατος Γιούργιοβον μουχαφιζὴ ἰδοὺ στέλλει εἰς Ζίμνιτζαν τὸν Βελὶ πασᾶ Ζαδὲ Ἀλί πέϊ μὲ ἑξήκοντα νεφέρια ὑπὸ τὸν Φεΐζὶ ἀγᾶ, διὰ νὰ σᾶς προστατεύσῃ ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ καὶ περιστάσει. Συγχρόνως δὲ γράφει ἡ ὑψηλότης του καὶ τῷ Σιστόβ βοϊβοδασί, εἰς τὸ νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ διέλθῃ εἰς Ζίμνιτζαν κανένας διαταράττων τὴν ἡσυχίαν σας, ἀλλὰ μάλιστα νὰ συνεισφέρῃ καί ἐκεῖνος εἰς τὰς τῆς ἀσφαλείας καὶ τεμινίου σας.

Αὐτὰ λοιπὸν ταῦτα πληροφορούμενοι θέλετε μένῃ ἥσυχοι κατὰ τόπον, καλῶς εἴδαται ὅτι ἡ κραταιὰ βασιλεία καθ' ὅσον διώκει τοὺς ἀντάρτας κατὰ τοσοῦτον περιθάλπει τοὺς πιστοὺς αὐτῆς ῥεαγιάδες.

Ἀπριλλίου ιγ-ῃ.

Κ. Νέγρης.
Στ. Βογορίδης.

Traducere :

Prea cinstiţi locuitori ai Zimnicei, cu sănătate şi fericire.

Scrisoarea voastră de la 12 a lui Aprilie am primit-o şi am văzut cîte ne scrieţi despre oştile eşite din Cule. Noi măcar că potrivit poruncilor înpărăteşti publicate, să nu credem că cei omorîţi de numitele armate sînt numai raiale, ci şi eschiale de ale lui Tudor, cu toate acestea, pentru o mai bună siguranţă şi linişte a voastră, înălţimea sa muhafizul Giurgiului, iată trimite la Zimnicea pe Veli paşa Zade Ali Bei cu 60 neferi supt Feizi aga, ca să vă apere la toată nevoia şi întîmplarea. In acelaş timp scrie înălţimea sa şi voevodului de Şiştov, să nu mai îngădue nimănui a trece în Zimnicea, spre a turbura liniştea voastră, dar mai ales să ajute şi el la siguranţa şi credinţa (?) voastră. Deci acestea aflîndu-le, veţi rămîne liniştiţi pe loc, ştiind bine că puternica înpărăţie pe cît urmăreşte pe răsvrătiţi, pe atît îngrijeşte de raialele sale credincioase.

Aprilie 13.

C. Negri
St. Vogoridi [1]

1 Academia Romînă, *ms.* 3266, f. 17. Pentru incursiunea Turcilor în Zimnicea, la 10 Aprilie 1821 (în ziua de Paşte), cf. Nr. XXX, precum şi Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 112—115, cu notele respective.

XXVI.

1821, Aprilie 20.

Grigorie Băleanu către Alexandru Ipsilanti, trimeţîndu-i un proiect pentru buna întocmire şi mîntuirea patriei.

Ἐκλαμπρότατε, περιβλέπτατε καὶ εὐμενεστάτε μοι πρίγκιπ!

Κατ' ἐντολὴν καὶ προτροπήν τῆς αὐτῆς περιβλέπτου ἐκλαμπρότητος, συναναντιλαμβανομένης μὲ ἄκρον ζῆλον τοῦ μόνου ἡμῆν ἐφετοῦ, τῆς καλῆς δηλαδὴ συστάσεως καὶ ἀπολυτρώσεως τῆς αθλίας ἡμῶν πατρίδος, ἐσχεδίασται τὸ παρὸν ἐμπερίκλειστον, καθ' ὅσον τὸ τοῦ ἐμοῦ νοὸς ἄπειρον καὶ ἄμβλυ ἠδυνήθη νὰ ἐκφρασθῇ. Προσφέρω αὐτὸ μὲ ὅλον τὸ σέβας εἰς τὴν ἐπίκρισιν τοῦ ὑψηλοῦ πνεύματός της, νὰ τὸ μεταῤῥυθμήσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τελειότερον, νὰ τὸ χρωματίσῃ μὲ τὸ πολύπειρόν της, καὶ νὰ τὸ ἐμψυχώσῃ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ κρεῖττον νὰ ἐξηγηθῇ καὶ εὐπρόσδεκτον νὰ φανῇ εἰς τὰς φιλανθρωπίας ἀκοὰς τοῦ τρισμεγίστου προστάτου τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπιδιορθωθῇ, ἐπανίτω παρὰ τὸν πέμψαντα ταπεινὸν δοῦλον της, ἐφωδιασμένον μὲ ἔγγραφον ὁδηγίαν καὶ προσταγὴν αὐτῆς περὶ τοῦ πρακτέου. Καὶ μὲ βαθύτατον σέβας, ειμὶν τῆς ὑμετέρας περιβλέπτατου ἐκλαμπρότατος, ταπεινὸς καὶ εὐγνώμων δοῦλος

Γρηγόριος Μπαλιάνος.

1821 Ἀπριλλίου 20
ἀπὸ Κουμπουλοῦγγι

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ περιβλέπτῳ πρίγκιπ, κυρίῳ μοι κυρίῳ Ἀλεξάνδρῳ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντη τῷ εὐμενεστάτῳ μοι, προσκηνητως.[1]

Traducere:

Prea luminate, prea strălucite şi al meu binevoitor principe.

Din porunca şi îndemnul prea strălucitei voastre luminăţii, ajutîndu-ne totodată cu înaltul zel al singurei noastre

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 127; Copie, luată de Naum Rîmniceanu.

dorinţi, adică a bunei întocmiri şi mîntuiri a nenorocitei noastre patrii, s'a întocmit actul alăturat aici [1], pe cît mintea mea îngustă şi slabă a fost în stare să se exprime.

Il înfăţişez cu tot respectul la cenzura înaltului dumneavoastră suflet, să-l modificaţi cum ar fi mai bun şi desăvîrşit, şi să-l coloraţi cu experienţa voastră şi să-l însufleţiţi într'atîta, încît să fie mai lămurit şi să apară mai acceptabil la auzul binevoitor al prea măritului protector al ţării noastre. [2] Iar după ce va fi fost corectat, să fie înapoiat umilului vostru rob care vi l-a trimis, prevăzut cu instrucţiile înscris şi porunca dumneavoastră despre cele ce sînt de făcut.

Şi cu prea adînc respect sînt al prea strălucitei voastre luminăţii, umilă şi recunoscătoare slugă,

Grigorie Băleanu.

1821, Aprilie 20
Din Cîmpulung.

[Adresa :] Prea luminatului şi prea strălucitului principe, dumnealui domnului binefăcător al meu, Alexandru Constantin Ipsilanti, cu plecăciune.

XXVII.

1821, Aprilie 30.

Pîinile date tain dela agie pentru căpeteniile ostaşilor din Bucureşti, pe luna April.

Ψωμία	ἡ περίληψις τῶν σουμμῶν ὁποῦ ἐδόθη ταΐνι ἀπὸ τὰς 5 ἀπρηλ. 1821 μέχρι τέλους τοῦ αὐτοῦ.
28.600	τῷ ἄρχ. Καμηνάρη Σάββα καὶ κήρσερδάρη Παναγιότη διὰ 26 ἡμέρας.
5.200	τῷ Δελήμπαση Μηχάλη.
7.800	τῷ Γέντζ ἀγᾷ.
5.200	τῳ Ἀλεξάνδρῳ Παύλοβητζη.
1.300	τῷ Δελήπαση Μήτρῳ.
1.300	τῷ Τζαφέρη.

1 Pare a fi o copie, greacă, în acelaş ms. 322, f. 124—127.
2 Impăratul Rusiei.

1.300	τῷ Καραμανλή.
1.300	τῷ Σωτῆρη.
1.300	τῷ Τζολάκη.
780	τῷ Σταυρῆ.
780	τῷ Γιάνη.
780	τῷ Μόσχῳ.
780	τῷ Πέτρῳ Καδάζη.
2.530	τῷ καπετάνῳ Ἰάσωνη.
1.260	τῷ Θανάση.
780	τοῖς Ἀλβανίτοις τῆς Κούρτης Ἠλίας.
780	εἰς τὸ Ἰσπραβνηκάτον τοῦ Ἠλφόβου.
910	τῇ Ἰσπραβνητζία τῆς Κούρτης.
988	τοῖς φουστάσιδες.
520	τῷ τουλουμπατζίμπασι.
260	τῷ καπετὰν Ἀνδρίκῳ.
390	τῷ Φλορόπουλῳ.
260	τῷ Γρηγορίῳ καί Παναγιώτη μπουλούκμπαση.
6.195	εἰς τὸ τάγμα τῆς σπαθαρίας.
3.250	εἰς τὸ τάγμα Ἀτζίας.
30.160	τῷ σερδάρη Γεωργάκη.
26.000	τῷ καπετὰν Φαρμάκη.
2.600	τῷ τουφεκτζήμπ. Μπουζῆ.
5.200	τῷ τουφεκτζήμπ. Δημήτρη.
1.040	τῷ χηρσερδάρη Θανάσι
780	τῷ Ἀναστάση.
1.040	τῷ Γιάνη χηρσερδάρη.
1.040	τῷ Γεωργίῳ καπετάνῳ.
1.560	τῳ Βέλῳ.
1.300	τῷ Γιανάκῳ.
145.263	
1.400	τοῖς πανευγενεστάτοις ὀτκηρμουϊτόροις τῆς τσάρας.
137.037	μὲ τεσκερέδες εἰς τὸ τάγμα τοῦ ἄρχοντος σλουτζάρου Θεοδορου—ἤτοι 86.771 εἰς τὸ Κοτροτζένι. 50.266 εἰς ταῖς ἄλλαις στράζαις καὶ Χ. [Πρόδανον
283.700	ἤτοι διακόσιαις ὀγδοῆντα τρῆς χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια.[1]

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

Traducere:

Totalul sumelor cari s'au dat tain, de la 5 Aprilie 1821 pînă la sfîrşitul acestuia.

Pîini

28.600 dumnealui căminarului Sava şi cîrcserdarului Panaite, pentru 26 zile.
5.200 lui delibaşa Mihali.
7.800 lui Ghencea aga.
5.200 lui Alexandru Pavlovici.
1.300 lui delibaşa Mitru.
1.300 lui Geafer.
1.300 lui Caramanli.
1.300 lui Sotir.
1.300 lui Ciolac.
780 lui Stavri.
780 lui Iani.
780 lui Moscu.
780 lui Petru cavazu.
2.530 căpitanului Iason.
1.260 lui Tănase.
780 lui Ilie, pentru Albanezii dela Curte.
780 la isprăvnicatul Ilfovului.
910 isprăvniciei Curţii.
988 la fustaşi.
520 lui tulumbagibaşa.
260 căpitanului Andricu.
390 lui Floropol.
260 lui Grigore şi Panaite bulucbaşa.
6.195 la tagma spătăriei.
3.250 la tagma agiei.
30.160 serdarului Iordache.
26.000 căpitanului Farmache.
2.600 lui tufeccibaşa Buzi.
5.200 lui tufeccibaşa Dumitru.
1.040 cîrcserdarului Tănasă.
780 lui Anastasie.

Pîini	
1.040	lui Iani cîrcserdarul.
1.040	lui Gheorghe căpitanul.
1.560	lui Belu.
1.300	lui Ianacu.
145.263	
1.400	la dumnealor otcîrmuitorii ţării.
137.037	cu teşcherele, la tagma dumnealui slugerului Theodor, adică: 86.771 la Cotroceni.
	50.266 la celelalte străji şi lui Hagi Prodan.
283.700	adică două sute optzeci şi trei de mii şapte sute.

XXVIII.

1821, Aprilie

Căminarul Sava primeşte 500 taleri de la vistierie.

Ἔλαβα πεντακόσια γρόσια ἀλὲλ χεσάπι ἀπὸ τὴν αὐθεντικὴν βιστιαρίαν διὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα.

Σάββας Καμηνάρης[1]

Traducere:

Am primit cinci sute de taleri alelhisap de la vistieria domnească pentru luna April.

Sava Căminar

XXIX.

1821, Aprilie

Scrisoarea lui Nicolae (Chinopsi?) către Alexandru Filipescu, mare vistier, în chestii băneşti.

Μὲ τὸ δουλικὸν σέβας φιλῶ τὸ χέρι της

Τζελεπῆ Ἀλέκο, ὁ ἄρχων σλουτζάρος εἶπεν ὅτι ὁ καιρὸς δὲν τὸ

[1] Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

συγχωρεῖ νὰ ἀναβάλωμεν τὰς ἀποκρίσεις εἰς τὸ Ρίμνικον, ὅπου καὶ ἡ πανευγενία της ἔχει νὰ γράψῃ, καὶ ἑπομένως νὰ κάμῃ τὸ τῆς ὀρενδουγιάλας τῶν γροσίων τοῦ Χατζίου Ἰανούσῃ γρᾶμμα. Διὸ δὲν λείπω, κατὰ τὸ δουλικόν μου χρέος, νὰ τῇ γνωστοποιήσω, παρακαλῶν νὰ μοὶ στείλῃ τὰς ἀποκρίσεις καὶ τὸ τῆς ὀρενδουγιάλας γρᾶμμα τώρα. Τὰ γρόσια ἐβγῆκαν σῶα, γρόσια 2300, ἤτοι δύο χιλιάδες τριακόσια.

Μὲ τὸ βαθύτατον σέβας, μένω τῆς πανευγενίας της ταπεινότατος δοῦλος,

Νικόλαος[1]

Traducere:

Cu plecat respect sărut mîna dumitale.

Cilibi Aleco, arhon sluger[2] a spus că vremea nu-l îngădue să amînăm răspunsurile la Rîmnic, unde şi domnia ta ai a scrie, şi deci să-ţi faci şi scrisoarea de orînduială a banilor lui Hagi Enuş. Deaceea nu lipsesc, după umila mea datorie, să-ţi fac cunoscut, rugîndu-te să-mi trimiţi acum răspunsurile şi scrisoarea de orînduială. Banii au eşit tocmai, taleri 2300, adică două mii trei sute.

Cu adînc respect, rămîn a dumitale prea plecată slugă,

Nicolae[3]

XXX.

1821, Aprilie

Arz al locuitorilor Ţării Romîneşti către unul din paşii dunăreni, pentru trimiterea unui om împărătesc.

Priimind înaltă scrisoarea mării tale, poruncitoare noao, cu mare cinste am sărutat-o, cerînd de la Dumnezeu adăogare zilelor prea strălucitului şi prea puternicului nostru împărat,

1 Originalul în arhiva C. Basarab Brîncoveanu.

2 Slugerul Tudor Vladimirescu.

3 Această scrisoare este desigur în legătură cu scrisorile Nr. LVI şi LXVIII din 22 şi 28 Aprilie 1821, publicate în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 127 şi 134.

şi lungire de zile şi de norocire înălţimii tale ! Slugile înălţimii tale, încă de la strămoşi fiind hrăniţi cu milile prea înaltului Devlet, obştescului făcători de bine, şi deapururea gata a săvîrşi prea înaltele porunci, puind toată silinţa şi osîrdia spre cele plăcute, şi atît noi cît şi toţi săracii raele ce să află în Ţara Romînească, înpărătescul cheler, nici odinioară din calea supunerii nu ne-am abătut. Aşa fiind, noi, robi plecaţi ai înaltului Devlet, nu sîntem la îndoială că atît înaltul Devlet cît şi prea strălucitele regealuri lui voesc să ne bucurăm totdeauna de dreptăţile noastre, cîte prea puternica sa mărire noao ni le-au întărit ; cu toate că şi mai în trecutele zile, prin mahzar al nostru, în scurt am arătat cea desăvărşită ticăloşie întru carea le-au adus domnii cei orînduiţi, haini fiind şi chiar Inaltei Porţi şi vînzători aceştii ţări, iară îndrăznim să le arătăm înălţimii tale, fierbinte rugîndu-ne ca prin tacrir să o faci cunoscut către prea Inalta Poartă, cu acest chip şi să mijloceşti a o porni spre milostivire către noi.

Fieşcare domn nou, în venirea sa, mîngîe pre toată raiaoa, ce lăcuieşte într'acest împărătesc cheler, cu cetirea împărătescului hatişerif, şi auzind dovalele noastre ale tuturor, cele pentru vecinica neclătire a înaltului Devlet, în loc să ne ocrotească cu dobîndirea dreptăţilor noastre, el ne lasă lipsiţi, şi ca lipitoarea suge sîngele săracilor raele, şi, după ce ne aduce în desăvîrşită ticăloşie şi golătate, hainul şi nemulţămitorul fuge. [1]

Ţara Romînească, de cînd s'au supus Inaltei Porţi, arătatu-s'au vreodinioară vreunul din raele hain împărăţiei? Iar din domni cunoaşte cu adevărat împărăteasca sa mărire pre haini, ale cărora necuviincioase şi chiar înpotriva prea Inaltei Porţi herecheturi ne-au făcut ca să nu mai avem către dînşii credinţă, nici ca să cerem prin mijlocirea lor dreptăţile noastre dela prea Inalta Poartă, a noastră milostivă hrănitoare.

De aceia şi am îndrăznit mai în trecutele zile să cerem un credincios şi sozagnar efendi, om al înălţimii tale, căruia să încredinţăm plîngerile noastre şi prin carele să ne rugăm înălţimii tale ca să binevoeşti a mijloci către prea Inalta Poartă, pentru mîntuirea şi odihna noastră, a căruia

1 Cum a procedat Ioan Gheorghe Caragea Vv.

om venire aşteptîndu-o, am aflat că din părţile Nicopoli şi Cule, eşind cîţva din eschiale, au despoiat şi au omorît pă mulţ din săracile raiale a Ţării Rumîneşti, siluind şi multe fecioare înlăuntrul bisericilor noastre, lucru cu totul necuvinciios şi înpotriva prea înaltei porunci, în vreme ce nimeni dintr'această raia n'au îndrăznit să arate cia mai mică înpotrivire, ci ca nişte credincioşi şi supuşi au suferit aciastă răutate şi cruzime nesuferită.

De acest lucru, cu totu înpotriva voinţii înălţimii tale, încredinţîndu-te înălţimea ta, ne rugăm ca să scrii către luminaţii paşale du pă la împărăteştile serhaturi, ca să facă zapt şi să poprească pă acest feliu de eschiale de a mai trece în pămîntul Ţării Rumîneşti şi de a mai pricinui acestui dumnezăesc ecmanet pă lîngă alte ticăloşii şi aceste răutăţi şi, dînd ascultare la cele scrise într'acest al nostru arzuhalŭ şi la cele ce s'au făcut hevale a le arăta prin graiu cei trimişi oamenii înălţimii tale, să te milostiveşti asupra stării noastre şi să trimiţi cu un ceas mai nainte omul înălţimii tale, cel cerut, ca să mîngîe raiaoa carea, avînd buna nădejde că i să va asculta rugăciunea, să va întoarce fieşcare întru ale sale. Căci într'alt chip, cu neputinţă este să să odihnească, cu toate că noi destul i-am povăţuit şi-i povăţuim în toate zilele, dar nimenea nu ne ascultă. Şi acest mehtup l-am cetit în auzul tuturor, carii strigă cerînd omul înălţimii tale ce zicem, căci mai mult sînt bucuroşi să sufere sabie împărătească decît cele ce au suferit pînă acum dela hainii împărăţiei, încredinţaţi fiind că prea milostivul împărat nu va erta să jărtfească un norod credincios şi nevinovat, ca să mulţumească lăcomia hainilor şi nemulţumitorilor, ale cărora rele cugetări şi pornire vrăjmăşască şi acum de curînd luminat s'au dovedit ! [1]

---

1 Academia Romînă, *ms*. 1062, f. 122, 136 ; ciornă. Datăm acest arz după 10 April — cînd are loc incursiunea turcească amintită — şi după 12 April 1821, cînd divanul trimite un arz către paşa dela Giurgiu, cerînd un „efendi" pentru a asculta păsurile norodului (Cf. Aricescu, *Acte justificative*, p. 139). E desigur răspunsul la scrisoarea anterioară a paşii de la Giurgiu, publicată în Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 120—121 ; cf. *ibid.*, p. 112—115.

XXXI.

1821, Mai 1—31.

Activitatea poştei

Inamuri pă luna lui Maiu

Maiu	cai	cele din Bucureşti date	ceasuri	taleri	bani
2	4	Nicolaie, întors cu răspunsuri la ispravnici Vâlcii	29	9	80
	6	Grigore Cealăcu, la Câmpina	18	9	—
3	8	nişte trimişi ai căminarului Sava, la Găeşti	11	7	40
	8	ipac un om al căminarului Sava, la Târgovişte	12	8	—
	4	un trimis la Ploeşti şi în viitoare .	26	8	80
4	1	ştafetă către medelnicer Nicolae, sameş Vlăşcii, la Găeşti	11	—	110
	2	un lipcan la Almaţi şi în viitoare. .	6	1	—
5	4	trei oameni la Mizil şi în viitoare .	36	12	—
6	4	trimişi ai slugerului Theodor, la Drumul Sării şi în viitoare	7	4	80
7	16	în trebuinţa căminarului Savi, la Târgovişte	12	16	—
	4	ipac la Găeşti şi în viitoare	32	7	40
	4	ipac la Târgovişte şi în viitoare . .	24	8	—
8	4	căpitan Dimitre, la Piteşti	18	6	—
9	4	doi oameni ai ispravnicilor dă Vlaşca, s'au întors la Găeşti	11	3	80
	4	Panait, omul slugerului Theodor, la Târgovişte şi în viitoare	24	8	—
10	6	un trimis al căminarului Sava, la Târgovişte	12	6	
	4	Vasile Anastasiu, omul prinţipului, s'au întors la Târgovişte	12	4	—
12	142	la rădicarea slugerului Theodor, până la Goleşti şi Piteşti	18	213	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
11	4	Hagi Dumitru cu un om, întors către Duca la Ploeşti	13	4	40
	4	un trimis al căminarului Sava, la Tărgovişte	12	4	—
13	4	ipac la Tărgovişte	12	4	—
	4	ipac la Piteşti şi întors	18	12	—
14	8	în trebuinţa Ghencii, la Tărgovişte	12	8	—
	4	omul căminarului Sava, la Tărgovişte	12	4	—
21	3	lipcan la sud Ialomiţa, Buzău i Slam Rămnic şi în viitoare	30	15	—
	3	lipcan la sud Dămboviţa, Argeş i Muşcel şi în viitoare	59	29	60
23	2	lipcan la Craiova şi în viitoare	72	12	—
	8	pitar Gheorghe, după ordie, la Tărgovişte, cu slăvit Chehaia Beiu	12	8	—
25	4	tătar la Silistra	22	7	40
	4	trei lipcani cu slăvit Chehaia Beiu, la ordie, la Tărgovişte	12	4	—
29	4	tătar la Silistra şi în viitoare	42	14	—
	3	tătar la Giurgiul şi în viitoare	32	8	—
31	4	tătar agasă cu un lipcan, la Călăraş, spre întâmpinarea dumnealui caimacamului şi în viitoare	40	13	40
	4	tătar agasă la Giurgiul	17	5	80
				486	50

După la judete:

Din Ploeşti, sud Prahova.

1	8	în trebuinţa tagmatarhului Duca, la Tărgovişte	6	4	—
2	4	un trimis la Văleni	4	1	40
3	4	Hagi Dimitrie, la Bucureşti	13	4	40
5	4	în trebuinţa Duchii, la Bucureşti	13	4	40
6	4	oamenii vistierului Filipescu, la Bucureşti	13	4	40

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
6	4	un trimis la Albeşti i la Mizil . . .	4	1	40
	4	un trimis la Mărgineni	3	1	—
7	4	un ostaş la Mizil	4	1	40
8	8	ispravnicii dă Săcueni i dă Prahova, la Tărgovişte	6	4	—
	4	un trimis la Tărgovişte	6	2	—
10	4	un trimis ipac	6	2	—
11	8	ipac la Bucureşti	13	8	80
	8	ispravnicii dă Săcueni, la Văleni . .	4	2	80
12	4	un curier pă la Mizil, la Buzău. . .	10	3	40
14	4	Mihale curierul, la Tărgovişte . . .	6	2	—
	12	tagmatarh Duca, la Tărgovişte . . .	6	6	—
	4	Ioan Velbemechi, la Tîrgovişte . . .	6	2	—
15	8	cu trebuinţă, la Mizil	4	2	80
	4	căpitan Tasu, la Bucureşti şi întors	26	8	80
	4	ipac pentru dănsul, la Bucureşti . .	13	4	40
	4	Sava curierul, la Mizil	4	1	40
16	4	pentru Cămpina	5	1	80
	4	pentru Tărgovişte	6	2	—
				75	40

Din Piteşti, sud Argeş

17	4	Ioan Grosul, la Drăgăneşti şi întors .	36	12	—
	4	un trimis la Livezeni	4	1	40
	4	un trimis la Tărgovişte.	11	3	80
18	1	ştafetă la Slatina	12	1	—
	1	ştafetă la Craiova, către sărdar Iamandi	24	2	—
	2	un pandur la Tărgu-Jiiului	11	2	—
19	1	ştafetă la Rămnic	11	—	110
	4	trimişi la Cămpulung.	9	3	—
	1	ştafetă la Rămnic	11	—	110
	4	un trimis la Tărgovişte şi întors . .	11	3	80
	1	ştafetă la Cămpulung	9	—	90
21	8	trimişi la Tărgovişte şi întorşi . . .	11	14	80

Maiu	cai		ceasuri	taleri	ban'
21	1	ştafetă la Căineni	16	1	40
22	1	ştafetă la Cămpulung	9	—	90
	4	un trimis la Goleşti şi întors	1	—	80
	4	un trimis la Rămnic	11	3	80
	1	ştafetă la Rămnic	11	—	110
	4	un trimis la Cămpulung şi întors . . .	9	3	—
	4	Nicolae grămăticul, la Tutana şi întors	12	4	—
23	6	stolnic Gigărt, la Slatina	12	6	—
	4	doi oameni ai Ghencii, la Tărgovişte	11	3	80
	1	ştafetă la Drăgoeşti	15	5	—
	4	trimisul lui Hagi Prodan, la Tărgovişte şi întors	11	7	40
	1	ştafetă la Căineni	16	1	40
	8	nişte trimişi la Tărgovişte şi întorşi .	11	7	40
	4	un trimis la Băjăşti	5	1	80
	1	ştafetă la Rămnec	11	—	110
24	4	un nefer al bulugbaşii Stoica, la Vaţi	11	3	80
	4	un cazac la Curtea dă Argeş	6	2	—
	4	un trimis la Rămnec.	11	3	80
25	4	un trimis la Cămpulung	9	3	—
	4	un trimis la Tărgovişte şi întors . .	11	7	40
26	4	un trimis la Cămpulung	9	3	—
	4	polcovnic Vasile Ghelmegean i un om al sărdarului Iordache, la Rămnic.	11	3	80

Din Curtea dă Argeş

17	4	un trimis la Piteşti	6	2	—
23	4	ipac, la Piteşti şi întors	6	4	—

Din Tărgovişte, sud Dîmboviţa

1	4	un trimis al prinţului, la Găeşti . .	4	1	80
2	4	ipac, la Bucureşti	12	4	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
4	4	căpitan Nicolae, la Focşani.	36	12	—
5	4	un trimis al prinţului, la Buzău . .	24	8	—
	4	ipac, la Bucureşti	12	4	—
8	4	în trebuinţa tagmatarhului Caraviia, la Câmpulung şi întors	20	13	40
	4	un trimis la Buzău	21	8	—
10	4	ipac trimis la Focşani	36	12	—
11	4	ipac, la Mehedinţi	63	21	—
12	4	omul tagmatarhului Caraviia, la Câmpina	11	3	80
14	4	Gheorghe, la Bucureşti.	12	4	—
	4	Costea arnăutul, la Piteşti	11	3	80
	1	ştafetă la Bucureşti	12	1	—
16	4	un trimis la Buzău	21	8	—
18	4	un trimis la Câmpina	11	3	80
20	8	un trimis la Bucureşti	12	8	—
21	4	tahidrom, la Ploeşti	6	2	—
	4	domnul Manul, la Focşani	36	12	—
23	4	Dimitrie Gianoglu, la Floreşti . . .	6	2	—
	4	gramatocomisti [1]) la Focşani.	36	12	—
				345	20

Curieri nemţeşti

2	2 din 8,	Ioan curierul, la Iaşi şi în viitoare	30	10	—
3	1 din 4,	un căprar la Căineni şi întors	35	5	10
4	2 din 8,	Marcu Petrovici, la Giurgiu şi întors	32	5	40
9	2 din 8,	dragoman Manolache, la Târgovişte şi viitoare	12	4	—
	1 din 4,	Ştefan Ivanovici, la Căineni .	35	2	110
10	1 din 4,	Costandin lipcan la Silistra şi în viitoare	42	3	60
11	2 din 8,	dragoman Manolache, pe la Târgovişte, la Câmpulung	20	3	40

[1] Curier.

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
13	1	din 4, streajă-meşter Bart, la Căineni şi întors	35	5	100
19	1	din 4, un căprar la Căineni	35	2	110
23	1	din 4, Marcu Petrovici, la Mărgineni şi în viitoare	16	2	80
31	1	din 4, Marcu Petrovici, la Braşov, pînă la Câmpina	18	1	60
				47	10

Cele date din Craiova, cu tescherelele caimacamului Craiovii

1	8	la oameni dumnealui silihtar aga Tair aga, la satu Gărla, cale de dooă poştii şi în viitoare, însă din Calafat	6	4	—
	1	plic din Calafat la Craiova către sluger Solomon	15	1	30
	4	vistier Ianache, pănă la satu Cetatea, din Calafat, către silihtar	3	1	—
2	1	ştafetă la Calafat, dela căimăcămie, la capuchehaie	15	1	30
	4	Tair aga al silihtarului dela căimăcămie, din Calafat pănă la Moţăţei, cale de	4	1	40
	4	Mladin dela căimăcămie, din Calafat la Craiova şi în viitoare	15	10	—
	1	ştafeta căimăcămii, trimis din Calafat la Craiova, către logofăt Dincă Izbăşoiu	15	1	30
6	1	scrisoare dela căimăcămie, la Craiova	15	1	30
9	1	scrisoare din Craiova la Calafat, către caimacami	15	1	30
	4	doi oameni din Craiova la Calafat .	15	5	—
17	4	pentru aducerea unii căruţi dela Cărcea în Craiova	3	1	—
18	4	Ali baraictar, din Craiova la Calafat. .	15	5	
	2	Dumitru, din Craiova la satu Cituroie	4	—	80

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
19	4	Laţcu suditu, din Craiova la Râmnic şi în viitoare	25	16	80
20	1	scrisoare la Calafat din Craiova . .	15	1	30
24	6	medelnicer Scarlat Măinescu, până la satu Radomir	6	3	—
	6	un trimis la Calafat şi în viitoare .	15	15	—
	4	un trimis la Calafat	15	5	—
25	1	scrisoare la Ţănţăreni, către Halil aga	8	—	80
	1	scrisoare până la poştea Balşu, către orănduiţi pentru zaherea şi în viitoare	4	—	80
29	4	un trimis la Calafat şi în viitoare .	15	10	—
	8	trei neferi până la Seaca, să aducă pă logofăt Mihai Furtună, omu medelnicerului Poroinean, ce au scăpat dela tâlhari	15	10	—
30	4	omul silihtarului, la Dii	15	5	—
				101	60

Din Calafat

3	4	un ascherliu al lui Ali aga până la Cetate	3	1	—
	1	scrisoare la Cetate, către silihtar Tair aga şi în viitoare	3	—	60
	8	la silihtar Tair aga, la Cetate . . .	3	2	—
4	4	omu lui silihtar Tair aga, cale de 3 poştii, la satu Cerătu şi viitoare . .	9	6	—
	8	ascherlii ai lui silihtar Tair aga, cale de trei poştii, la Perişoru şi viitoare	9	12	—
5	4	doi ascheri ai silihtarului, la Perişoru şi în viitoare	9	6	—
	20	Hasan aga cu oamenii săi, la satu Perişoru şi în viitoare	9	30	—
6	4	dascălu Botlen, la Craiova	15	5	—
11	12	oameni silihtarului la Perişoru . . .	9	9	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
12	4	un om al silihtarului, din Moţăţei la Perişor, ca de o poştie şi în viitoare	3	2	—
	32	dumnealui caimacam Samurcaş, la Craiova	15	40	—
13	4	omu silihtarului, dela Moţăţei pănă la Cioroiu şi în viitoare	3	2	—
14	1	ştafetă din Moţăţei pănă la Calafat şi în viitoare	4	—	10
	4	omu silihtarului, cale de o poştie, din Moţăţei pînă la Cioroiu şi în viitoare	3	2	—
15	4	tătar al paşi la Cioroiu	6	2	—
	2	oameni ai silihtarului, la Şăgarcea . .	9	1	60
	4	Vasile arnăut, pănă la Moţăţei şi viitoare.	3	2	—
16	2	omu caimacamului, din Şăgarcea la Jătiian, cale de 4 ceasuri şi în viitoare	4	1	40
	4	gephanagibaşa al paşi, la Craiova . .	15	5	—
	2	un amanet al silihtarului, la Şăgarcea, cale de	9	1	60
	4	armaşu Costache, la Craiova, ...	15	5	—
	4	omu caimacamului, din Şăgarcea pănă în Craiova şi în viitoare	4	2	80
	4	omu silihtarului, din Şăgarcea la Calafat, cale de 3 poştii şi viitoare .	9	6	—
17	4	omu caimacamului, din Şăgarcea la Craiova.	4	1	40
	4	omu silihtarului, din Şăgarcea la Craiova şi viitoare	4	2	80
	4	Husein tătaru, la Craiova.	15	5	—
18	1	ştafetă la Craiova	15	1	30
19	4	Ali Mole, tătar paşi, la Craiova . . .	15	5	—
20	1	ştafetă la Craiova	15	1	30
21	4	Husein baraictar, tătar al paşi, la Craiova	15	5	—
22	4	Mustafa aga, la Craiova	15	5	—

Maiu	cai		ceasuri	taleri	bani
23	4	tătar al paşi la Craiova	15	5	—
24	4	Cara Mehmet, la Craiova.	15	5	—
25	4	om al capuchehaeli la Craiova . . .	15	5	—
26	6	Mehmet aga, om al paşi, cu gephana pănă la Craiova	15	7	60
28	4	om al caimacamului la Craiova . .	15	5	—
	4	Abdi aga, om al paşi, la Craiova . .	15	5	—
29	4	om al capuchehaeli la Craiova . . .	15	5	—
30	16	Ibraim, gavazu paşi, la Craiova . . .	15	20	—
				228	108[1]

XXXII

1821, Mai 4.

Căpitanul Mateiu Suliţă şi ceauşul lui sînt trimişi la ocnă de Tudor Vladimirescu.

Tot [ocna] Slănicu.

Căpitan Mateiu Suliţă; ceauşul lui:

După pitacu dumnealui slugerului Theodor, coprinzător că aceştiia fugind cu 40 panduri, au săvărşit şi jafuri. După care prinzăndu-i, pandurilor le-au făcut deosebită pedeapsă cu căte doaă sute nuele la spete. Iar acestor doi, ca nişte căpetenii, să li se facă deosebită pedeapsă şi cum că să să trimiţă la ocnă, în soroc dă luni şase.

Dupe care, făcăndu-să porunca boerilor otcărmuitori către cămăraşii ocnii, ca să-i primească pe mai sus numiţii, s'au trimis porunca tot la slugeru Theodor, ca să-i pornească cu panduri. Leat 821, Maiu 4. [2]

---

1 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi* Nr. 1352, f. 50—52, 114—116.

2 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi*, Nr. 53, f. 64 v. Pentru activitatea departamentului de criminalion (penal) din Bucureşti în timpul rasvrătirii, cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 93—94, şi notele respective, precum şi acelaş, *Activitatea departamentului criminalion din Bucureşti în timpul răsvrătirii dela 1821* în *Arhivele Olteniei*, IX (1930), Nr. 51—52, p. 453—458; *ibidem*, X (1931), Nr. 53, p. 84—88.

XXXIII

1821, Mai 31.

Caimacamul C. Negri către Mitropolitul Dionisie, sfătuindu-l să se întoarcă în patrie, din Brașov.

Τὴν σεβαστήν μοι αὐτῆς πανιερότητα, υἱκῶς προσκυνῶν, ἀσπάζομαι πανευλαβῶς τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν.

Ἐπειδή, δι' ἐπίτηδες ἐκδοθέντος βασιλικοῦ προσκυνητοῦ ὁρισμοῦ, ἐγὼ μὲν ἐπικυροῦμαι καὶ αὖθις εἰς τὸ καϊμακαμλίκι τῆς Βλαχίας, ὁ δὲ ἄρχων χάτμανος διορίζεται καϊμακάμης τῆς Μολδαβίας, ἀμέσως ὑπείκων τῷ προσκυνητῷ ὁρισμῷ ἐπανῆλθον σήμερον εἰς Βουκουρέστι. Ὅθεν ξεκινῶ τὸ παρόν μου υἱκὸν ἔγγραφον, ἔχων ἐμπερίκλειστα τὰ ἴσα τοῦ τε διαληφθέντος βασιλίκοῦ ὁρισμοῦ, καὶ τοῦ ἐκλάμπρου αὐθεντικοῦ ἐπιτακτικοῦ. Αὐτὰ ταῦτα δηλοποιῶν ἤδη τῇ πανιερότητί της, ἐπιμόνως παρακαλῶ, ἄνευ καὶ ἡμέρας ἀναβολῆς, νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν εἰς Βουκουρέστι ἐπιστροφήν της κατὰ τοσοῦτον περισσότερον, καθ' ὅσον ἐπ' αἰσίας ἀσφαλείας ἤδη ἡ ἔξοδος.

Ὁ ὑψηλότατος Σιλίστρας Βαλεσὶ ἐφένδης μας ὁ καὶ σερασκέρης τῆς Βλαχίας, οὐχ' ἧττον μοὶ ἐπέταξε νὰ γράψω τῇ σεβαστῇ μοι αὐτῆς πανιερότητι, τὸ νὰ ἐξέλθῃ ἀμέσως, ὁποῦ παρευρισκόμενοι σύμπαντες εἰς Βουκουρέστι, νὰ συστείλητε διατάττοντες τὴν διαλελυμένην ὑμῶν πατρίδα. Ὁ εὐμενέστατος ἡμῶν αὐθέντης, τὰ αὐτὰ ἰδιαιτέρως μοὶ ἐντέλλεται νὰ εἰδοποιήσω τῇ πανιερότητί της ἐξ ὀνόματος προσδιορισμένως ἐπιτάττεται ἡ σεβαστή μοι αὐτῆς πανιερότης ἐν τῷ εἰρημένῳ βασιλικῷ ὁρισμῷ, διὰ τὴν ἐν ἔργοις ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν αὐτῷ διαλαμβανομένων. Περιμένων λοιπὸν ἄμεσον τὴν αὐτῆς παρουσίαν, μένω τῆς σεβαστῆς μοι αὐτῆς πανιερότητος, υἱὸς ἐν Χριστῷ καὶ δοῦλος

Κ. Νέγρης. ͵αωκα Μαΐου λα

Traducere:

Sfinției tale prea respectate, fieşte închinîndu-mă, cu evlavie sărut dreapta-ți sfîntă.

De oarece, prin poruncă împărătească publicată, eu sînt din nou întărit la căimăcămia Țării Romîneşti, iar dum-

nealui hatmanul[1] este rînduit caimacam al Moldovei, îndată supuindu-mă slăvitei porunci, m'am întors astăzi la Bucureşti. Pentru aceasta trimit fiiasca mea scrisoare de faţă, avînd înăuntru copia amintitei porunci împărăteşti, ordonată de prea strălucitul domn.[2]

Acestea făcîndu-ţi-le cunoscute acum prea sfinţiei tale, te rog stăruitor ca, fără întîrziere de o zi măcar, să grăbeşti întoarcerea ta la Bucureşti, cu atît mai mult cu cît venirea acum este favorabilă şi în siguranţă.

Prea înălţatul Silistra Valesi, efendi şi seraschierul Valahiei, nu mai puţin mi-a poruncit să scriu prea sfinţiei tale, ca să vii imediat, să fim toţi de pretutindenea la Bucureşti, să conlucraţi, punînd regulă în desordinea patriei noastre.

Prea milostivul nostru domn, în mod special, îmi porunceşte să vestesc prea sfinţiei tale că în chip hotărît (nominal) se orîndueşte prea sfinţia ta, prin sus numita poruncă împărătească, să înplineşti în faptă cele cuprinse în ea.

Aşteptînd deci venirea imediată a sfinţiei tale, rămîn al prea sfinţiei tale fiu în Hristos şi slugă,

C. Negri[3] 1821, Mai 31.

XXXIV.

1821

Jalba mitropolitului şi a boerilor rămaşi în Bucureşti, către Metternich, pentru ajutorarea Ţării Romîneşti.

Inştiinţarea mitropolitului cu boerii cei rămaşi în Bucureşti cătră prinţipul Meternih, ministrul pricinilor de afară al puternicii austriacestii monarhii.

---

1 Ştefănache Vogoridi.

2 „Prea strălucitul domn" este Sultanul. La 21 Mai îi scria şi Scarlat Calimah Vv. Ordinele de numirea postelnicului C. Negri în căimăcămia Ţării Romîneşti date la Aricescu, *Acte justificative*, p. 155—159.

3 Academia Romînă, *ms.* 1155, f. 228. *Ibidem*, f. 229, scrisoarea cu acelaş text şi dată, adresată de Negri boerilor aflaţi în Braşov. (Traducere în Aricescu, *Acte justificative*, p. 161—162). Amîndouă în copiile lui Vilara.

Cunoscănd iubirea de oameni a chesaro-crăeştii înpărăţii şi avănd scăparea noastră la vremi de primejdii în cel cu linişte şi bine oblăduit pămănt al înpărăţii sale, unde şi acum cei mai mulţi din noi au năzuit, cu herbinţeală ne rugăm înălţimii tale, să pliroforiseşti pă milostivul înpărat pentru cele de asupra noastră din toate părţile pătimiri cu înfricoşări primejdioase, care măcar că este cu neputinţă a le scrie şi a le povesti pă toate, dar, îndrăznind, făcurăm o slabă arătare.

Prea înălţate prinţipe! Noi în pace şi în linişte aflăndu-ne, fără de veste, pentru nepilduitele strămtorări ale săracilor lăcuitori în Valahiia cea mică, unde şi tiraniile neomeniţilor otcărmuitori au prisosit cu răutăţile peste măsură, săracii lăcuitori luănd pă un Theodor Vladimirescul, căpetenie lor, s'au arădicat înpotriva tiranilor jăfuitori, cerănd dela prea Inalta Poartă scăpare dela ei şi a dobăndi călcatele noastre dreptăţi; care cereri ale lor, drepte cunoscăndu-le şi noi mai jos iscăliţii, ne-am unit cu dănşii şi dinpreună cu tot norodul cel pornit de afară şi adunat aicea în Bucureşti, am scris pe la toate părţile unde să cuvine, arătănd jalnica stare a patrii noastre şi cerănd ajutor spre încetare relelor celor făcute şi căştigarea dreptăţilor celor călcate.

Tot într'acea vreme ne-am pomenit, dintr'altă parte, că ntră în ticăloasa noastră ţară prinţipul Ipsilant, căpetenie unei adunări necunoscută noao şi de tot streină.

Acest părlej găsind tălharii şi făcătorii de rele, adecă arnăuţii ce din nenorocire s'au aflat răsipiţi într'acest pămănt, pănă într'atăt patriia noastră şi de obşte pă toţi lăcuitorii au jăfuit şi i-au prăpădit, încăt pentru acestea şi cea mai nemilostivă şi vărtoasă inimă cu neputinţă este a nu vărsa acrămi; şi bunele nume ale priete[şugu]lui şi ale unirii le-au prefăcut şi cele mai înfricoşate şi turburătoare fapte la simţirea omenească, la care cu neputinţă şi cele mai nenorocoase veacuri să poată da vreo pildă.

Cea de obşte pornire a lor asupra tuturor stărilor politiceştii soţietăţi au silit în scurt pă toţi boerii şi cea mai multă parte din lăcuitori a să depărta într'alt pămănt streinu, şi

fericiţi ar fi fost când acea mâhnită a lor pază i-ar fi scăpat din răutăţile acelor tâlhări. Dar ei, coprinzând toate drumurile, au despuiat, au căznit, întregi familii ale fugarilor au necinstit, dăruindu-le lor viiaţă numai pentru mai multă simţire a stării lor cei jalnici.

Aceste sălbatice şi îngrozitoare ale iadului hiiară nici cinstea au păzit unui neam, a căriia slăbiciune, strigările, rugăciunile trebuia să le pricinuiască zdrobire de inimă, de ar fi fost aceste necuvioase suflete primitoare de milostivire! Multe fecioare ş'au răpus viiaţa din multa şi sălbatica lor înverşunare şi într'atâta de multă grozime au ajunsu, care cu neputinţă este a o povesti cinevaş fără dă înfiorare! Mume ticăloase, desăvârşit le-au batjocorit aceşti mai sălbătăciţi decât fiiărale, fără omenie şi fără milostivire. Drept jucărie aruncând pă prunci în sus, îi sprijinea în ascuţitul săbiilor, şi într'aceste jalnice şi înfricoşate vederi părinţii lor, neputându-şi înfrăna necazul şi obida cea dreaptă, au cercat şi ei însuşi turburarea acestor tigri. Intr'acest chip au fost mâniia gonacilor şi îngrozita fugă celor ce să gonea, încât părinţi pă fii, soţi pă soţii şi în scurtu toţi, cele mai iubite, mai scumpe şi nepreţuite uitându-şi, sau de bună voie năpustindu-le, să răpunea alergând prin ogrăzi şi câmpuri, înbrăncindu-să şi unul pă altul călcându-să, prin strâmtori şi treceri de gârle şi heleştee, încât din mulţimea şi greutatea trecătorilor pă poduri umblătoare, dinpreună cu vârsnici şi nevârsnici ce să afla deasupra, în apă au căzut, şi neputincioase fămei şi prunci s'au înnecat, sate întregi s'au înprăştiiat, iar lăcuitorii ţărani prin crănguri şi prin văi, goli şi cu trenţe ticăloşaşte înfăşuraţi, ca nişte dobitoace ce să rătăcesc, flămânzi şi însetoşaţi, în toate părţile, unii despuiaţi, alţii trenţăroşi şi alţii în ciudeţime de înbrăcăminte petrec. Nici însuş sărăciia n'au fost dăstoinică a umbri pă ticăloşii ţărani de hrăpirea acestor tâlhari, ci hrana, vite, ţoale, înbrăcăminte, de toate ticăloşii s'au lipsit. In câtă nevoie au ajunsu, ca nişte vite sălbatice prin păduri să sălăşluiască, şi dintr'aceasta ni să întinde noao o jalnică zărire a unii desăvârşit întru toate lipsire, negreşit pricinuindu-să

întru neputința întru care să află acum plugarii de a-ș semăna arăturile, cele multe tălhării care au tăiat toată înpărtășirea, tot felul de negoț au încetat, a căruia lipsire rădică toată nădejdea de verice ajutor. Orașul nostru cu totul s'au pustiit, nici una din cele din lăuntru și din afară case nebăntuite și zdravene n'au scăpat, sfintele lăcașuri s'au prădat, bisericeștile vase ale sfintelor taine s'au batjocorit, sfinte icoane s'au sfărămat și s'au călcat și, ce-i mai înfricoșat și de mirare, că de oameni ce mărturisesc a noastră credință!

Noi cei ce am mai rămas în jalnicul nostru oraș, ne-am jăfuit din însuș casele noastre și prin mănăstiri abiia ne-am aflat scăpare. Pă înșine, ca pă niște vinovați, în închisori cu groase ziduri închizăndu-ne, cele mai din urmă înfricoșări așteptăm.[1] Toți tălharii arnăuți, coprinzănd și stăpănind în scurt mai toate județele țării și cele de prin prejurul orașului sate, nu numai toate mănăstirile și bisericile țării le-au jăfuit și pă toti i-au despuiat, i-au înprăștiiat, i-au zdrumicat, ci într'acest fel de stenahorie ne-au adus, încăt nu avem de unde să iconomisim nici cele trebuincioase ale hranii bieților ticăloși pămănteni. Bani, hrană și toate cele trebuincioase dela noi le cer cu mari și primejdioase înfricoșări și cu totul ne topește o întristată simțire, nu care cumva pămăntenii, ce s'au arădicat pentru dreptățile lor, vor fi siliți să să bată cu ei pentru hrană, și pentru patrioți — neavănd de unde să căpătuim de bani, de hrană și notrețul vitelor neînzăbălaților arnăuți — ajungănd la cea mai desăvărșită neputință a îngrijirii acestora, din lipsirea a tot felul de otcărmuire și răsipirea norodului. De aceia și ne aflăm în primejdioasă peire lăngă neoînfrănată mulțime, la care nechibzuirea anarhii zăticnește toată apropierea cătră glasul dreptului cuvănt.

Pă lăngă aceasta îndeșită ceață, de care săntem încunjurați, să alătura și frica năvălirii Turcilor, căci prin multe

1 Boerii cu mitropolitul Dionisie Lupu erau închiși la Belvedere, casa lui Dinicu Golescu, lîngă Cotroceni.

sate după marginea Dunării, intrănd cu o sălbătăcie, au junghiiat, au robit, au arsu fără milostivire pă ori care au întămpinat şi le-au eşit înnainte, cu căt mai vărtos socotindu-să că au a cădea asupra răzvrătitorilor; care Turci, prin toate trecătorile ivindu-să, pă ticălosul nostru pămănt să întăresc şi căt de curănd cu cele mai rele spaimi ne înfricoşază, în vreme ce săntem nevinovaţi, precum, cercetăndu-să, să va dovedi.

Să crează bunătatea înălţimii tale că toate acestea este o slabă dar adevărată perigrafi[1] a patimilor noastre, pentru care patimi mai pe largă pliroforie va putea lua dela chesaro-crăiasca aghenţie şi dela mulţi oameni înpărăteşti sudiţi ce lăcuiesc aici, pre carii nici cea nebiruită umbrire a măririi sale n'au putut să-i păzească nesupăraţi de turbarea acestor neomeniţi arnăuţi, ci pă unii cu bani, pă alţii cu haine şi pă alţii cu vite şi în felurimi de chipuri i-au jăfuit şi i-au păgubit. Şi numai Dumnezeu şi bunul înpărat poate a ne izbăvi dintr'această jalnică şi proastă stare a noastră!

Fireasca bunătate a puternicului înpărat, frăţeasca unire ce are cu înpăratul Alexandru al Rosii şi prieteneasca dragoste ce are cătră Innalta Othomanicească Poartă, ne îndemnează, dăndu-ne mari nădejdi, că prin milostivirea înălţimii tale să cădem la picioarele puternicii sale, spre a să milostivi să asculte cu omilinţă tănguitoarele glasuri unui norod vecin ce pătimeşte foarte tare şi să bine priimească măriria sa, dinpreună cu înpăratul Alexandru al Rosii, a mijloci cătră Innalta Poartă, ca să înceteze pătimirile şi stingerile noastre, care ni s'au pricinuit din multele năpăstuiri şi nedreptăţi a celor după vremi trimişi dela Poartă otcărmuitori, şi să ni să dea strămoşăştile noastre privileghiuri şi cele din vechime obiceiuri care le-au avut pămăntul. Şi ne făgăduim, în numele măririi sale şi al monarhului Alexandru, înpăratul Rosii, că vom păzi şi noi nestrămutat toate căte strămoşii noştri s'au făgăduit la prea Inalta Poartă, cănd au cerut-o ocrotitoare ţării, a căriia Porţi ocrotire o cerem şi

[1] περιγραφή=descriere.

o pohtim cu toată dragostea şi supunerea, atăt numai, herbinte şi cu multă plecăciune ne rugăm ca să încontenecze cele căte pănă acum căte puţin încăpute nedreptăţi şi rele obiceiuri urmate de cătră cei orănduiţi otcărmuitori. Pentru care în multe rănduri jăluindu-ne prea puternicii Porţi, s'au cunoscut că fireasca răutate a celor otcărmuitori rău tălcuindu-ne Porţii şi prefăcăndu-ne într'alte chipuri, după cum ei au vrut, pentru ale lor interesuri, şi nu numai că nu s'au făcut ţării vreo măngăiere sau îndreptare, ci şi mulţi din fraţii noştri s'au surghiunit, au petrecut rele, şi unii cu viclene şi tainice mijloace s'au şi omorăt. Din care pricină să află astăzi ţara noastră întru cea desăvărşit dărăpănare şi pustiire, şi spre îndreptarea acestor rele urmări alt mijloc nu poate fi, decăt lipsirea acestora. Şi adănca înţelepciune a înpărăţiilor sale va chibzui chipul dreptei oblăduiri, care poate linişti şi a îndrepta dărăpănarea aceştii ţări!

Ci dar, cu lacrămi ne rugăm înpărăţii sale, ca atăt pentru iubirea de oameni căt şi pentru a dreptului cuvănt de vecinătate, să-i fie milă de un întreg ticălos norod şi binevoind, înpreună cu monarhul Alexandru, împăratul Rosii, protectorul aceştii ţări, să mijlocească cătră Inalta Poartă, ca să ne aducă la cea dintăi stare bună, cu o dreaptă otcărmuire, întemeeierea privileghiurilor, încăt şi noi ticăloşii, supt umbrirea a doi iubitori de oameni şi de dreptate mari înpăraţi, rădicăndu-ne capetele din înpilarea jugului nedreptăţilor, ce de multă vreme să află asupra noastră, să putem, dinpreună cu atăta mulţime de măntuite noroade, să slăvim aceste doao sfinte nume, Franţiscul şi Alexandru! [1]

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322 f. 145—146; copie, de Naum Rîmniceanu. Cu plîngerea aceasta pare că urmau să plece la Laybach — pentru a o preda principelui Metternich — Petrache Poenaru, stolnicul Geani Oroşan şi episcopul Ilarion al Argeşului (Aricescu, *Istoria revoluţiunii*, p. 225). In orice caz misiunea nu şi-a mai îndeplinit rolul, odată cu precipitarea evenimentelor şi plecarea neaşteptată a lui Tudor Vladimirescu din Bucureşti. O datăm *Mai*, intervenţia fiind hotărîtă, pare-se, pentru această lună.

Memoriul s'a mai publicat, cu erori de lectură şi interpretare, în Erbiceanu (C), *Note asupra Istoriei Bisericeşti a Romînilor pentru Secolul al XIX-lea* în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII, (1904—1905), p. 647—652.

XXXV.

Un istoric pe scurt al Eteriei.

Affaires de la Grèce.

1821 Iulie 3.

Nous recevons la lettre suivante d'un de nos correspondants d'Angleterre; nous la donnons avec autant plus de plaisir que la société dont il est question semble tout à fait inconnue à ceux qui l'ont assimilé à des sociétés secrêtes, et en ont traité les membres comme des perturbateurs de la paix publique, et des amis de toutes les révolutions.

Société des hétéristes ou amis.

Sur quelle terre marchons nous? Dans quel ordre d'idées existons nous? Serions nous devenus Mahometans? Je me suis dèjà fait plusieurs fois ces questions, en entendant incriminer par une foule de prétendus politiques et de pretendus chrétiens une institution sage, raisonnable et religieuse, dont il ne paraissent pas même connoitre les premières bases, je veux parler de l'hétérisme, ou société des amis. Sommes nous revenus au siècle de Domitien, où les agapes (banquet des amis) furent qualifiés de saturnales par les persécuteurs du christianisme? Qu'on déclame contre l'enseignement mutuel, je répondrai à ses détracteurs ce que je disais aux Turcs : „Il faut que vous jugiez vos doctrines bien mauvaises, puisque vous ne les croyez pas capables de soutenir le grand jour, tandis que le christianisme invoque l'éclat du soleil pour briller dans toute sa gloire !"

On sait d'ailleurs à quoi s'en tenir sur le compte des obscurantins, mais lancer l'anathême religieux et civile contre l'hétérisme, c'est calomnier les intentions des augustes protecteurs de la Société Biblique, dont je m'honnore d'être membre, c'est faire le procès à la plus charitable des institutions du 19 siècle.

J'étais à Vienne en 1814, attaché à une des légations qui siégeaient au Congrès, lorsque j'eus connaissance de la Société des hétéristes, dont le but était de répandre dans la Grèce les lumières, et avec elles les principes du christianisme. Il s'agissait de procurer, à un clergé ignorant, le moyen d'instruire, de propager les Saintes Écritures, et de donner aux fidèles Grecs, dont les dix-neuf-vingtièmes ne savent pas l'oraison dominicale, une instruction capable de les élever à la dignité de l'honneur évangelique. Tel fut le grand objet qu'on se proposa, sans y accoler aucune idée politique.

D'après cette base morale et religieuse, le ministre d'un des premiers auteurs de la Sainte Alliance (Mr. Capo-d'Istria) dressa les statuts de l'ordre des hétéristes, qui ne diffèrent presque en rien, pour les petites écoles, de ceux de notre doctrine chrétienne, et pour les colléges, des méthodes adoptées par les frères de la foi. Jusque là, je pense, il n'y avait pas de quoi s'effaroucher, aussi tous les monarques, à qui l'on fit part, approuvèrent-ils l'acte d'institution des hétéristes. On ouvrit une souscription, des fonds furent faits pour l'établissement des petites écoles, et pour l'entretien de plusieurs colléges, déjà éxistants et tolérés par le gouvernement turc. En même tems, les protecteurs souscripteurs, maîtres, élèves, associés, bienfaiteurs, affiliés, aggrégés, furent désignés sous la dénomination d'hétéristes ; enfin la caisse des dépenses fut établie à Munich, sous la protéction du gouvernement, comme celle de plusieurs colléges grecs l'était à Vienne, et l'est encore à Moscou. Une bienveillance générale semblait animer la chrétienté pour les Grecs, les personnages les plus distingués avaient concouru à cet acte de piété, et on se demande : „qui a pu si subitement convertir en un plomb vil l'or pour l'aumône?" Des souverains, des princes, des savants, des voyageurs, des sages missionaires, des hommes pieux, des femmes remplies de la charité, des diaconesses de la primitive église, font partie de l'hétérisme, et tout-à-coup on crie l'anathême contre l'oeuvre de la sagesse.

Je ne prétends point m'ériger en juge de la validité des événemens qui ont éclatés dans l'Orient, mais je soutiendrai

que l'hétérisme tient essentiellement à la cause de la religion et de l'humanité. Je sais que les statuts n'ont point reçu la sanction du Mufti, qui ne voit, tout bon Turc, dans l'espèce chrétienne que des chiens, d'infidèls (Kiopekler Giaourlar) taillables à merci et miséricorde, mais les vénérables status avaient étés approuvés et bénits par le patriarche-martyr Grégoire, ainsi que par le saint synode ortodoxe.

Tels sont les faits, à ma connaissance, et je pense qu'il n'est pas un homme sage et généreux qui ne voulut avoir concouru à une entreprise dirigée dans une espèce de sagesse, et dont le but tendait uniquement à améliorer le sort d'un peuple indignement chargé de chaînes.

Th. hétériste et membre d'une Société Biblique.

P. S. Je pourrais, si cela était nécessaire, faire connaître les noms d'une multitude des bienfaiteurs et de souscripteurs même royaux de l'hétérisme, mais je ne m'expliquerai pas plus amplement sur ce sujet, par des raisons qui vous sont connues à vous et à vos lecteurs. Le nombre des hétériste est de plus de 80.000, sans y comprendre la pluspart des pairs anglais, et quelques membres de la famille royale d'Angleterre. On y compte enfin jusqu'à des enfans de neuf ans, des deux sexes. Voilà quels sont les révolutionnaires de la Grèce ! [1]

XXXVI.

1821.

Memoriul boerilor din Braşov către Rusia, pentru reorganizarea Ţării Romîneşti.

La prea puternica, pravoslavnica şi prea slăvita înpărăţie a toatei Rosii, prea milostiva apărătoare a tot neamului creştinesc, iar mai vărtos a neamului nostru, lăcuitorilor

1 Academia Romînă, *ms.* 1081, f. 22, 27. Copie contemporană după corespondenţa londoneză din 3 Iulie 1821, publicată în „le Constitutionnél". (Paris, 1821, Nr. 190), cotidian cetit la Braşov de boerii refugiaţi acolo; plin însă numai de ştiri fanteziste favorabile Grecilor.

Dachii, acum, după ce ne-au covărşit creştetul nevoile, scărbele şi cea desăvărşit obştească pustiire, năzuim cu mare credinţă, noi ticăloşii şi dăznă[dăj]duiţii, înălţănd jalnicile noastre strigări, cu suspinuri din adăncul inimii; şi într'această vreme—cănd, din dumnezeiasca pronie, ni s'au deschis uşile ascultării—aşternănd la pămănt genuchele noastre înaintea strălucitului înpărătesc scaun al marelui şi prea puternicului monarhu, cu izvor de lăcrămi cerem milostivire, măntuire şi dreptate, arătănd cu mare jale tot adevărul dintru început, de unde au izvorăt scăderea fiinţei noastre, necurmatele şi nepovestitele jafuri şi acum cea desăvărşit prăpădenie, cu hotărăre ca să să stingă de tot neamul nostru şi să rămăie streinul şi vrăjmaşul neam moştenitor averilor şi patrii noastre, schimbăndu-i şi numirea, ca să nu să mai pomenească nici urma moştenirii şi fiinţei noastre!

Neamul grecesc căt au fost de turburător, răzvrătitor şi vătămător, atăt celor ce din nenorocire au avut vreo politicească înclinare sau adunare cu dănşii, căt şi chiar loruş, istoriile pe largu, cu desluşire îndăstulată, ne arată. Intriga grecească au cutezat mai întăi a rădica într'atătea rănduri războiu asupra bisericii lui Hristos, ce au răscumpărat-o cu scump săngele său, şi asupra propoveduirii sfinţilor apostoli, cu atătea eresuri ce după vremi au născocit, înşălănd duhovniceasca turmă, care apostolii cu multe primejdii şi trude de osteneli au adunat-o din bezna întunerecului necunoştinţii! Intriga grecească au dat pricină de s'au dejghinat în cea după urmă şi toată agonisita apostolească, adecă întregimea pravoslavnicii bisericii noastre, căci de unde era numai una şi un trup, s'au despărţit de au rămas pănă în veacul de acum doao, numindu-să una a Răsăritului şi alta a Apusului.

Tot acest neam îndărătnic şi trufaş, depărtănd cu totul din inimile lor frica lui Dumnezeu şi iubirea de fraţi, pentru spurcata filaftie[1], măndrie şi nelegiuita lăcomie, au răzvrătit şi armoniia celor politiceşti şi, ca să nu întămpine cei în putere vreo zăticnire la relele lor cugetări, înpreunănd oblăduirea

---

1 φιλαυτία = dragoste de sine, egoism.

bisericească cu oblăduirea politicească, făcându-să adecă patriiarşi Ţarigradului, fiii înpăraţilor, au adus dreptatea şi starea supuşilor în voinţa celor puternici; apoi şi cei puternici unul pă altul au răsturnat şi au zdrobit, încât nu li s'au cunoscut nici urma. Şi la atâta slăbiciune au adus toată sistima politicească, încât au şi surpat cu totul înpărăţiia lor şi, din depărtare dumnezeiască, au căzut grumazul lor cel mândru şi învârtoşat în robiia jugului de her, ş'au pierdut şi luminarea învăţăturilor şi lipsindu-să de tot părlejul ce le-ar fi putut sluji la relele lor nărăviri, le-au rămas robiia ca o povaţă de înfrânare şi de astâmpărare. Cel ce va ceti istoriia, văzând cele după vremi întâmplate la împărăţiia lor, negreşit că să va cutremura, pentrucă şi cerul şi pământul au arătat la acele vremi multe şi groaznice semne, scărbindu-să de sălbaticile şi necuvioasele lor fapte şi însemnându-le mai nainte căderea şi zdrobirea ce era să le vie, cu toate că răotatea, înpietrindu-le inima, nu i-au lăsat să să deştepte şi să înţeleagă!

In cursul de câteva veacuri, dobândind lumini de învăţătură din Evropa, au arătat de multe ori în faptă că firescul lor nărav încă nu s'au stinsu de tot, ci îl hrănesc aţâţat câte puţin în inimile lor, adăstând vreme îndemânată ca să dea văpaia răotăţii lor de faţă. Adevărul acestui cuvânt poate să-l adevereze şi alte ţări streine, pă unde au ajunsu acest neam, că şi acolo n'au petrecut cu astâmpărare şi fără intrigă. Iar mai vârtos în Ţarigrad, la scaunul înpărăţii othomaniceşti, nu este nimeni să nu aibă această deplină ştiinţă, că necurmatele lor intrigi au făcut nenumărate amestecături şi turburări până şi la înpărăţiile streine. Cu toate că ascuţitul săbii pă mulţi dintr'ânşii au mâncat, dar de năravul lor nu i-au putut dezbăra!

Patriia noastră, Valahiia, s'au supus la înpărăţiia othomanicească în leat —, cu legături înscris să răspunză pă tot anul suma de bani ce s'au legat drept semnu de supunere tocmită şi să nu aibă Poarta Othomanicească nici un fel de amestec în pământul nostru, cătuş de puţin, ci să să stăpânească ţara de domni pământeni, cu toate obiceiurile ce au

avut pă deplin. Dar această tirană înpărăţie şi vrăjmaşă neamului creştinesc, nebăgănd în seamă cinstea legăturilor sale, de multe ori s'au pornit ca să ne aducă în jugul robii; însă ţara fiind în bună stare şi avănd oareşcare putere de oaste pământească, s'au tot apărat din vreme în vreme, cu toate că sălbatica tiranie au călcat hotarul ţării, ce era jumătate apa Dunării, şi au făcut şi trei cetăţi pă pământul nostru, Brăila, Giurgiul şi Turnul, într'armăndu-le cu oaste turcească şi artilerii, aşăzănd într'ănsele lăcuitori de familii turceşti şi întărind acolo vecinică oblăduire turcească, atăt politicească căt şi a legii lor, cu geamii.

Neamul grecesc, cu care neamul nostru nu avea nici un fel de înclinare sau adunare, izbutind căte puţin la duhurile turceşti, au ajunsu în trebi mari politiceşti ale scaunului sultanului turcesc, făcăndu-să dragomani ai Porţii. Toată lumea ştie în cătă slavă şi putere este un dragoman al Porţii! Şi unindu-să Grecii cu duhurile tiranilor, ca să-ş poată săvărşi ale lor interesuri, în cele după urmă le-au şi săvărşit întocmai după al lor cuget şi dorinţă, căci cu zavistiile lor dănd Porţii să înţeleagă că neamul nostru nu este credincios, au înduplecat-o de au stricat legătura veche, să nu să mai facă adecă domni pămănteni, ci să să facă domni streini din neamul grecesc. La leat — făcăndu-să cel dintăi domnu grec în ţara noastră, trei lucruri îndată au pus în lucrare, ca să strice de tot elef̆theriia[1] neamului romănesc şi să-l supuie supt jugul robii, adecă: miliţiia pământului, ce era cu armele în mănă pentru paza şi strejuirea ţării, de tot au stricat-o; capichehaiele Greci în Ţarigrad au orănduit, în locul celor pămănteni, şi slobodul negoţ al ţării de tot l-au tăiat a nu trece peste graniţe, fără numai prin voinţa domnilor, pentru al lor folos. Tot în zilele domnilor greci cei dintăi, Turcii din serhaturile Brăilii, Giurgiului şi Turnului, întinzăndu-să în pământul ţării, au coprinsu multe moşii boiereşti şi mănăstireşti, cu sate întregi de lăcuitori pămănteni, dejghinăndu-i din trupul ţării şi făcăndu-i raia su-

[1] Ἐλευθερία = libertatea.

puşi la acele serhaturi, şi cu aceasta s'au izvodit alte doao lucruri rele şi vătămătoare obştii Ţării Romăneşti: una, că Turcii, oricănd voiesc, să preumblă prin ţară, făcănd multe răutăţi şi luări în silă de orice; şi alta, că hoţii ce să izvodesc în ţară, la aceste raiele turceşti îş găsesc scăparea, întovărăşindu-să însă de multe ori şi cu Turci, în fapte de hoţii. Şi, cu acest chip ce s'au zis mai sus, nevinovatul norod al ţării aceştiia, pierzăndu-ş de tot eleftheriia, au căzut supt jugul oblăduirii neamului strein grecesc, celui nesăţios şi îndărătnic. Şi ajungănd robi la robii Porţii, nu numai că am pătimit groaznice şi necontenite jafuri şi stingeri caselor şi averilor noastre, ci încă ne-au îngrădit şi toate canalurile prin care am fi putut alerga cu jăluiri spre aflarea ajutorului şi măngăierii, prin aşezarea adecă ce au făcut ei de capichehaieli Greci, atăt la toate serhaturile turceşti — căte sănt pă amăndoao mărginile Dunării — căt şi în Ţarigrad lăngă Devletul turcesc, şi prin rudele lor de acolo, cum şi prin miniştrii Porţii, pe carii îi îndăstula cu prisos din jafurile ce lua din ţară şi îi avea uniţi la toate voinţele lor. Şi cu însoţiri de Greci cu pămăntence, prin puternicile mijlociri ale domnilor şi cu întemeiere de tot felul de averi, acareturi şi moşii ce dobăndea în silnicie, cugeta cu vreme să surpe din fiinţa lor pă toţi pămăntenii şi să rămăie ei desăvărşit stăpăni pămăntului ţării, numindu-o Noao Grechie. Care această a lor vrăjmaşă cugetare veacul acesta de acum au arătat-o în faptă.

Nu s'au mulţămit numai cu atăt, ci, ca să-ş acopere urmele şi să să arate că ei sănt credincioşi ai Porţii, de multe ori, cu chipurile lor cele răzvrătitoare, au adus pă Poarta Othomanicească la bănuieli şi turburări asupra nevinovatului norod al ţării, osebit că dobăndiseră însuş ei deplină putere să pedepsească cu rădicarea vieţii şi averii pă oricine din pămănteni interesurile lor ar fi cerut de trebuinţă să-l învinovăţească; unul ca acela ticălos pămăntean judecată nu avea, vina nu i să cerceta, ci îndată ce domnul făcea arătare pentru dănsul, oricum ar fi voit, sultanul îi hotăra vina lui şi da ferman ca să-l omoare. Poarta Othomanicească, şi de înţelegea

răotăţile ce să urma de Greci în ţara noastră, dar, avăndu-ne ca pă nişte gheauri, socotea că este cu cuviinţă şi de mare trebuinţă căt de tare să fim înpilaţi supt jugul tiranii. Şi ministrii cei de lăngă sultanul, îndăstulăndu-să apururea de bani ce lua dela domni greci, toate ale lor le făcea bune şi drepte, numai ca să urmeze acest negoţu ce făcea cu dănşii, spre sărăciia şi stingerea neamului nostru.

Proniia dumnezeiască, însă, nu s'au depărtat cu totul umbrirea sa de asupra aceştii nevinovate ţări, ci grăind la pravoslavnica şi milostiva inimă a prea puternicii înpărăţii roseşti, au adus-o la filotimiia slavei sale, de au luat supt a sa puternică protecţie aceste doao pravoslavnice şi mult pătimaşe ţări, Moldaviia şi Valahiia, încă din zilele prea marei, prea slăvitei şi prea fericitei, nebiruitei înpărătesii Ecaterinii a II, ce au fost prea dornică mumă a tuturor pravoslavnicilor creştini (dela al căriia prea puternic braţu încă şi acum vrăjmaşul creştinătăţii simte ranele în spinare), întărind odihna, privileghiurile şi toate obiceiurile lor cu legătura ce au făcut la Cainargic în leat 1774, cu Poarta Othomanicească. Dar această legătură au tras-o Grecii numai spre al lor folos, tot prin acelaş al lor negoţu ce făcea cu ministrii Porţii, mai vărtos îndoindu-l din căt au fost, iar noi, ticăloşii lăcuitori ai acestor doao ţări, mai cu asupră am fost prădaţi şi în multe chipuri jăfuiţi, înbogăţindu-să cu toţii din nevinovatul sănge al norodului şi îndăstulănd şi pă cei din Ţarigrad, pentru ale lor interesuri. De multe ori pravoslavnica înpărăţie rosească, filotimisindu-să asupra protecţii sale şi asupra slavei măririi sale, cu armele în mănă şi cu vărsare de sănge a nebiruitelor sale oştiri s'au nevoit de au întărit acele legături din Cainargic cu alte legături, în urmă încă şi cu oareşcare adaos, numai ca să întemeieze nebăntuirea şi liniştita petrecere cu toată dreptatea a norodului acestor doao ţări. Dar duhul cel neastămpărat şi hrăpitor al Grecilor toate aceste osteneli le-au arătat zadarnice, pentrucă ei şi mai cu asupră au arătat tiranie asupra noastră, cumpărănd domniile dela Poarta Othomanicească, cu mari şi groaznice sume de bani, şi pă noi de tot ne-au înpilat voin-

ţelor lor şi în multe chipuri ne-au prădat; până şi cinurile şi mansupurile toate, ce să da mai nainte după cuviinţă şi după vrednicii, i slujbe credincioase ale ţării, le vindea toate pe bani, până la cel mai mic!

Anul acesta 1821 au socotit că va fi epohi a lor, adecă vremea cea îndemănatecă spre săvârşirea celor ce să vede că din vechime au cugetat neastâmpăratul lor duh. Făcură o epohi de tot urâtă, şi lui Dumnezeu şi tuturor neamurilor, de au răsunat în toată Evropa. Dar încă până a nu să întemeia bine în nădejdile lor spre săvârşirea lucrărilor celor mari ce au izvodit în gândul lor, să aţâţă această epohi din Mihai Vodă Suţul, domnul Moldavii, la Fevruarie trecut. Inălţară simea[1] neamului lor, zugrăvind într'ânsa închipuirea lui Finix, ca să arate că cu minune ciudată aleargă spre învierea neamului lor, şi începură nu dela Dumnezeu, de unde îş face începerile până şi limbile cele păgâne, ci din fapte nelegiuite, după năravul lor, şi numai în doao luni, fără nici o milostivire, goliră toată obştea norodului acestor doao ţări de toată averea, de dobitoace şi de toată hrana lor, răsipind cu multă jale pă fii patrii în ţări streine, pă vreme de iarnă, cu copii mici, cu mare lipsă şi cu toată ticăloşiia, încât mulţi ş'au primejduit şi viiaţa din mâinile acestor năprasnici tâlhari şi din iuţimea vremii în care li s'au întâmplat fuga, năpustindu-ş casele cu tot ce au avut. Nu s'au sfiit nici de dumnezeieştile lăcaşuri, a nu le despuia de sfintele odoară, arginturi după sfintele icoane, scule şi cu un cuvânt toată averea, luând şi sume de bani cu mare sălnicie atât dela ţărani, cu nume de bir—pă cât au putut rupe—cât şi dela toată tagma preoţească şi igumenii mânăstirilor, ca să-i cheltuiască în săvârşirea scoposului lor cel mare, ce era însemnat în simea lor. Din tot felul de dobitoace şi zahirele au rădicat cu cârdurile, de au vândut peste graniţă şi s'au făcut pricină a întra şi oştirile turceşti în ţară, spre izgonirea lor, care oştiri şi acum stau pă loc cu nesuferite supărări către ticăloşii lăcuitori.

---

[1] Σημαία = stindard.

Aceasta este jalnica stare în care au adus ţara noastră, cu nepovestită sălbătăcie, vrăjmaşii şi nemilostivii Greci! Aceasta este răsplătirea ce au făcut patrii noastre, care în sumă de atâţea ani i-au hrănit şi i-au înbogăţit cu săngele ticăloşilor lăcuitori! Poate că ţările streine nu vor fi luat deplină ştiinţă de patimile noastre, ce am cercat în zilele domnilor de acest neam vrăjmaş şi nesăţios, sau, şi de vor fi auzit, nu vor fi crezut. Iar acum, într'această înfricoşată epohi, credem fără îndoială că să va fi îndăstulat toată lumea de adevăr, căci ţara noastră să află în vederea tuturor de tot prădată şi golită, de nu-ş va putea veni în stare mulţi ani!

Dar noi, avăndu-ne toată nădejdea la mila marelui Dumnezeu, celui ce zdrobeşte cursele vrăjmaşilor, şi la fireasca dreptate şi nemărginita milostivire a marelui monarhu al Rosii, puternicului protector al ticăloasei patrii noastre, credem, fără îndoială, că nu vom fi trecuţi cu vederea şi năpustiţi într'această mare ticăloşie, ci această epohi, a scărbelor celor cumplite şi a dăznădăjduirii, să va preface în epohi de deplină şi statornică bucurie, rădicăndu-să din mijloc toate hiiarăle sălbatece, ce în diiastimă de atâţea ani ne-au supt săngele şi acum ne-au adus peirea cea desăvărşit, depărtăndu-să cu totul, de acum înainte în veci, toţi Grecii, pănă şi cei ce să află însoţiţi cu pămăntence, de toată politiceasca slujbă în ţara noastră—pănă la cea mai mică, ca nu cumvaş după vremi, cu neastămpărarea duhurilor lor şi cu fireştile lor intrigi şi lăcomii, să ne depărteze şi să ne lipsească de păinea noastră!

De aceia, aşternăndu-ne la pămănt genuchele noastre, cu izvor de lacrămi ne rugăm milostivirii prea puternicii înpărăţii roseşti, să-ş aducă aminte de ticăloasa noastră patrie şi de acest nevinovat norod, pe carele acea prea norocită, prea puternică, prea fericită şi pururea pomenită înpărăteasă, maica creştinilor, sfărămănd capul sălbatecului şi veninatului balaur, au binevoit de l-au pus supt adăpostirea arepilor roseşti şi în urmă, după vremi, s'au mai vărsat atăta sănge al nebiruitelor oştiri ale Rosii, numai ca să să aducă norocirea şi temeinica bună petrecere într'această ţară! Să

nu să îndure de noi, toată plinirea pământenilor, ce alergăm cu mare nădejde la această tare sprijinire, ci, căutând cu ochiul cel milostiv la suspinurile şi jalnicile glasuri, ce din adâncul inimii înalţă toată obştea, să binevoiască a ne asculta şi a ne întări cu statornicie vecinică aceste drepte cereri ale noastre, ce cu toţii de obşte am socotit, am chibzuit şi am găsit că sânt folositoare la o dreaptă şi lină oblăduire, prin care să poate aduce norocirea şi buna petrecere în tot pământul nostru, cu mulţămirea şi priimirea a toată obştea :

I. Să să întemeieze de acum înainte iarăş hotarul cel vechiu al ţării noastre despre Ţara Turcească, adecă jumătate apa Dunării să fie nestrămutat şi vecinic hotar despărţitor între Ţara Românească şi între Ţara Turcească, slobozindu-să toate moşiile boiereşti şi mănăstireşti, înpreună cu toţi creştinii ce să află lăcuind pă acel pământ, fără osebire. Iar Turcii păzitorii cetăţilor şi fameliile turceşti, cu ale lor drepte lucruri, să treacă peste Dunăre în Ţara Turcească, rămâind şi acele cetăţi Brăila, Giurgiul şi Turnul întregi şi nevătămate în stăpânirea ţării noastre, fiindcă nu cu cheltuială din hazneaoa înpăraţii othomaniceşti s'au zidit, ci cu sudorile şi ostenelile Ţării Româneşti, cu mare siluire, şi s'au zidit şi de multe ori s'au prefăcut şi din vreme în vreme s'au dres şi cu tot felul de zahirele s'au umplut din ţară !

II. Cerem pă deplin, în puterea legăturilor tractaturilor ce s'au făcut la Cainargic în leat 1774, ca să avem toate acele folosinţe de care ne înpărtăşam în vremea înpăratului othomanicesc Sultan Mehmet al patrulea, la leat 1641, când în Valahiia domnea Mateiu Vodă Basaraba, adecă până a nu intra patriia noastră supt jugul oblăduirii Grecilor, şi să nu fie îndatorată ţara la mai multă răspundere, nici măcar la cel mai mic şi puţin lucru, cu nici un fel de pricină, fără numai la aceia ce să coprinde în legăturile cele vechi ale ţării.

III. Negoţul să ne fie slobod, adecă din tot venitul ce agonisim din pământul nostru i din dobitoacele noastre şi din alte mijloace de lucrări ce ne-am putea îndemâna, să nu fim popriţi de nimeni a scoate peste graniţe, în orice parte vom putea găsi folosul alişverişului nostru, ca cu acest mijloc

să să poată ajutora patriia noastră şi a veni în stare bună, după cum să urmează la toate ţările, de să chivernisesc şi să folosesc prin mijlocirea slobodului negoţu.

IV. Să putem deşchide fabrice de orice fel de meşteşug şi să ne neguţătorim cu cele ce vor eşi din lucrarea lor.

V. Să deşchidem căte metale va da pămăntul nostru, să le lucrăm şi să să folosească ţara prin negoţul lor slobod.

VI. Dregătoriile cele după cuviinţă ale oblăduirii ţării şi stările de orice treaptă să să dea pămăntenilor. Iar Grecii cei sălăşluitori în ţară, prin cuvăntul că să află însoţiţi cu pămăntence, să nu aibă înpărtăşire de privileghiurile ce să cuvin pămăntenilor şi, cu un cuvănt, să nu fie primiţi în veci la nici un fel de dregătorie politicească, măcar căt de mică, nici să aibă privileghiurile ce să cuvin celor ce au dregătorii şi cinuri.

VII. Cinurile să le dobăndească fieşcare pămăntean după credincioasele slujbe şi vrednicii cu care să vor arăta, cărora să li să canonisească şi privileghiul scutelnicilor, ce dintru început l-au avut. Iar boerii greci, după tot cuvăntul drept, să nu fie înpărtăşiţi nici de acest privileghiu al scutelnicilor, căci nu în haru sau fără cuvănt au dobăndit pămăntenii din vechime privileghiul de scutelnici, ci căci era desăvărşit stăpănitori de ocini de moşie, cu toţi lăcuitorii după dănsele, şi slobozindu-i din acea robie, ca să fie dajnici ai vistierii ţării, ca un chip de răsplătire aceştii pagube şi pentru iubirea de oameni căci i-au slobozit, li s'au dat acest privileghiu să aibă scutelnici.

VIII. Posluşnici din vechime au avut pămăntenii pe la moşii, ca nişte lucrători de cele trebuincioase caselor boiereşti, din pricină că întămpină trebuinţele lăcuitorilor cu cele ce le sănt de hrană, adecă locuri de semănături, livezi de făn, izlazuri pentru păşunea vitelor, lemne de foc şi de făcutul namestiilor lor, şi altele trebuincioase. Şi acest privileghiu fiind al pămăntenilor, streinii nu au a să înpărtăşi de dănsul, cătuş de puţin.

IX. Toată tagma boierească, adecă căţi sănt cinstiţi cu cinuri şi căţi să vor mai cinsti, după vremi, după credincioase

şi vrednicile lor slujbe, până la cel mai mic cinu, să fie scutiţi de vamă, dijmărit, oierit, pogonărit, tutunărit şi orice alt rusumat, drepte bucatele lor să nu să supere, după cum au fost din vechime. Asemenea să fie scutite şi văduvele şi copiii răposaţilor—ce au slujit şi s'au cinstit cu cinuri—având şi jumătate scutelnici din suma ce au avut mortul, după cinul său, după vechiul obiceiu.

X. Slujba vinăriciului să lipsească cu totul, fiindcă la această slujbă multe chipuri de nedreptăţi s'au urmat, iar mai vârtos cu măsurătorile cele strâmbe şi cu alte multe nesuferite supărări ce făcea tahsildarii [1] şi slujbaşii vinăriceri, cum şi dregătorii judeţelor, trecând cu vederea jafurile, şi cu nici un fel de chip n'au stătut putinţă să să facă îndreptare şi să să păzească dreptatea. De aceia, de trebuinţă este să să şteargă de tot această slujbă dintre rusumaturile ţării, şi în locul vinăriciului să să aşaze pogonărit, adecă măsurându-să toate viile ţării în pogoane, însă ale celor ce nu au privileghiu de scuteală, să să canonisească un preţu hotărât, câte cât au să plătească stăpânii viilor de fieşcare pogon cu rod într'ânsul.

XI. Ponturile vămii, şi mai vârtos tarifa, să să îndrepteze precât să va putea mai cu desluşire şi cu dreptate, spre folosul ţării, fiind multe din ponturi întunecoase, din care să dă pricină de asupriri, năpăstuiri şi de necurmate judecăţi, să zăticneşte şi folosul negoţului şi al ţării. De aceia, să să puie toată silinţa ca să să alcătuiască ponturi desluşite şi cu dreptate, de vreme ce acest rusumat este din cele mai întăi ale ţării şi după cum este ştiut, că toate ţările cu vămile să folosesc; însă vameşi oameni streini să nu să orânduiască nicidecum, ci numai pământeni, însă şi pământenii să fie popriţi a nu să întovărăşi cu oameni streini la această slujbă.

XII. Rusumaturile ţării, adecă vămile, ocnele, dijmăritul, oieritul, pogonăritul şi orice alt rusumat, strigându-să la cochi-vechiu [2] spre vânzare, să să dea la boerii pământeni, şi aceiia, făcând al doilea vânzare, după obiceiu, să fie datori

---

[1] Taxidar = cel ce adună dările, perceptor.

2 Licitaţie.

a le da iarăş la pământeni; iar la streini nicidecum, nici odinioară, cu nici un fel de pricinuire să nu să dea.

XIII. Vinurile şi rachiurile din Ţara Turcească să fie poprite a nu intra nicidecum în Ţara Românească, ca să să treacă vinul şi rachiul ţării, pentrucă domnii greci şi această pagubă făcea ţării, dând voie vinului şi rachiului strein de intra în ţara noastră şi scădea preţul celui de pământ, sau rămânea nevândut; nici să fie slobod vinul şi rachiul strein să treacă pân Ţara Românească, cu cuvânt că-l duce în altă ţară, fiindcă demulte ori, cu această pricinuire că-l duc aiurea, l-au vândut aici în ţară.

XIV. Sarea ce ese dăn ocnele ţării şi să vinde în Ţara Turcească, de vreme ce să păgubeşte visteriia de căştigul ce avea din rusumatul vinăriciului, care rusumat s'au hotărât să lipsească cu totul, să să hotărască a să vinde peste Dunăre ocaoa de sare po parale şaisprezece, care preţu socotim a fi drept, de vreme ce în vecinătate vedem că să vinde sarea pământului de acolo cu îndoit preţu, şi chiiar la ai lor lăcuitori şi supuşi. De aceia, cu cuviinţă este ca şi patriia noastră să să folosească cu oareşce din matahul său[1]; care sare scoborându-să la schelile Dunării, pă pământul ţării, să vie muşterii să o cumpere cu bani peşin.

XV. Merticile de sare, fiind şi acestea un privileghiu vechiu de ale ţării, să să urmeze şi de acum înainte a să da la toţi cei ce s'au cinstit şi să vor cinsti cu cinuri, până la cel mai mic, şi la văduvele lor, după starea cinurilor, dându-li-să obicinuitele răvaşe, cu trei luni mai nainte de încheierea anului ocnelor, ca să aibă vreme fieşcare să-ş ia sarea dela gura ocnii. Şi cei ce iau acest mertic, de nu le va fi de trebuinţă sarea, să fie slobozi a o vinde oriunde vor voi şi vor putea.

XVI. Ludele ţării să să strice, fiind şi aceasta o pricină de necurmate jafuri şi măncătorii, căci mulţi din lăcuitori să apăra şi mulţi să năpăstuia, căzând toată greotatea pă cei slabi şi neputincioşi, şi mai vărtos pă satele care nu avea norocire să fie supt apărarea celor mari şi celor în putere şi,

1 Produsul local al ţării.

cu toate aşăzământurile ce după vremi s'au făcut ca să întocmească o bună cumpănire, n'au stătut putinţă să cerce lăcuitorii cei înpovăraţi uşurinţă, ci acele aşăzăminturi născăndu-să din casa lăcomii a domnilor, să făcea o pricină de căştig şi acelor orănduiţi aşăzămăntari şi celor ce îi orănduia; precum şi îndreptările ce făcea dregătorii judeţelor, între carii era cei mai mulţi Greci, n'au fost îndreptări, ci la unii apărări pentru al lor în parte folos sau hatăruri, şi la alţii înpovărări. De aceia dar, stricăndu-să ludele, să să hotărască de acum înainte ce are să plătească la visteriia ţării fieşcare lăcuitor, în trei stări de oameni.

XVII. Să să facă o întocmire de pravilă pentru veniturile moşiilor, în care să să adune toate obiceiurile pămăntului. Şi cu toate că au fost legiuit ca lăcuitorii să facă clacă la stăpănul moşii, căte doaosprezece zile pă anu fieşcare, dar din pricina lăcomii cererilor domnilor, neputănd ticăloşii lăcuitori a birui răspunderile, stăpănii moşiilor rămănea tot în urmă, încăt nici de această clacă nu să folosea pă deplin. Iar acum, fiindcă ludele lipsesc — ce era toată pricina înpovărării şi sărăcii lor — şi ei dobăndesc de obşte multă uşurinţă la răspunderea dăjdiilor, cu cuviinţă este să dobăndească stăpănii moşiilor acest dreptu al pămăntului, întocmai după cum să urma în zilele vechi, adecă căte doaozeci şi patru de zile pă anu de fieşcare lăcuitor al moşii, ce vine căte doao zile pă lună.

XVIII. Pentru verice alte politiceşti lucruri folositoare patrii — atăt la ale bunei oblăduiri cu răpaosul şi odihna lăcuitorilor, căt şi la sporirea norocirii şi înbunătăţirii pămăntului — vor fi de trebuinţă a să pune în lucrare, cum şi pentru înfrănarea răotăţilor, noi pămăntenii să avem deplină putere a le chibzui cu sfat de obşte şi a le legiui cum să să urmeze.

XIX. Pentru streinii căţi să află acum cu sălăşluirea în pămăntul Ţării Romăneşti, şi căţi vor mai veni spre sălăşluire, ori case ale lor făcănd, sau cu chirie şăzănd, pentru toţi aceştiia să să hotărască ca, căţi dintr'ănşii vor fi neguţători, aceiia să să lege la cumpaniia neguţătorească a pămăntenilor, păzind întru toate obiceiurile şi canoanele neguţătoreşti, după

cum sănt întocmite şi legiuite aici în pămăntul ţării, supuindu-să întru toate la stăpănirea pămăntului întocmai ca şi pămăntenii, fără osebire. Căţi vor fi cu meşteşug, să să aşaze la esnaful acelui meşteşug ce-l ştie, cu toată ascultarea şi supunerea iarăş ca şi pămăntenii întocmai, supt canoanele ţării. Căţi nu vor fi neguţători, nici vor şti vreun meşteşug, ci să vor hrăni cu măinile, aceiia să să aşaze în dajdie, de rănd cu pămăntenii birnici. Iar într'alt chip streinii să nu fie priimiţi, ci să să scoaţă afară din ţară, a să duce înapoi la ţările lor de unde să vor fi trăgănd.

XX. Părinţii arhierei ai eparhiilor ţării, adică părintele mitropolitul şi părinţii episcopi, să-ş aibă venitul epitrahilului slobod, să facă ce vor voi cu dănsul, şi cheltuiala mesii cea după cuviinţă să li să dea din veniturile casii mitropolii sau episcopiilor; să-ş aibă şi orănduita leafă pentru căci sănt şăzători la divan, în theoriia pricinilor politiceşti, şi la alte sfaturi şi îndreptări pentru folosul obştii. Protopopiile judeţelor să să dea, fără ruşfet, la oameni cuvioşi, vrednici şi învăţaţi la ale bisericii, iar celelalte venituri toate, atăt din cele canonisite dăjdii ale preoţilor, căt şi din cele ce să adună după moşiile şi acareturile mitropolii sau episcopiilor, străngăndu-să pănă la un ban şi scoţăndu-să mai întăi trebuincioasele cheltueli ale tacămului bisericii şi altor trebuincioşi oameni ce vor fi în slujba casii mitropolii şi episcopiilor, prisosul să să ia la visteriia ţării, ca dintr'acela să să cheltuiască iarăş la acareturile mitropolii şi episcopiilor, cănd cu vreme să vor strica — din vechime sau din vreo neapărată întămplare — şi ce va mai prisosi să să cheltuiască la alte folosuri obşteşti.

XXI. Toţi igumenii mănăstirilor, şi celor pămănteneşti şi celor streine, să fie cu simbrie orănduită pă anu, care ei să fie îngrijitori numai pentru slujbele bisericii; aşijderea să să orănduiască simbrii şi la doi preoţi, un diiacon, doi căntăreţi şi un paracliser de fieşcare mănăstire. Măncarea *tuturor acestora să le fie orănduită din venitul casii mă*năstirii, iar peste celelalte venituri toate să orănduiască oblăduirea pămăntului iconomi mireni, oameni cinstiţi, cre-

dincioşi, cu frica lui Dumnezeu, orănduindu-li-să şi lor simbrii. Aceşti iconomi, străngănd toate veniturile mănăstirilor, să le răspunză la vistieriia ţării, din care scoţăndu-să mai întăi embatichiul cel orănduit, să-l răspunză la mănăstirile unde sănt închinate fieşcare mănăstire, şi cu prisosul să să urmeze întocmai după cum s'au zis mai sus pentru eparhii.

XII. Jăluirea ţării să fie de acum înainte slobodă, ca să ne putem arăta păsurile şi nevoile noastre ce ni să vor întămpla, şi să dobăndim măngăiere de îndreptare. Iar nu după cum s'au urmat pănă acum, de ne sfărăma unghile cele sălbatece ale lăcomii cu uşile închis` şi nu era putinţă să să auză tănguirea glasului nostru, afară, la nici o parte de loc.

XIII. Fiindcă domnii de acum înainte lipsesc, şi ţara au scăpat de a fi supusă supt tiraniia voinţei unui om strein şi lacom, ce avea canon şi pravilă numai slobodă voinţa sa, cerem, cu genuche plecate la pămănt, dela iubirea de dreptate a prea puternicului monarh al Rosii, să să întărească şi cea mai jos arătată întocmire a otcărmuirii ţării, atăt asupra divanului ce închipuieşte domniia şi cea desăvărşit stăpănire amăndurora Valahiilor, şi cei mari şi cei mici, căt şi asupra vistierii, ce este casa obştii, unde să adună toate veniturile ţării. Aceastá reformă a otcărmuirii, chibzuindu-o noi a fi cea mai folositoare la toată obştea patriii noastre, cu priimirea tuturor o arătăm întocmită într'acestaş chipu :

Reforma divanului şi a toatei tagmei politiceşti.

Divanul cel dintăi, ce are toată puterea săvărşitoare şi toată stăpănirea peste tot pămăntul şi norodul Valahiilor amăndurora, să fie întocmit de mitropolitul ţării, cu doi episcopi, Buzău şi Argeşiu, şi de patru boeri din cei mari, ce nu să vor afla în mansupuri [1], şi de un nomicos. [2] La acest divan să fie supus un director al canţelarii, cu bună ştiinţă, carele

1 Slujbe.
2 Jurist, legist.

să fie neschimbat în cătă vreme să va purta cu slujbă vrednică şi credincioasă, şi supt ascultarea lui să fie patru logofeţi de taină, un perivocic[1] cu bună ştiinţă de a scrie şi a tălmăci în alte limbi streine, un condicar pentru păstrarea condicilor şi hărtiilor divanului şi pentru alte trebi obicinuite ce privesc la această slujbă, alt condicar al jălbilor, şi trebuincioşii scriitori.

Acest divan dintăi să aibă toată puterea a lua socoteala eparhiilor din amăndoao Valahiile şi tuturor mănăstirilor de obşte, şi celor de pămănt şi celor streine, şi, din venituri, scoţănd mai întăi dreptele cheltuieli, prisosul să să ia la vistieriia ţării, urmăndu-să întocmai după cum la cap XX şi XXI s'au zis.

Divanul de al doilea, întocmit de vel ban, vel dvornec de ţara de sus, vel dvornec de ţara de jos, vel dvornec al obştirilor, vel logofăt de obiceiuri şi trei din veliţii boieri cei mazăli. La acest divan să fie supus iarăş un logofăt, ce să numeşte al veliţilor, cu bună ştiinţă şi neschimbat în cătă vreme îş va păzi datoriia sa cu credinţă şi vrednicie, un condicar, şi trebuincioşii scriitori. Acest divan, pentru toate pricinile de judecăţi ce theoriseşte, arată cu anafora înscris la Divanul cel dintăi şi de acolo îş iau pricinile întărire, ori cu înfăţişare prin apelaţie, sau fără înfăţişare – cănd să mulţămesc amăndoao prigonitele părţi şi dau înscris adeverinţă de mulţămire, prin adeverirea orănduitului zapciu, supt iscălitura sa.

Logofeţii cei mari de ţara de sus şi de jos, ce să vor orăndui halea, să-ş aibă mansupurile lor, căutănd toate pricinile căte privesc la aceste dregătorii şi căte prin buiurdizmă să orănduesc dela Divanul dintăi, cătră carele au să arate cu anafora, ca să să dea hotărăre, avănd supt ascultarea lor pă doi vtori logofeţi, doi treti logofeţi, condicarul divanului şi şaisprezece logofeţi scriitori ai răndului; şase zapcii ai divanului cu slujitorii lor cei obicinuiţi, carii scot pricinile de judecată atăt la departamenturi şi la Divanul de al

[1] Tălmaci.

doilea, căt şi la Divanul cel dintăi, şi după hotărăre fac înplinire.

Departamentul logofeţii pricinilor streine. Acest departament este întocmit de vel logofăt halea al aceştii numiri şi de doi boeri de a dooa sau a treia stare. Caută pricinile streinilor sudiţi ce au cu pămăntenii, după jălbile ce vor da ori o parte sau alta cătră Intăiul Divan şi după buiurdizma ce să face în dosul jălbii cătră acest departament, şi de aici cel nemulţămit ese cu apelaţie la Divanu cel dintăi, spre înfăţişare, şi de acolo să dă hotărărea.

Doao departamenturi, însă unul de optu boeri şi altul de şapte, de a doao şi a treia stare, cu obicinuiţii lor scriitori, care să caute pricini de judecăţi politiceşti, prin înfăţişarea zapciilor cu buiurdizma divanului şi să arate cu anafora către divan.

Un departament al criminalului, de patru boeri asemenea, i un nomicos, cu obicinuiţii logofeţi şi cu zapcii armăşăşti, care să caute cu luare aminte şi cu scumpă cercetare toate pricinile criminale şi, cu anafora, în care să să puie şi ponturi din pravilă, să arate la Intăiul Divan, ca să să dea hotărăre.

Un departament de trei boeri asemenea, cu numire *Departamentul Inpăciuirilor.* La acest departament să înfăţişeze zapcii orice judecăţi vor eşi din cercetarea celorlalte departamenturi, neodihnite părţile amăndoao, şi după ce vor face theoriia pricinii, să să silească a-i înpăciui. Iar neputăndu-i învoi, să alcătuiască cea după cuviinţă apelaţie, pă care să o adevereze în dos, spre ştiinţă că au trecut prin theoriia sa.

Un departament al hotărniciilor. Fiindcă crisologhiile[1] moşiilor sănt multe şi pricini grele, unde face trebuinţă a să ceti şi a să cerceta sumă de felurimi de hărtii, şi dintr'această pricină să dă zăticnire celorlalte judecătorii a să înlesni la theoriia celorlalte chipuri de crisologhii politiceşti, de trebuinţă este a să aşăza acest departament de patru boeri

1 Pricini, procese.

de starea a doao sau a treia, din cei mai cu deplină ştiinţă şi praxis de hotărnicii, înpreună cu un inginer şi cu obicinuiţii scriitori, carii, cu buiurdizma divanului, să cerceteze numai pricini de hotărnicii şi să arate cu anafora.

Reforma vistierii.

Vistieriia fiind pungă a ţării, unde să adună toate veniturile pă seama şi folosul obştii pămăntenilor, domnii greci o făcuse pungă a lor, şi peste această pungă avea orănduit pă unul din boerii pămănteni, cu numire de vel vistier, supus cu totul voinţei domnilor, avănd şi osebit casier grec, credincios al lor, şi, din dăjdiile şi orănduielile ce să scotea în toată ţara, după slobodă voinţa domnilor, banii toţi să aduna la casier şi la alţi Greci credincioşi ai lor, iar hărtiile, adecă extracturile şi socotelile, venea la vistierie şi vistieriia încheia socoteală cu pecetluituri domneşti oarbe, adecă taleri atăţea daţi la parte ştiută domnii sale; şi acele socoteli, theorisindu-le boierii divanului, de nevoie le iscălea şi le avea domnii drept senet.[1] Şi fără temere de Dumnezeu şi fără a-i mustra cugetul, lua pă seama lor şi venitul rusumaturilor, ce din vechime era canonisit dreptu al lor, şi toată punga ţării, din care să folosea obştea patrii.

De aceia dar, în lipsa tălhăreştii voinţe streine, cerem să să facă îndreptare cu folosinţa patrii. Şi mai întăi să lipsească cu totul numirea de vel vistier, numindu-să de acum înainte *Comisie a vistierii ţării*, unde să să adune atăt rusumaturile, căt şi dăjdiile şi toate veniturile din amăndoao Valahiile, supusă fiind la poruncile Intăiului Divan, şi cu ale aceluia porunci să să facă cheltuelile. Iar socotelile să le încheie Divanul de al doilea, să le theorisească apoi Divanul dintăi şi să le întărească.

La această Comisie a vistierii să să aşaze un boeru din cei mari cu alţi doi înpreună şăzători, căutănd toate trebile vistierii. La aceştiia să fie supuşi şi trebuincioşii cinovnici

1 Senet = document justificativ.

ai vistierii, carii să numesc calemgii, şi rădică toată greotatea trebilor vistierii, adecă un sameş asupra socotelilor, un deputat al tuturor judeţelor, carele să le fie gazdă în vistierie, şi orice întămplătoare cercetări de ispravnici şi alţi cinovnici ce privesc la ale vistierii, să să caute de comisarii vistierii şi de aceşti doi, adecă sameşul şi deputatul, întru o glăsuire, raportuind la divan; un extractor, un logofăt de bresle, carele să aibă şi breasla slujitorească, un casier al tuturor lefilor, un logofăt de scutelnici şi posluşnici, un logofăt de jălbi, toţi aceştiia avănd şi căte doi scriitori ajutor; un condicar, şase sarafi şi unul din zapcii divanului, ce să numeşte vătaf de vistierie — carele să înfăţişeze pă cei ce cu buiurdizma divanului să orănduesc în cercetarea Comisii vistierii — un perivocic cu ştiinţă de limbi streine şi şaisprezece logofeţi scriitori ai răndului.

La fieşcare judeţ să să orănduiască căte doi ispravnici, din carii unul, cel mai vrednic şi cu deplină ştiinţă de treabă şi cu bun cuget, să fie însărcinat cu toată treaba judeţului şi răspunzător la divan şi la vistierie pentru orice, iar celălalt să-i fie ajutor. Acesta să-ş aleagă sameş al judeţului pă carele va voi şi să va încrede, pentru care are a fi răspunzător. Acel sameş să fie pentru strănsul banilor dela zapcii, pentru extracturi, pentru corespondenţă cu vistieriia şi pentru încheierea socotelilor cu zapcii şi cu vistieriia. Ispravnici amăndoi să orănduiască şi căte un zapciu la fieşcare plasă, din pămănteni şi din oamenii lor, prin alegere de vrednici şi credincioşi, şi să fie ei răspunzători în locul zapciilor pentru orice urmare înpotrivă vor face. Aşijderea să aibă şi un condicar i un judecător pentru pricinile de judecăţi, aleşi şi orănduiţi de logofeţiia cea mare, cu cărţi la mănă ale Intăiului Divan, pentru carii logofeţiia să fie răspunzătoare. Condicarul să facă anaforale de crisologhii cătră divan, sau cărţi de judecată, şi să ţie corespondenţa ispravnicatului cu divanul, cu logofeţiia cea mare şi alte părţi cu care are ispravnicatul înclinare.

Aceşti ispravnici în toată ţara să să orănduiască după alegere, cu cărţile divanului, fără interes nici măcar de un

ban, care interes să urma până acum numindu-să avaet, filotimon, şi cu alte numiri, acoperind faptă de tot necuvioasă şi pricinuitoare de stingerea ţării, până ajunsese în cea din urmă grecească epohi la tocmeală de mulţi bani, şi de aceia să orănduia în isprăvnicii cei mai bogaţi, iar nu cei mai vrednici şi cu bună cugetare şi iubire de săraci şi de patrie. De aceia să să stingă cu totul această numire de avaet, să nu să mai pomenească, ci şi când să va întâmpla vreodată, măcar cu cât de puţină dare, să să pedepseacă negreşit cu strășnicie, spre pildă, şi cel ce au dat şi cel ce au luat, de verice stare va fi, fără osebire, şi să să lipsească şi de mansupuri în veci. Iar ispravnicii să să mulţămească pă hotărâta simbrie, din care să iasă şi cheltuiala sărăfii, şi pă zeciueli din banii ce vor înplini, şi pă venitul grosului[1], care acest irat din zeciueli şi din grosărit au să-l înparţă la fieşcare judeţ amândoi ispravnici deopotrivă frăţeşte, ca nişte tovaroşi. Aşijderea şi zapciilor plăşilor să li să hotărască simbrii şi să să mulţămească pă acele simbrii şi pă zeciuielile dela înplinirile ce vor face, iar mai mult întinzându-să la orice fel de luare, cât de mică, să întoarcă înapoi, să să pedepsească straşnic, spre pildă, şi să să lipsească din slujbă.

Vătaşii de plaiuri să lipsească şi să să orânduiască—la fieşcare judeţ ce are plaiuri—câte un ispravnic asupra plaiurilor, tot cu aceiaş stare de dregătorie ca 'şi ceilalţi ispravnici: să-ş păzească graniţa, să strângă dăjdiile, să judece, să înplinească, şi să corespondarisească cu divanul şi cu Comisia vistierii, ca şi ceilalţi.

Reforma zabitlăcului, adecă a paznicilor, atât în oraşul Bucureştilor, cât şi afară în tot coprinsul ţării.

Agiia şi spătăriia din vechime au fost zabiţii şi paznicii ţării, însă agiia în oraşul Bucureştilor şi spătăriia în toată lăţimea ţării Valahiilor amândurora. Aceste doao mansupuri, domnii greci apururea le da la rudele lor şi la credincioşii

1 Venitul închisorilor = grosărit.

lor Greci, precum şi armăşiia, şi, pă lăngă slujitorii cei vechi ai acestor doao dregătorii, au întocmit lăngă dănşii—agii şi spătarii —bulucbaşii, oameni streini, arnăuţi, cu sumă mare de arnăuţi streini înarmaţi, numindu-i neferi, cărora era silită ţara să le plătească îndăstulate lefi, să le dea şi iamaci[1], dela carii iarăş lua bani. Aşijderea şi domnii au întocmit lăngă dănşii, osebit de slujitorii pămănteni, şi tacăm de paşi turceşti, ce n'au fost în zilele domnilor rumăni, adecă tufeccibaşa, delilbaşa, ghionuleraga, cărsărdar (osebit din căţi avea şi beizadelele i ceilalţi ministri greci), cu mulţime de arnăuţi, neferi, şi cu mulţime de iamaci, toţi aceştiia săturăndu-să cu lefi din suspinurile ţării. Aga prăda tărgul Bucureştilor şi esnafurile, fără sfiială, cu felurimi de chipuri, cu gloabe nesuferite — şi cu vină şi fără vină —, neguţătorindu-să şi cu cele de hrana obştii. Era o mare ticăloşie la cel ce din nenorocire cădea în unghile acestui dregător. Oricarele din streinii altor ţări va fi şăzut în Bucureşti, musafir măcar numai zece zile, va mărturisi adevărul acestui cuvănt.

Spătarul, făcănd polcovnici şi căpitani prin judeţe, oameni streini, arnăuţi, luăndu-le sume mari de bani, prăda lumea cu toată îndrăzneala, de era o jalnică vedere, căci nu lăsa nici măcar găină la uşa săracului lăcuitor, osebit din bătăi şi cumplite cazne. Pă aceşti sălbateci zabiţi, polcovnici şi căpitani spătăreşti, nu putea nimeni să-i judece, să-i cerceteze, sau măcar să-i întrebe, din dregătorii judeţelor, fiind supt otcărmuirea şi sprijinirea cinstitului spătar, marelui zabit, celui ce le lua bani de-i orănduia. Mulţi dintr'aceştiia s'au făcut şi tălhari, păzind pădurile şi drumurile, despuind pă trecători, călcănd prin sate—pă unde ştiia sau simţea pă căte cinevaş cu bani—pă mulţi şi omorănd. Toţi aceşti streini, arnăuţi ageşti şi spătăreşti, cum şi ai domnilor, şi cei prin ţară răsipiţi, au slujit la fuga domnilor—după ce s'au îndăstulat căştigănd din săngele săracilor. Şi tot aceştiia în anul de acum, rădicară numai în doao luni toată starea dela toată

1 Soldaţi.

obştea ţării, după cum am arătat mai sus, fiind uniţi prin jurământ cu începătorii apostasii.

De aceia, herbinte ne rugăm ca tot neamul arnăuţesc să să izgonească în veci afară din ţara noastră şi să nu mai fie priimiţi într'acest pământ, supt nici un fel de numire. Iar spătăriia şi agiia să să strice de tot, asemenea şi dvorniciia politii, şi în locul lor să să aşaze însă în politiia Bucureştilor un boer cu numire de pârcălab al politii, cu şăderea între cei mari, carele să strângă dajdiia birnicilor din oraş şi să o răspunză la visticrie. Să să aşaze şi poliţie de un altu obrazu, carele înpreună cu doi judecători să caute trebile nizamului politii şi pricinile întâmplătoare, să aibă şi nizamul tuturor esnafurilor şi toate esnafurile să aibă câte un staroste întru supunerea poliţii, păzindu-li-să şi toate canonisitele obiceiuri ale lor ce le-au avut din vechime.

Tot la poliţie să fie supusă şi *Casa lazareturilor.*

Pentru paza ţării, iar mai vârtos a hotarului şi a marginii despre Ţara Turcească, ca să nu mai îndrăznească Turcul a călca pă pământul ţării, cu nici un fel de pricină (de vreme ce şi neguţătoriia din ţară cu totul li să taie şi îş cumpără cu bani peşin dela schelele marginii orice le trebuesc şi are ţara de vânzare, viind însă fieşcare de dincolo la schele fără arme, şi numai atunci să fie primit), să să alcătuiască miliţie de ostaşi pământeni îndestui, ca să poată sprijini şi a zădărnici orice sălbatică năvălire, având comandirii lor cei trebuincioşi şi artilerii pe la cetăţi. Aşijderea şi la toate vadurile Dunării să aibă ţara toată voia a zidi cetăţi şi a le înarma cu toate cele trebuincioase spre apărare, după orânduială.

Iar pentru alţi făcători de rele, să fie numai un polcovnic de poteră şi un polcovnic de vânători, având catanele ţării, carii să fie datori numai unde să vor ivi tâlhari să năvălească, cu porunca divanului, a-i sfărâma. Iar după alţi borfaşi prin ţară să nu fie volnici a să preumbla, căci acele pricini să vor căuta de ispravnicii judeţelor. Şi fiindcă făcătorii de rele sau borfaşii nu să pot ţinea în relele lor fapte, de nu vor avea gazde prin sate, care să le poarte grija pentru ale mâncării

unde să află ascunşi, şi a le da de ştire când umblă poterile după dânşii, ispravnicii judeţelor să îndatoreze pă lăcuitorii satelor a da prinsoară cu chezăşii, că în satele lor nu să va simţi nici o gazdă. Iar dovedindu-să vreo gazdă la vreun sat, acel sat să plătească toată paguba câtă au făcut tâlharii cei închinaţi cu acea gazdă şi acea gazdă să să pedepsească întocmai ca şi tâlharii.

Dregătoriia armăşii să rămâie în orânduiala ei, însă armaşul cel mare să aibă tot rangul cel din vechime, iar nu între boerii mari. Să aibă supt ascultarea lui pă vtori şi treti armaş şi pă zapcii armăşăşti, i pă logofeţii cei obicinuiţi. Să scoaţă judecăţi la departamentul de criminale, să săvârşască hotărârile divanului, să strângă birul ţiganilor lăieţi ai scaunului ţării şi să-i răspunză la visterie.

Rânduiala Valahii cei mici.

La Craiova să să aşaze un boer de cei mari din Bucureşti, întăi şăzător al divanului de acolo, i episcopu Râmnicului şi cinci dintre boeri pământeni divaniţi, ca să caute pricinile de judecăţi şi să raportuiască la divanul ţării cel mare din Bucureşti, având supt ascultare logofeţii şi zapcii cei obicinuiţi, i departamentul de patru şi de criminale de acolo, cu logofeţii lor, care căutând crisologhii politiceşti şi englimatica [1], să arate cu anafora la divanul Craiovei, după obiceiu.

Să să aşaze în oraşul Craiovei un judeţ al poliţii, cu osebită poliţie şi cu toată orânduiala, precum este şi în Bucureşti, i un viţecomandir spre îngrijirea miliţii cei de paza mărginii. Insă judeţul acestui oraş i poliţiia şi viţecomandir să fie adresarisiţi la cei din Bucureşti, carii să numesc ai ţării.

Toate celelalte dregătorii, şi mari şi mici, să să schimbe pă fieşcare anu, ca să să înpărtăşască toţi. Iar calemurile divanului, ale vistierii şi ale divanului Craiovei, cum şi departamenturile de criminale să nu să schimbă niciodată —

---

1 Ἐγκληματικὸς = criminal.

fără pricină dovedită şi judecată—fiindcă cu schimbarea să zminteşte cursul trebilor.

Lefile tuturor, după cuviinţă, să să întocmească dela cel mare până la cel mic, atât în Bucureşti cât şi în Craiova şi în tot coprinsul ţării la câţi să orănduesc în slujbe, fieşcăruia după mansupul şi slujba sa, ca să-ş ia seama fieşcare de orice stare va fi şi să crează fără îndoială că numai în leafă spânzură toată slujba şi osteneala lui, fără a să mai pomeni mituire şi altă hrăpire. Iar carele va îndrăzni a să abate la cătuş de puţină luare peste leafa lui, să fie negreşit, spre pildă, pedepsit şi dat în publică, a nu să mai înpărtăşi de nici o slujbă în toată viiaţa sa.

Acestea sănt cererile dreptăţilor noastre, ce ar putea să aducă în bună şi norocită stare ticăloasa noastră patrie, pe care cu mare nădejde şi credinţă le aşternem la luminatele picere ale marelui şi prea puternicului monarhu al toatei Rosii, milostivului nostru protector, celui ce ţine în măinile sale cumpăna dreptăţii a toatei Evropei şi cu braţul său cel tare şi nebiruit sfărâmă capetele vrăjmaşilor omenirii şi depărtează tot duhul neastămpărat şi toată lăcomiia ce năvăleşte asupra dreptăţii! Şi cu izvor de lacrămi ne rugăm, toată obştea Valahii, ca să binevoiască a ni le asculta şi a ni le întări, ca să-ş aibă urmarea lor temeinică în veci![1]

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 134—140; copie. Inceputul acestui memoriu, pînă la „reforma divanului", e publicat şi în Iorga (N.), *Studii şi documente*, XI (1906), p. 190—204, după o copie din Ardeal. Continuarea e dată în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politic' muntene de la 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931). Nr. 54—55, p. 247—253. Copia publicată de noi, pe lîngă o claritate deosebită, prezintă şi avantajul de a avea la un loc întreg memoriul, nu în fragmente, ca pînă acum. La Academia Romînă, *ms.* 1155 (f. 297—309), format din hîrtii ce provin, în parte, de la aga Alexandru Vilara, conţine ciorna unui memoriu (*mémoire*) al boerilor munteni, scris greceşte şi adresat Rusiei, în 1822. Scrisă de Vilara şi corectată amplu de Grigore Brîncoveanu, ciorna a fost utilizată pe vremuri de Aricescu (prin intermediul proprietarului de atunci, Cezar Boliac), care a tradus-o şi publicat-o (*Acte justificative*, p. 187—205), atribuind-o însă numai lui Brîncoveanu (*ibid.*, p. 205 n.).

In acelaş *ms.* (f. 268), o scrisoare a lui Alexandru Pini, consulul Rusiei la Bucureşti, refugiat apoi la Sibiu, aduce date noi şi concludente. Mulţumindu-i

XXXVII.

1822

Cîţiva boeri olteni cer rang boeresc pentru Iordache şi Grigorie Otetelişanu, feciori de boeri din Beneşti.

Prea înălţate doamne,

Cu multă plecăciune înştiinţăm mării tale pentru doi fraţi, anume Iordache şi Grigorie Otetelişani, ce după moşiia ce o au le zic şi Beneşti, că sănt feciori de boeri, fii ai răposatului vtori vistier Ioan Otetelişanu, carele au murit de sănt acum peste ani 30, şi numiţii rămăind copii mici, însărcinaţi cu grea datorie părintească şi în răspundere de zestri la trei fete surori ale dumnealor, iar periusiia casii părinteşti toată

---

pentru o scrisoare din 1/13 Martie 1822, precum şi pentru „la pièce annexée", Pini îi scrie lui Vilara, la 20 Martie (1 Aprilie) acelaş an: *„je l'ai parcouru* [memoriul, *„la pièce*]*" avec d'autant plus de plaisir que j'y ai trouvé des apperçus sur diverses dispositions aussi sages que judicieuses qui, si les circonstances permettaient de les mettre en pratique, ne manqueraient pas de produire des resultats salutaires. L'esprit qui a preside à ce travail, j'ose vous l'assurer, monsieur, sera toujours une preuve honorable des sentimens qui vous animent pour le bien de votre partie"*. Credem că e vorba de memoriul dat de Aricescu, aflat mai departe, în ciornă, şi pe care, atribuindu-l definitiv lui Alexandru Vilara, îl vom denumi de acum „memoriul Vilara", cu toate că anumite articole au suferit o redactare nouă din pana lui Grigore Brîncoveanu.

Tot aici, f. 279, 281, sînt două liste de arhiereii şi boerii cari au semnat „în rugăciunea către Curte şi în scrisoarea rugătoare trimisă lui M. Pini", Iată aceşti semnatari: Mitropolitul Dionisie, Galaction al Rîmnicului, Gherasim al Buzăului, Ilarion al Argeşului; vornicii: Grigore Băleanu, Constantin Samurcaş, Gheorghe Slătineanu, Teodor Văcărescu, Alexandru Ghica, Nicolae Văcărescu, Mihalache Cornescu, Nicolache Ghica; logofeţii: Constantin Golescu, Iancu Văcărescu, Constantin Rasti, Dimitrie Hrisoscoleu, Manolache Băleanu, Ioan Fălcoianu; hatman Nicolae Mavru; agă: Nicolae Filipescu, Mihail Ghica, Gheorhhe Florescu, Constantin Cornescu, Alexandru Vilara, Constantin Cantacuzino, Manolache Florescu; comis Alecu Ghica; căminari: Dimitrie Ghica, Ioan Cocorăscu, Alexandru Filipescu, Constantin Ghica, Ioan Golescu, Ioan Ghica, Ioan Filipescu, Pană Băbeanu; paharnici: Ioan Ralet, Nicolae Bălăceanu; sluger Grigore Obedeanu.

Adăugăm şi pe vornicul Gheorghe Filipescu, logofăt Alexandru Filipescu (Vulpe), căminar Costache Vlădăianu, postelnic Arghiropol, clucerii Vlădăianu şi Dincă Otetelişanu, menţionaţi numai într'o altă listă alăturată celei dintîi. Amîndouă listele sînt scrise greceşte, de Alexandru Vilara.

numai o moşie, prin bune şi drepte mijloace cu care s'au purtat, uşurându-să de acea datorie şi zestri, şi văzindu-să că au ajuns de vărstă fără învăţătură de carte, şi la atăta sărăcie căt nu le da măna să plătească la dascăl, s'au închis de sineşi la moşie, unde, cu o prea puţină de la dascăl începere de învăţătura limbii greceşti, prin multă silinţă ce au pus numai cu singure cărţile ce au avut, au izbotit pă căt le-au fost prin putinţă; şi tot fără dascăl căzind şi la învăţătura inginerlăcului, l-au învăţat atăta căt ş'au făcut singuri cu măinile sale din ergaliile[1] ce au văzut închipuite la mathimatică, căte au cunoscut că le sănt înlesnitoare spre întrebuinţarea măsurării de moşii şi rădicării de hartă, arătăndu-să între pămăntenii de dincoaci de Olt cei mai întăi următori acestii epistimi[2], cu care mult folos au făcut patriei la hotărniciile ce, din porunci domneşti şi ale divanului, au fost orănduiţi. Sănt şi peste zece ani de cănd acest Iordache slujaşte între judecătorii depertamentului, fiind cel mai întăi cu cunoştinţa la judecăţi şi păzitor dreptăţii.

Dar, din cele mai sus arătate pricini, să află amăndoi trecuţi cu vărsta peste ani 45, şi nu s'au învrednicit la vreun cin de boerie. Nenorocirea le-au stătut înpotrivă şi la începerea apostasiei, căci neputincioşi fiind a fugi, neştiind şi sfărşitu, s'au străns multe familii de boeri la casa dumnealor — fiind ca o culă şi socotind că să vor putea apăra de apostaţi — unde coprinzindu-i peste 400 apostaţi, au ţinut război cu dănşii trei zile, pănă au sfărşit gephaneaoa, şi mai înmulţindu-se apostaţii, ne mai putănd ţinea război, au căzut în măinile lor. Pă unii i-au lăsat numai în cămăşi, iar pă aţii — spre mai mare batjocură — i-au despuiat şi de cămăşi, lăsindu-i în pieile goale. De la carii scăpănd numai cu trupurile şi abia vii, în haine ţărăneşti, au fugit în ţara nemţească, unde au trăit cu milă şi cu înprumutare, pănă cănd au venit oştirile înpărăteşti; şi eşind în ţară, de nici o altă chiverniseală nu s'au putut înpărtăşi, decăt iarăş judecător la depertament, şi aceasta după trebuinţă, iar nu drept chiverniseală.

1 Instrumente.
2 Ştiinţă.

Deci, ne mai rămăindu-i nici o nădejde, aleargă la mila mării tale, ca să te milostiveşti a să înpărtăşi de bogatele mili. Luminate doamne, cu noi toţi boerii este rudă, fecior de boer şi în vărstă peste 45 de ani, carele cănd nu ar fi avut greutatea şi sarcina datoriei, după cădere şi după cinstea neamului şi după ajutoriul fiirii, purtăndu-să cu înţălepte mijloace, putea să fie acum un paharnic sau şi clucer mare. Pentru aceia, rugăm pă măriia ta cu umilinţă, să te milostiveşti a rădica acest neam căzut, cu cinste şi cu chiverniseală, după cum Dumnezeu te va lumina. Pentrucă ne este la toţi cu necinste să-l vedem pă urma slugilor boereşti şi altor proşti carii, în streina stăpănire a Grecilor, cu dare de bani s'au făcut ceia ce nu li să cădea! Şi va rămănea vecinică pomenire înălţimii tale, iar anii mării tale fie mulţi fericiţi în domnescul scaun.

Ai mării tale prea plecaţi slugi, 1822

† ὁ Ῥιμνηκοῦ Γαλακτιὸν	*Nicolae Glogoveanu, clucer*
Dimitrie Bibescu	*Ioan Gănescu, clucer*
Dumitrache Brăiloi, logofăt	*Gheorghe Bengescu, paharnic*
Costandin Brăiloi	*Costandin Buzăscu, căminar.* [1]

XXXVIII.

1822, Ianuarie 1.

Prefaţa lui C. Herăscul la tălmăcirea din greceşte: „*Ispită sau cercare pentru patriotizm*". [2]

Ispită sau cercare pentru patriotizmu.
Tălmăcită din limba grecească

1822, Ghenarie 1.

---

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi*, Nr. 2423. Pentru cele ce au suferit toţi cei retraşi la Beneşti, cf. la Aricescu, *Acte justificative*, p. 77—91, memoriul lui Iordache Otetelişanu şi scrisorile lui Tudor.

2 Pentru acest Herăscu („Fiirescu"), fost căpetenie în oastea lui Ipsilante, cf. şi Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 135—136. Fugind, după Drăgăşani, la Braşov, lasă în curtea Bărăţii din Rîmnicu Vîlcea o caleaşcă şi două perechi hamuri, spre păstrare (Iorga (N.), *Studii şi documente*, I—II, p. 461 (XXI).

Către toți simbatrioți romîni!

Frați Romîni, mie și simbatrioți, și din vechime ați fost slăviți și acum puteți fi norociți! Ochii celorlalte nații aveți dă multă vreme puși spre voi și cu întemeere aruncați asupră-vă! Cea făcătoare dă bine providenție a celor viteji dă cuget stăpînitori ai Evropei, cînd punea în bună orînduială soarta a fieșcărei nații, întru cei du pre urmă vrednici dă pomeinre fericiți ani, nu au lipsit să hotărască și pentru noi o norocire vrednică cu cea din vechime slavă a patriei noastre, și îndestulă a ne îndrepta în desăvîrșita noastră norocire! Aciastă dă acum schimbare însă a politicescului nostru orizond dăstupase o luare dă seamă asupră-ne a tuturor celor siviliziți[1] din lume, carii cu ochi dăștepți caută cu deamăruntul în urmele mergeri înainte ce facem la cele bune fapte! Pentru aciasta dar, nu iaste de nici o mirare dacă întîlnim pă drumurile orașălor noastre în toate zilele mulțime de streini, ce vin ca să [să] plimbe. Adevăratul cuget al acestor băgători de seamă oameni nu iaste (încredințați-vă!) ca să vază zidirile cele vechi ale patriei noastre, ci ca să bage de seamă puterea ithiceștii noastre stări. Neamul romînesc iaste, din nenorocire, îndăstul vrednic de laudă, fiind verice închipuiri priimite ca să dășteptе băgarea de seamă a naționelor streine, cu care poate, o zi, să să sfădească pentru înălțarea lui. Am zis din nenorocire, căci toți știu că într'acest de multe dureri plin theatru (priveliște) a lumii să află națioane nenorocite, pentru acele întîmplări ale vremii care înalță în vîrful politiceștii fericiri alte nații, mai puțin nenorocite decît dînsul!

Bucurați-vă însă, frați simbatrioți, și încredințați-vă că cariera luptelor voastre nu este mare! Puțină voință, și biruința este gata! Mică scîntee de patriotizm, și cea dă obște și în parte fericire iaste fără îndoială!

Așa dar, dă bun neam frați patrioți rumîni, aceștii înaltei bunei faptei avem trebuință mai cu deosebire, în cea de acum stare a patriei și nației noastre, și nimic alt nu poate

1 Civilizați.

băga, în inimile cele simţitoare ale simbatrioţilor noştri, bune fapte, decît un glas patrioticesc, măcar şi de va fi neputincios, a unuia din patrioţi, care va socoti în parte fericirea patriei, după dreptul adevăr, ca o slavă şi fericire a neamului lui!

Deci, prin dumneata, biv vel dvornice Nicolae Văcărescule, ce singur poţi, cu deosebire, a simţi datoriia ce te supune a te jărtvi pentru folosul patriei, îndrăznind, aduc la sfintele inimi ale compatrioţilor noştri aciastă mică cercare a patriotizmului, încredinţat fiind că o veţi priimi cu bucurie, nu ca cea mai desăvîrşit, într'a ei părtinire, ci ca o povăţuire a unui patriot, ce o hărăzeşte sufletelor celor ce-şi iubesc neamul!

Patrioţi vrînd să vază
Adevărul şi să crează
Pentru patriotizmos,
Inainte să citească,
Unde pot ca să găsească
Roduri car' aduc folos,
Şi să pue în lucrare,
Făr' dă nici o pregetare,
Fireştile datorii,
Cu care să-ş lumineze
Neamul şi să-l îndrepteze
După cum au fost întîi.

Rădăcina strămoşască
Dă vor vrea să odrîslească
Ca să poată înflori,
Aibă toţi o sîrguinţă
Cu un cuget şi voinţă
Imprejur a o 'ngrădi;
S'o lucreze, s'o păzească,
Ca să n'o mai bîntuiască
Niscai gîndaci stricători,
Şi atunci vor fi în lume
Cu acel strălucit nume,
Dă patrioţi doritori!

C. Herăscul [1]

---

1 Academia Romînă, *ms.* 1651, f. 45, 47; autograf. Transcriem precuvîntarea acestei „cercări" spre a învedera atmosfera şi preocupările boierimei fugite la Braşov, dar mai ales pentru a determina oarecum izvoarele de inspiraţie ale atîtor texte, îndemnuri la patriotism şi unire. Traducerea, uneori destul de nesigură, după un text grec al cărui original nu-l cunoaştem, cuprinde: „prolog sau precuvîntare; care este cel adevărat patriotism; pilde asupra patriotismului Elinilor (Licurgus, Solon, Aristidis, Thrasivul, Pelopidas, Epaminondas, Chimon, Leonidas); pildele Romanilor celor după vreme slăviţi (Regulus, Oratiu Coclu, Caton, Curion, Chicheron)". Termină: *„fraţi simbatrioţi şi buni Romîni, patriia noastră, tot neamul romînesc şi Evropa întreagă hrăneşte bune nădejdi în persoanele voastre şi cu nerăbdare aşteaptă rodurile celui de bun neam patriotism şi slăvitele noastre trude"*. E deci mai mult o prelucrare şi adaptare stîngace. Intreagă această „ispită

XXXIX.

1822, Martie 21.

Jurnalul boerilor munteni trimişi la Ţarigrad.

La leat 1822, Martie 21, chemînd slăvitu Chehaia Paşa Hagi Mehmet pă dumnealui banu Grigorie Ghica, i pă dumnealui banu Barbul Văcărescu, i pă dumnealui clucer Mihăiţă Filipescu, i pă dumnealui clucer Filip Lenciu [1], i pă dumnealui căminar Ianco Cocorăscu, şi le-au arătat cum că-i cheamă la Silistra, măriia sa paşa Silistra Valisi.

Iar adooăzi *Miercuri, Martie 22,* au plecat toţi, conăcind seara la satu Obileşti. Iar Joi, adoozi, au mers la Călăraşi, şi Vineri dimineaţa au trecut peste Dunăre, la Silistra.

Iar *Sîmbătă, Martie 25,* mergînd toţi boerii împreună la conacu mării sale paşi, le-au arătat măriia sa paşa fermanu al Dovletului, că-i cheamă înpăratu la Ţarigrad. Insă cerînd dumnealor boerii voie ca să să întoarcă la Bucureşti, să să gătească, le-au zis măriia sa paşa că nu să poate, de vreme ce vin şi boerii dă la Moldova, ca să meargă înpreună cu toţii, ci să trimiţă oameni înnapoi, a le aduce cele trebuincioase, precum s'au şi urmat.

Deci şăderea la Silistra a boerilor au fost dela Martie 25 pînă la Aprilie 2, în zioa sfintei Invieri, cu toate cele trebuincioase ale măncării şi băuturii tot dela măriia sa Paşa. Şi în Joia cea mare au sosit şi şase boeri moldoveni :

Dumnealui logofăt Ioniţă Sturzea
Dumnealui dvornic Gheorghe Cuzea

---

pentru patriotizm" aflată în două exemplare, unul copie şi altul original al lui C. Herăscul, în acelaş manuscris, f. 27—34, 45—51, 233, 239—260. Prefaţa transcrisă aici are cîteva corectări lexicale de pana lui Nicolae Văcărescu, însă nu le-am întrodus în text. Versurile sînt, desigur, tot ale lui.

1 Lenş. Delegaţia munteană era însă mai numeroasă. Dîrzeanu (apud Iorga, *Izvoarele contemporane*, p. 132), adaugă pe vornicul Nicolae Golescu şi pe spătarul Scarlat Mihălescu, iar în loc de clucer Mihăiţă Filipescu pune pe clucerul Mihail Florescu. (Cf. şi Kogălniceanu, *Letopiseti*, III, ed. II, p. 435 şi urm.).

Dumnealui hatman Costandin Cerchez
Dumneaiui aga Ioan Grecean
Dumnealui dvornic Ioan Dăut[1]
Dumnealui dvornic Iordache Răscanu

Aprilie 3, a doozi dă sfănta Inviere, plecănd dela Silistra toţi boerii, adică şapte romani boeri şi şase boeri moldoveni, avînd înpreună meemendar pă Mehemet Topci Efendi cu oamenii săi, i doi cavazi ai mării sale Silistra Valisi, însă boerii romani cu 3 caleşci i cu 4 căruţe braşoveneşti i 3 cară mocăneşti tot cu cai; iar boerii moldoveni toţi numai în 3 cară mocăneşti. Şi mergănd cale de 8 ceasuri, tot cam păn pădure, şi am conăcit seara la satu Baelechioiu, în drept Carala. Dela Silistra pînă la Carala sănt 8 ceasuri.

Iar *Luni, Aprilie 4*, dela Baelechioiu am plecat şi am mers iarăşi cale de 8 ceasuri, tot prin păduri şi văi, şi am conăcit seara la Carabaşlii. Iarăşi cale de 8 ceasuri pănă la Carabaşli.

Iar dela Carabaşli, *Aprilie 5*, cale de 6 ceasuri, tot prin păduri şi văi, trecănd şi 4 păraie curgătoare, am conăcit la oraşu Semlea.[2] Oraş mare, cu aian i serdari şi cadiu. Pînă aci merge cai dă mizil dela Silistra, cale de 22 de ceasuri. Insă foarte mare oraş i tărg, cu multe făntăni de piiatră i dooă păraie curgătoare. Dela Caraş pănă la Şumle cale de 6 ceasuri.

Aprilie în 6, Joi, plecănd dela oraşu Şumla şi trecănd Camţiucşiiu cel mic, şi mergănd cale de 4 ceasuri, drum bunişor, am conăcit la Drăgoiu, sat de Sărbi, ca la 100 de case. Dela Şumla pănă la Drăgoiu, 4 ceasuri.

Vineri, Aprilie 7, plecănd dela Drăgoiu şi începănd a sui şi coboră muntele Cealiccavà sau Cogiabalcam, cu caldărăm de piiatră la un deal nămolos, făcut de răposatu Nicolaie Mavroghenie Voevod, şi mergănd ceasuri 5, călăreşte, am conăcit la satu Cialăccavac, sat sărbesc i turcesc, ca la 100 case.

Dela Drăgoiu pînă la Cialăccavac, ceasuri 5.

Sîmbătă, Aprilie 8, dela Cialăccavac mergănd pă munţi ceasuri dooă şi jumătate, am trecut într'o vale apa dela Cam-

1 Vornicul Ioan Tăutu.
2 Şumla

ciucşiiu cel mare, prin apă, unde sănt pietre şi căţ: va nuci— pînă acolo zic că ar fi mers graf Romanţol — şi mai mergînd un ceas şi jumătate au făcut emeclic[1] la Dobravo, cam în poalele munţilor. Şi mergănd alte 5 ceasuri, am conăcit seara la oraşul Carnabat. Are ca la 100 de case, turceşti, greceşti şi armeneşti.

Dela Cialăcavac pănă la Dobrali, ceasuri 5; şi de la Dobrali pănă la satu Carnabat, ceasuri 5.

Duminică, Aprilie 9, dela Carnabat mergănd cam păn pădure şi dealuri, ceasuri 7 şi jumătate, am ajuns la un sat sărbesc ce să cheamă Beimahala, sat ca de 40 de case sărbeşti. Dela Cialăcavac (?) pănă la Beimahala, ceasuri 7 şi jumătate.

Luni, Aprilie 10, mergănd tot prin dealuri şi văi, au ajuns la satu Fachi, sat de 120 case sărbeşti şi turceşti, cale de ceasuri 5 şi jumătate. Aci să schimbă cai de mizil dă la Şumla.

Dela Beimahala pănă la Fachi, ceasuri 5 şi jumătate.

Marţi, Aprilie 11, mergănd dela Fachi înnainte, tot prin văi şi dealuri necontenit, şi trecănd prin sat Erecleri, unde este şi o cetăţuie, după ceasuri 5 am ajuns la satu Dovetlăaci, sat sărbesc ca la 100 case, unde am făcut emeclic. Am ajuns seara la Cărkeclisiia[2], oraş mare cu cetate întărită dela Greci, veche. Sănt ca la 5000 case, mai multe turceşti, iar vreo 1500 case greceşti, i puţine armeneşti şi ovreeşti.

Dela Fachi pănă la Dovetlăaci, ceasuri 5. Iar dela Dovetlăaci pănă la Cărkeclisiia, ceasuri 7.

Miercuri, Aprilie 12, dela Cărkeclisiia am mers ceasuri opt, fără sat la drum; şi am mers de am conăcit la Lule Burgaz, unde să fac lulelile cele poleite şi alte multe lucruri. Ipac oraş măricel, cu tărg, ca la 1500 case turceşti, din care vreo 300 greceşti. Dă aci să dăspart drumul spre Idrine[3] şi spre Ruşciuc.

Dela Cărkeclisiia pănă la Lule Burgaze, ceasuri opt.

---

1 Emeclic = masă; Romanţol = Romanţov.

2 Kirkilisse, oraşul celor patruzeci de biserici.

3 Adrianopol.

Joi, Aprilie 13, dela Lule Burgazim am mers ceasuri 4 şi jumătate, pănă la Caraciran, unde asupra drumului, lăngă sat, este pod de piatră cu coloane piste o apşoară, unde am făcut emeclic. Şi de acolo am mers alte ceasuri 5 şi jumătate pînă la Ciorlu, oraş mărițel, cu prăvălii de Turci, Greci şi Sărbi.

Dela Lule Burgazc pănă la Caraciran, ceasuri 4 şi jumătate; de acolo pănă la Ciorlu, ceasuri 5 şi jumătate.

Vineri 14, dela Ciorlu plecănd, am început a merge după dooă ceasuri pă marginea mării. Deci mergănd 4 ceasuri, am făcut emeclic pă cămp; şi mergănd după prănz alte ceasuri 4, am conăcit seara la Silivriia, oraş mare cu cetate veche grecească, ca la 2000 case; unde este cetatea veche, înăuntru, este mitropoliie şi mitropolit grec. Şi înnăuntru în cetate şăd Greci, iar înprejurul cetăți mai mulți Turci şi puțini Armeni.

Dela Ciorluc pănă la Silivriia, ceasuri 8.

Sămbătă, Aprilie 15, dela Silivriia mergănd pă malu mării tot în sus, spre răsărit, după 2 ceasuri am trecut prin satu Pivatis, sat de Greci. Şi mergănd alte 4 ceasuri, am ajuns la Buiuccecmege, oraş ca la 1200 case mari i prăvălii şi han, unde am conăcit seara.

Dela Silivriia pănă la Buiuccecmege, ceasuri 6.

Duminică, Aprilie 16, dela Buiuccecmege, unde ne-au întimpinat alt meemandar trimis dela prea slăvita Poartă, anume Sachir Beiu Memet Salahor, plecănd înpreună cu noi, am mers 3 ceasuri şi am ajuns la Chiociuccecmege, unde am făcut emeclic.

Aci păzesc iniiceri şi haraccii, orănduiți unde este dăspre apus pod de piatră i coloane i plăci de piatră aşternute pă pod, şi pod foarte lung, trece peste balta ce curge din mare; podu făcut de Sultan Mehmet, care au luat Țarigradu. Şi de acolo plecănd, după 3 ceasuri am ajuns în Țarigrad, la Ipŭ şi din schelă, teftedar schelasi puindu-ne în caice dă beilic, ne-au dus la Beilerbeiu dispre Anadol, la conac, la chioşchiu lui Chior Iusuf Paşa, drept Curuceşmea.

Dela Buiuccecmegea pănă la Chiociuccecmege, ceasuri 3; şi de acolo pănă la Ipŭ, ceasuri 3, care fac 6.

Cele ce s'au urmat în Țarigrad, oarecum mai deosebit.

Luni, Aprilie 17, lăsănd toate trăsurile cu cai şi surugii la teftedar schelesi şi trecănd cu caice la Beilerbeiu, ne-au conăcit în ialău[1] răposatului Chior Iusuf Paşa, ce au fost şi vezir, avănd meemandar tot pă Sachir Meemet Beiu i fii-său şi ecpaiu lui, unde şăzănd 3 zile, ni s'au făcut icram[2] de toate ale mîncării de către Abdula Paşa, ce şădea aproape de noi, la Cenghelchioiu, ce să află ot Scutari muhafiş, care mai nainte au fost a doi căpitan paşa, cu tot tacămul ecpaiului său.

Iar *Miercuri, Aprilie 19*, au început Sachir Meemet Beiu a ne da tain înpărătesc, bucate cu îndestulare, i cafea, vin, rachiu, iar chirigiilor căte taleri 15 pă zi la 30 dă inşi, i 60 de pîini, i orez şi paie pentru cai, pănă i-au scos la ciair.

Joi, Aprilie 20, pă la 5 ceasuri din zi, au mers toţi boerii înpreună cu Şachir Beiu dă s'au întălnit cu prea slăvitu Reizi Efendi (la ghealiu său, to: într'această mahala) la ghialiu slăvirii sale, unde le-au tălmăcit slăvitu Ali Beiu (cubaznazăr, adică zaherefiu Țarigradului), socru lui Silistra Valisi, ştiind bine greceşte. Cu care Ali Beiu şi *Duminecă, Aprilie 23*, iarăş s'au întălnit la ghialiu său, alăturea cu ghialiu lui Chior Iusuf Paşa; cum şi *Miercuri, Aprilie 26*, iarăşi au mers doi boeri din partea celorlalţi. Asemenea şi *Sămbătă, Aprilie 29*, iarăşi au mers toţi boerii; şi iarăşi în alte rănduri, când cu Ali Beiu, mai adesea, şi uneori cu Reizi Efendi. Iar *Vineri, Aprilie 21*, viind înpăratu cu caice pă mare la giamiia ot Beglerbeiu, aproape dă noi, s'arunca mulţime de tunuri du prin corăbii, pă unde trecea, şi dela tophana (căci aşa este obiceiu); şi intrănd sus în geamiie, numai cu Silictar Efendi şi cu Căzlar agaşi; cum şi la întoarcere, ori pă unde va trece să aruncă multe tunuri.

Când merge Vinerea la geamiie, îi trage cizmile inicer agasi.

Iar la *Maiu 2*, plecănd înpăratu pă mare dela saraiu ot Beşictaş (s'au aruncat multe tunuri pă unde trecea, după obiceiu) şi trecănd saraiu ot Bahce Capusi, au dat leafa ortalilor pă 6 luni, unde au zăbovit dă dimineaţa dela 12 cea-

1 γυαλί=chioşc. 2 Turceşte=cinstire, bună primire.

suri pîn la 5 ceasuri din zi, căci la darea lefii obicinuesc dă scoate cazanele inicerilor şi, făcîndu-le pilaf ce-l numesc zerda (făcut cu orez, cerviş, petmez şi văpsitu cu şofran), când îl gătesc şi îl pun în mijlocul curţii cei mari ai palatului, aleargă toţi iniceri unul peste altul şi care cum apucă iau cu mîinile, în pumni, şi mănîncă (iar unchearu) şade dă-i priveşte din cafas unde este faţă sadrăazanu, adecă vizir, şi cu seislam, adică patriiarh turcesc. La acea zi orănduită este obiceiu de să face cheltuiala prin ceauşbaşa înpărătesc. Deci de acolo puindu-să bani prin pungi, iau iniceri pungile cu bani la spinare, înpreună cu tefterdarefendi şi inicer agasi, şi mergu de le înpărţesc acasă la iniceragasi.

Sîmbătă, Maiu în 6, au mers unchearu, adecă înpăratu, la Dolma Bahce Saraiu, unde s'au întălnit cu saadrazaru (căci viziri în Ţarigrad le zic tutulor paşilor celor cu 3 toiuri, iar vizirului al Ţarigradului, ca să-l deosibească că este mai mare, îi zic sadrăazanu). Asemenea au fost şi seislamu, cu care amăndoi au făcut înpăratu halvetu muşavere.

Marţi, Maiu 9, au adus un ciohodar a lu Reizi Efendi întiiu scrisorile boerilor dela Bucureşti şi dela Braşov.

Sîmbătă, Maiu 13, luînd voie, boerii au trimis pă şătraru Scarlatu întiiu în tărgu Ţarigradului, de le-au cumpărat căte ceva din cele trebuincioase.

Luni, Maiu 15, le-au venit boerilor o scrisoare dela unii din boeri bucureşteni, pentru Tair aga başbeşleaga.

Joi, Maiu 10 (?), au intrat Muhametanii în Ramazanu, toată zioa cum am zice postind (nemîncînd nici apă sau altcevaşi în gură puind) şi noaptea dela 12 ceasuri mînăncă şi bea păn la 6 ceasuri, umblănd pă la giamii, pă la cafenele şi în mosafirlăcuri. Iar la 15 zile ale Ramazanului să înpărţeşte dela haremu înpărătesc baclava la icerlăi şi mansuplii; tot într'această zi să dă înpăratului dă teftardarefendi şi silictari, tefterfoaie anume de toţi cei ce să află în mansupuri, ca să-şi ia seama păn la Baeram, pă care să schimbe şi pă care voeşte a-i lăsa, iarăşi le face şat în foaia cea arătată. Iar Sîmbătă, la 27 de zile ale Ramazanului (care să cheamă la dănşii Cadărgunu), în care zi o zic ei că este zioa

însurări înpăratului în toţi anii cu căte o fată mare, iar alţii zic cum că dă-i va lipsi înpăratului vreuna din cele trebuincioase (sic). Pe la 9 ceasuri din zi au trecut înpăratu marea, şi au mers spre închinăciune la giamiia ce odinioară era Aghia Sofia, însă şi acum îi zic tot aşa, unde au zăbovit pănă la 3 din noapte (am arătatu că, pe oriunde trece, să slobod mulţime de tunuri). Şi era într'aciastă noapte mare luminaţiie pă la toate locurile, cum şi pă la corăbii, afară din giamii, la care în toate nopţile tot Ramazanului sănt aprinse mulţime de candele; pă la eminarele pă sus, înprejur, asemenea s'au făcut înfricoşată luminaţiie. Şi *Miercuri seara, Iunie 7*, fiindcă să cheamă noaptea Baeramului, ţiind luminaţiia şi zefcurile pănă adoozi dimineaţa, în zioa dă Baieram. Ramazanu turcesc ţine dela o lumină păn la ivirea lunii viitoare, care să socoteşte 29 de zile.

Iar *Joi, Iunie 8*, au avut Baiaram, slobozindu-să mulţime de tunuri dimineaţa i la chindiie şi mai pă seară, care s'au urmat dearăndu în 3 zile, cănd a treia zi, Sămbătă, au trecut unchearu la Iuscordar, mergănd la un saraiu la cămpi ce să numeşte Ialiu lui Mehmet Paşa, înpreună cu tot ecpaiul înpărătesc şi ortalele, unde au făcut schiri ecpaiului său şi zefcuri cu căntări şi jucănd pă cămpi geret iciagalele înpărăteştı. Iar a 4 zi, *Duminică Iuni 11*, cănd după obiceiu este schimbarea a 81 dă mansupuri înpărăteşti, din care 14 sănt cele de protiipentada, iar celelalte sănt trepte mai mici şi mai mici, bez 44 paşi cu 3 toiuri ce le zic şi veziri şi valesi, şi bez 112 iarăşi paşalicuri cu căte 2 toiuri, care aceste 156 sănt pă afară zabitlicuri; din care 81 au schimbat numai 4, adică pă casapbaşa i alte trei, iar pă ceilalţi 77 i-au lăsat tot în mansupurile lor şi i-au făcut ipca, cum am zice la noi mucarele, dar au tălmăcire.

81 de mansupuri mari şi mici sănt ale Ţarigradului care înbracă caftane şi merg pă hagi înpărăteşti. Iar adunarea ce face înpăratu cu vezir i seeslamu şi cu căpitan paşa, a să sfătui căte 4 pentru orănduirea mansupurilor, să cheamă ilcheap.

Incă de cum am ajuns aici în Ţarigrad, am aflat prăpădeniia bietului mare ostrov Hio de către Moameteni, cu cu-

vănt că şi ei ar fi rădicat arme înpotriva stăpăniri, de unde era aduşi robi mulţime de copii, fete şi fămei. Căţi bărbaţi de vărstă au fost, s'au pus toţi supt sabiie. Asemenea şi aici, din cei ce s'au dovedit a fi Moraiţi s'au tăiat mulţi, cum şi haznale multe s'au adus la hazneaoa înpăratului dela toate, Ali Paşa ot Ianina i haremul în Ţarigrad.

Joi, Iunie 16, au sugrumat la doă cetăţi ce le zic Iisare [1], lăngă Ţarigrad, pă Marea Neagră, i dăparte ca la 2 ceasuri, căţiva din Turci făcători de rele. Aceste 2 cetăţi Iisare sănt mai sus dă Ţarigrad, înpotrivă peste mare una dă alta, care ţin amăndooă oarecum tot dă mahalalele Ţarigradului, însă una ce este dăspre răsărit sau dăspre meazăzi, mergănd în sus pă Marea Neagră, spre răsărit să cheamă Anadol Iisariu, iar cea dăspre meazănoapte Rumele Iisari, cetatea pieli boului are tîlmăcire; şi sănt dă paza Mării Negre, afară din alte cetăţi şi multe bă[s]tării tot cu tunuri, spre pază alcătuite.

La *18 Iuni,* s'au făcut iasaccaraelile, adică afară din Turci să nu mai poarte brănile învăluite, adică înfăşurate ca sulu la cap, zicănd că să închipuesc cu ale Galaonţiilor.

Vineri, Iunie 23, au făcut înpăratu biniş alaiu, mergănd în sus pă mare, la ghealiu înpărătesc ot Ghiocsun, cu tot ecpaiul său; pă la 4 ceasuri au mers şi pă la 10 ceasuri s'au întors, tot pă mare, cu slavă mare. Tot într'aciastă zi, după prănz, au mers dumnealui banu Ghica i dumnealui logofăt Sturzea şi dumnealui clucer Filip la Ali Beiu. Iar adoozi, Sămbătă, dă dimineaţă, tot căte trei la slăvitu Reiz Efendi, de cănd s'au înteţit mergerea dumnealor adesea la amăndoi, şi ziua şi noaptea, din care am început a înţălege sfărşit bun şi mai în grab, căci ni să urise auzind : „Eişala", „Eivala" ! Tot într'aciastă vreme s'au auzit că să face gătire la saraiu rusesc, pentru venirea elciului [2] aici în Ţarigrad.

Joi, Iunie 29, şezănd unii din boeri, pă la 10 ceasuri din zi, la poartă dăspre uscat, au trecut slăvitu Halet Efendi, şi

1 Rumeli Hissar şi Anatoli Hissar.

1 Ambasador.

haretisindu-i, au stătut şi le-au zi, cum că, ca nişte credincioşi ai înpărăţii, în puţină vreme vor pleca cu bucurie.

Iar *Vineri, Iunie 30*, s'au hotărăt orănduirea domniilor, şi că adoozi, Sămbătă, este mergerea la Ţarigrad cu tot ecpaiul.

Joi, Avgust 11, au plecat, cu ajutorul lui Dumnezeu, măriia sa Grigoriie Ghica Vodă din Ţarigrad, lăsănd pentru trei patru zile pă dumnealui postelnic Filip, vel cămăraş pentru trebuinţe nesăvărşite, a veni pă urmă, să-l ajungă pă drum. Şi au mers de au şăzut trei zile la Avaţscoiu, cale dă dooă ceasuri dă Ţarigrad, spre apus.

Iar *Vineri, Avgust 12*, au purces pă mare măriia sa Ioan Vodă Sturzea, înpreună cu ecpaiul său, bez doi boeri moldoveni, carele, fiindu-le frică a merge cu corabiia pă mare, s'au înpreunat cu chervanul domnii Valahii, a merge pă uscat pînă la Silistra.

Iar Duminică au plecat măriia sa Grigoriie Ghica Voevod dela Avaţscoiu cu tot ecpaiul său, Domnul să-l poarte cu bine!

Avgust 16, Miercuri, a doozi de Săntă Măriie, s'au făcut de către Turci Curbam Baeram, care îl au mai mare decăt celelalte, mergănd înpăratu pănă în zioă cu tot alaiul şi formele i regealurile la geamiie Meehmet Paşa, lăngă At-Maidan. Patru zile ţine acest baeram. Astăzi s'au înplinit un an de cănd au tăiat la schela Fanarului pă sărdar Iamandi arnăut.

1822, Octomvrie 10, au sosit la Ţarigrad luminăţiia sa beizaade Costache Ghica, nazăr din partea Ţării Rumăneşti, cu dumnealui clucer Ioniţă, başcapichehaia, rămăind şătrar Scarlat al doilea; cum şi beizaade Nicolache Sturzea, cu dumnealui Aga Nicolaie Bosici, din partea Moldovii, care au conăcit la Fanar. Iar a treia zi, mergănd spre închinăciune la Paşa Capăsă, li s'au orănduit luminaţilor beizaadele conace a şădea deosebi la Ceselchiui, supt comanda lui Abdula Paşa ot Scodrea Valisi, unde s'au şi mutat, carele Scodrea peste doaă săptămăni s'au făcut sadriazar adecă vizir, surghiunind

îndată pă Halet Efendi, iar pă capuchehaele le-au mutat la Fanar, dumnealui clucer Ioniţă la Vlah Saraiu, unde şădea de mai nainte şătrar Scarlatu, ca să caute trebile prea înălţatei Porţi mai îndămănă.[1]

XL.

1822, Mai.

Cererile boerilor munteni duşi la Ţarigrad.

Cererile boerilor celor duşi în Ţarigrad 1822, Mai.

I. Domnia ca să fie pă şapte ani este planos grecesc, care sfătuindu-să cu celelalte părţi l-au pus în lucrare. Lucru învederat, că decănd prea puternicul Devlet au hotărăt a fi domniile pă şapte ani, nu s'au mài întorsu nici un domnu în Ţarigrad, ci toţi au pribegit în alte ţări, pentruca să poată să-ş facă scoposul lor, adecă aceasta care s'au întămplat. Şi de vor rămănea domniile tot aşa, cu adevărat şi de acum înainte nici unul nu să va mai întoarce înapoi, şi a domnilor fugă este cea mai vătămătoare şi supărătoare Devletului, căci, fugănd, pizmuesc Devletul şi în ţări streine şi, aflăndu-să domnii cu bani mulţi, dau pricină şi sfătuesc, arătănd drumuri vătămătoare Devletului, şi celelalte împărăţii îi ascultă. Iar orănduindu-să domnii, să rămăie în domnie până la moarte şi, murind domnul, să aleagă pă altul care va găsi cu cale şi aducăndu-l, să-l orănduiască, iar nu pă fii-său.

1 Academia Romînă, *ms.* 1753, f. 30—33. Copie; jurnalul este datorit, desigur, unui om de casă sau mic boerinaş ce a fost cu boerii la Ţarigrad, fără a fi introdus în tainele şi conversaţiile lor oficiale. O comparaţie cu jurnalul boerilor moldoveni ne arată jurnalul de faţă mai mult ca un itinerariu, lipsit de farmecul literar, de amănuntele de natură politică şi de o viziune mai largă a scopului şi modului în care s'a desăvîrşit misiunea boerilor trimişi la Ţarigrad, calităţi ce se găsesc rudimentar în jurnalul Moldovenilor. Acesta, publicat pentru prima oară în Drăghici, *Istoria Moldovei*, II, 133 sqq., a fost socotit opera lui Al. Beldiman. De curînd e atribuit vornicului Ioan Tăutul, membru al delegaţiei moldovene trimisă la Ţarigrad. Părerea aceasta, emisă de d. N. Iorga (*Revista Istorică*, XVI (1930) Nr. 7—9, p. 192), întemeiată credem, e în orice caz mai aproape de adevăr.

II. Căţi Arnăuţi, Sărbi şi Greci să vor afla într'aceste doao cheleruri împărăteşti, să să izgonească din ţară, ca să meargă fieşcare la patrida sa, măcar fie şi însurat, avănd şi neveste pămăntence, măcar fie şi boeri de verice treaptă vor fi; pentru a cărora izgonire să să trimiţă om împărătesc.

III. Domnul cel orănduit de Devlet să n'aibă voie să aducă din Ţarigrad Greci, decăt numai un postelnic, un sirchiiatipi şi trei iciagale şi să să slujască cu oamenii ţării.

IV. Căţi din Greci sau Sărbi vor fi sudiţi, sau căţi din boeri pămănteni vor avea cavalerii [1], să să cerceteze şi, de vor fi făcuţi după coprinderea sfintelor contracturi, să fie nesupăraţi şi sudiţi adevăraţi, urmănd tractaturilor, avăndu-i domnii depărtaţi de toate maslahaturile ţării şi de privileghiurile pămăntului.

V. Consol, atăt Rosiia căt şi Nemţiia, să nu aibă a trimite Grecŭ într'aceste ţări, nici secretarul lor să fie Grecŭ, ci adevăraţi Roşi şi Nemţi.

VI. Ponturile sfintelor tractaturi, ce vor privi asupra nizamurilor acestor ţări, să să facă cunoscute la toţi pămăntenii de obşte, iar nu ascunse.

VII. Domnii să aleagă în urmă pă boerii ţării şi atăt iscăliturile lor căt şi peceţile să le trimiţă la prea înaltul Devlet, pentruca să fie ştiute şi cunoscute, şi verice arzu vor trimite domnii la prea înaltul Devlet, pentru verice maslahaturi ale ţărei, să nu să priimească pănă nu vor fi toţi iscăliţi, făcănd prea înaltul Devlet rubar [2] atăt iscăliturile căt şi peceţile, şi de vor fi toate şi adevărate, atunci prea înaltul Devlet să dea stăpăneasca sa poruncă.

VIII. Verice poruncă va trimite Devletul la aceste doao chileruri, să o facă domnii cunoscută tuturor boerilor.

IX. Domnii să nu aibă voie să înbrace caftan pă nici un strein, nici să-i dea privileghiuri de ale ţării, adecă scutelnici şi posluşnici.

X. Toţi boerii acestor doao chileruri să fie slobozi, veri cănd vor vrea, să meargă la prea puternicul Devlet, să nu fie popriţi de nimeni.

1 Decoraţii.

2 Turceşte = confruntare.

XI. Toate capichehaelile serhaturilor să fie Români pămănteni, iar nu Greci.

XII. Toți călugării, vlădici, arhimandriți, igumeni greci să fie izgoniți din țară, și să meargă pela eparhiile lor.

XIII. Domnii să nu aibă voie a înălța în mansupuri din boerii țării pă carii vor vrea, ci cu rândul, cel bătrân să înalțe pă cel de al doilea, nici să dea mansupurile la cine vor vrea, ci pă rănd la fieșcare, ca să să împărtășască toți de mila împărătească, și fără de rușfet și cu sfatul tuturor boerilor.

XIV. Domnia să orănduiască patru vistieri boeri la vistierie, iar nu numai unul.

XV. Calemurile sameșiilor să lipsească cu totul, cu ferman împărătesc.

XVI. Ispravnici să să orănduiască boeri cu știință și să fie răspunzători pentru județul lor.

XVII. Domnii să nu aibă voie să facă nici mazăli, nici neamuri, nici cumpaniști, nici postelnicei, fără de știrea boerilor; și când va face căte unul după slujba lui, în carte să fie toți boerii iscăliți, iar nefiind toți iscăliți să nu să ție în seamă.

XVIII. Domnii să nu aibă voie să dăruiască privileghiuri de ale țării, nici lucruri de ale țări să dea zestre.

XIX. Toate socotelile țărei să fie deșchise la vistierie și fără dă știrea boerilor să nu să facă nici o cheltuială, nici să să ia mai mult din țară decât ceia ce va trebui țării pentru cheltuelile țării și pentru lefi. Iar domnul să-ș ia pă seama sa numai rusumaturile.

XX. Toți streinii fără dă privileghiu să să așaze la dajde cu țara, iar să nu fie bășcăluiți.

XXI. Neguțătoriia pămăntenilor să fie slobodă a trece veriunde, plătind vama după vechiul obiceiu.

XXII. Beiliccibașa să nu aibă voie să aducă cu dănsul mai mulți oameni decăt 17 pazarghideni, pe carii are să-i orănduiască la 17 ispravnicaturi și cu oamenii ispravnicatului să strângă oile ce sănt orănduite numai cu fiiat, dăndu-le ispravnici ciobanii cei trebuincioși, care ciobani să aducă oile numai până la Dunăre, și să să întoarcă înapoi. Insă toți ciobani să nu aibă arme.

XXIII. La şcoalele ţării, ce să numesc domneşti, dascalii să nu fie volnici a priimi copii nici de Grec, nici de Arnăut, nici de Sârbu, şi cu poruncă înpărătească să să trimiţă şi hogi procopsiţi, cu plata ţării, ca să înveţe şi pământenii limba prea puternicului Devlet.

XXIV. Toţi sudiţii să fie îndatoraţi a fi supuşi sfintelor tractaturi şi privileghiurilor ţării.

XXV. Spătăriia să să dea la patru boeri de ai ţării, pentru a putea păzi nizamul ţării, iar [nu] la unul, nici la Greci.

XXVI. Caimacam la Craiova să să trimiţă boeru pământean, cu ştiinţă de ale ţării, şi să nu aibă în slujbă streini oameni, decât numai de ai ţării. [1]

XLI.

1822, Mai 25.

Scrisoarea unui Romîn, către episcopii Romanului şi Huşilor, despre dărăpănarea în care zac amîndouă principatele.

Cu fiiască plecăciune închinându-mă, cu evlavie sărut blagoslovitoarele drepte ale preaosfinţii voastre, prea sfinţiţi stăpâni!

Năprasnica turburare a neamului celui strein de limbă iar nu de dogmă, carele, supt masca fratelui şi a celui de o credinţă, de atâtă sumă de ani hrănind în veninatul său suflet pre cugetul cel de istov dărăpănător al amândorora dachiceştilor eparhii, al Moldaviei adecă şi al Valahiei, dintru început n'au încetat, prin felurimi de mijloace, a unelti cele aspre cugete spre a desputernici, a micşora şi a nimicnici întregimea puterii acestor doao bune eparhii, care s'au arătat

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 150. Copie; incomplect, în Aricescu, *Acte justificative*, p. 214—216, după Dîrzeanu, (Iorga, *Izvoarele contemporane*, p. 134—136). Aceste cereri se deosebesc întrucîtva de cele pe cari boerii munteni le prezintă Porţii la 24 April 1822 (Textul în Ghibănescu (Gh.), *Studiu şi documente cu privire la familia Rașcanu*. Iaşi, 1915, p. 284—295). Se ştie că plecînd prin surprindere din Bucureşti, şi neuniţi, boerii munteni au fost nepregătiţi şi şi-au însuşit în mare parte cererile Moldovenilor. Compară cu cererile acestora, din aceeaşi zi, *ibidem*, p. 324—333.

mai libovnice maici către dânşii, decât către cei adevăraţi fii ai lor, până ce prin cumplita lor năvălire le-au aşternut, mai moarte, în grozava groapă a anului cu leat 1821, după cum aevea să mărturiseşte din ranele şi sagnele[1] cele nu lesne de vindecat ale eparhiilor, carele cu glas tăcut vor răcni, tânguindu-să, în câtă vreme va fi pământul Moldo-Vlahii, spre vecinica ruşinare a protivnicului neam şi spre nevremelnica dăşteptare a amândurora dachiceştilor noroade, pre care firea le-au făcut ca deapururea să fie unite, iubite şi de o fiinţă înpreună strânsu legate cu cele mai sfinţite legături ale uniia şi aceiaş credinţă, ale uniia şi aceiaş limbi, şi ale aceiaş estimi.[2] Protivnicul şi vicleanul neam, depărtându-să cu încetul dela stămoşasca sa răsadniţă, s'au încuibat mulţime în pământurile noastre şi au prinsu rădăcini de multe feliuri. Pentrucă este, însă, fireşte nemulţămitor şi necunoscător, în loc de binecunoştinţă pentru cele nenumărate faceri de bine care au simţit dela lăcuitorii amândurora eparhiilor, au rădicat arme înpotriva Moldo-Vlahilor, au aşternut pustiirea întru amândoao pământurile şi le-au adus în stare vrednică de tânguit. Dar, oare, o prea sfinţiţilor stăpâni ! nu cumva până aici le-au fost pornirea răutăţii ? Nu cumva ş'au săturat turbarea cu deşchiderea ranelor în spinarea noastră ? Nu cumva, după ce s'au zdrumicat ca puzderiia de către puterea înpărătească, să vor linişti ? Nu cumva s'au înţeleptit din ceia ce au pătimit ? Nu cumva cred că este Dumnezeu răsplătirilor, carele cercetează inimile şi rărunchii ? Nu ! Răutatea lor este mare, nescrisă înprejur, netălcuită, neastâmpărarea lor este firească la dânşii, şi pre pohta spre rău o au strămoşască moştenire ! Ei sânt Isaf, pânditorul lui Iacov ! Ei şi cugetă şi zic că „treacă zilele plângerii tatălui mieu, şi voiu ucide pre fratele meu Iacov" ! Şi aceasta pentru ce ? Numai pentru pizmă ! Moldo-Vlahii însă sânt Iacov, şi către Dumnezeu să întorc şi pre acela chiiamă întru ajutoru lui, zicând : „scoate-mă, Doamne, din mâna fratelui mieu, din mâna lui Isaf !"

1 Răni.
2 Fiinţă.

Scriind prea osfinţii voastre acestea, nu sănt pornit nici din pizmă, nici de răutate, nici de altăceva asemenea, ci numai dintru că usturimea ranelor care mi s'au deşchis mie în parte şi fraţilor miei Moldo-Vlahi de obşte, de către Isafi, nu este lesne de suferit ! Şi dintru că şi cea bisericească şi cea politicească pravila mă sloboade şi firea îm dă dreptate ca să mă apăr.

Multe sănt la număr datoriile care am către fraţii miei Moldo-Vlahi, dar însă neputinţa nu mă îngădueşte a le înplini pă deplin, ci pre căt poci din parte-m.

Aflându-mă băjănărit în pământul Transilvaniei, după întămplare mii-au căzut în mănă alăturata copie după o poruncă a Divanului Moldaviei către ispravnicii ţinutului Băcăului [1], precum şi o copie după o scrisoare grecească a iscălitului sărdar [2], pre care am alăturat-o lăngă a Divanului. Această scrisoare a numitului sărdar, pentrucă este dovadă mai sus ziselor mele, că adecă „treacă zilele plăngerii tatălui mieu şi voi ucide pre Iacov, fratele mieu !", iată o trimiţ prea osfinţii voastre, spre semnu de moldovlahicească datorie, şi veţi chibzui cele de folos. Insă, pentrucă nu am putut pune în mănă chiiar pre cea adevărată scrisoare a acelui sărdar, ci numai copie, dată şi mie dela alt frate Român, bine este ca să să păndească corespondenţa sărdarului, adecă să vedeţi de este adevărată coprinderea scrisorii sale, ce prin copie a trimiţ, şi atunci vă veţi socoti, ca doară va cădea în ceia ce sapă. Iar prea sfinţiia voastră, blagoslovindu-mă, cereţi-mă ca deapururea precum doresc să fiu,

1822, Maiu 25, în Săcele.

Prea plecată slugă,

Un Român, carele după politicescul cuvânt nu sănt slobod deocamdată a mă arăta prin iscălitură, ci în vreme binecu-

---

1 Cf. acelaş *ms.* 332, f. 146.

2 *Ibid.*, f. 146 v.—147 ; Serdarul Gheorghe Lascaris. Scrisoarea, îndreptată către „Papadopul", e tradusă romîneşte de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Romînă*, XXVIII (1904), p. 743—744.

văntată mă voiu arăta prea osfinţii voastre prin cea de faţă întălnire.

[Adresa :] Prea cinstiţilor şi prea osfinţiţilor episcopi ai Moldaviei, chirio chir Gherasim al Romanului şi chirio chir Meletie al Huşului, duhovniceştilor miei părinţi, cu cea de slugă plecăciune. [1]

XLII.

1822, Iunie 20.

Pentru unirea „blagorodnicilor".

Unirea de toţi să laudă, dar nu de toţi să priimeşte şi în lucrare, ci numai că să cinsteşte cu buzele.

Trupul omului, alcătuit fiind de mădulări, să slujaşte cu ele şi să ajută la toate trebuinţele. Intămplăndu-să a pătimi vreunul, fie măcar cel mai mic deget, tot trupul pătimeşte, turburăndu-să, şi îndată celelalte mădulări aleargă spre ajutorul celui ce pătimeşte, şi cu aceasta să dovedeşte cătă unire au mădulările trupului între ele şi căt de tare sănt legate a sluji unul altuia şi a pătimi unul pentru altul. Aşijderea şi un neam de oameni sălăşluitori tot într'un pămănt, să socoteşte ca un trup alcătuit de mădulări, carele de vor fi legate strănsu, cu sfănta legătură a unirii, a ajuta adecă unul pă altul, a sluji unul altuia şi a folosi unul pă altul, fiind cu toţii un trup, un suflet, o cugetare şi o glăsuire, poate atunci a să apăra de orice rea cugetare şi năvălire streină, care cu ochiul cel pizmaş păndeşte a băga înăuntru boala cea politicească. Istoriile ne arată căte neamuri, după vremi, întărite fiind cu această sfăntă legătură, s'au apărat de toată băntuirea streină şi s'au înălţat la mare putere şi slavă.

Neamul nostru romănesc, fiind un trup prea ticălos, întocmit adecă de un cap streinu şi de mădulări foarte înponcişate, să văzu de toată lumea la ce mare beznă a periciunii şi de toată jalea vrednică pustiire l-au aruncat leatul 1821,

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 147; copie. Publicată şi de C. Erbiceanu în *Biserica Ortodoxă Romînă*, 1904 (XXVIII), p. 744—746.

din pricină că nici capul au voit vreodată binele mădulărilor, dar nici mădulările au avut acea sfântă legătură a să ajutora unul cu altul! Inponcişarea mădulărilor este născută şi crescută în casa fandasiilor blagorodii Ţării Româneşti, căci aceşti blagorodnici, nesocotind că cea adevărată blagorodie îş are fiinţa sa nu în părerile bunătăţilor trupeşti, ci întru bunătăţile cele sufleteşti, adecă în frica lui Dumnezeu, în luminări de învăţături, în petrecere de viiaţă cinstită şi neprihănită, în îndemnări, sfătuiri şi povăţuiri spre cele de folos cătră aproapele său patriot, în vrednicii de slujbe credincioase, în dragoste curată şi nefăţarnică cătră toţi patrioţii şi în silinţă cu toată râvna cătră cele folositoare patrii, care acestea toate să căştigă, iar nu să pogoară de moştenire, nici să hărăzesc! Dar ei, nebăgându-le în seamă acestea, şi mulţumindu-să numai a zice că să trag, după naşterea trupească, din cutare şi din cutare, adecă că au eşit din sălaşul fandasiilor şi zadarnicilor păreri ale stremoşilor, ş'au făcut de sineş şi priveleghiuri, prin care să dea să cunoască ceilalţi simpatrioţi ai lor (ce nu să trag dintr'acele fandasii!) ce va să zică blagorodie, adecă că blagorodnic este acela care poate să înjure pă cel mai mic patriot, când va voi, şi el să nu să înjure de nimeni; să necinstească şi să nu să necinstească, să bată şi să nu să bată, să siluiască şi să nu să siluiască, să păgubească şi să nu să păgubească, să defaime şi să nu să defaime, şi celelalte asemenea! Cu aceste, urâte şi vrednice de toată hula, fandasii, osebindu-să de sineşi blagorodnicii din trupul neamului, şi făcându-să o sistimă trufaşă şi cu totul slobodă de netăgăduitele datorii şi legături ce să cuvenea să aibă cu simpatrioţii lor, au aţăţat toată scărba, urăciunea şi nestinsa vrajbă a neamului asupra lor, cu cât şi ei s'au arătat mai cu asprime şi cu multe chipuri de posomorâte silnicii şi defăimări cătră fraţii lor patrioţi!

Fandasiia blagorodii, coprinzând cu totul slabele şi neluminatele lor duhuri, i-au făcut să uite că sânt oameni ca şi ceilalţi, supuşi adecă la toate nenorocirile şi stricăciunile firii omeneşti, şi că cei mulţi sânt mai destoinici a să apăra de sălbătăciia celor mai puţini. Ci înpotrivă socotind, că toţi

ceilalţi simpatrioţi neblagorodnici sănt zidiţi de o altă Dumnezeire, numai pentru ca să fie organe măririi lor, materie trufii şi desfătărilor lor, jucăree patimilor lor şi jărtvă lăcomii lor, de aceia şi nici un chip de tiranicească pornire, nici mijloc de sălbatecă jăfuire n'au lăsat de a-l pune în lucrare cu deadinsul, desfătăndu-să şi înbogăţindu-să cu săngele simpatrioţilor! Nu poate nimeni să acopere acest mare şi luminat adevăr, fiindcă s'au dat de faţă în cunoştinţa şi altor neamuri mari şi slăvite! Nu să pot ascunde lucrătorii sărăcii neamului romănesc, fiindcă să pot arăta şi cu degetul!

Osebindu-să blagorodnicii din trupul patrioţilor şi călcănd cu picerile pă fraţii lor, nici ei n'au rămas fericiţi, pentrucă interesurile lăcomii răzvrătindu-i şi pă dănşii, au fost siliţi a să alătura pă lăngă streinii stăpănitori — ce avea deplină tiranicească putere să facă orice vor voi. Şi aşa, blagorodnicii ţării ajunsese la altă ticăloşie necinstită, căci la fraţii lor simpatrioţi să arăte ca nişte Dumnezei, ocărăndu-i şi ponosluindu-i, iar la streinii stăpănitori cu o foarte proastă cucerie, zmerenie şi linguşire, încăt nu să deosebea din cele mai mici slugi, făcănd încă şi acelora destule colachii, [1] încăt blagorodnecul, cel sălbatec şi măndru cătră simpatrioţii lui, de multe ori să vedea zmerindu-să la un başciohodar!

Streinii vrăjmaşi ai neamului nostru, şi, la vedere, oblăduitori ai ţării, păndind cu neadormită priveghere toate vremile îndemănate şi vrănd să să folosească din slabele duhuri ale blagorodnicilor, au adunat mulţime din cei mici — pă căţi au cunoscut iubitori de slavă deşartă —, şi amestecănd păntre dănşii şi din streini, i-au băgat între blagorodnici, înălţăndu-i în protipendada cu barbe, ce este semnul cinstii şi treptii cei mai mari şi cu care să cunosc că sănt negreşit blagorodnici. Şi după ce au înmulţit numărul blagorodnicilor şi i-au coprinsu pă toţi în întunecatul sălaş al zadarnicilor fandasii, apoi cu sataniceştile duhuri din Fanar n'au contenit a aţăţa răzvrătiri între dănşii, ca să să îndemneze însuşi să să lupte, să să războiască, să să părască şi să să zdro-

1 κολακεία = linguşire.

bească între ei ! Le-au văndut păinea lor pă bani, adecă mansupurile țării, și ei, negutătorindu-să cu ele, s'au înbogățit cu sărăciia și stingerea norodului ! Și așa, blagorodnicii, după ce între dănșii nu au niciodată pace și nu pot trăi, fiind răzvrătiți, apoi au căzut în cea desăvărșit urăciune a patrioților, aducăndu-i la dăznădăjduire ! Aceasta au silit pă Theodor Vladimirescu, cu lăudata răvnă a patrii sale, să străngă pă cei obidiți și năpăstuiți fii ai patrii, și să ceară dreptățile obștii țării ! Nici cea dumnezeiască, nici cea firească pravilă nu poate osăndi pă un neam căci îș cere obșteștile dreptăți ! Blagorodnicii sănt datori a fi apururea supuși la pravilile și dreptățile patrii ! Iar patrioții nu sănt datori a să aduce jărtvă trufii, lăcomii și desfătărilor lor !

Blagorodnicilor ! Cunoașteți odată adevărul, că nu puteți fi blagorodnici, pănă nu veți fi mai întăi patrioți ! Nu pot face blagorodnicii patrie, ci patriia face pă blagorodnici ! Patrioții vă plătește ca să priveghiați pentru dănșii, să grijiți pentru folosurile lor, să-i iubiți și să-i cinstiți ca pă niște frați, iar nu pentru ca să-i huliți, să-i defăimați și să-i despuieți ! Depărtați-vă de duhurile streine și, deznărăvindu-vă, vă îndreptați, ca să puteți trăi cu patrioții voștri, după cum și Dumnezeu voește, biserica și credința poruncește și firea ne învață ! Priviți în oglinda anului 1821, și înțelegeți la ce prăpastie v'au adus streinii și cătă mare dejghinare este între patrioți și între cei ce să numesc blagorodnici ! Nu vă paraponisiți la aceasta, pentrucă înșivă sănteți pricina, aducăndu-i la deznădăjduire ! Cunoașteți blagorodiia cea adevărată, aceia ce să urmează și în Evropa, iar nu cea după fandasie, căci fandasiile să răsipesc înaintea adevărului ! Nu socotiți pă patrioții voștri de dobitoace ! Au trecut vremea dobitocii ! Acum fii patrii au dobăndit simțiri ! Și de era a să mai zăbovi cu dobăndirea, dar voi i-ați grăbit spre deșteptare, și firea povățuește pă fieșcare simțitor să să apere de cele vătămătoare ! De aceia, dar, vă îndreptați, ca nu cumvaș obida și dăznădăjduirea neamului să nască alți Theodori ! Patrioții să vă cunoască de blagorodnici, cănd veți fi uniți cu dănșii, cinstindu-să, iubindu-să și folosindu-să de voi,

iar nu voi să vă arătaţi de blagorodnici, cu trufii, defăimări şi nebăgări de seamă cătră ei, căci, în adevăr să ştiţi, că nu veţi mai fi !

Fraţilor patrioţi Români, parte bisericească şi parte mirenească ! Cuvântul acum este pentru tot neamul nostru, dinpreună şi cu blagorodnicii ce să vor îndrepta şi să vor uni cu noi într'o cugetare şi într'o glăsuire ! Patimile ce am cercat să ne slujească noao întru deşteptare ! Am înţeles cu toţii că dezghinările trupului neamului nostru au dat vreme şi putere vrăjmaşilor streini, ca să ne stingă cu totul ! Veniţi dar, în numele Domnului, să ne înviem neamul şi să ne întocmim patriia, că încă nu ne este vremea trecută, nici nădejdile pierdute !

Dumnezeul păcii şi al unirii să fie în veci în mijlocul nostru, şi înaintea lui să întărim cu înfricoşat jurământ îndreptarea patrii noastre, printr'aceste ponturi :

I. Precum la suirea pă scară, cea dintăi suire este depărtarea dela pământ, aşa şi îndreptarea noastră să-şi aibă începerea din depărtarea cu totul de streini, cu carii să nu mai avem de acum înainte nici un fel de înclinare, nici aevea, nici prin taină, precum şi ei asemenea să fie cu totul depărtaţi în veci de noi şi neînpărtăşiţi de toate dreptăţile neamului nostru, cele politiceşti, cele fireşti şi ale pământului, şi lepădaţi de toate adunările şi sfaturile noastre, rămăind pentru dănşii a să hrăni în ţară cu neguţătoria şi meşteşugurile măinilor ce vor fi de folos patrii, supuşi la pravilile şi obiceiurile pământului, sau cu lucrarea pământului, plătind dajdie la vistieriia ţării.

II. Blagorodnic să să numească numai acela ce să va arăta cu mai multă dragoste şi cinste, după cuviinţă, cătră simpatrioţii lui, şi cu mai multă slujbă cătră obşteştile folosuri ale patrii ; iar că să trage din cutare şi din cutare, sau că s'au suit la treaptă mare, nimic să nu ajute pă cel trufaş, silnic şi cu măndrie cătră ceilalţi !

III. Să fie drumul deşchis tuturor patrioţilor, de orice treaptă sau stare va fi, ca fieşcare cu învăţătura, cu silinţa şi cu vredniciia sa, folosind obştea, să dobăndească dela pa-

trie cea după cuviinţă cinste şi înălţare stării lui, ca cu acest mijloc să să îndemneze toţi fiii patrii a să sili spre sporire la învăţături şi slujbe vrednice, fiind încredinţaţi că-ş vor lua răsplătirea ostenelilor, după cum să urmează şi la celelalte luminate neamuri ale Evropei, iar să nu fie trecuţi cu vederea, depărtaţi şi călcaţi cu picerile de blagorodiia ce au fost până acum!

IV. Dregătoriile să să dea la pământenii cei mai cinstiţi şi cu frica lui Dumnezeu, iubitori de dreptate şi cu răvnă către folosurile obşteşti, carii să fie datori a să arăta cu libov părintesc către supuşii lor, şi supuşii iarăş să fie datori a să arăta către ei cu căzuta supunere, cinste şi evlavie.

V. Toată silinţa să să puie pentru întemeierea şcoalelor ţării, cu dascali de tot felul de învăţături, ca să să lumineze fiii patrii.

VI. Din toate judeţele ţării să să trimiţă la scaunul stăpânirii câte doi deputaţi, aleşi de obştea judeţelor, cari, ca nişte epitropi ai simpatrioţilor lor, să să afle faţă la toate sfaturile obşteşti, dându-şi şi ei cuvântul şi părerea pentru cele ce folosesc judeţelor lor.

VII. Cu sfatul şi priimirea a tot neamului românesc, să să alcătuiască pravilă a ţării, întemeiată în cele mai sus arătate şase ponturi, şi adăogită cu câte altele să vor mai chibzui folositoare ţării. Acea pravilă în veci să să socotească că este capul cel poruncitor în ţara noastră, şi la aceia să arate desăvârşită supunere tot neamul românesc, de toată starea, fără osebire, cum şi chiar puterea cea săvârşitoare, adecă stăpânirea aceia care milostivul Dumnezeu, prin ajutorul prea puternicului protectorului nostru, ne va aşăza. Iar călcătorul pravilii, de orice stare şi treaptă va fi, să să pedepsească negreşit, făcând pără asupră-i tot neamul românesc!

Această bună întocmire a patrii, veniţi, fraţilor, să o întărim cu unirea noastră, să-i zidim, turnu neclătit, răvna noastră către folosurile obşteşti! Cu toţii să fim un suflet, o cugetare şi o glăsuire pentru toată obştea! Să ne fie legătura vecinică printr'această scrisoare iscălită de toţi, cu jurământ în numele prea sfintei şi de viiaţă făcătoarei Troiţe!

Iar cel ce să va dovedi cugetând numai pentru al său în parte folos, depărtându-să de râvna folosurilor obștești, sau că cearcă a să folosi cu vreo vătămare a obștii, sau că, văzând vreo vătămare obștească cât de mică, nu o va arăta de față, și nu-ș va uni glasul și strigarea lui cu ceilalți, unul ca acela, socotindu-să între călcătorii de lege, să fie lepădat de numirea patriotului și neînpărtășit de folosințele ce să cuvine a dobândi un adevărat patriot, și în osânda dumnezeeștii judecăți, după legătura jurământului său.[1]

1822 Iunie 20.

XLIII

1822, Octomvrie 11.

Boerii din Brașov cer lui Grigore Ghica Vv. să-i ajute cu bani, spre a se putea întoarce în patrie.

Ὑψηλότατε, Εὐσεβέστατε καὶ Εὐμενέστατε ἡμῖν αὐθέντα,

Τὴν ὑμετέραν θεοφρούρητον ὑψηλότητα, ταπεινῶς ἐν Κυρίῳ εὐχόμεθα, καὶ ὑποκλινέστατα προσκυνοῦντες, ἀσπαζόμεθα τὴν πανέκλαμπρον αὐτῆς δεξιάν.

Τὴν ἀπὸ 6-ας Ὀκτωβρίου προσκυνητὴν ἡμῖν αὐθεντικήν της κομισάμενοι ἐπιστολήν, μετ᾽ ἐπιστάσεως καὶ ὑποκλίσεως ἅμα ἀνέγνωμεν καὶ ἔγνωμεν ὅσα τὸ θεοφρούρητον ὕψος της παραινεῖ πατρικῶς καὶ παραγγέλλει αὐθεντικῶς, περὶ τῆς κατὰ τάχος ἐπανόδου ἡμῶν εἰς τὴν φίλην πατρίδα. Καὶ οὕτως τῆς θεοφρουρήτου ὑψηλότητός της πρὸς ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς ὁ τρόπος, εἶναι νέα ἔνδειξις ἡγεμονικῆς της κηδεμονίας, ἥτις ἐμπνέει αἰσθήματα εὐγνωμοσύνης, τὰ ὁποῖα δυσκόλως θέλομεν ἐπιχειρισθῆ νὰ ἐκφράσωμεν.

Ἡ τοιαύτη ὅμως εὐνοϊκὴ κλίσις καὶ διάθεσις ἤθελε γίνη αἰσθητοτέρα πρὸς ἡμᾶς, εἰς τὴν παροῦσαν μας κατάστασιν, ἄν, ἐπευδοκοῦσα ἤθελεν ἐγκρίνῃ ἡ ὑψηλότης της νὰ μᾶς ἐπιχορηγηθῶσι τὰ βοηθήματα ἐκεῖνα τὰ χρηματικά τὰ ὁποῖα καὶ προλαβόντως ἐζητησάμεθα, παριστάνοντες τὴν χρηματικήν μας ἀμηχανίαν.

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 172—173; copie. Extrase și rezumate în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 54-55, p. 259.

Ἔχομεν καὶ ἡμεῖς, εὐμενέστατε ἡμῖν αὐθέντα, ἀληθοῦς πατριωτικοῦ ζήλου φρονήματα, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἡμῖν συνάρχοντες καὶ συμπατριῶται, οἵτινες ἔσπευσαν νὰ ἀναπνεύσωσι τῆς φίλης πατρίδος τὸν ζωογόνον ἀέρα καὶ προσκυνοῦντες ἐπὶ θρόνου τὴν ὑψηλότητά της, νὰ ἀποδώσωσι τοῦ εὐπειθοῦς ἄρχοντος καὶ τοῦ ἀληθοῦς πατριώτου, τὸν ὀφειλόμενον ἔρανον. Ἀλλ' ὅμως αἱ θέσεις καὶ καταστάσεις ποτὲ δὲν εἶναι ὅμοιαι τῶν ἀνθρώπων, διότι, διευκόλυνον ἡ εὐγενία των τὰ μέσα τῆς εἰς τὴν πατρίδα ἐπανόδου, δὲν συνάγεται ἀναγκαίως, καθὼς ἡ βαθὺ νοία της δύναται νὰ κρίνῃ, τὸ νὰ δυνηθῶμεν κατὰ τὸν ἴσον τρόπον, νὰ ἐξοικονομήσωμεν καὶ οἱ δοῦλοί της, τὰ ἡμέτερα.

Ἕκαστος ἡμῶν ἔχει ἰδίας ἀνάγκας καὶ ἰδίους τρόπους οἰκονομίας, τίς πολλούς, τίς ὀλίγους, καὶ κατ' ἐκείνους δύναται νὰ κρίνῃ τὰ ἴδια καὶ νὰ προσαρμώσῃ τοὺς τρόπους του.

Ἄνθρωποι ὀρθὰ φρονοῦντες, δὲν ἠμποροῦν βέβαια νὰ νομίζωσιν εὐτυχίαν τὸ νὰ ἵστανται ἀπομεμακρυσμένοι τῆς φίλης πατρίδος, τὸ νὰ περιπλανῶνται εἰς ἀλλοδαπάς, τὸ νὰ στερῶνται πικρῶς καὶ τῶν πρὸς οἰκονομίαν προσοπικὴν καὶ τῆς ἀνεκλαλητίου αὐτῆς ἡδονῆς τοῦ νὰ γίνωνται αὐτόπται καὶ συμπράκτορες εἰς τὰ πρὸς εὐτυχίαν τῆς πατρίδός των.

Εἶναι, λοιπὸν βέβαιοι, λόγοι, καὶ λόγοι ἰσχυροί, οἵτινες μᾶς ἀναγκάζουσι τὴν ἐναντίαν νὰ λαμβάνωμεν μοίραν. Αὐτοὺς τοὺς λόγους κατ' ἔκτασιν προλαβόντος ἐκθέσαντες, βάρος ἠθέλαμεν βέβαια ἐπιφέρῃ εἰς τὰς αὐθεντικάς της ἀκοάς καὶ λύπην εἰς τὰς δεινοπαθούσας μας ψυχάς, ἂν καὶ πάλιν τὰ αὐτὰ κατὰ πλείονα διασάφησιν καθυποβάλλοντες τῇ ὑψηλότητί της, τὰ αὐτὰ πάλιν ἐπαναλαμβάνωμεν.

Καί ἡμεῖς τέκνα γνήσια τῆς πατρίδος ὄντες, δὲν ἀνεχόμεθα νὰ φανῶμεν ἀδιάφοροι πρὸς τὴν εὐτυχίαν της, καὶ μάλιστα, εἰς μίαν περίστασιν καθ' ἣν ἠξιώθη ἡ πατρὶς υἱόν της γνήσιον ἡγεμόνα! Τὴν τοιαύτην εὐκληρίαν καὶ τὴν ἐκτιμῶμεν καθ' ὅλην της τὴν ἔκτασιν, καὶ θέλομεν νὰ γενόμεθα συμμέτοχοι αὐτῆς.

Εἰς τοῦτον τὸν σκοπόν, ὡς πρὸς τὸν πόλον ἡ μαγνητικὴ βελόνη, τείνομεν καὶ τὰ διανοήματα καὶ τὰς πράξεις μας!

Ἡ πατρὶς καὶ τὸ θεοφρούρητον ὕψός της, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἡγεμὼν της, αὐτὸ τοῦτο πληροφορούμενοι, εἴμεθα εὐέλπιδες ὅτι δὲν θέλετε ὑπονοήσῃ ὅτι — ἀνεμώλια προφασιολογοῦντες — διακείμεθα ἀδιαφόρως πρὸς τὴν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ὑψηλότητός της πραγματικὴν εὐδαιμονίαν!

Ὅθεν καὶ αὖθις ἐπικαλούμεθα τὴν αὐθεντικὴν αὐτῆς εὐμένειαν, νὰ εὐκολύνῃ πρὸς τοὺς δούλους της τὴν ἐκ τῆς χρηματικῆς ἀπορίας δυσχέρειαν καὶ νὰ ἐξομαλύνῃ, κατὰ τοῦτον, τὸν τρόπον τοῦ ἐξόδου μας. Καὶ ταῦτα μετὰ τῆς ἐποφειλομένης βαθυτάτης εὐπειθείας καὶ ὑποκλίσεως, ἐξαιτούμεθα δὲ αὐτῇ παρὰ Θεοῦ στερέωσιν ἀκλόνητον ἐπὶ τῷ ἡγεμονικῷ αὐτῆς θρόνῳ καὶ ἐπιτυχίαν τῶν ἐφετῶν ἀγαθῶν εἰς ἔτη πάμπολλα καὶ πανευδαιμονέστατα.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος πρὸς Θεὸν εὔχεται ἔνθερμοι καὶ δοῦλοι ταπεινοί,

τῇ ιά-ῃ Ὀκτωβρίου ͵αωκβ-ῳ

† Οὐγγροβλαχίας Διονύσιος.
† Ὁ Ἀρτζεσίου Ἱλάριων.
Γρηγόριος Παλιάνος.
ωνσταντῖνος Σαμουρκάσης.
Γεώργιος Φιλιππέσκος.
Ἀλέξανδρος Γκίκας.
Δημήτριος Ῥάκωβιτζας.
Ν. Βακαρέσκος.
Ἀλέξανδρος.
Κωνσταντῖνος Γολέσκος.
Ἰάνκω Βακαρέσκος.
Δημήτριος Χρισοσκολέος
Μανουὴλ Παλιάνος.
Μηχαὴλ Κορνέσκος.
Νικόλαος Γκίκας.
Νικόλαος Φιλιππέσκος.
Γεώργιος Φλωρέσκος.
Κ. Κορνέσκος.
Μανουὴλ Φλωρέσκος.
Ἀλέξανδρος Ῥάκοβιτζας.
Radu Voinescu.
Geani Oroşan. [1]

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2421. Incă de la 31 Mai 1822, boerii din Braşov îndreaptă jalbă la împăratul Rusiei, pentru a li se acorda împrumuturi ipotecare. „Rugăm dar cu lacrămi a ne veni în ajutor, acordîndu-ne un împrumut drept valoarea de 500.000 ruble asignate, ipotecate asupra proprietăţilor noastre nemişcătoare" (Aricescu, *Acte justificative*, p. 184—185; conceptul original, grec şi francez, scris de Vilara, la Academia Romînă, *ms.* 1155, f. 289—290).

Traducere :

Prea înălţate, prea piosule şi binevoitorule al nostru domn!

Pe păzitul de Dumnezeu prea înălţatul nostru, cu umilinţă întru Domnul îl salutăm şi, prea plecaţi închinîndu-ne, sărutăm prea strălucită dreapta dumnealui.

Cinstită scrisoarea domnească, din 2 Octomvrie, cu băgare de seamă şi plecăciune totodată am cetit-o şi am văzut cele ce, părinteşte, ne sfătueşte şi ne porunceşte, domneşte, păzită de Dumnezeu înălţimea ta, pentru grabnica noastră întoarcere în iubita patrie. Şi astfel, purtarea păzitei de Dumnezeu prea înălţimei tale faţă de noi, prea plecaţii, este o nouă dovadă a protecţiei domneşti, care ne insuflă simţăminte de recunoştinţă, pe care anevoe ne-am trudi să le exprimăm. Insă o astfel de afecţiune şi dispoziţie binevoitoare s'ar face mai simţită pentru noi, în starea de acum, dacă, binevoind încă înălţimea ta, ar încuviinţa să ni se acorde acele ajutoare băneşti pe care le-am cerut mai dinainte, arătînd strîmtorarea noastră de bani.

Avem şi noi, binevoitorule al nostru domn, simţămintele unui adevărat zel patriotic, ca şi ceilalţi tovarăşi şi compatrioţi ai noştri, care s'au grăbit să respire aerul dătător de viaţă al iubitei patrii şi care, închinîndu-se înaintea tronului înălţimei tale, să contribuie cu ajutorul pe care îl datorează orice boer ascultător şi adevărat patriot.

Dar poziţiile şi situaţiile oamenilor niciodată nu sînt la fel, căci, înlesnind boerilor mijloacele de reîntoarcere în patrie, nu urmează în mod necesar, precum poate judeca pătrunderea dv., că ne putem orîndui la fel şi noi, slugile dvs., afacerile noastre.

Fiecare dintre noi are nevoile lui proprii şi felurile lui de trai, unul mai multe, altul mai puţine, şi după acelea poate să-şi chivernisească ale sale şi să-şi potrivească modul de viaţă.

Oamenii cu drept cuget, desigur, nu pot să socotească fericire stînd depărtaţi de iubita patrie, rătăcind pe pămînturi străine, lipsindu-se cu amărăciune şi de eco-

nomiile lor personale și de nespusa plăcere de a fi martori oculari și conlucrători la cele pentru fericirea patriei lor. Fără îndoială deci, sînt cuvinte, și cuvinte tari, care ne silesc să împărtășim o soartă opusă. Aceste cuvinte arătîndu-le pe larg mai înainte, desigur am pricinui supărare domnescului tău auz și mîhnire chinuitelor noastre suflete, dacă le-am înfățișa, aceleași, din nou înălțimii tale, reluîndu-le cu mai multe explicații.

Și noi fiind copii adevărați ai patriei, nu îngăduim să părem nepăsători față de fericirea ei și, mai ales, într'o împrejurare cînd patria s'a învrednicit de un fiu adevărat ca stăpînitor! Această soartă bună o prețuim în toată întregimea ei, și voim să ne facem părtași ei.

Spre acest scop, ca acul spre polul magnetic, îndreptăm și gîndurile și faptele noastre!

Patria și păzita de Dumnezeu înălțimea ta, care ești stăpînul ei, știind acestea, avem bune nădejdi că nu veți presupune că noi — pretextînd fără motiv — sîntem cu nepăsare față de adevărata fericire a patriei și a înălțimii tale! Deci din nou apelăm la domneasca ta bunătate, să înlesnești slugilor tale strîmtorarea lipsei bănești și să pui la cale, cu aceasta, chipul întoarcerii noastre.

Și acestea cu cea mai adăncă supunere și plecăciune datorate, și cerem dela Dumnezeu întărirea neclintită pe domnescul tău tron și reușita bună a celor dorite în mulți ani prea fericiți.

Ai păzitei de Dumnezeu înălțimii tale, către Dumnezeu rugători ferbinți și slugi plecate,

In 11 Octomvrie 1822.

† Al Ungrovlahiei Dionisie.
† Ilarion al Argeșului.
Grigore Băleanu.
Constantin Samurcaș.
Gheorghe Filipescu.
Alexandru Ghica.
Dimitrie Racoviță.
N. Văcărescu.
Alexandru [Filipescu].
Constantin Golescu.
Iancu Văcărescu.
Dimitrie Hrisoscoleu.
Manuil Băleanu.
Mihail Cornescu.

Nicolae Ghica. Manuil Florescu.
Nicolae Filipescu. Alexandru Racoviță.
Gheorghe Florescu. Radu Voinescu.
C. Cornescu. Geani Oroșan. [1]

XLIV

1822, Octomvrie 11.

Mitropolitul Dionisie arată lui Grigorie Ghica Vv. că din pricina bolii nu se poate întoarce încă în patrie.

Τὴν ὑμετέραν εὐσεβεστάτην καὶ εὐμενεστάτην μοι ὑψηλότητα, ἐκ μυχετάτων καρδίας εὐχόμενος, ἐν ταπεινῇ τῇ ὑποκλίσει προσκυνῶ!

Τὴν ἀπὸ 6-ας τοῦ μεσοῦντος ὀκτωβρίου αὐθεντικὴν τῆς ὑψηλότητός της ἐπιστολὴν, ὑπτίαις χερσὶ κομισάμενος, καὶ μετ' ἐπιστάσεως νοὸς καὶ προσοχῆς ἀνέγνων ὅσα ἡ ὑψηλότης της, ὑπὸ εὐνοϊκῆς πρὸς ἐμὲ ἐξιδιασμένης διαθέσεως, καὶ ὑπὸ κηδεμονικῆς προαιρέσεως πρὸς τὸ ὑπήκοον κινουμένη ἡγεμονικῶς γράφει καὶ συμβουλεύει περὶ τοῦ νὰ ἤθελα ἐπισπεύσω τὴν ὅσον τάχος ἐπιστροφήν τὴν ὁποίαν, ἐπευδοκοῦσα θεωρεῖ ὡς ἀναγκαίαν. Τὸ τοιοῦτον τῆς ὑψηλότητός της ὑπὲρ ἐμοῦ, τοῦ ταπεινοῦ εὐχέτου, φρόνημα ἐναργέστατα ἀποδεικνύει ἀφ-ἑνὸς μέρους μὲν τὴν πρὸς τὸν ἐμπιστευθέντα αὐτῇ ὑπήκοον λαὸν κηδεμονικήν της πρόνοιαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγαθήν της διάθεσιν; ἐφ' οἷς καὶ τὰς προσηκούσας ὁμολογῶν ταπεινὰς χάριτας ἱκετηρίους, ἀναπέμπω πρὸς Θεὸν εὐχάς, τὸν ἱλέῳ ὄμματι ἐπιβλέψαντα καὶ ἐπευδοκήσαντα, εἰς τὸ νὰ ἐπιστήσῃ εἰς τὴν θεοσύστατον τζάραν ἡγεμόνα χριστιανὸν καὶ γνήσιον κατὰ πάντα υἱὸν τῆς πατρίδος.

Καθ' ὅσον ὅμως ἀπὸ πατριωτικὰ καὶ ἡγεμονικὰ χρὰς κινουμένη ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, κήδεται τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῇ ὑπηκόου, κατὰ τοσοῦτον ἀπὸ πόθεν διακαῇ πρὸς τὴν πατρίδα κεντούμενος, καὶ ἀπὸ

1 Boerii din Brașov cer și de la autoritățile Brașovului împrumuturi, cu ipotecă sigură mobiliară. Sașii însă, din spirit de comoditate și pentru a înlătura un spectacol neplăcut ochilor lor, se grăbesc să încerce a-i plasa prin satele din jurul Brașovului, pretextînd că astfel li se oferă o viață liniștită și economicoasă Boerii și mitropolitul Dionisie protestează. (Cf. Mureșianu (**A. A.**), *Știri nouă despre refugiații munteni la Brașov în secolul al* 18-*lea și în răsmerița dela 1821*.—„*Țara Bîrsei*", II (1930), Nr. 1, p. 13—15).

καθήκοντα ἱερὰ καὶ βαρύτατα ποιμεναρχικῆς φροντίδος, κινούμενος ὁ ταπεινὸς ἐγὼ εὐχέτης, αἰσθάνομαι ἐπιθυμίαν ἀνένδοτον νὰ ἴδω τῆς φίλης πατρίδος τὸ ἔδαφος, νὰ περιλάβω καὶ νὰ ἐναγκαλισθῶ τὸ λογικὸν ποίμνοιον τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ νὰ προσκυνήσω ἐπὶ θρόνου τὴν ὑψηλότητά της.

Ἀπὸ τοιαῦτα λοιπὸν αἰσθήματα καὶ ἱερὰ χρὰς ὁρμώμενος, ἤθελα ἀναμφιβόλλως, δεύτερα νομίση τὰ τῆς σωματικῆς ὑγείας, καὶ ἤθελα εὐχαρίστως τὴν ἐκθέση ὡς θῦμα τῶν ποιμεναρχικῶν καθηκόντων μου, ἂν καθὼς ὁρίζει ἡ ὑψηλότης της, προέβλεπον πολυχρονίαν παράτασιν τῆς ἐπικρατούσης ἀσθενείας, καὶ ἂν ἐξ ἐναντίας, ἀπὸ συμβουλῆς ἐμπείρων ἰατρῶν, δὲν ἐπληφορούμεν ὅτι μικρὰ τῆς ὑγείας μου φροντὶς θέλει μὲ ἐπιῤῥώσει, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ ἐπαναλάβω μὲ ζῆλον τὰ πρὸς τὸ ποίμνιον χρὰς καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας, μία μικρὰ ἀμέλεια καὶ ἄκαιρος ὁδοιπορικὴ ταλαιπωρία, θέλει κάμη τῶν ποδῶν τὸ πάθος ὄχι μόνον ἀνίατον, ἀλλὰ καὶ εἰς φλεγμονὴν ἐξαίρουσα τὰς ὑποφυήσας πληγὰς, θέλει προξενήσει θανατηφόρον γάγγραιναν.

Ἡ κατατήκουσά με ἀσθένεια, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, δὲν εἶναι χρονικῆς ποδάγρας ἀποτέλεσμα, καθὼς τὴν ὑπέλαβε τὸ ὕψος της, ἀλλ' εἶναι πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος κακῶν χυμῶν ἐπίρροια, οἱ ὁποῖοι ἀποκενούμενοι διὰ βοηθείας προσφόρων ἰατρικῶν, διὰ τῆς ἀναγκαίας διαίτης καὶ ἡσυχίας, θέλουν ἀποξηρανθῆ, καὶ τότε ἀναλανβάνων τὰ τῆς ὑγείας, σπεύδων θέλω τρέξη νὰ ἀναπνεύσω τὸν ζωογόνον ἀέρα τῆς φίλης πατρίδος, νὰ προσκυνήσω τὴν ὑψηλότητά της, καὶ νὰ ἀναλάβω τὴν φροντίδα τῶν ποιμεναρχικῶν μου καθηκόντων, μὲ ὅλον τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν τὴν ὁποίαν ἡ εὐαγὴς πίστις παραγγέλλει καὶ ἡ διάθεσις ὑπαγορεύει. Τοιαύτην σωματικὴν ἀσθένειαν, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, οὔτε οἱ πολιτικοὶ φιλάνθρωποι νόμοι δὲν παιδεύουσι, τῶν ὁποίων εἰς τὴν Βλαχίαν διενεργητὴς εἶναι σήμερον ἡ ὑψηλότης της, οὔτε οἱ ἱεροὶ καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες καταδικάζουσιν, οἱ ὁποῖοι ἁπανταχοῦ τῆς φιλανθρωπίας τὸν τύπον ἐπιφέροντες τὴν ἀσθενοῦσαν φύσιν περιθάλπουσι!

Παράδειγμα, εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, ἀρχιερέων καὶ ἀναιτίως πολλάκις, μακρόθεν διεξαγόντων τὸ λογικὸν ποίμνιον προτείνει καθ' ἑκάστην ἡ ἱερὰ σύνοδος; καὶ δὲν ἕπεται ἑπομένως νὰ θεωρηθῇ, οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν λόγον, ὡς ἔγκλημα τὸ διότι, ὁ ταπεινὸς ἐγὼ, ὑπὸ ἀνάγκης σωματικῆς βιαζόμενος μένω μικρόν, μὲ λύπην ὅμως μεγάλην,

ἀπομεμακρυσμένος τοῦ ποιμνίου μου. Καθότι καὶ οὕτως ἔχων ἐφρόντισα ἄχρι τοῦδε, καὶ φροντίζω ἐντεῦθεν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου, ὄχι διὰ πρωτοσυγγελῶν, καθὼς εἴθισται εἰς τὴν ἱερὰν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς ἐπιστήσας ἀρχιερέα ἐπίτροπον τῇ ἐκκλησίᾳ, τελευταῖον δὲ ἐπιστείλας καὶ γνήσιον τέκνον τῆς πατρίδος, τὸν συνάδελφον ἅγιον Μπουζαίου, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ μικρὸν διάστημα τῆς κατ' ἀνάγκην ἀπουσίας μου δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ ἄνευ οὐδενὸς ἐλλείματος τὴν ἔλλειψήν μου.

Ἐξ ὅσων ταπεινῶς ἐκθέτω ἐνταῦθα, εὐδοκοῦσα ἡ ὑψηλότης της, καθικετεύω νὰ γνωρίσῃ ἀκριβῶς πρῶτον τὸν ἀνένδοτον προνοητικὸν ζῆλον ὅσον τρέφω ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εἰς τὴν πατρίδα ταχείας ἐπανόδου, ἑπομένως δὲ συγκαταβαίνουσα νὰ πληροφορηθῇ, ὅτι ἡ ἐπικρατοῦσα ἀσθένεια δὲν εἶναι χρονική, ὅτι μικρὰ φροντὶς θέλει μὲ ἀναῤῥώσῃ, ὅτι βίᾳ ἐπιστροφῆς θέλει μ'ἐκθέσει ἀνωφελῶς εἰς ἀπαραίτητον κίνδυνον ζωῆς, ὅτι τελευταῖον παραδείγματα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας εἶναι πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀρχιερέων καὶ ἀναιτίως οἰκονομούντων δι' ἐπιτρόπων τὰς ἐκκλησίας, καὶ ὅτι οὔτε οἱ φιλάνθρωποι πολιτικοὶ νόμοι οὔτε οἱ εὐαγεῖς καὶ ἱεροὶ τῶν θείων ἀποστόλων κανόνες δὲν παιδεύουσι σωματικὴν ἀσθένειαν.

Καὶ οὕτως, ὡς χριστιανὸς καὶ φιλάνθρωπος ἡγεμὼν καὶ τῆς πατρίδος υἱὸς ἀληθὲς, θέλει φανῇ ζηλωτὴς τοιούτων ἱερωτάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν καθηκόντων, θέλει προξενήσει ἐντεῦθεν χάριν ἀληθῆ καὶ τῷ ὑπηκόῳ της καὶ τῇ πατρίδι, καὶ θέλει ἐφελκύσει τάς τε κοινὰς εὐχὰς καὶ τὰς ἰδίας τοῦ ταπεινοῦ ἐμοῦ πρὸς Θεὸν ἱκεσίας.

Κατὰ τοῦτο πεποιθὼς, διότι γνωρίζω τὴν φιλόχριστον διάθεσίν της, καθικετεύω τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα καὶ νὰ λάβῃ μάλιστα φροντίδα εἰς τὸ νὰ μὴ στέλωσι χρηματικὰ ἐπιβοηθήματα ἀπὸ τῆς μητροπόλεως, ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ ἀποπληρώσω τὰ πρὸς ξένους χράς μου, πρὸς οὓς ἡ σωματική μου παρουσία εἶναι ἡ μόνη ἀσφάλεια, καὶ οὕτω νὰ διευκολύνω τὴν πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἐπαρχίαν ἐπιστροφήν, καθότι εὐμενέστατέ μοι αὐθέντα, ἕνας ἥμισυ χρόνος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου ἐκ δανείων ζῶ καὶ ὁ ἀπὸ μέρους μου διορισθεὶς ἐπίτροπος, ὄχι μόνον οὐδεμίαν ἔλαβε φροντίδα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἀσχέτως πρὸς ἐμέ, καὶ ἑπομένως παρανόμως διεξάγει ἐκκλησιαστικὰ πράγματα.

Ἡ θεοφρούρητος ὑψηλότης της, παράδειγμα πρὸς τὸ ὑπήκοόν της οὖσα ἀκριβείας πολιτικῆς, δὲν θέλει ἀνέχεται βέβαια, χριστιανὸς αὐθέντης, βίας εἰς τὴν ἀβίαστον τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀποκα-

θιστῶσα καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ὀφειλομένην εὐπείθειαν, θέλει φανῇ ὑπέρμαχος τοῦ εὐαγοῦς δόγματος τὸ ὁποῖον θεοσεβῶς πρεσβεύει καὶ θέλει χαροποιήσει τὸ ὑπήκοόν της!

Κατὰ τὰς παραγγελίας τῆς ἡμετέρας ὑψηλότητος καὶ κατὰ τὸ ἀπαραίτητόν μου χρέος, εἶπον τὰ δέοντα πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἄρχοντας, οἵτινες καθὰ καὶ ὁ ταπεινὸς εὐχέτης, ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδωσι διευκολυνόμενα τὰ μέσα τῆς ἐπιστροφῆς, ὡς διὰ τοῦ κοινοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν γράμματος πληροφορηθήσεται μᾶλλον τὸ θεοφρούρητον ὕψός της.

Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου ὑψηλότητος πρὸς Θεὸν εὐχέτης ἔνθερμος καὶ ὡς δοῦλος ταπεινὸς

αωκβ-ῳ Ὀκτωβρίου ιά-ῃ

† Οὐγγροβλαχίας Διονύσιος[1]

Traducere :

Pe prea piosul şi binevoitorul, prea înălţatul nostru, din adîncul inimii rugîndu-l, cu umilinţă şi plecăciune mă închin!

Domneasca scrisoare a înălţimii tale, din două ale curgătorului Octomvrie, cu mîini întinse primind-o, cu minte atentă şi grijă am cetit cele ce domneşte scrii înălţimea ta, animată de o specială bunăvoinţă către mine şi de o afecţiune protectoare către supusul absent şi mă sfătueşti să fi voit a grăbi cît mai repede întoarcerea pe care, din bunăvoinţă, o socoteşti trebuincioasă.

Simţămîntul acesta al înălţimii tale pentru mine, umilul rugător, dovedeşte pînă la evidenţă pe de o parte prevederea protectoare pentru poporul supus, încredinţat ţie, iar pe de alta buna ta dispoziţie faţă de mine; pe lîngă acestea mărturisind cuvenitele şi plecatele rugătoare mulţumiri, înalţ rugăciuni către Dumnezeu, care cu ochi milostiv supraveghind şi binevoind, a orînduit să vegheze în întocmita de Dumnezeu ţară domn creştin şi fiu adevărat întru totul al ţării!

Cu cît însă înălţimea ta, animat de nevoi patriotice şi domneşti, ocroteşte pe supuşii încredinţaţi ei, cu atît şi eu, plecatul rugător, îndemnat de dorinţa arzătoare către patrie şi mişcat de datoriile sfinte şi prea grele ale grijei păstoreşti,

1 Arhivele Statului, *Administrative vechi* Nr. 2422.

simt dorinţa stăruitoare să văd pămîntul iubitei patrii, să cuprind şi să îmbrăţişez turma cuvîntătoare a sfintei biserici a lui Hristos şi să mă închin la tronul înălţimii tale.

Deci, îndemnat de astfel de simţăminte şi de datoria sfîntă, aşi fi dorit, fără îndoială, să socotesc pe al doilea plan cele referitoare la sănătatea trupească şi aşi fi voit cu plăcere s'o expun ca jertfă datoriilor mele păstoreşti, dacă, cum crede înălţimea ta, aş fi prevăzut prelungirea de lungă durată a bolii care mă stăpîneşte, şi dacă din contră, din sfatul doctorilor încercaţi, nu mă informam că o mică îngrijire a sănătăţii mele mă va întări, aşa încît să pot relua cu zel cele de trebuinţă către turmă şi că dimpotrivă, o mică neglijenţa şi trudă de călătorie ne la locul ei vor face picioarelor mele o boală nu numai de nevindecat, dar chiar, provocînd inflamaţia rănilor existente, vor cauza cangrena mortală. Boala care mă roade, binevoitorul meu domn, nu este consecinţa podagrei cronice, după cum presupui înălţimea ta, ci este scurgerea veninurilor rele către acea parte, care evacuate prin medicamente potrivite, prin dietă şi liniştea necesară, se vor seca şi atunci, recăpătînd sănătatea, grăbind voi veni să respir aerul înviorător al iubitei patrii, să mă închin înălţimei tale şi să reiau grija datoriilor mele păstoreşti, cu tot zelul şi rîvna pe care le porunceşte sfînta credinţă şi le dictează bunăvoinţa.

O astfel de boală trupească, binevoitorul meu domn, nici legile caritabile mirene — al căror executor în Valahia eşti astăzi înălţimea ta — nu o pedepsesc, nici sfintele şi apostolicele canoane, — care purtînd peste tot semnul iubirei de oameni, îngrijesc de fiinţele bolnave — nu o condamnă ! Exemplul arată la fiecare sfînt sinod, binevoitorul meu domn, arhierei — de multe ori chiar fără motiv — conducînd de departe turma cuvîntătoare ; şi deci nu urmează a se socoti. nici pentru acest motiv, ca delict faptul că eu umilul, silit fiind de nevoe trupească zăbovesc încă, însă cu mare tristeţe, fiind departe de turma mea. Fiindcă şi aşa am îngrijit pînă acum şi îngrijesc, de aici, de biserica lui Hristos şi de turma cuvîntătoare, nu prin protosingheli, precum se

obişnueşte în sfînta mare biserică, ci la început orînduind bisericii arhiereu vicar, iar în urmă trimeţînd şi pe adevăratul fiu al patriei, pe prea sfîntul confrate al Buzăului, care în acest scurt răstimp al absenţei mele silite poate să înlocuiască, fără nici un fel de lipsă, absenţa mea. [1]

Din cîte cu plecăciune arăt aici, binevoind înălţimea ta, o implor mai întîi să cunoască cu scumpătate neclintitul zel prevăzător pe care îl păstrez turmei şi dorinţa întoarcerii grabnice în patrie şi, în sfîrşit, binevoind, să afle că nu este cronică boala care mă ţine, că o mică îngrijire mă va restabili, că graba de reîntoarcere mă va expune, fără folos, la iminenta primejdie a vieţii, că, în sfîrşit, sînt înaintea ochilor exemplele marei biserici, privitoare la arhierei care fără motiv întemeiat conduc prin vicari bisericile şi că nici caritabilele legi mirene, nici sfintele şi bisericeştile canoane ale dumnezeeştilor apostoli nu pedepsesc boala trupească.

Şi astfel, ca domn creştin şi iubitor de oameni şi fiu adevărat al patriei, se va arăta zelos unor asemenea datorii bisericeşti şi mirene, va prilejui de aici har adevărat şi supusului său şi patriei şi va atrage asupra-i rugăciunile obşteşti şi chiar rugile mele, plecatul către Dumnezeu. Intru aceasta, cu încredinţare, fiindcă cunosc bine firea ta iubitoare de Hristos, implor pe înălţimea ta să aibă cît mai multă grijă spre a mi se trimite ajutoarele băneşti de la Mitropolie, ca să pot achita datoriile mele la străini, pentru care prezenţa mea trupească este singura garanţie, şi astfel să înlesnesc întoarcerea mea în ţară şi în eparhie, fiindcă a trecut un an şi jumătate, binevoitorul meu domn, de cînd trăesc din datorii şi vicarul rînduit din partea mea, nu numai n'a avut nici o grijă în acest răstimp, dar n'are nici o legătură cu mine, şi prin urmare conduce ilegal treburile bisericeşti.

Păzita de Dumnezeu înălţimea ta, fiind exemplu de politică corectă faţă de supuşii tăi, desigur nu vei îngădui, ca domn creştin, silnicia în paşnica biserică a lui Hristos, ci, restabilind şi întru acesta supunerea datorită, te vei arăta

---

[1] Gherasim, episcopul Buzăului.

apărător al sfintei dogme, pe care cu pietate o mărturiseşti şi vei bucura pe supusul tău!

După poruncile înălţimei tale şi după datoria mea neapărată, am spus cele de trebuinţă dumnealor boerilor, care, ca şi plecatul rugător, doresc să vadă înlesnite mijloacele de întoarcere, după cum din plecata noastră scrisoare comună va lua cunoştinţă pe larg păzită de Dumnezeu înălţimea ta.

Al păzitei de Dumnezeu înălţimei tale către Dumnezeu ferbinte rugător şi slugă supusă,

+ *Al Ungrovlahiei Dionisie*[1]

1822, Octomvrie 11.

XLV.

1822.

Proiect pentru îndreptarea ţării.

Indreptarea ţării.

Toată lumea au privit la jalnica stare a Ţării Româneşti şi la câte au pătimit în leat 1821 de streinii cei de o dogmă cu noi, carii având şi semnul cinstitei cruci pus în simia neamului lor, au lucrat, neomeniţii, toate chipurile fărădelegilor. Deci, fiindcă acum dumnezeiasca pronie au deşchis uşile ascultării iubitorilor de oameni îndreptători, îndrăzneşte toată obştea pământenilor aceştii ticăloase şi nenorocite ţări a alerga cu lacrămi de bucurie, cerându-şi mântuirea şi tămăduirea la ranele sale cu aceste chipuri de îndreptare:

I. Toată streinătatea câtă să află încuibată în pământul ţării, adecă Grecii — de verice treaptă vor fi —, Sârbii şi alte neamuri, să fie în veci depărtaţi cu totul de orice treabă politicească, până la cea mai mică şi mai proastă, şi de toate cinurile boieriilor, rămăind pentru dânşii a să hrăni şi a să chivernisi în ţara aceasta numai cu neguţătoriia ce va fi slobodă şi cu meseriile de meşteşug ce vor fi ştiind şi vor fi

1 La 28 Decemvrie 1822, mitropolitul Dionisie scrie din Braşov logofătului Nicolae al Mitropoliei că „uşurîndu-să gerul, socotim a ne călători spre patrie şi eparhie, măcar şi cu primejdia vieţii noastre, pentruca să ne înplinim datoriia păstorii" (Academia Romînă, *ms.* 1071, f. 65).

şi ţării de folos, amestecaţi însă cu pământenii şi supuşi la toate obiceiurile, canoanele şi starostii esnafurilor, întocmai ca şi pământenii, fără cătuş de puţină osebire.

II. Toţi streinii, căţi s'au cinstit pănă acum cu cinuri de boerii, să să ia scutelnicii şi posluşnicii şi orice alt privileghiu, fiindcă privileghiurile sănt numai ale pămăntenilor, iar nu şi ale streinilor. Şi de acum înainte, nici cinuri, măcar căt de mic, să nu să mai dea la streini, de vreme ce stăpănirea streină, ce au fost pănă acum, într'adinsu au înălţat pă streini şi i-au făcut şi cu stare bună, ca să dărapene cu totul pă pămănteni.

III. Să să puie în lucrare şi căte s'au hotărăt pentru streini prin hrisovul mării sale Ştefan Vodă Racoviţă ot leat 1764, Iulie 30.

IV. Aşijderea şi tot chipul arnăuţesc să să strice de tot, a nu să mai pomeni în veci, şi, eşind fieşcare de supt această urătă şi diiavolească mască, să meargă la esnaf după meşteşugul ce va şti, sau la dajdie cu ţara, neştiind meşteşug; iar nevrănd nici una nici alta, să meargă negreşit la ţara lui, puindu-să un soroc cuviincios, în care să poată a să desface de orice ilişăc[1] va avea aici în pămăntul ţării şi după soroc să să izgonească şi fără voia lui, neputîndu-să ajutora cu pricinuire că are aici moşii şi alte acareturi, dobitoace şi datorii pe la unii alţii, căci pentru aceia li să dă sorocul, ca să să desfacă de toate.

V. Pentru paza şi strejuirea ţării, să să întocmească pă deplin, încă şi mai cu prisos de va cere trebuinţa, ogeacurile slujitorimei pămănteşti cei din vechime, adecă semeinii, tustaşii, cazacii, catanele, lefecii, dorobanţii, vănătorii, poteraşii, plăiaşii, slujitorii du pă la judeţe şi alte bresle slujitoreşti, şi numai aceia să poarte arme·în tot ocolul Ţării Româneşti, iar streinii nicidecum, nici măcar cuţit la brău să nu aibă, cu pedeapsă de răpunere de viiaţă când să va dovedi vreunul din streinii cu vreun fel de armă, ori asupra lui purtăndu-o, ori în casa sau gazda lui ţiind ascunsă.

---

1 Iliş = un fel de bir, dare.

Intr'acestaş chip dar curăţindu-să tot pământul şi văzduhul Ţării Româneşti de turbarea şi răutatea streinilor şi rămăind ţara pă seama pământenilor, cere apoi toată obştea pământenilor şi curăţirea politiceştii oblăduiri, care streinii într'adinsu au turburat-o, ca să-i poată aduce cea desăvărşită peire, după rău cugetul lor ce s'au văzut, căci întocmind ei la toate dregătoriile felurimi de iraturi, cele mai bune şi mai bogate le da la ai lor, iar celelalte le vindea la pământeni, la cine putea să dea mai mult preţu. Indreptarea dar politiceştii oblăduiri cere obştea să să facă într'acestaş chip :

VI. Toate numirile boieriilor să fie, iar veniturile lor să lipsească cu totul, şi cei ce să află cu boerii halea să slujască numai pă leafă.

VII. Să să aşaze *Dintăi Divan*, întocmit de cinci persoane, adecă de mitropolitul ţării şi de patru boeri mari, carii să nu aibă osebite boerii halea. Acest divan să aibă toată puterea săvărşitoare şi toată stăpănirea peste tot pământul şi norodul Valahiilor amăndurora. La acest divan să raportuiască toate celelalte dregătorii şi oblăduiri în parte şi dela acesta să ia toate poruncile şi hotărările pă deplin.

VIII. Să să aşaze al *Doilea Divan*, întocmit de episcopi şi de veliţii boeri, între carii să fie şi un nomicos. Acest divan, pentru toate pricinile crisologhiceşti, ce theoriseşte cu buiurdizma Intăiului Divan, să arate cu anafora înscris la Intăiul Divan şi de acolo să-ş ia pricinile întărire, ori cu înfăţişare prin apelaţie, sau fără înfăţişare prin adeverinţă înscris de mulţămire, după orănduială.

IX. *Departamenturile căte trele, adecă de 8, de 7 şi cel de criminale*, să-ş aibă urmarea lor, orănduindu-să la fieşcare şi căte un nomicos.

X. Să să aşaze un *departament pentru hotărnicii*, alcătuit de cei mai cu deplină ştiinţă şi praxis de hotărnicii boeri. Acest departament este foarte de trebuinţă, fiindcă crisologhiile moşiilor sănt multe şi pricini grele, unde face trebuinţă a să ceti şi a să cerceta sumă de felurimi de hărtii şi dintr'a-

ceastă pricină să dă zăticnire celorlalte judecătorii a să înlesni la theoriia altor chipuri de crisologhii politiceşti.

XI. Vistierul cel mare altă treabă să nu aibă, fără numai să priimească banii dăjdiilor din toate judeţele ţării şi să dea socoteala la Divanul cel Dintăi, avănd supt ascultarea lui numai pă sarafi, iar la celelalte calemuri [1], sau ispravnici, sau sameşi, să nu să amestece.

XII. Calemurile vistierii, adecă extractoru al scutelnicilor, al posluşnicilor, al havalelilor, al capanului, al slujitorilor, al breslelor, găzdiile şi condicarul să să orănduiască de către Intăiul Divan, fieşcare persoană cu treaba sa, corespondarisindu-să cu isprăvnicaturile şi răportuind la Intăiul Divan, avăndu-şi fieşcare trebuincioşii logofeţi cu lefile lor. [2]

XIII. La fieşcare judeţ să orănduiască Intăiul Divan doi ispravnici (însă nu din cei mari, adecă din protipendada, ci din cei de a dooa şi a treia treaptă, ca să să poată pedepsi şi înfrăna cănd vor urma vreo catahrisis şi a-i supune să răspunză cu coprinsul lor), un sameş, un judecător şi un condicar, toţi cu leafă orănduită; însă un ispravnic să fie însărcinat cu trebile judeţului, iar celălalt să aibă numai priveghérea asupra polcovnicilor şi căpitanilor şi altor slujbaşi, ca să nu facă vreo catahrisis. Să caute şi pricinile de judecăţi ale lăcuitorilor, înpreună cu judecătorul. Amăndoi ispravnici să-ş aibă venitul grosului, după vechiul obiceiu, adecă dreptele zeciueli din banii ce să înplinesc prin înfăţişare de judecată şi paralele grosului.

Judecătorul să caute numai pricinile de judecăţi şi condicaru să facă cărţile de judecată sau anaforalele.

Sameşul numai să priimească banii dăjdiilor din judeţ, după extractul ce i să va da de ispravnic, iscălit, iar nu mai mult. Iar din bani să nu dea nimunui măcar o para, fără porunca Divanului celui Dintăi, ci să-i trimiţă pă toţi deplin la visterie, de unde să-ş ia adeverinţă de priimire sau socoteală încheiată.

1 Funcţii, slujbe.

2 In manuscris urmează punctul XIV; deci, sau numerotaţia este greşită, sau punctul XIII este scăpat din vedere de copist. Corectăm numerotaţia din manuscris.

Zapcii plășilor să-i orănduiască ispravnicii amăndoi, oameni cinstiți, vrednici și în chezășiia lor, ca să fie răspunzători pentru dănșii, fără a să priimi havalele streine. Acești zapcii, avăndu-ș leafa lor orănduită, să caute și pricinile cele mici ce să întămplă între lăcuitori, fără a să amesteca polcovnicii și căpitanii întru nimic și ori să-i odihnească, sau să-i sorocească la ispravnicat; dar și ei să să înfrăneze foarte tare, a nu face vreo catahrisis.

XIV. Vel spatar și vel agă, cu întocmirea slujitorimei pă cât va orăndui divanul, să fie numai pentru paza și strejuirea orașului București; însă toate căpeteniile slujitorești să să orănduiască de cătră Intăiul Divan. Așijderea și toată slujitorimea, ce după trebuință să trimite în țară și pă la mărgini pentru pază sau nizam, să să orănduiască și să să trimiță iarăș de către Intăiul Divan și căpeteniile lor să să corespondarisească amesos [1] cu divanul.

XV. Polcovnicii și căpitanii prin județe să să orănduiască de cătră Intăiul Divan, oameni lăcuitori ai județului, prin chezășie vrednică de depărtare de catahrisis și cu stare, spre a putea răspunde cănd să va întămpla a să întinde peste poruncă. Acești polcovnici și căpitani să nu fie volnici a să preumbla prin popoarăle lor după alți borfași, căci acele pricini să vor căuta de ispravnici județului. Iar polcovnicii și căpitanii să stea fieșcarele la casa sa și cănd li să va da știre de ispravnici sau zapcii plășilor, că s'au ivit undevaș tălhari, numai atunci să alerge cu slujitorii lor, să-i bată, să-i prinză și să-i trimiță la Intăiul Divan, în bună pază. Din căte lucruri să vor găsi la tălhari, ori hrăpite, sau chiar ale lor, să să despăgubească mai întăi păgubașii, pănă la cel mai mic lucru, și ce va mai prisosi să să dea la nevestile și copii tălharilor, iar polcovnicii și căpitanii să nu ia nici măcar o ață, ci să slujască numai pă leafă orănduită și slujitorii lor pă scuteală. Așijderea nici ispravnici nici zapcii să nu ia dela acest fel de pricini, nici dela borfași, nimic, fără numai să despăgubească pă păgubași și vinovații să să pedepsească

---

1 ἀμέσως = îndată.

după pravilă. Şi fiindcă făcătorii de rele sau borfaşii nu să pot ţinea în relele lor fapte, de nu vor avea gazde prin sate, care să le poarte grija pentru ale măncării, unde să aflä ascunşi, şi a le da de ştire cănd umblă poterile după dănşii, ispravnici judeţelor să îndatoreze pă lăcuitorii satelor a da prinsoare cu chezăşii că în satele lor nu să va simţi nici o gazdă. Iar dovedindu-să vreo gazdă la vreun sat, acel sat să plătească toată paguba cătă au făcut tălharii cei înclinaţi cu acea gazdă, şi acea gazdă să să pedepsească întocmai ca şi tălharii. Aşijderea să fie datoare satele, în ceas ce vor simţi de făcători de rele, numaidecăt să dea de ştire ori la zapcii, ori la polcovnic i căpitan, unde va cădea mai cu apropiere, ca fără zăbavă să-i prinză, dănd şi ei ajutor.

XVI. Vătaşii plaiurilor dela graniţile despre austriiacescul pămănt să să orănduiască de căt[ră] Intăiul Divan, cu siguranţiia tot aceiaş ce s'au zis pentru polcovnici şi căpitani şi tot cu aceiaş orănduială despre rändul făcătorilor de rele ce să vor ivi în plaiurile lor. Aceşti vătaşi au să-ş urmeze datoriile lor după cum sănt trecute în condicile divanului şi să-ş ia dreptul lor cel legiuit din vechime, după cum să vede trecut în condicile divanului, să raportuiască amesos cătră Intăiul Divan, şi plăiaşii i potecaşii lor să slujască pă scuteală. [1]

XLVI.

1822.

Legămînt pentru unire.

Pentru unire

Firea omenească este zidită, de dreapta Dumnezeirii cea a tot săvărşitoare, ca să fie înpărtăşitoare, adecă să petreacă vieţuind mulţi la un loc, în soţietate, înpărtăşiţi şi întrebu-

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 147ᵛ—148. Rezumate şi extrase în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 253. Cf. Nr. XXXVI şi XL, cu notele respective.

inţaţi unul de către altul. Acel loc unde să află petrecând soţietate de mulţi oameni să zice patrie, după numele părinţilor, moşilor şi strămoşilor, ce şi aceia au petrecut acolo, vieţuind în soţietate. Nu să cheamă dar pământul, patrie, ci petrecerea cea politicească, adecă soţietatea celor ce lăcuesc înpreună, întrebuinţaţi şi înpărtăşiţi unul de către altul, care întrebuinţare leagă dragostea, interesurile şi folosurile obştii, arătând pă acea adunare că este un trup întocmit de mădulări.

Dobitoacele cele necuvântătoare, obicinuite fiind multe în adunare, la un loc de păşune, când vreunul să va rătăci în alt osebit loc, zbiară, şi cu acel zbieret însemnează că doreşte de cevaş. De ce oare? De locul unde era obicinuit să pască? Nu! Pentru căci iarbă poate găsi şi în altă parte, încă şi mai bună! Ci zbiiară, dorind de soţietatea celorlalte, cu care s'au fost obicinuit în petrecere. Şi, găsindu-şi soţiile, să bucură. Dovadă este aceasta că şi la dobitoace nu să socoteşte locul păşunii, patrie, ci soţietatea.

[Şi iarăş un dobitoc, obicinuit fiind în multă petrecere cu stăpânul său şi întrebuinţat, prin înpărtăşire cu dânsul, să slujască adecă el stăpânului său şi acela să-l hrănească, când să va rătăci în altă parte, zbiară. Pentru ce oare? Negreşăt că dorind chiar de stăpânul său, iar nu de casa şi nemestiile lui!]

Când soţietatea omenească să răzvrăteşte, atunci nu să mai chiamă patrie, pentrucă lipseşte înpărtăşirea ce leagă dragostea şi folosul obştesc. Să dejghină tot trupul soţietăţii şi, silindu-să fieşcarele numai pentru al său folos în parte, petrec cu pizmuiri şi cu duşmănii şi mulţi, neputând trăi în patriia lor, s'au depărtat în alt pământ strein.

Cu acest mijloc, al soţietăţii unite în dragoste şi înpărtăşitoare, din nimic s'au înălţat neamuri mari şi slăvite şi tot acelea, cu dejghinarea, au căzut în bezna ticăloşii, supuindu-să supt jugul altor neamuri!

Aşa şi neamul nostru romănesc, să vede acum căzut în urâta clisă a ticăloşii şi călcat de picerile streinilor, pentru căci s'au dăjghinat dăsăvărşăt tot trupul soţietăţii noastre,

ce întocmea cea adevărată patrie. Nu mai putem zice că Ţara Românească este patriia noastră, de vreme ce nici am avut, nici avem într'ănsa soţietate înpărtăşită şi întrebuinţată între noi, după cum orănduesc pravilile iubirii al aproapelui, ce sănt aşăzate şi de fire şi de ziditorul firii, Dumnezeu. Noi săntem aceia ce, cu dejghinarea noastră, am dărămat-o din starea ei şi, găsindu-o streinii fără trebuincioasa înprejmuire a dragostei cei înfrăţite şi fără tărie de strejuire a unirii, au călcat-o cu picerile, au stricat tot bunul ei şi s'au bizuit să ne stingă toată pomenirea noastră şi să ne ia ei moştenirea!

Fraţilor Români, încă nu ne sănt nădejdile pierdute! Nevoia ce am pătimit să ne slujască noao drept învăţătură şi deşteptare! Căutaţi în oglinda anului cu leat *1821*! Cunoaşteţi pricinile ce ne-au adus în slăbiciune! Şi acea slăbiciune au dat putere vrăjmaşilor streini ca să ne stingă cu totul!

Veniţi, în numele Domnului, să ne întocmim patriia, să o îngrădim cu unirea noastră, să-i zidim — turnu neclătit — răvna noastră către folosurile obsteşti! Cu toţii să fim un suflet, o cugetare şi o glăsuire pentru toată obştea! [Adunările noastre, ce să vor face, atăt pentru adăogirea folosului patrii căt şi pentru a le înpotrivi şi a depărta cele ce sănt vătămătoare, să ne fie în numele Domnului, cu cuget şi inimă curată, cu toată slobozeniia a grăi fieşcare şi a-ş arăta părerea lui, fără a face osibire ipochimenilor, ci să să asculte şi cel mai mic decăt toţi întocmai ca şi cel de frunte, numai să fie patriot, iar nu strein sau cu tragere din cei streini! Şi toată tăriia şi hotărărea sfătuirilor la orice fel de pricini întămplătoare să o aibă glăsuirile cele mai multe, iar nu cele mai puţine!]

Să ne fie legătura vecinică printr'această scrisoare, iscălită de toţi cu jurămănt, în numele prea sfintei şi de viiaţă făcătoarei Troiţe! Şi cel ce să va dovedi cugetănd numai pentru al său în parte folos, sau să să folosească cu vreo vătămare a obştii, sau că, văzănd vreo vătămare obştească căt de mică, nu-şi va uni glasul şi strigarea lui cu ceilalţi [mai mulţi, ce să vor uni], unul ca acela, socotindu-să între

călcătorii de lege, să fie lepădat dă numirea patriotului şi neînpărtăşit de folosinţele ce să cuvine a dobăndi un adevărat patriot, şi în osănda dumnezeeştii judecăţi.[1]

XLVII.

1822.

Alt legămînt pentru unire.

Ipac pentru unire.

Cei ce n'au sfat cad ca frunzele. Iar măntuirea este în mult sfat. Acest adevăr, mărturisit de înţeleptul Solomon la pildele lui, luănd cineva aminte cu deadinsul, îl află adeverit în istoriia cea veche a neamurilor celor căzute, iar din istoriia neamurilor celor mai noao, şi mai vărtos a neamului romănesc, mai luminat să dovedeşte adeverirea acestui cuvănt. Căci cănd să otcărmuia de sfat acest neam, oarecănd slăvit, înflorea şi să măntuia. Iar după ce au lepădat sfatul şi au ajunsu în starea norodului jidovesc (pre carele jălindu-l, Moisi zice că este neam ce ş'au pierdut sfatul), au căzut ca frunzele.

De vreme dar că noi cei mai jos iscăliţi, încredinţăndu-ne de pricinile căderii neamului nostru, celui omorăt de izvoditorii neunirii şi a diiavoleştii măndriei şi cunoscănd că măntuirea este în sfat mult, am hotărăt să ne rădicăm neamul din mormăntul nefiinţei, în care l-au îngropat pohti-

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 149. In *ms.* 4187, f. 6, continuă: „să fie lepădat de numirea patriotului şi de toate pronomiile patrii, de sfînta Troiţă, ca un proclet, să fie şters din cartea viilor!" Textul dat aici între [ ] e adăugat după versiunea mai amplă din *ms.* 4187, găsită între hîrtiile slugerului Nicolae Grecianu. Pasagii întregi din acest text se regăsesc, aproape identice, şi în textul dat supt Nr. XLII.

In April 1822, boerii veliţi ai divanului Ţării Romîneşti, refugiaţi la Braşov, îl cinstesc pe slugerul Nicolae Grecianu cu cinul de mare clucer, ca unul ce a stat 24 de ani sluger. Ii acordă scutelnicii cuveniţi după rang şi alţi 40 scutelnici. Căci s'a arătat vrednic cu slujbe patriei şi mai ales la „adunarea, întocmirea şi cumpănirea judeţelor Argeş şi Buzău", îndreptînd lăcomiile şi catahrisisul. Trecuta stăpînire vînzînd cinurile şi „nenorocirea neînzestrîndu-l cu mijlocul cel voit şi bine primit de trecuta stăpînire" (bani!), a rămas mereu în aceeaş slujbă. (*Ibid.*, *ms.* 322, f. 149 v.—150).

torii pierzării lui, şi prin unire într'un gănd şi prin sfat mult să-l măntuim, cu ajutorul lui Dumnezeu, pre carele chemăndu-l înainte mergător şi povăţuitor sfatului nostru şi aşezăndu-i temelii unirea noastră şi îngăduirea între noi, cu ascultarea unuia cătră altul, însă cuvintele obştescului folos şi a fericirii patrii, alcătuim sistimă de bună orănduială, lepădănd departe dela noi duhul răzvrătirii, al măndrii şi al iubirii de căştig cu cea mai mică pagubă stricătoare de privileghiurile patriei şi ale aproapelui nostru şi, înbrăţişănd cu silinţă osărdnică îngrijirea pentru tot binele obştesc, ca nişte buni patrioţi, născuţi, crescuţi şi pentru aceste cuvinte drepte şi mai mult îndatoraţi a ne sili pentru binele şi norocirea patrii. Ne legăm între noi a nu cugeta nimenea din noi nici rău înpotriva unul altuia, nici bine în parte şi pă seama sa fieşcarele, ci toţi de obşte, uniţi pentru folosul obştii, într'o glăsuire să-l lucrăm, ca arătăndu-ne vrednici credinţii creştineşti, care ne porunceşte să iubim unii pre alţii ca într'un gănd să mărturisim şi numelui celui dorit de buni patrioţi, să putem ajunge în norocita stare a strămoşilor noştri şi a neamurilor care, mănăndu-să de sfatul mult, au aflat într'ănsul şi pravili cuviincioase şi aşăzămănturi politiceşti, prin a cărora păzire nestrămutată să leagă cu alte neamuri şi dobăndesc orice altă dorită norocire!

Pentru această sfăntă legătură, jurăm că o vom păzi în toată viiaţa noastră necălcată şi, ca să o facem mai temeinică, ne îndatorăm a priimi şi osăndă obştească, cănd cinevaş din noi să vă dovedi abătut din calea dreptăţii şi a folosului obştesc, lăsănd pă unul ca acela deapururea în ocara şi în blestemul neamului! [1]

XLVIII.

1822.

Indemn la unire

Neamul Dachilor (cunoscut în istorii), cu mulţi ani mai înainte şi de întruparea domnului şi măntuitorului nostru

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 149 v.

Iisus Hristos avându-ş fiinţa şi starea sa, apururea au fost oblăduit de crai însuşi stăpânitori, din neamul lor pământeni, cu pravili şi obiceiuri ale pământului, şi cu putere ostăşească de războiu spre apărarea fiinţei şi odihnei lor cei slobode în pământul lor, care putere războinică au simţit-o îndăstul şi acea puternică pă acele vremi înpărăţie a Romii, ce au fost supus supt schiptrul său toate celelalte neamuri, iar pă acesta nu!

Proniia dumnezeiască, care înalţă şi pogoară puterile pământenilor după adânci sfaturile sale, au supus, după multe războaie, şi pă acest neam al Dachilor la biruitoarele arme ale lui Traiian, înpăratul Romii!

Streinul pizmaş al neamului românesc nu să îndăstulează că să răsfaţă atâţea ani întru ale noastre, ci, dându-ne cu piciorul, voieşte să ne surpe şi din strămoşasca noastră slavă, silindu-să a-i dovedi că neamul Românilor nu să trage din Dachi, zicând că acel neam al Dachilor s'au răsipit într'adinsu de către numitul biruitor înpărat în alte ţări streine şi depărtate, şi în locul lor au aşăzat sălăşluire de neam râmlenesc din părţile Italii, lăcuindu-să judeţul Romanaţilor, şi de aceia au şi luat această numire judeţul acela, căci s'au lăcuit de Romani.

Această istorie este adevărată, dar însă pizmaşul nu să lungeşte cu povestirea şi mai nainte, ci precurmă până aici, ca cu aceasta să poată dovedi stingerea de tot a neamului Dachilor. Iar adevărul urmează aşa : că acel înpărat Traiian, vrând ca să nu mai cerce altădată înpărăţiia Romii (precum şi însuş el) acele rane ce le-au cercat dela acest viteaz şi războinic neam al Dachilor, carele şi ştiia şi putea să-ş ţie eleftheriia cu armele, pă câţi au putut pune în mână i-au şi răspândit prin alte ţări streine, făcând apichie de Râmleni în Romanaţi, după cum s'au zis. Dar cea mai multă parte au apucat de au trecut peste munţi, în vecinul pământ al Ardealului, de unde Radul Vodă Negru, (cel ştiut în istorii) strângând pă ai neamului său Dachi, la leat 1241 dela Hristos au eşit iarăş în ţară, coborându-să mai întâi la judeţul Muşcelului, unde au făcut oraşul Câmpului Lung, aşăzându-ş acolo domnescul său scaun. Şi cel de atunci ban al Craiovei,

ce să afla stăpăn pă acele cinci județe de peste Olt, supuindu-să lui, s'au întinsu cu vreme domneasca stăpănire a Radului Vodă și a celor din urma lui în toată lățimea pămăntului țării, din munți și pănă în apa Dunărei. Și dela venirea Radului Vodă Negru s'au schimbat și numirea neamului, ne mai numindu-să Dachi ci Romăni, dar însă nu că s'au stinsu cu aceasta neamul Dachilor, ci s'au unit cu Romănii ce s'au găsit în țară, și unindu-să au luat această noao numire. Dovadă acestui cuvănt este că și acum să află o mulțime dintr'acel neam al Radului Vodă rămași de atunci cu lăcuința în Țara Ardealului, numindu-să și ei tot cu această numire noao Romăni, și tot de o limbă, carii niciodată nu s'au strămutat de acolo. Și nici putem zice că acel Traian au făcut apichie de Romani și în țara Ardealului, pentrucă nu să vede în istorii.

Cu toate acestea, ori din neamul Dachilor, ori din neamul Romanilor de vor zice că ne tragem, tot să arată neamul nostru cu bună dovadă mai cinstit și mai slăvit decăt neamul pizmașului înpotrivitor, ce însuș s'au făcut defăimare și ocară neamului elinesc, din care să fălesc că să trag. Măcar că și pă acel neam elinesc istoriile nu ni-l arată de vreun neam mare, precum Grecilor li să pare și să fălesc, ci de un neam mic, lăcuit într'o prea mică părticică din Evropa, ce este acum supt stăpănirea înpărății turcești, cu numire de Rumeli, și înpărțit în multe mici domnii, avănd necontenite gălcevuri între dănșii, bez neamul Machedonilor, ce să afla tot pă acel pămănt, pe carii ei îi avea de neam varvar, iar nu elinesc, și în urmă le-au fost stăpănitori. Acest neam elinesc, după cum chiiar istoriia lor pe larg arată, au fost din început un neam sălbatec, hrănindu-să cu ghindă și cu poame de copaci, pănă cănd viind la dănșii alții, din ținutul Eghipetului pribegiți, i-au stăpănit, făcăndu-să căpetenii lor. I-au dumesnicit, i-au învățat dogmele idolești (căci nici acestea nu le știia, fiind cu totul proști și sălbateci), le-au așăzat capiște, i-au dezbrăcat de pieile hiiarălor sălbatice ce purta, înbrăcăndu-i în haine precum purta oamenii dumesnici, i-au scos din vizunii și din scorburile copacilor, de i-au adunat în sălășluiri de orașe și sate, pănă cănd și ei cu vreme omenin-

du-să, şi înstreinându-să dintr'ânşii la Eghipet, au luat de acolo luminări de învăţătură, le-au lucrat cu silinţă şi le-au mai sporit. Şi în câtă vreme au stătut cei mai aleşi ai lor (carii cu adevărat au fost vrednici de toată cinstea şi lauda, înpodobiţi cu omenire, cu învăţături şi cu bune măsuri şi rânduelі), au putut şi ei să-şi apere acel mic neam al lor de cătră lăcomiia celor mai mari şi mai puternice neamuri. Iar după ce dobitociia obştii au călcat pă cei aleşi ai lor şi i-au stinsu cu totul, pă unii omorându-i în pământul lor, pă alţii sărăcindu-i desăvârşit de averea lor şi pă alţii silindu-i să fugă şi să-ş găsească scăparea şi liniştirea la alte neamuri streine, atât în partea Răsăritului, cât şi în Italia, unde au năzuit cei mai mulţi de au făcut şi apichie, şi acea apichie au numit-o Elada cea mare, luminând cu învăţăturile lor părţile Apusului, după cum istoriile ne arată, atunci dobitociia lor i-au încurcat în cele mai dese şi urâte dejghinări şi războaie între ei, până când i-au adus şi la cea de apoi nevoie de ş'au căpătat stăpân pă neamul Machedonilor, şi după acela pă neamul Râmlenilor, care i-au îngrădit în hotarăle cunoştinţei şi a măsurilor celor drepte, curăţindu-i de greaţa fireştii lor neastâmpărări.

După curgere de mulţi ani, mutându-să scaunul înpărătesc dela Roma la Vizantion, cu numire de Nea Romi, şi corcindu-să Grecii (ce zic că să trag din neamul elinesc) cu Romanii, tot aşa s'au numit înpărăţiia, adecă a Romeilor, ce să înţelege a Romanilor, iar nu a Grecilor. Dar cu toate acestea, năravul lor avându-l încuibat supt suflet, după ce au umplut istoriile cu multele şi necurmatele lor nelegiuiri, în cea după urmă au căutat iarăş să-ş mai capete stăpân, ce să-i puie la orânduială şi să-i astâmpere. Şi au dobândit tocmai pe acela, pe carele dumnezeiasca pronie le-au hărăzit spre lecuirea turbării lor, de i-au ţinut până acum în zăbala robii, şi ocoliţi în hotarăle cunoştinţei şi ale înfrânărei, încât şi toate dogmele legii să le ţie neprihănite, măcar de nu să află întocmai la cei mai aleşi ai lor, care dogme aproape de căderea înpăpărăţii lor era să le şi vânză la săborul dela Florentiia, pentru politiceşti interesuri. Li să înpuţinase şi lumina învăţăturilor,

încă decând înpărăţiia lor plecase spre scădere, iar nu după cum să îndreptează ei, zicând că din pricina robii lor la Turci ş'au pierdut învăţăturile, pentrucă Turcii în adevăr nu s'au amestecat nici la dogmele bisericii, nici la învăţăturile lor.

Cum ar putea cinevaş să crează că neamul grecesc să trage din cel elinesc, în vreme când în curgere de veacuri multe s'au corcit mai întăi cu Machedonii, ce le-au fost stăpănitori, apoi cu Romanii, şi în urmă, dela robirea Ţarigradului şi a neamului lor până acum, cu Turcii. Şi dovadă luminoasă că şi acum să corcesc necontenit cu Turcii, este chiiar mărturiia lor, jăluindu-să şi prin graiu şi înscris că Turcii le hrăpesc muerile şi fetele apururea, de le batjocoresc. Şi iarăş altă dovadă este că o mulţime de Rumelioţi, ce s'au încuibat în Ţara Românească şi în Moldova şi au făcut stare bună, aceia însuş mărturisesc că însurăndu-să în ţara lor, nu petrec mai mult cu soţiile decât trei patru luni, apoi, lăsăndu-le acolo, să înstreinează după chiverniseală, unii în ţăriile acestea şi alţii în alte ţări, ne mai întorcăndu-să înapoi la locul lor, ca să nu cază în unghiile Turcilor. Şi vedem că peste mulţi ani s'au pomenit fieşcare dintr'ânşii cu fete măritate la ţara lor, şi cu feciori, unii rămăind acolo şi alţii viind după părinţi pentru chiverniseală, numindu-să de copii ai lor, de carii ei nu au nici o ştiinţă, nici putea, într'acea puţină vreme căt zăbovea cu soţiile lor după însurare, să semene atăţea copii. Şi iarăş nu putem zice că această ticăloasă sămânţă de copii va fi tot din neamul lor, de vreme ce este ştiut că acolo acest chip de desfrănare nu este slobod la gheauri, fără numai la Turci. Iar mai vărtos în Ţarigrad, unde să află cea mare biserică a lui Hristos, maica şi învăţătoarea tuturor bisericilor şi izvorul darurilor, că după ce această nelegiuire să urmează acolo mai cu prisos, apoi îndrăznesc a călca şi dogmele pravoslavii şi tainile bisericeşti, înlesnindu-şi năvala dobitoceştilor lor pofte cu nichiiahuri turceşti, când biserica le stă înpotrivă !

Putem crede dar, fără îndoială, că de tot s'au stinsu acea puţină sămânţă elinească, în diiastimă de atătea veacuri tot pritocindu-să într'o mulţime de sămânţă streină a stă-

pănilor lor, încăt nu numai din Elini, ci nici din celelalte neamuri din urmă cu care s'au corcit nu pot să-şi dea seama Grecii din cine să trag. Osebit de aceasta, putem zice că în cursul de patru sute de ani aproape, mulţime de Greci turcindu-să (după cum şi lor le este ştiut), au sporit cu sămânţa lor neamul turcesc în Rumeli, şi cu această amestecătură au cuvânt şi Turcii să zică că să trag din neamul elinesc. Nu le mai rămâne dar alt cuvânt spre dovadă, fără numai pentru căci să află lăcuind pă acele locuri elineşti (ale cărora şi numirile s'au stinsu) şi cu care locuri pot a să făli şi felurimea dobitoacelor ce să află acolo. Insă şi această pohvală a lor, că s'ar fi trăgând dintr'acei vechi Elini, nu le face nici o cinste, ci mai vârtos necinste şi hulă, dovedindu-să pă sineşi că sânt fii celor ce au ucis pre învăţătorii şi luminătorii lor, precum şi jidovii să cunosc, şi de Sfânta Scriptură să mărturisesc, de fii celor ce au ucis pre prooroci şi pre toţi cei trimişi la dânşii.

N'au contenit Grecii a să sili în tot chipul să poată dovedi în lume că este neam mare lăcuit în Evropa, cu tragere din Elinii cei vechi, ca cu aceasta doară vor putea să dobândească şi ei dreptăţile ce au alte neamuri. Dar cunoscură silinţa lor zadarnică şi înţeleseră că Evropa într'alt chip judecă pentru dânşii, că adecă şi de au fost ei odinioară neam, dar căzând robi supt biruitoarele arme ale othomaniceştii înpărăţii, de sânt aproape de patru veacuri, au încetat însă de atunci a mai fi şi a să mai numi neam. şi că în locul lor să cunosc Turcii de neam lăcuit în Evropa, arătându-să în toate gheografiile de Evropea, Turchiia, iar nu Grechiia. Inpotrivă, neamul Românilor şi al Moldovenilor, şi de să vede supt stăpânirea Porţii Othomaniceşti, dar această stăpânire este cerută şi priimită de însuş ei, numai cu chip de protecţie, tocmită şi aşăzată prin contracturi, de aceia îş au oblăduirea prin căpeteniile lor, prin pravili şi obiceiuri ale pământului lor, şi alte pronomii după cum să văd, care de a să păzi apururea nebântuite, mai au şi altă protecţie înpotriva nestatornicii turceşti, ca să să poată ţinea legăturile contracturilor în fiinţa lor !

Această dreaptă judecată a Evropei mai cu prisos au învăpăiat pizma Grecilor asupra acestor pământuri, Moldaviia și Valahiia; carii după ce cu fireștile lor intrigi răzbiseră mai nainte la duhurile turcești și îi înșălaseră a-i socoti de credincioși, au hrăpit păinea din măinile pământenilor Moldoveni și Români, orănduindu-să ei căpetenii într'aceste doao țări. Apoi după ce au supt cu mare lăcomie și cu vrăjmășie tot laptele pănă la sănge, au cutezat, nelegiuții, să lucreze doao răotăți mari înpotriva tuturor sfintelor dreptăți, și celor dumnezeești și ale neamurilor, să facă adecă mai întăi o obștească a lor apostasie înpotriva puterii turcești, ca să o surpe, să o dezrădăcineze, și să ia ei înpărățiia. Iar când aceasta nu o vor putea săvărși, atunci să lucreze pă cea de a doaa, să stăpănească adecă ei desăvărșit Moldaviia și Valahiia, stingând neamul pămăntenilor, și numind aceste doao eparhii Noao Grechie. Pizma și răutatea i au îndemnat de făcură tălhăreasca lor pornire mai întăi într'aceste doao pămănturi, de le despuiară de toată starea și le stinseră! Inchipuiră Marathona și Thermopilas, dealurile cu viile! Trimiseră proclamații în toată Rumeli, unde zicea că le trămbitează trămbița eleftherii neamului, și acea trămbiță, în loc de eleftherie, le trămbită peirea, fiindcă cu acea trămbitare deșteptară puterea othomanicească, ca să ia sabiia în mănă spre apărare și spre zdrobirea lor!

De prisos este a ne întinde cu povestirea mai nainte, pentrucă oricăte vom grăi, le grăim la urechile celor ce le știu toate, poate și mai bine decăt noi, și le sănt și în zioa de astăzi înaintea vederii! Incă și toată Evropa văzăndu-le, stă la mirare! Ci trebuința urmează ca să ne întoarcem cu cuvăntul iarăș la neamul romănesc, și să le arătăm mijlocul cel folositor pentru întremarea lor, și să-i deșteptăm, ca să cunoască că ființa lor încă nu este pierdută, ci îndată să va înpicioroga, când vor hotără ca prin înfrățită unire să să depărteze de neamul cel strein și să-ș deștepte duhurile cu luminile învățăturilor!

Vorba urmează că Grecii cei de acum voesc să nimicniceze adevărata ființă a lăcuitorilor Moldovii și Vlahii, că nu ar fi dăscălicători Dachi, ci ticăloase răspîndiri din Rîmleni.

Aciasta le vine dintru că sînt nedrepţi, de vreme ce istoriia este plină de adevăruri privitoare la dreptul cuvînt că Ruminii sînt întru tot adevărul Dachi desăvîrşit.

Grecii că sînt fii minciunii şi ai nedreptăţii, din multe altele să cunosc, iar mai ales dintr'aciasta că obrăznicesc a să numi Elini, fără a să ruşina nici de slava acelor bărbaţi, pre carii îi prihănesc, numindu-să că le sînt strănepoţi, nici de ticăloşiia întru carea să află astăzi.

Aceste dooă cuvinte măcar că să dovedesc de strălucitul adevăr al istoriilor, dar însă, spre cea desăvîrşit dovadă şi mustrare a Grecilor, trebuinţă era să trăiască astăzi vestitul acela Lavate[1], elvetiianul de neam şi luthiranul de dogmă, ca să ia aminte şi să privească în feţele cestor de acum Greci, şi într'ale Dachilor, şi apoi să dea înscris cu dăsluşită arătare, să pue supt vedere şi să stîlpuiască cu cuvînt firesc atît fiinţa şi diathesis a Grecilor, cît şi a Rumînilor. Şi aşa n'ar fi mai fost trebuinţă de nici o istorie, sau altă mărturie. Dar pentrucă vremea cea a tot dărîmătoare ne-au lipsit de acest prea trebuincios bărbat şi l-au alcătuit a fi tot un trup cu pămîntul, nu putem suferi mai mult obraznica fălire a Grecilor, ci, năvălind la adevăratul duh al istoriilor, zicem că acest neam al Romănilor, măcar că în trecutele veacuri să afla zăcănd supt nesimţire şi nedomirire, după duhul cel de atunci, măcar că era ţinut, cu strănsă legătură a unui lanţu de ani îndelungaţi, supt tiraniia a doao deopotrivă siluitoare neamuri şi gemea cu amar, şi gărbovit desăvărşit, încăt nu putea să răsufle, să să mişce, şi să vază mai departe; măcar că supt o aşa vrednică de jale înpilare aflăndu-să, au socotit cei streini de limbă (iar nu de dogmă...) că neamul Romănilor este neam slab, deşărt, neputernic şi nesimţitor; măcar că puţinătatea Romănilor vedea că laptele amăndurora ţăţelor maicii sale să sugea atăta de cumplit de către cei streini de limbă, încăt deodată cu laptele să sugea şi săngele, dar însă fireşte, oarecum, aştepta răsăritul unui soare, carele cu strălucirea razelor sale au luminat neamurile cele din vecinătate şi pre

1 Lavater, inventatorul fiziognomiei (1741—1801).

lăcuitorii lumii cei neao! Şi simţea că va veni degrab un minut al deşteptării, întru care trebuia să scuture de pre ochii săi somnul carele îl coprinsese!

Neamul Romănilor nu este lipsit de duh! Nu este neam jănduit de isteţime! Nu este neam nesimţitor! Ci pentrucă din vreme în vreme s'au zmerit supt răcnetul leului şi au ajunsu în cele după urmă a fi jărtfă altarului celor ce, supt chipul compătimirii. au dat însfărşit de faţă nesaţiul lor, drept aceia Romănii să hulesc!

Greşaşte neamul cel de lipitoare al Grecilor, de va mai socoti că Romănii s'au zidit de o pronie deosebită, ca să fie organele trufii lor, jungherile lăcomii lor, batjocora iubirii lor de slavă deşartă, şi hrana patimilor lor, şi greşaşte atăta de mult, încăt sănt nevrednici vieţii lor!

Un neam carele. cum zic, gemea supt greotatea lanţului grecesc şi supt umbra fierului celui ce pă toată zioa să văpseşte în roşu cu sănge omenesc, un neam carele aevea vedea dreptăţile vecinilor săi întru întregimea lor, iar dreptăţile sale hrăpite de cătră viclenii linguşitori, oare ar fi răbdat să stea gărbov pănă în sfărşit? Oare nu ar fi cerut dela Inălţime o prefacere? Şi cerănd, oare nu ar fi dobăndit? Pricina nu era atăta grea de a să săvărşi, era trebuinţă de puţină unire, şi prefacerea cea spre folosul lor era gata a să sfeti!

Abiia au cugetat Romănii să să unească, abiia s'au gătit spre o glăsuire, şi iată, fără zăbavă, şi fără căt de puţin val, au dezrobit ţăţa cea dreaptă a maicii lor din gura celor streini, carii, cu făţarnica lor linguşire şi cu cea fără de milă sugere, storcăndu-o, o uscaseră, şi puţinul sănge ce mai rămăsese într'ănsa (că laptele lipsise) era hotărăt spre creşterea fiilor lor! Ţăţa aceia, zic, care din nenumăraţi ani sta strănsă întru încleştarea dinţilor greceşti, şi măcar că s'au slobozit, un izvor de hrană în gura Romănilor (carii am nădejde că vor şti să o păstreze, ca să nu cază iarăşi supt robie) şi de au început a-ş face lucrarea sa cea firească spre înpiciorogarea romănescului trup, dar însă fiindcă (după parimie) unul este niciunul, urma şi era de mare trebuinţă a să dezrobi şi ceialaltă, spre a să alcătui totimea trupului romănesc, întru

întregimea sa cea dintăi ! De a să scutura trupul romănesc, de a să arăta vrednic numelui ce poartă, şi de a să vedea pre sine de sineş, au aflat mijloc, de care să cuvine a vorbi altădată !...

Acum Romănii au trebuinţă de unire, mai mult decăt altădată ! Corabiia cea putredă şi despre toate părţile găurită a neamului romănesc, astăzi, are trebuinţă de un corăbier iscusit, carele să ştie a o purta după bătaia vănturilor, care astăzi de pretutindenea suflă înponcişat ! Şi aceasta este unirea !

Unirea ştim că au zidit stălpi neclătiţi, şi neunirea vedem că au săvărşit atătea dărăpănări, căte sănt şi răotăţile ei ! Unirea este de mare lipsă la rana cea cangrenisită a trupului romănesc ! Unirea să cuvine a fi doftorul său, unirea lecuirea sa, şi prin unire va ajunge la cele mai dulci puncturi ale fericirii !

Hrănească-să trupul romănesc cu dulcele ospăţu pre care i-l găteşte unirea ! Ajungă-i dejghinarea cea amară, care s'au fost încuibat într'ănsul prin intrarea linguşitorilor supt streşinile lor ! In scurt, neamul Romănilor are trebuinţă prea mare de această fiinţă, spre care îl povăţueşte şi firea cu însuşirile sale, şi dogma cu întocmirile sale, adecă de unire !

Romănilor ! ajunge-vă punerea de fii, pre carii pănă acum îi încuibaţi în lăcaşul vostru, şi ei, în loc de mulţămire, v'au făcut astăzi de aţi rămas ticăloase leşuri ale defăimării lor, v'au pustiit namestiile, v'au prădat bunurile, şi v'au lăsat săraci şi chiiar de cele sfinte ale oltarului vostru ! Ajunge-vă ! Ştiu că în oraşul vostru cel frumos aţi întocmit şcoală lăudată [1], aţi înzestrat-o cu zestrile fiicelor maicii voastre, şi nădăjduiaţi în sfărşit să culegeţi roadele osărdii voastre ! Dar oare, într'acea şcoală să afla vreun fiiu de romăncă? Ba ! Ci numai pui de vulpi şi malaci de bivoli, carii, luminăndu-să, s'au îngămfat, îndăstulăndu-să, s'au turbat, şi, dăspăduchindu-să, în cele după urmă au rădicat arme înpotriva maicii voastre, înpotriva voastră, şi a fiilor voştri ! Iată punerea de fii din cei de alt neam ! Tinerimea romănească, adecă cea din blagorodnici, îş avea învăţători (ca să nu zic linguşitori) prin casele lor, iar cea de neam mai prost scumpiia

1 La Bucureşti. Autorul scrie din Braşov.

hârtiia, scriind foiţe spre deprinderea buchilor la şcoalele cele prăfuite ale limbii voastre!

Romănilor! aveţi fraţi din maica voastră, carii dăstoinici sănt a sluji în ocolul ţării, încă şi mai nainte de va fi trebuinţă! Nu-i mai daţi la spate! Nu-i lăsaţi în părăduire şi rugină! Daţi-le rănd! Pre carii sănt vrednici dintr'ănşii, căutaţi-i, ca mai mult să sporească! Pre cei carii sănt mai proşti nu-i dăznădăjduiţi, ci iscusiţi-i, ca să vi să facă vase de bună treabă!

Punerea de fii (fireşte privindu-să) căt de bună de ar fi, tot este mai greţoasă decăt răotatea fiilor celor adevăraţi. Aţi văzut-o în faptă, aţi cunoscut-o în fiinţă, şi o veţi simţi şi în veacul viitor, pentrucă amărăciunea care vi s'au pricinuit de către punerea de fii atăta v'au amărăt gătlejul, încăt prea cu anevoie îl veţi îndulci, şi v'au pricinuit această colică, care poate să vă lase mai bolnav decăt sănteţi!

Dar nu cumva vreun Român cu suflet mic va socoti că numai unirea poate să folosească astăzi decăt altădată, în orizondul Ţării Româneşti! Greşaşte, de va cugeta aşa! Unirea trebue să fie legată strănsu, pentru totdeauna, cu statorniciia, că fără de dănsa nu poate fi!

Fiţi dar uniţi într'o glăsuire, şi statornici întru toate, spre folosul patriii, că voi sănteţi patriia! [1]

XLIX.

1822

Cugetul adevăratului Romîn către fraţii săi.

Cugetul adevăratului Romîn către fraţii săi Romîni, sau păreri carele deaca va fi ale tuturor Romănilor de obşte, puindu-să în lucrare, vor fi spre obştesc folos.

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 128—131; copie. In acelaş *ms.* (f. 221 v.—222), supt titlul: „pămîntean al căruia nume nu să arată", se găseşte o parte din textul de mai sus (p. 194, pînă la sfîrşit). Adăugăm aici finalul, care nu este în textul nostru: *„Acest scris, de are ceva bun într'însul, priimiţi-l! Iar de este greşit, ertaţi pă scriitorul şi îndreptaţi spre folos, căci estimea mea sînteţi voi, şi eu parte a estimii voastre!"*

I. Voință vătămătoare neavănd spre niciunul ce este născut Romăn și frate al mieu, nu am vătămat obștea nici într'un chip și sănt mulțămit cu al mieu cuget, că și această stare a mea este de aproape drămuită cu facerea de bine.

Acest fel fiind toți în parte Romănii mulțămiți cu al lor cuget, nu numai nici un rău nu poate fi pus în lucrare înpotriva neamului lor, ci și drumul spre cea atăt dorită unire obștească va fi cu înlesnire totdeauna deschis, oricănd va face trebuință.

Acest fel cugetănd oricare Romăn în parte, și așteptănd asemenea cugetare cu încredințare dela toți frații săi Romăni, nu va da nici într'un chip crezămănt voitorului vecinicului obștesc rău al romănătății, nici va fi înșălat de multele mijloace ale acestuia, ce are sau prin pisosirea duhului său și lipsirea noastră, sau prin clevetirea deșartă a unuia sau mai multora din frații noștri, și a noastră laudă cu măglisiri otrăvitoare, carele ne otrăvesc inimile înpotriva obșteștii întemeieri, făcăndu-ne să credem că noi săntem numai cei cu duh, noi numai știm să cunoaștem binele, iar toți ceilalți sănt răi, și cu un cuvănt oameni de nimic! Și apoi și aceste măglisiri chear pănă atunci numai ni le dăruește, pănă cănd ne vede că avem duhul și cugetăm binele, care sănt lui de trebuință. Iar în alt chip lesne ne cufundă în adăncul pierzanii. Fiind noi cu totul streini și depărtați de frații noștri, și mai mari și mai nerușinate mijloace decăt acestea are voitorul răului romănătății, prin săvărșiri a multora din pohtele noastre ce îi stau lui prin putință, prin nerușinate făgădueli și chiiar cu hotărăre de soroc și de cele mai greu dobăndite lucruri, care el însuș ne bagă în cap să le pohtim, numai ca să ne poarte de nas, neavănd noi nici o trebuință de acelea, prin spăimăntări, prin îngroziri și prin cele mai de cutremurare vrednice înșălăciuni făcăndu-ne să credem că cutare și cutare frate al nostru atăt de rău cugetă asupră-ne, încăt și dovezi ni să pare că vedem de voința ce are pusă în lucrare a ne surguni sau a ne omoră prin orice mijloc, ca cu acestea să ne facă să fim organe și gelați chiiar noi ai fraților noștri, pentru căci și aceasta este lor de trebuință, ca

toate celelalte ce sănt spre cea mai grabnică a noastră obştească dărăpănare şi a lor vecinică stăpănire asupra noastră!

II. Altă părere nu voi să am, decăt părerea folositoare ce va avea obştescul duh, sau duhul celor mai mulţi din Romăni, căci prin a mea părere nu voiu să-i aduc în stare ca să-m fie ruşine sau milă dă ei.

Unirea duhurilor este cea mai nebiruită cetate a unui neam, şi acea patrie fericită poate fi socotită ca o tărie, unde toţi fiii ei sănt înarmaţi cu cele mai nebiruite şi tot covărşitoare arme ale unirii spre a ei apărare; acelor patrioţi nu va aduce nici cea mai mică vătămare nici o putere, fie împotriva lor pornite toate oştirile pămăntului! Părerea în căt este mai obştească, într'atăt este mai de temeiu, şi când fără vicleşug obştea unui neam, prin sfat şi chibzuire, ajunge să aibă o părere, aceia nu poate fi rea niciodată. Iar pilde avem că neamuri multe, care au dat credinţă oarbă unuia ce au înşălat obştea prin a sa iscusinţă, în puţină vreme s'au prăpădit cu totul. De aceia, bine este Romănul nici atăt singur să să încrează dăstoinicii sale, dar nici sfătuirii streine, prin care el să socoteşte că s'au făcut dăstoinic. Romănul este îndăstulă vreme decănd să află în faşă, şi ar fi bine să înţeleagă că ar fi putut fi demult bărbat, şi, de nu mai mult, măcar deopotrivă cu celelalte neamuri! Iar voitorul său de rău, carele încredinţează că copil a fi îi şade bine, şi că nu poate fi alt decăt copil, să nu dea nici un crezămănt!

III. Romănul să nu cunoască decăt viclenia altuia, ca să să păzească dă ia. Iar el să nu fie nici într'un chip viclean, şi mai vărtos cătră vericare Romăn, fie şi duşman al lui.

Ce zadarnică poate fi, mai vărtos la aceste vremi, viclenia între Romăni, cănd veşmăntul întunerecului acopere orice politicească judecată! Care este acela să ştie să dea cuvănt de ce să află slăvind mai mult o parte sau alta din puterile ce le vedem războinicindu-să între sine fără arme? Romănului nu să cuvine a să semui decăt firii apei, care, ca să fie desăvărşită, trebuie să nu aibă nici un fel de faţă, nici un fel de gust. Oricare Romăn să socoteşte pre sine, după a sa părere, că să află în mai bună politicească încungiurare, pă

fratele său nu-l osăndească, nici îl hotărască de prăpădit, cănd el va fi în slavă! Ci cu toate mijloacele trudească-să ca să-l aducă pă drumul prin care îl va putea face tot deopotrivă părtaş a binelui ce el este încredinţat că va dobăndi pentru însuşi. Eu gata sănt, văzănd fraţi ai mei în osăndă de vinovaţi, şi pentru al lor puţin număr fiind înlesnire de a să primejdui, gata sănt, şi fără a fi nici într'un chip vinovat, cu însuşirea mea să înmulţesc al lor număr şi să înpărtăşăsc a lor osăndă, şi învederat este folosul care fac fără a mea vătămare. Gata sănt, la orice bine voiu avea, să fac părtaş pă al mieu frate şi vicleniia în orice chip fie de mine departe!

IV. Să aibă răsplătire ruşinarea înpotrivnicului său prin faptă căt mai de mirare vrednică, din pricina firii bunătăţii ei. Titul ş'au făcut nume nemuritor şi au dobăndit întemeierea înpărăţiei sale şi dragostea obştii, prin răsplătirea ce au făcut Sextului, cănd l-au prinsu pre dănsul (ce-i era prieten şi cu totul credincios) asupra faptei cănd, fiind elu căpetenie la căţiva făcători de rău, au dat foc Capitolului, vrănd să omoare pre Titul, zicăndu-i: „Tu nu eşti, Sexte"! I-au înoit de atunci mai presus prieteşugul şi l-au îndatorat cu aceasta, ruşinăndu-să a-ş cunoaşte greşala pănă la moarte şi a să căi.

V. Unit fireşte este Romănul cu Romănii, dar unire spre folos obştesc nu poate a să face decăt de cei mai mulţi, daca nu de toţi de obşte. Iar în alt chip este mai bună depărtarea de unire, decăt oricare unire, ce poate a să numi cu scărboasa numire de taraf.

Cel mai înlesnitor mijloc al unirii nu este altul decăt dragostea! Şi dragostea să naşte din stimă! Nu cumva Romănii sănt mai puţini vrednici de stimă, ca nişte oameni, dăcăt oamenii celorlalte neamuri? Şi mai vărtos, nu sănt ei vrednici între dănşii de stima lor, chiiar a unuia cătră altul? Nu cumva duhul, nu cumva isteţimea, nu cumva bărbăţiia, sau bunătatea, sau buna judecată le lipseşte? Nici una, negreşit! Şi puţin trebuie să bagi de seamă ca să găseşti, judecănd fără părtinire, pă oricare Român în starea lui, şi chiiar neînvăţat fiind, deopotrivă cu un Evropeu la judecată, şi mai bun mult decăt oricare din Evropei la curăţeniia inimii,

care este cea mai scumpă comoară ce au dăruit omului Dumnezeirea. Dar mare prisosire de această bunătate, sau să zic mai bine de bună judecată şi cunoştinţă a adevăratului interes al obştii neamului românesc avănd, rar căte un Român au ajunsu să să găsească ca să poată avea asemenea cugetări asupra Românilor. Iar cele mai multe inimi le are încleştate puterea cea vrăjitoare a duşmanului, ce să gătea în veci să ne ţie robi ai săi. Rar Român să să mulţumească pă sfat de Român! Şi după ce d'apurarea pă sine să socoteşte mai deosebit decăt ceilalţi, apoi nici la sine chiiar nu are nici o stimă, adecă nici pă sineşi nu iubeşte! Acestea cănd vor fi biruite, lesne unirea (şi unirea obştii dela care să aşteaptă tot folosul neamului) să poate întocmi. Unirea aceasta nu să poate socoti decăt o lipire a părteniilor trupului ce este înbucăţit, şi atuncea fieşcare mădular îş va lua iar locul ei, şi va fi întrebuinţătoare, lucrănd bărbăteşte şi capul şi măna şi piciorul, spre întemeierea neamului. Iar scărboasa numire de taraf va lipsi cu totul, şi nici va mai fi trebuinţă vreodată a să mai pomeni între Români.

VI. Românii nu pot să-ş aleagă chipul lor de oblăduire a pămăntului, decăt această alegere să o aştepte dela prea înalta şi părinteasca chibzuire a pronii şi dela buna întămplare a încungiurărilor vremii.

Cănd neamul românesc unit să va afla tot întru o glăsuire, şi proniia înaltă le va dărui lor cea mai bună oblăduire a pămăntului, şi puterile, ce din prejurul lor să nevoesc pentru al lor bine, vor înţelege glasul lor şi căt mai în grabă vor săvărşi, prin cea mai bună oblăduire, a lor temeinică fericire.

VII. Cea întăi nădejde românească să fie la pravoslavnica creştinătate a înpăratului, ce este dator a fi protector al aceştii ţări. Iar această nădejde să nu să întărăte la nici un fel de urmare, nici cătră dănsul, nici cătră altul, nici între ei chiar.

De ne este înpăratul Rosii protector firesc, cunoscut de toate puterile, el singur ştie în ce chip are a lucra în bunătăţile asupra neamului românesc. Şi dovadă este, că nu are trebuinţă de supărările noastre, adănca tăcere prin care

răspunde la ale noastre cereri, şi pă de altă parte neîncetarea sa de a lucra binele, după cum să cuvine la a sa mărire şi înţelepciune.

VIII. La aceste vremi toţi Românii de obşte, uniţi de faţă, iar nu prin taină, să facă lui întrebare ce trebuie să urmeze, după ce au ajunsu şi muritori de foame; şi din voinţa lui cea de faţă să nu iasă nici într'un chip.

Când protecţiia Rosii este de faţă, netăgăduită de nimeni, de prisos sânt tainicile şoptiri ale acelora ce nu să pot adăpa decât dela cei care cu glas nu poate să vorbească, sau să tem de a-ş face cunoscut glasul lor de faţă.[1]

L.

1822

Ithicon, adecă moral

Ithicon, adecă moral.

I. Credinţa (legea), pravilile şi moralul sânt cele nebiruite de vremelnicie şi nesupuse micşorării, temelii ale omenirii. Acestea fie deapururea cunoscute desăvârşit de fieşcare Român şi începeri nestrămutate fiind ale tuturor urmărilor româneşti, atât de obşte cât şi în parte, acestea să aducă la cea deplin fericire pă acest neam.

II. Dragostea este cea mai nedespărţitoare lipire a tuturor fiinţelor înţelegătoare, ca să poată, unindu-să, a alcătui un trup cu putere după mulţimea lor. Vei să fii şi tu fiinţă trebuincioasă şi nu lepădată? Iubeşte întâi a ta patrie de obşte, apoi pă tine însuşi, apoi pă aproapele tău ! Şi cine este ţie mai aproape, daca eşti Român, decât Românul ! Căci aceasta şi sfânta poruncă zice, poruncindu-ţi să iubeşti pă aproapele tău ca însuş pă tine. Căci nu este de nici un oroşan, nici de nici un om a unui neam altul mai aproape, decât cel de

---

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 166—167; copie. Extrase şi rezumate în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene dela 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 255-256.

un oraş, sau cel de un neam cu dănsul; apoi vine rândul a celorlalte iubiri. Iubeşte tot neamul omenesc, şi blagorodie firească a sufletului avănd ca un Român, iubeşte şi neamul voitorilor răului romănesc!

III. Sfatul este cărma cea nesupusă sfărămării la toate urmările omeneşti. Chibzuirea multă la orice urmare a omului este sfatul cu însuş, care trebuie să o întrebuinţăm şi la cea mai mică urmare a noastră, şi mai vărtos cu căt săntem mai mari înaintea altor oameni şi a supuşilor noştri. Când nu ne va fi îndăstul sfatul nostru, vom cere sfatul aproapelui nostru, sfatul frăţesc, sfatul unui adevărat Român, şi când şi cu acela nu ne vom îndăstula, vom cere al mai multora din Romăni. Apoi, tot mai avănd trebuinţă, vom alerga la sfatul strein, căci fie acela oricăt de învăţat, nu poate fi pentru noi atăt de adevărat, în căt este a noastră trebuinţă; acest fel poate fi numai sfatul adevăraţilor Romănilor noştri! Vom da ascultare la întămplare şi chiiar dusmanului nostru, şi ştiind cum de multe ori duşmanii ne folosesc mai mult decăt prietenii, nu vom pierde nici acel folos!

IV. Cunoştinţa facerii de bine este o sfăntă datorie înrădăcinată în băirile simţirei. Blagorodnică fire avănd Romănul, cu prisos trebuie să simţă şi cea mai mică facere de bine în parte a oricărui om, fie Român, fie strein. Aşijderea şi tot neamul romănesc va cunoaşte facerea de bine a oricăriia puteri, ce va întemeia fericirea lui prin oblăduire, ce-i va aduce cinste şi păzire nestrămutată a privileghiurilor sale, şi gata va fi tot neamul de a să arăta cunoscător facerii de bine a acei puteri, cu jărtfirea lui la trebuinţele acei puteri!

V. Luxul sau trufiia este cel mai scurt drum prin care neamurile ajungu la trăndăvire şi apoi la cădere. Pentru un neam ce are a să hrăni cu negoţul, poate luxul altor neamuri să fie lui de folos, la găndul ce va avea ca să dobăndească bogăţie, că-ş va vinde la aceia cu scumpu preţ mărfurile luxului, de care aceia vor avea trebuinţă. Dar, fiindcă bogăţiia, mai multă decăt este cea adevărată trebuinţă, nu poate să aducă pă un neam decăt iarăş la lux, adecă la dărăpănare, nici într'un chip nu este de folos Romănilor, nici

luxul, nici negoţul. Aşijderea şi toate mijloacele de prea multă înbogăţire. Mulţămirea cu puţin este deapururea cea mai îndăstulată bogăţie!

VI. Cea dintăi datorie a Romănilor este îndreptarea prea blagorodnicilor limbi pre calea maicii ei, adecă a limbei latineşti şi a surorilor ei, a limbilor italianeşti, franţozeşti, ispaniceşti, şi îndată vor avea Romănii deplină învăţătura care au cele mai strălucite neamuri ale Evropei.

Dar nici prisosirea învăţăturii, nici înmulţirea fabricelor şi a negoţului, nu poate să aducă pă Romăni la cea de temeiu fericire. Aceasta poate numai muncitoarea lucrare desăvărşit a pămăntului lor celui blagoslovit şi o blagorodnică obicinuire, dela copilul de cinci ani şi pănă la cea mai adăncă vărstă, şi de învăţat şi de plugar, şi cu un cuvănt de orice treaptă şi stare de om, tot Romănul lăcuitor în Valahiia, atăt drept dinadinsu şi drept a lui cea dintăi treabă, căt şi drept glumă şi drept iubită petrecere de vreme, să nu aibă nici altă treabă, nici altă jucărie decăt întrebuinţarea armelor.

VII. Cuvăntul păinei de au avut strămoş pă *panem*, şi vinul pă *vinum*, şi apa pă *aquam*, şi săngele pă *sanguinem*, săngele oare romănesc nu au avut strămoş acel sănge al Romanilor, întru a căror adunare întrănd oricare strein, să socotea cu adăncă zmerenie că au intrat în adunare de Dumnezei? Nu este dar cu dreptate şi neamul acelor oameni, carii simtu că au săngele acesta romănesc în vinele lor şi sănt toţi un neam, acest neam de Romăni nu trebuie să socotească cu toată dreptatea că este nepot al neamului aceluia de Romani? Şi aşa fiind, care mai mare înbunătăţire dă naştere a unui neam, sau blagorodie, decăt a să cinsti cu numele romănesc? Vericine ştie căt de puţin istoriia, cu zmerenie trebuie să cinstească neamul Romănilor, pe carele pizma streină şi lenevirea lui l-au micşorat mult întru adevăr din ceia ce ar fi putut pănă acum de mult să fie. Dar lesne este la un asemenea neam, oricănd vor începe toate mădulările lui cu o deşteptare, cu o glăsuire, cu un duh adevărat romănesc a să socoti, mai întăi că nici un fel de om a oricăruia alt neam nu poate fi mai evghenis decăt birnicul, chiiar,

ce are cinstea şi fericirea de a să numi Român! Aşa dar, nici cel mai mare din Români nu poate a cunoaşte drept ruşine, ci drept o datorie sfântă şi netăgăduită a lui, de a stimarisi ca pe un fiiu adevărat şi pă cel mai prost din Români. Şi când dator este a-l iubi mai mult decât pă chiiar fiiul său, cu cât mai deosebit trebuie să-l aibă decât pă oricare alt om, al oricăruia alt neam!

Deopotrivă cumpănită cu chipul acesta de socoteală a celor mari ai neamului prisosirea dragostii şi a supunerii celor mici, ce-i vor cunoaşte drept părinţi pă cei mari ai lor, vor deşchide porţile cele neapropiete, prin care porţi numai să va izgoni zavistiia streină cea cu multe feţe, şi va intra îndată între Români stima obştii, dragostea şi unirea neamului, carele în grab după aceasta va avea dreptate a să numi neam de Romani, şi duhul patrii îndată va pune în lucrare atât cele bune ce mai sus s'au însemnat, cât şi toate cele ce să pot socoti şi chibzui de învăţaţi şi înţelepţii voitorii de bine şi fii adevăraţi ai neamului românesc![1]

LI.

1822.

Inscrisul propus de boerii mici pentru unirea spre binele ţării.

De vreme ce într'adinsu ni s'au vestit cum că prea osfinţiia sa părintele Mitropolitul Ţării Româneşti, chiriarhul nostru, dinpreună cu iubitorii de Dumnezeu părinţii episcopi şi cu dumnealor cinstiţii boeri veliţi, adecă cei de treapta dintăi, cunoscând cumplitele rane ce au vătămat până în sfârşit tot politicescul trup al plinirii lăcuitorilor conpatrioţi, până la cel mai mic, că acele rane adecă nu au izvorât din alte pricini, fără numai din dejghinările ce s'au urmat până acum între patrioţi, din care dobândind înlesniri cei cu rele cugete asupra ţării, au hulit, au defăimat, au hrăpit tot bunul şi au călcat cu picerile toate dreptăţile neamului nostru şi în cele după

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 167; copie.

urmă s'au bizuit să ne stingă şi să ne pustiiască de tot patriia; de aceia cu răvnă dumnezeiască şi cu văpaia dragostii patrii fiind pătrunşi, prin înscris au alcătuit, între prea osfinţiia lor şi dumnealor, o adevărată şi vecinică unire, statornicită pă temeiuri bune, spre binele patrii şi al obştii lăcuitorilor săi, şi cu mijloacele ce au hotărăt să aplece în orice vreme la trebuinţă, prin care nu numai să depărteze toată hula ce s'ar putea povesti de către necunoscătorii aceştii uniri, ci încă să să facă pricinuitori şi neamului de laudă şi patrii de multe folosiri!

Arătăm dar şi noi, toată tagma boierească de al doilea şi al treilea treaptă, dinpreună şi cu cei de stările de mai jos, fraţi ai noştri conpatrioţi, lăcuitori din toate oraşele şi judeţele ţării, că am priimit cu bucurie această bună vestire şi am lăudat aceste bune şi de obşte folositoare începeri, rugănd pă Dumnezeul păcii şi al iubirii de oameni ca să le păzească unirea statornică în veci, luminăndu-i cu cele adevărate măsuri spre folosinţele obştii patrii noastre! Dar însă, fiindcă unirea numai între prea osfinţiia lor şi între dumnealor nu poate fi nici desăvărşită, nici temeinică, pănă nu va fi înclinată şi cu unirea noastră a tot trupului neamului, şi legată strănsu cu cele mai sfinte legături ale dragostii înfrăţite, ci înpotrivă să cunoaşte şi aceasta ca o osebire din totimea trupului conpatrioţilor şi ca o de sineş alegere de căteva obraze, ce s'au norocit a fi în trepte mari şi a să numi nobilita a ţării, care în toţi anii să adaogă şi să înprospetează la număr, trăgănd în partea dumnealor voinţa şi lăsănd în partea celorlalţi fraţi sila spre supunere; de aceia, cu graiul adevărului zicem că izbăvirea de cele rele şi întemeierea fericirii neamului romănesc nu spănzură numai în voinţa celor de treapta dintăi, ci să găseşte mai vărtos în unirea a tuturor conpatrioţilor, întru o curăţenie a dragostii înfrăţite şi întru o deopotrivă cugetare la cele folositoare obştii! Pentru căci, măcar că ne sănt tuturor ştiute cele de mai nainte urmate în patriia noastră, dar trecutul anu 1821 cu cel mai răsunător glas au străbătut auzirile tuturor laturilor, cum şi părţilor celor mai depărtate, şi au dat îndăstulată înţelegere că, şi de nu

toate, dar cele mai multe răutăţi şi felurimi de ticăloşii, ce s'au lucrat cu sălbătăcie la toată obştea, au fost găsite cu cale de sistima celor de treapta dintăi, ce întocmea divanul ţării şi chipul oblăduirii, şi arătate de dănşii prin anaforale ce le numea obşteşti. Şi aşa silniciia stăpănirii streine să îndrepta cu acele obşteşti anaforale, precum şi iscăliţii dintrănsele, cei ce zicea că poartă chipul obştii (şi obştea niciodată nu săîntreba), să îndrepta iarăş cu pricinuire că şi ei au fost siliţi de acea stăpănire a face acest fel de anaforale, pricinuire foarte proastă şi slabă spre apărare, pentru căci, în vremile ce lipsea silniciia streină şi era cumpăna oblăduirii numai în măinile dumnealor, s'au lucrat cele mai rele şi mai aspre, în vederea slăvitei armii ai prea puternicului şi prea milostivului nostru protector, cănd şi mansupurile ţării şi toate slujbele fără osebire să vindea în sume mari de bani la cei mai mici fii ai patrii şi la toţi slujbaşii, şi aceiia urmănd celor mai mari, lucra cele mai silnice mijloace, ca să-ş scoaţă banii cumpărătorii, rămăind această pildă şi la oblăduirea cea din urmă a streinilor ! Şi în toate vremile, cu un cuvănt, s'au dărăpănat Ţara Romănească tot cu acest fel de anaforale obşteşti ale celor mai mari, din pricină că la dumnealor era sloboda voinţă, şi la ceilalţi conpatrioţi sila supunerii !

Cu toate acestea, această bună vestire de unirea părinţilor arhierei şi a dumnealor boerilor celor de treapta dintăi ne dă să înţelegem că au hotărăt, cu ajutorul lui Dumnezeu, să depărteze de acum înainte tot duhul silnic, hulitor şi asupritor cătră cei mai mici şi toate chipurile ce pot aduce şi cea mai mică vătămare la starea şi cinstea celorlalţi fraţi conpatrioţi şi vor înbrăţişa cu d'adinsul toate mijloacele ce privesc spre folosinţa obştii patrii, pănă la cel mai prost lucrător al pămăntului !

Aşa dar şi noi, coprinşi fiind de asemenea herbinte răvnă spre învierea şi îndreptarea patrii noastre, înclinăm unirea noastră cu a dumnealor, prin legătură sfăntă şi cu tare jurămănt, ca să fie o unire între toţi fii patrii, precum şi neamul nostru este unul. Care unire a noastră să să păzească în veci, cu aceste însă şarturi :

I. Dăm făgăduială noi mai jos iscăliţii, ce săntem şi din partea tuturor fraţilor conpatrioţi, că ne vom arăta cătră cei mai mari cu toată cinstea şi datornicul sevas,[1] în cătă vreme şi dumnealor să vor arăta cătră noi cu libov părintesc, dragoste curată şi nefăţarnică, ca cătră nişte fraţi, şi cu datornica cinste după haractirul fieşcăruia, şi aşa vor fi păzite amăndoao cu lăudata înclinare. Iar într'alt chip, nici una nici alta nu-ş va avea fiinţa sa, pentrucă nu mai pot fiii patrii a mai suferi să să calce supt picerile măndriilor, hulelor şi silniciilor!

II. Toţi deopotrivă, dela cel mai mare şi pănă la cel mai mic, fiindcă săntem un neam, să fim negreşit şi un cuget spre cele obşteşti, silindu-ne din toată vărtutea a lucra cele folositoare patrii, a depărta tot răul şi a zdrobi toate mijloacele ce să vor dovedi că să lucrează, sau aevea sau prin taină, spre vătămarea obştii, măcar fie şi spre cel mai mic frate al nostru! Să ajutăm pă fraţii noştri după cuviinţă şi să păzim sfănta dreptate, fără mită şi fără hatăr, la orice pricină şi în toată vremea! Iar întămplăndu-să a să iuvi vreo silnicie, să ne unim toţi glasurile şi strigările noastre pănă la auzul prea puternicului monarh al Rosii, milostivului nostru protector, carele apururea grijăşte pentru dreptăţile şi fericirea neamului nostru!

III. Dumnealor boerii cei mari, adecă cei de treapta dintăi, pot să-ş aibă dregătoriile în care să vor orăndui de cătră stăpănirea ce milostivul Dumnezeu, prin ajutorul prea puternicului nostru protector, ne va aşăza, şi grijind fieşcare de mansupul său după sfănta dreptate, îş va da seama! Iar la pricinile cele obşteşti, ce privesc la toată ţara, fie măcar şi la un judeţ sau la vreun oraş, orice sfat vor face dumnealor şi vor arăta ori prin graiu, ori înscris prin anafora, să nu să ţie în seamă, pănă nu să vor întreba şi alţi fraţi patrioţi din fieşcare judeţ, să-ş dea şi aceia cuvăntul, ca nu cumvaş lucrăndu-să iarăş cele de vătămare, să alerge dumnealor boerii cei mari tot la acea pricinuire obicinuită, că au fost siliţi de cătră stăpănire.

De aceia dar, ca să să facă lucru temeinic şi să ferim pă fraţii noştri patrioţi de orice băntuire, de trebuinţă este ca

---

1 Stimă, respect.

din toate judeţele ţării să să trimiţă la scaunul stăpănirii căte un deputat, ales de obştea judeţului, cu adeverinţă înscris la mănă dela simpatrioţii lui, arătătoare că el adecă este ales a purta obrazul şi celorlalţi, şi cu deplină putere a grăi şi a săvărşi în locul lor. Aşijderea şi din oraşul Bucureştilor să să orănduiască doi, şi din oraşul Craiovei iarăş doi. Aceştiia toţi, la sfaturile pentru pricini obşteşti, să fie negreşit chemaţi şi întrebaţi, avănd toată voia a-ş da şi ei cuvăntul şi părerea lor şi să iscălească ca din partea simpatrioţilor lor, că sănt drepte şi priimite cele găsite cu cale, şi atunci puterea cea săvărşitoare să le puie în lucrare. Iar într'alt chip, nu!

IV. Să fie drumul deşchis tuturor patrioţilor, de orice treaptă sau stare va fi, ca fieşcare cu învăţătura, cu silinţa şi cu vredniciia sa, folosind patriia, să dobăndească dela patrie cea după cuviinţă cinste şi înălţare stării lui, ca cu acest mijloc să să îndemneze toţi fiii patriii a să sili spre sporire de învăţături şi slujbe vrednice, fiind încredinţaţi că-ş vor lua răsplătirea ostenelilor lor, după cum să urmează şi la celelalte luminate neamuri ale Evropei. Iar să nu fie trecuţi cu vederea, depărtaţi, huliţi şi călcaţi cu picerile de cei mari şi puternici în silnicii!

V. Să fie slobod fieşcare patriot, de orice stare, ca cunoscănd vreun lucru folositor obştii a să pune în lucrare, sau simţind că să plăzmueşte sau să lucrează cevaş spre vătămare, să arate înscris cătră stăpănire, ca să să dea în chibzuire obştească.

VI. Slobod să fie fieşcare patriot să-ş caute folosinţele şi interesurile sale în parte, fără a pricinui măcar cea mai mică vătămare şi înpiedicare la cele obşteşti, sau la vreun frate patriot cât de mic.

VII. Cu sfatul şi priimirea a tot neamului romănesc, să să alcătuiască pravilă a ţării, întemeiată într'aceste mai sus arătate ponturi şi adăogită cu căte altele să vor mai chibzui folositoare ţării. Acea pravilă în veci să să socotească că este capul cel poruncitor în ţara noastră, şi la aceia să arate desăvărşită supunere tot neamul romănesc, de toată starea, fără osebire, precum şi chiiar stăpănirea ce ni să va orăndui! Şi verice nu să coprinde într'acea pravilă, socotin-

du-să de nelegiuit şi defăimat, nu să va priimi. Iar călcătorul pravilii, de orice stare şi treaptă va fi, să să pedepsească negreşit, făcănd pără asupră-i tot neamul romănesc!

Pe aceste bune temeiuri are să să păzească întărită în veci unirea tot trupului neamului nostru, care de le vor priimi şi părinţii arhierei, dinpreună cu dumnealor boerii cei de treapta dintăi, vor iscăli această bună orănduială dinpreună cu noi. Iar nepriimindu-le, să vor socoti ca nişte osebiţi din trupul patrioţilor, la carii norodul apururea vor avea bănuială asupra sfaturilor şi chibzuirilor ce vor face, neadăstănd nici un bine pentru obşte! Iar noi căţi ne vedem iscăliţi, dinpreună şi cu toţi ceilalţi fraţi ai noştri patrioţi, cu mare jurămănt în numele a tot puternicului Dumnezeu, săntem hotărăţi a ne păzi în veci unirea noastră, rezimată în temeiurile ce s'au zis mai sus, măcar şi cu jărtfirea noastră de va fi trebuinţă, fiind cu toţii un suflet, o cugetare şi o glăsuire, încăt, pentru cea mai mică supărare de să va întămpla la cel mai mic frate al nostru, să vor înălţa îndată glasurile tuturor iarăş la prea puternicul protector, avănd tare legătură între noi a ne griji şi a ne nevoi în toată vremea unul pentru altul şi ajuta unul pă altul, ferindu-l de orice băntuire a strămbătăţilor![1]

LII.

1822

Apel pentru îndreptarea ţării.

Fraţilor,

Pătimirile tuturor de obşte sănt văzute, căci atăta de pătrunzătoare să înţeleg, (mai vărtos în cursul trecutelor acestor şapte luni) încăt apropi e să ne şteargă din numărul celor vii, pentru lucrările cele ce simţirile omenirii le dăsluşaşte şi, de să văd cu oareşcare îndelungare, nu putem zice alt, fără numai că politiceştile pricini cu acest chip dau povaţă celor puternici.

[1] Academia Romînă, *ms.* 322, f. 169—170; copie. Extrase şi rezumate în Filliti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene dela 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), nr. 54-55, p. 258.

Cel de mirare și mai amar lucru este somnul în care noi ne învăluim și ne face, trândavi, a ne povârni spre vecinica nedășteptare. De vom nădăjdui că, cei ce s'ar cădea să privigheze pentru noi, că ne va pune de față drumul cel drept, și ne vor deștepta întru cea netedă călătoriie, greșim, căci bine cunoașteți cugetările, cum că nu numai a ne deștepta nu-ș aduc aminte, ci încă vor sălta de bucurie când li s'ar vesti cea de tot săvârșire a noastră prin somnul nedomiririi, ca cum mai folosiți s'ar zice atunci!

In multe vremi am văzut pârlejuri destoinice a câștiga folosuri neamului nostru, și, din pricina neunirii izvorând otrava răotății, am rămas lipsiți, până ce acum ajunseserăm la cea desăvârșită ticăloșie. Acel veninat izvor, adăogându-să, au eșit din matca sa, ca să covârșască răsuflarea noastră. De aceia trebue să ne deșteptăm și să socotim că omenirea tot într'un chip își are simțirile și mișcările ei și că înălțările, cele după întâmplare iar nu după cuviință, viind către cineva și, nu aduc cu sineși și deosebite istețimi, precum nici cei goniți de noroc, deși rămân în stările cele mai mici, nu să despoaie de darurile firii, căci omenirea una este!

Judecați bine, fraților, că acei puțini, carii cu nedreptăți să slujesc de patrie, nu pot fi patrie! Iar glotișul tot, ce prin silnicie să află supuși la cei puțini, aceia — și firește și pravilnicește—sânt patriie, și, orice putere care să oblădueşte cu pravili și dreptate, așa îi poate numi!

Dar ca să nu schiopătăm cât de puțin, să ne arătăm precum cei mari ai noștri s'au arătat către noi. Este dă trebuință să le dăm dă știre că supărați desăvârșit săntem pentru a dumnealor către noi nedorire, și că siliți vom fi a ne strânge măsurile, ca să punem în urmare cele ce dăznădăjduirea ne va îndrepta, ca ori toți într'o glăsuire, întru un trup și întru o dreaptă unire să fim socotiți, după cum și firește săntem, patrie, ca să putem nădăjdui rodurile cele bune când să va lăsa întru nepomenire cea până acum nedorire, din care și nooă și dumnealor au pricinuit mare prăpădenie, sau măcar să să deosibească cei mai râvnitori, ca dinpreună cu noi unindu-să, să le fim binecredincioși, ca să ne jărtfim și viiața, de va fi trebuință, pentru patriie!

Iar când şi această dată să vor ţinea tot de acelea de mai nainte cugetări, a socoti pre sineşi că s'au născut cu adăogirile simţirilor omeneşti şi cum că pă noi ne supune adecă vreo datorie a păierilor dumnealor, ca doimind să ne întrebuinţeze spre slujba ce singuri o vor găsi cu cale, atuncea, fraţilor, să dăm de faţă că Dumnezeu a toate văzător şi pravilile, ce strălucesc şi întăresc toate stările, nu ne-au depărtat nici pă noi de cunoştiinţa adevărului, nici ne-au făcut vreo nedreptate, ca să ne putem socoti defăimare altor neamuri, nici ne-au înpofilat cu legături a nu putea răsufla, că avem bună cunoştinţă de cele ce trebue să punem în faptă! Ci cu o legătură tare unită între noi, să ne arătăm bărbăteşte a propovedui pe cei ce voesc să ne ţiie în osânda somnului şi carii, înpotriva ziditorului, cutează a ne lua căte însuşi, ca un milostiv, ne-au dăruit: simţire, vedere, cugetare, bună cuvăntare şi altile ca acestea. Şi nădăjduim, fraţilor, că vor cunoaşte însuşi cum că fără cuvănt s'au îndumnezeit şi s'au apărat dă cei ce, şi după neam şi după dreapta credinţă, sănt fraţi!

Acestea după ce va lumina un neam, care ajunsese în cea de apoi prăpădenie, şi însuşi Dumnezeu cel prea puternec nu numai că nu va înpiedica pornirea noastră cea cu răvnă de patrie, ci încă ne va trimite grabnic ajutor, spre cea mai întemeiată săvărşire![1]. . . . .

LIII.

1822.

Inscrisul propus de Alexandru Vilara, pentru unirea boerilor Ţării Romîneşti.

Făcut de aga Alecache Velara şi nepriimit de nimeni.

Incredinţăndu-ne de către unii din noi, atăt pentru unirea ce prin scris aţi alcătuit sfinţiia voastră şi dumneavoastră,

1 Academia Romînă, *ms.* 4187, f. 5. A aparţinut slugerului Nicolae Grecianu. Cf. nr. XLVI, cu notele respective. Extrase şi rezumate în Filitti I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 256-257.

spre binele patrii şi al obştii lăcuitorilor săi, cât şi pentru temeiurile cu care aţi chibzuit să statorniciţi această unire, i mijloacele ce aţi hotărăt să aplecaţi în orice vreme de trebuinţă, prin care nu numai să depărtaţi toată hula ce s'ar putea povesti de către necunoscătorii aceştii uniri, ci încă să vă faceţi pricinuitori şi neamului de laudă, şi patrii de multe folosuri, am socotit că nici cum nu să cuvine să petrecem supt tăcere o asemenea lăudată şi de bine voitoare faptă, fără de a nu mărturisi şi din parte-ne mulţămita ce i să cuvine, cum şi însoţirea glasului nostru, după chipul de mai jos, la căte arătări și urmări veţi pune în lucrare asupra temeiurilor cu care v'ați unit și v'aţi legat.

Părinţi arhierei şi dumneavoastră boerilor! ticăloasă patriia noastră pătimeşte în toate chipurile, de sănt ani nepomeniţi! Să hrăpeşte, să jăfueşte, cearcă nenumărate năpăstuiri şi nedreptăţi! Sfintele lăcaşuri i s'au văndut fără sfială, pentru în parte folosiri a chiiar stăpănitorilor! Privilegheaţii, începănd dela caftanlăi şi pănă la cea din urmă treaptă, s'au călcat supt picioarele oblăduirii, s'au necinstit şi s'au năpăstuit învederat înpotriva legilor ce li s'au alcătuit! Supușii lăcuitorii dajnici au fost jărtva nedreptăţii și izvor de o rea folosire a vericăruia ce s'au depărtat de mustrarea cugetului omenirii! Şi toate acestea le-am pătimit din pricina jugului voinţei, cu care ne-au înpilat oblăduitorii după vremi, căci vănzători aflăndu-să aceştii creştinătăţi, au slujit cu al său sănge sprijinitorilor lor celor nelegiuiţi, au slujit zicem păgănătăţii şi au zdrobit puterea legăturilor, către cei puternici și ai noştri voitori de bine arătăndu-să cu viclenie, iar către cei neputincioşi puind în lucrare sila şi înpilarea!

Pănă la o vreme, precum este cunoscut la toţi de obşte, au petrecut ticăloasa ţară supt acest fel de nenorociri! Iar de cănd s'au ivit într'ănsa şi acest fel de nepomenită şi fără de pildă întămplare, au găsit prilej chiiar stăpănirea Porţii să o înpileze şi să-i aducă tot felul de băntuire, şi au săvărşit, prin rănduiţii săi, nu puţine hrăpiri, jăfuiri, nelegiuiri, năpăstuiri fără osebire şi, în cele după urmă, ucidere şi chiiar pierdere de viiaţă a multor creştini nevinovaţi, buni conpatrioţi

ai noştri. Din care acestca să dă a înţelege fieşcăruia că, şi în vremea oblăduitorilor, aceasta au fost voinţa stăpânirii, adecă protivnică căderilor omenirii, protivnică obiceiurilor şi legilor pământului şi izgonitoare chiiar sfintelor legături, dela care spânzură fericirea aceştii pravoslavnice ţări ! Dar oare, după aceste toate dovezi ce avem pentru neomeneasca cugetare a aceştii stăpâniri, ce soartă nenorocită ne aşteaptă? Şi, mai vârtos, când numita stăpânire va voi să-ş puie în lucrare înpilarea jugului, ce de atâţea ani s'au dovedit că hrăneşte asupră-ne, nu va cere întru ajutoru-i şi chiiar glasul boerilor ce o slujăsc atât din apropiere cât şi de aici din depărtare? Şi oare, aceşti boeri, înşălaţi aflându-să de către voitorii răului, şi ne mai judecând jărtva obştii sălăşluitorilor ţării, nu vor da înscris şi nu vor cere şi prin rugăciune toate acele rele câte privesc spre dărăpănarea noastră şi spre zminteala bunătăţilor ţării? Iar atunci nu vom petrece şi mai rău decât ceia ce am fost?

Milostivul Dumnezeu, după a noastră norocire, ne-au învrednicit să avem legiuit sprijinitor pre prea puternica înpărătească Curte a Rosii, care când ar cunoaşte cu întregime nenorocirile noastre, atât cele trecute cât şi cele ce acum să clădesc, înpotriva binelui ce ne voeşte, negreşit nu ne-ar lăsa întru mâhnire şi întru obidă, mai vârtos că cunoaştem după auziri cât bine ne voeşte şi cu câtă iubire de omenire să sileşte să hotărască a noastră soartă !

Acest razem având dar, sfiinţia voastră şi dumneavoastră, de vreme ce v'aţi unit acum prin statornicie, vă rugăm, nu încetaţi de a pune în lucrare bunele socotinţe ce aţi făcut, în orice vreme şi pentru orice vor cere trebuinţele, şi cunoaşteţi, din parte-ne, că glasul nostru va fi următor glasului şi arătărilor ce veţi face sfinţiia voastră şi dumneavoastră. Urmările noastre vor fi următoare povăţuirilor ce ne veţi da, şi alt nimic nu vom cugeta, decât căzuta supunere la oblăduirea ce ni să va rândui prin primiirea şi buna voinţă a prea puternicii protecţii ce avem, râvnă şi dorire întru binele patrii şi întru a sa ferire despre orice bântuire şi netrebniciie, dăpărtare dă orice rea folosire în partea cuivaş, prin care

cunoaștem că în multe rânduri au cercat ticăloșii lăcuitori, conpatrioți ai noștri, multe feliuri de năpăstuiri și nedreptăți; și cea fără de fățărie și prin curățenie de inimă alăturare a noastră la a sfinții voastre și a dumneavoastră bună și lăudată unire! Atât numai vă rugăm, ca în orice vreme veți cunoaște vreo clădire de vreun bine al țării, sau veți chibzui sfinția voastră și dumneavoastră să faceți vreo asemenea urnire, să binevoiți a înștiința și pe carii din noi vă veți îndeletnici într'acea vreme și veți cunoaște mai dăstoinici de a sfinții voastre și a dumneavoastră desăvârșită încredințare, pentrucă vă este cunoscut că la asemenea bunătăți și întâmplări ale patrii, după măsura tiinței noastre, săntem și noi deopotrivă doritori binelui și părtași bucurii ce ni să cuvine, cunoscând întru adevăr și mărturisind fără fățărie folosul obștii, folos și bine al fieșcăruia în parte! Așijderea vă rugăm ca, oricând și din parte-ne vom cunoaște că este trebuință de a să face vreo chibzuire între sfinția voastră și dumneavoastră, sau și vreo mișcare arătătoare cugetărilor ce aveți și avem și înșine noi, să fim slobozi, prin taină, a vă da părerile noastre, și sfinția voastră și dumneavoastră, căutându-le și chibzuindu-le, de le veți găsi asemănate vremilor și statornicite asupra temeiurilor cu care sănteți legați, să le priimiți, să le îndreptați și să le faceți cunoscute unde să va cuveni, sau, de vor spânzura dela a sfinții voastre și a dumneavoastră săvârșire, să le puneți și în lucrare. Pentrucă nu este de mirare a odrăsli și din asemenea păreri multe bunătăți ale țării, plăcute sprijinitorilor noștri, de vreme ce mulți din noi am slujit țării după vremi în multe rânduri și în feliuri de trepte și poate să cunoaștem uneori cele ce a sfinții voastre și a dumneavoastră iscusință încă până acum nu le-au pătrunsu!

Acestea sănt cele ce simțim, și încă mai cu adaos, într'această mare și nepomenită întâmplare a patrii noastre, după care încredințându-ne, precum s'au zis, de a sfinții voastre și a dumneavoastră statornicită unire, am hotărât să vi le facem cunscute și să ne alăturăm glasul la cele ce veți chibzui și veți urma. Dar ca să vă încredințăm și mai bine de a noastră râvnă și hotărâre, vă rugăm să primiți acest înscris al nostru,

mărturisit prin căte iscălituri vedeţi la vale şi întărit prin straşnic jurămănt ce facem pă numele a tot puternicului Dumnezeu, că întocmai vom fi următori, precum şi că, vericarele din noi să va dovedi cu cea mai mică viclenie sau dejghinare dă această statornicită hotărăre, să aibă răsplătitor chiiar pă acest puternic Dumnezeu, şi să fie cunoscut ca un vrednic de hula neamului său şi izgonit de toate ajutorinţele patrii sale ![1]

LIV.

1822

Predoslovie la o carte despre patriotism.

Predoslovie ce am făcut la o cărticică, după rugăciunile unui prieten.

Către cetitorii patrioţi.

La trei datorii neapărate este supus omul în toată petrecerea vieţii sale. Intăi, la cea către Dumnezeu, ziditorul său, fiindcă şi acela este plin de bunătate către zidirea sa. Al doilea, la cea către părinţii săi, ce prin naştere i-au dat fiinţa, fiind şi ei plini de dragoste către fii lor. Şi al treilea, la cea către patriia sa, ce este obştească maică şi hrănitoare adevăraţilor săi fii. Aceste trei datorii şi Dumnezeu şi firea le-a legiuit ca nişte hotară temeinice, întru care să să poată ţinea omenirea în fiinţa sa. Mai sănt şi alte doao datorii la care este supus omul, după canoanele bisericeşti şi politiceşti, adecă la stăpănire şi la aproapele său, dar eu aceste doao datorii le theorisesc coprinse tot în cuvăntul patrii, pentru căci fieşcarele patriot este aproapele mieu şi tot binele ce voesc pentru patriot, acela este şi pentru patrie, şi tot ce

---

[1] Academia Romînă, *ms.* 322, f. 168; copie. Textul se regăseşte, nesemnat, şi în *ms.* 1155, f. 287-288, scris de mîna lui Alexandru Vilara. E redat, cu sens denaturat şi cu semnături cari nu-i aparţin, ce din eroare l-au fost atribuite, în Aricescu, *Acte justificative*, p. 180—183. Extrase şi rezumate în Filitti (I. C.), *Cîte-va documente politice muntene de la 1822* în *Arhivele Olteniei*, X (1931), Nr. 54-55, p. 257-258.

voesc pentru patrie este şi pentru patriot. Aşijderea şi stăpănirea, adecă puterea săvărşitoare ale folosinţelor patrii, încredinţăndu-să la cel de Dumnezeu ales cu primiirea patrioţilor, în cătă vreme acela lucrează şi săvărşaşte cele bune şi folositoare obştii patrii este şi patriot, adecă părinte al norodului, însoţit cu muma patriia, şi trage asupra sa toată datoriia ce s'au zis mai sus pentru patrie. Iar înpotrivă lucrănd, nu este patriot, ci unuia ca aceluia toate limbile îi dau numire de tiran, ce să înţelege silnic, pentrucă rădicănd libovul cel părintesc de asupra supuşilor, este înprietenit numai cu sineş, metahirisind [1] puterea cea săvărşitoare ce i s'au încredinţat numai spre al său în parte folos, cu siluiri cătră patrioţi. Acest mare adevăr este bine dovedit cu nenumărate pilde, ce din nenorocire au cercat patriia noastră încă de cănd i s'au rădicat privileghiul alegerii de stăpănire, rămăind înpilată ca pe oricare i să trimite de stăpăn să-l priimească, din nevoinţă şi să-l sufere, din neputinţă.

Cetind istoriile vechi, luăm îndăstulată încredinţare că prin paza şi lucrarea acestor datorii s'au înputernicit neamuri multe şi din nevăzute şi necunoscute au sporit şi s'au făcut vestite, lucrănd cu silinţă cele de folos patrii lor şi luminăndu-să cu felurimi de ştiinţe şi învăţături, cu care din vreme în vreme au adăogit folosinţele patrii lor. Au lipsit măndriia, au fugit zavistiia, s'au depărtat cu totul lăcomiia şi în locul lor s'au întemeiat unirea înfrăţită, s'au aţăţat sărguinţa la învăţături şi s'au aprinsu în mare văpae răvna cătră folosuri obşteşti, la acel norod adecă care au avut bună cugetare şi filotimie ca să-ş cinstească şi să-ş slăvească neamul! Tot acel norod, contenind din datoriile sale, au căzut, fără zăbavă, în bezna ticăloşii şi a periciunii!

Fireşte înbunătăţirile gonesc pă răotăţi şi niciodată nu să pot alătura răotăţile, pănă nu să vor depărta mai întăi înbunătăţirile!

Cei mai întăi lăcuitori ai pămăntului au fost strămoşii noştri, cei zidiţi de mănă dumnezeiască, dinpreună cu doi

[1] A întrebuinţa, a se folosi.

fii ai lor şi cu soţiile lor. Aceştiia au fost neamul cel dintăi şi cu toţii era o politie înfrăţită, politie nevinovată şi nebăntuită! Dar pentru ca să să poată ţinea a fi deapururea nevinovată şi nebăntuită, de trebuinţă le era şi lor a lucra datoriile ce s'au zis mai sus. Nu ş'au lucrat datoriile sale fiiul strămoşului cel întăi născut, şi îndată coprinzăndu-i inima şi cugetul lui răotăţile, au ucis pă fratele său! Inghiţit-au pămăntul cel mai întăi sănge şi de acolea îş făcu începerea ei moartea, cea rănduită de blestemul ziditorului. Iată dar că, din nepaza şi nelucrarea datoriilor, să băntui acea mică politie şi căzu în bezna ticăloşii, pricinuind mai multe lacrămi strămoşilor decăt cele ce au vărsat la izgonirea lor din fericirea şi desfătarea raiului!

Oare ce putem zice pentru cei din urma strămoşilor, după ce adecă s'au înmulţit oamenii şi au umplut pămăntul, după buna voinţă şi blagosloveniia ziditorului? Istoriile pe largu şi cu desluşire ne arată că tot cu mijloacele cele dintăi, ce sănt legiuite de Dumnezeu şi de natură, unile din neamurile vechi s'au suit în slava măririi şi a puterii, şi tot cu mijloacele cele de al doilea s'au răsturnat întru adăncul periciunii şi al pustiirii, de nu li să pomeneşte acum nici numele!

Acele mari şi slăvite înpărăţii ale Asirienilor, Midilor, Perşilor şi celorlalte din urmă neamuri, vestite prin nevoinţă de lucrarea celor bune şi folositoare neamului lor, s'au suit pănă la acea mai mare slavă, şi prin răotăţi, zdruncinăndu-ş toate mădulările fiinţii lor cei politiceşti, au căzut în prăpastiia pierzării, rămăindu-le în istorii povestea slavei în care să înălţase, numai spre mai multa lor osăndă şi defăimare!

Avem pildă mai cu apropiere de ştiinţa noastră pă înpăraţiia Grecilor. Cunoaştem pricinile din care au căzut la atăta mare ticăloşie. Cunoaştem neamul acesta foarte de aproape şi cu atăta mai înrăotăţit, încăt să silesc în tot chipul să înpărtăşască şi pă alţii dă ticăloşiia lor. La aceasta nu vă cuvăntez lucru care să vă cază nou la auzire, ci vă aduc aminte de ceia ce aţi simţit şi simţiţi cu dăstulă pătimire, încăt şi la nefiinţă s'au silit să ne aducă şi episcopiia noastră să o hrăpească streinii!

Cuvăntul acum să apropie de starea noastră în care ne aflăm, şi îm veţi da ertăciune fiindcă aduce posomorătă întristare, zgăndărind ranele ce le avem în spinare, dar însă silit sănt a grăi, aflăndu-mă şi eu tot într'aceiaş osăndă şi coprinsu de dureri ca un patriot, ca doară şi cu adaosul tănguirii mele, dinpreună cu a toatei obştii, dumnezeiasca pronie va binevoi a lucra vreun mijloc de deşteptare întru noi!
Dormim, fraţilor, dormim! Şi cu toate că să zice că somnul este o cercare a morţii, dar, la noi, somnul acesta de mulţi ani ne aduce moartea cu adevărat! Au dormit acei şapte coconi din Efes, ani 372, dela înpărăţiia lui Dechie înpărat al Rămului pănă la înpărăţiia lui Theodosie celui mic în Ţarigrad, dar aceia, dormind, nu ş'au pierdut fiinţa. Iar somnul nostru aproape au fost să ne rădice cu totul şi acea ticăloasă fiinţă ce ne-au mai rămas, de n'ar fi apucat dreapta judecată a marelui Dumnezeu să arunce pe gonacii noştri chiiar în cursele lor ce le întinsese pentru noi, ca să ne şteargă pomenirea după faţa pămăntului! Noi astădată am ajunsu a fi un neam rătăcit şi un norod ameţit şi cel mai ticălos! Săntem puşi în răspăntie, ca să ne zmulgă şi să ne necinstească verice călător! Şi pentru că din nenorocire ne aflăm supt jug asiiaticesc, săntem coprinşi şi de dobitocie asiiaticească, lipsiţi cu totul de învăţături şi de alte ştiinţe trebuincioase şi folositoare! Care dar este pricina scăderii noastre şi de atăta vrednică de jale ticăloşie? Inşine noi! Pentrucă n'am lucrat nici odinioară datoriile noastre, ce s'au zis mai sus, ci s'au întemeiat întru noi cu statornicie măndriia, zavistiia, lăcomiia şi urăciunea între fraţi, care au adus toată dărăpănarea patrii noastre şi au dat loc streinilor să să folosească cu stingerea noastră. Nu ne-am deşteptat, să ne apărăm de cei ce ne-au voit şi ne-au lucrat peirea! Şi cu toate că am fost în lipsă de luminări de învăţături şi de ştiinţe, dar iscusirea duhului, ce firea au hărăzit neamului romănesc, era îndăstul să ne deştepte, de n'am fi fost nărăviţi la patimi şi zavistii între noi! Ci am călcat şi acest daru al firii, ce putea să ne aducă mult folos! S'au depărtat Dumnezeu, pentru căci noi ne-am depărtat de dănsul!

Niciodată nu l-am chemat într'ajutor cu mijloacele ziselor datorii, de aceia ne-au coprinsu necazurile şi ne cufundăm în deznădăjduire!

Dumnezeiasca pronie, nerădicându-ş încă de tot māna sa de asupra patrii noastre, ne-au pus supt pavăza celui mai tare scutitor şi apărător! Acela este plin de firească milostivire şi bunătate, neavănd altă pricină să-l înduplece de a ne apăra, fără numai pravoslaviia credinţii, ce este deopotrivă şi de o biserică cu noi! Acela este plin de filotimie şi ne arată braţul său cel tare, ca să ne aducă iarăş la slava neamului nostru cea dintăi, de unde am căzut! Dar noi, tot dormim! Multe vremi îndemănate ni s'au arătat, ca să alergăm să ne măntuim! Dar noi, şi atunci şi acum, am dormit şi dormim! Lucrarea noastră nu este alta, fără numai năravurile din Fanar, ce ni s'au paradosit[1] cu pilda lor, ca să ne ameţească şi să ne piiarză, adecă măndriia, zavistiia, lăcomiia, urăciunea şi celelalte ce ne aduc periciune!

Fraţilor, ce aşteptăm! Să vede că nimic alt, fără numai groapa în care să fim aruncaţi şi acoperiţi, ca să ni să stingă de tot pomenirea! Până este lumină, să ne grijim într'această lumină pentru folosurile patrii noastre, ca să nu ne coprinză pă noi întunerecul deznădăjduirii! Romani săntem, fraţilor, cu bună seamă şi cu bună dovadă, istoriile ne adeverează şi toate neamurile Evropii ne cunosc! Neamul nostru au fost vestit! Pentru ce dar să nu ne cunoaştem noi evgheniia neamului nostru? Nu este minune căci am căzut din slava şi cinstea noastră, pentru că multe neamuri după vremi au căzut, ci este minune cum de suferim să rămănem căzuţi şi să ne pierdem cu totul, avănd mijloace a ne rădica dintr'această cădere, dezmeticindu-ne dintr'această ameţire, şi a ne dobăndi fiinţa noastră!

Eu mai micul între patrioţi, coprinsu fiind de multa scărbă şi jale a căderii fiinţii noastre şi socotind că mă voiu arăta cu oareşcare slujbă patrii mele, făcuiu căteva însemnări de povăţuiri folositoare într'această cărticică, a să da în tipar

1 A învăţa, a preda.

pă seama neamului nostru, nu doară fălindu-mă că sănt destoinec să învăţu pă altul şi să-l înduplec arătăndu-i adevărul, pentru căci nebun cu adevărat va fi acela ce să vă sili să arate cuivaş soarele la mijlocul zilii, cănd este văzut de toţi! Adevărul este mai luminos şi decăt soarele şi este ştiut de toţi, lăcuit în inima şi cugetul fieşcăruia! Nimeni să-l ascunză nu este putincios, măcar şi de ar voi! Cu căt mai vărtos noi, pe carii chiiar nevoia ne înpinge la cunoştinţa adevărului! Răvna mea, dar, nu este de a învăţa lucru ce este ştiut de toate limbile, ci numai de a aduce aminte de datoriile ce avem cu toţii de obşte, care, puindu-le în lucrare, avem nădejde să scăpăm, cu mila şi ajutorul lui Dumnezeu, de prăpastiia cea groaznică, ce ne este săpată înaintea picioarelor, şi a ne sui la starea, slava şi cinstea fiinţei neamului nostru cei dintăi!

Coprinderea aceştii cărţi să desparte în şase cărţi, adecă: unire înfrăţită, depărtarea măndrii şi a podoabelor zadarnice i a zavistii, depărtarea lăcomii şi a folosului în parte, iubirea patrii şi a aproapelui, sărguinţa la învăţături şi răvna cea cătră folosuri obşteşti. Crezu, fără îndoială, că nimeni nu poate tăgădui că acestea nu sănt folositoare, şi iarăş crezu că toţi cu o glăsuire vor mărturisi că neamul nostru au ajunsu a peri din pricină că niciodată nu s'au pus în lucrare aceste folositoare adevăruri!

Priimiţi, iubiţilor şi prea doriţilor miei patrioţi, cu duhul blăndeţelor această răvnă a mea, ce aduc cu herbinţeală obştii patrii, după a mea putinţă! Să găsesc mulţi între patrioţi cu mai mari puteri de ştiinţe şi luminări de învăţături! Dragostea patrii să nu-i lase a să îngreuia în lenevire la această vreme de mare trebuinţă, ci după putinţă să să sărguiască a ajuta la folosurile obşteşti, dănd înscris povăţuiri drepte şi adevărate, prin care să să lumineze neamul nostru la orice fel de ştiinţe! Iar mai vărtos vă îndemnezu şi vă rog pă toţi de obşte, nu numai să zicem şi să scriem, ci să şi lucrăm cu fapta cele ce privesc spre izbăvirea şi învierea neamului nostru, păzind în toată vremea lucrarea legiuitelor datorii, ce s'au zis mai sus, şi silindu-să fiieşcarele cu fapta sa a da bună pildă,

ca cu ajutorul lui Dumnezeu, urmănd unul altuia şi ajungănd cu toţii la o răvnă şi la o unire cu sporire întru cele bune pentru toată obştea, să dobăndim dorita fericire cu înălţarea neamului romănesc, a fi lăudat în toată Evropa, ce acum stă la mirare de atăta neîngrijire a noastră! Nu mă sfiesc a zice şi aceasta, că de vom petrece şi de acum înainte tot într'această amorţire, osebit că ne pierdem de tot fiinţa şi rămănem defăimaţi de toate limbile, dar avem a da şi răspunsu cătră milostivul Dumnezeu, poate şi cătră voitorii noştri de bine!

Nu face Dumnezeu minuni pentru cei leneşi şi nemulţămitori harurilor sale![1]

LV.

1826, August 17.

Anaforaua către domn a judecătorilor criminalionului, pentru pedepsele cuvenite lui căpitan Simion Mehedinţeanu, Ghiţă Cuţui şi altora, ce au încercat rebelie în ţară.

Io Grigorie Dimitriu Ghica Voevod, Bojiu Milostiu.

Văzăndu-să cercetarea şi alegerea ce să arată mai jos, pentru rea urmarea şi osănda acestor zece vinovaţi, că pravila îi osăndeşte la moarte;

am binechibzuit domniia mea pedeapsa lor şi deosebim numai căpeteniile, pă Simion[2] şi Ghiţă Cuţuiu, fiindcă ei au hotărăt să urmeze răul acesta şi iarăşi de către dănşii s'au întovărăşit ceialalţi, pornindu-să spre rele, pănă cănd s'au

1 Academia Romînă, *ms.* 322, f. 218 v—219 v. Un fragment publicat în Erbiceanu (C.), *Vieaţa şi activitatea literară a protosinghelului Naum Rîmniceanu.* Bucureşti, 1900, p. 21-22.

2 La 22 Martie 1821, Chiriac ieroshimonahul, dela schitul Cioclovina, scrie „pomelnicul dumnealui capitan Simion al dumnealui sluger Theodor, maioru muscălesc, sud Mehedinţi, cernăţan, sud Argeş, Piteşti: Sămion, Pătru, Andrei, Călina, Stanca, Ancuţa, cu tot niamu". (Academia Romînă, *ms.* 3469, f. 96; reprodus şi în *Revista pentru Istorie şi Arheologie,* XI(1911), partea II, p. 334, şi de C. Erbiceanu în *Bis. Ort. Rom.*, XXVII, p. 189.

prins, poruncim aceşti doi să să spânzure la marginea oraşului politii, spre pilda altor asemenea lor. Iar ceilalţi lude opt, supuşii lor, bătându-să prin târg după obiceiu, să să trimiţă la pedeapsa ocnii în toată viiaţa lor, fiindu-le şi lor pedeapsa aceasta osândă de moarte; precum şi Ghiţă Răescul, cel ce au ştiut sfatul răului ce era să urmeze, şi tăinuind n'au arătat dregătorilor de acolo, să să bată şi să să trimiţă la ocnă în sorocul cel rânduit de judecată. Iar ceilalţi, ce nu sânt vinovaţi, să să sloboază. 1826, Avgust 17.

| P. D. | Vel logofăt.

Prea înălţate doamne,

Inştiinţăm mării tale că dumnealui epistatul armăşii, din luminată poruncă, au dat în cercetarea judecăţii pă aceşti lude 7 vinovaţi, ce să află în legăturile temniţii, anume:

Simion sin Pătru, isprăvnicelul moşii Podu Grosul, sud Mehedinţi, cel ce fiind fost căpetenie dintre apostaţi la vremea turburării ce s'au urmat aici în ţară, după linişture au rămas cu familiila lui în streinătate, lăcuind până acum la Ruşava [1] Transilvanii, stăpânirea vecinăţii;

Gheorghe ce-i zic Ghiţă Cuţuiu, sin Ion, slujitor de plasă, dela satul Broştenii, sud Mehedinţi, şi acesta au fost între apostaţi căpetenie, şi s'au aflat iarăşi la Ruşava petrecînd pînă acum;

Hristea Sârbul Sapungiu sin Nastea Chirigiu, dela Oştina Bulgarii, ţinutul Vodina ot prez Dunăre, ştie sârbeşte, turceşte şi greceşte; venit aici în ţară de ani 8, slujînd arnăut, s'au însurat de 4 ani cu pămînteancă dela Tîrgovişte, şi urmînd cu apostaţii au trecut iarăşi la Ruşava până acum;

Gheorghe sin Drăgan Stuparu, familiiaş birnic dela Costeşti, sud Mehedinţi, iar la venirea oştirilor înpărăteşti aici în ţară fugit cu totul în Ruşava;

[1] Orşova.

Ion Cizmaru, cumpănaş, sin Radu Becheru, din oraşul Cerneţii, sud Mehedinţi, chemându-l Simion şi Ghiţă Cuţuiu, căpeteniile, au trecut la Ruşava, întovărăşându-să cu dânşii;

Ivan holteiu, de ani 25, dela satul Iloviţa, sud Mehedinţi, sin Matei; acesta plăiaş în slujbă fiind la acel judeţ, după ce au mers la isprăvnicat vestind pentru mai sus numiţii, că au prins pă vătaful său de plaiu, iar la întoarcerea lui, prinzându-l, s'a întovărăşit cu dânşii, dându-i şi arme;

Gheorghe sin Tudose, slujitorul dela satul Igiroasa, sud Mehedinţi; acesta fiind fost mai nainte slugă la Ghiţă Cuţuiu (cel mai sus numit), iar când să afla vinovaţii în mănăstirea Topolniţa, s'au dus el însuşi de bună voia sa între dânşii, aflându-să cu ei întovărăşit până la prinderea lor.

S'au mai adus la închisoare şi aceşti doi, anume:

Ghiura Ţonea bulgaru, de fel din ţinutul Diului şi de ani 14 lăcuitor în sud Mehedinţi, hrănindu-să cu mamulăriia;

Ghiţă Mihaiu Răescu, mazil, familiiaş din satul Gurnoviţa, sud Mehedinţi;[1]

ce sănt pârâţi că s'au amestecat, purtînd vorbe dela cei mai sus căpeteniile către cei ce au fost ceruţi ca să să întovărăşească cu dânşii;

Iar un Gheorghe Mămăligă bătrânul, birnic din satul mănăstirii Topolniţa, sud Mehedinţi, cum că el au vestit noaptea, vinovaţilor, cînd să afla ei străjuindu-să într'acea mănăstire Topolniţa, că sînt coprinşi de poterile stăpânirii, să-i prinză, după al căruia cuvînt au scăpat vinovaţii de acolo cu fuga, noaptea, nevătămaţi, care acest vestitor au murit de boala lingorii la închisoarea temniţii.

Mai sînt coprinşi şi la dumnealui Caimacamul Craiovii alţi lude trei, anume:

Iancul Mirtea sin Trăilă, familiiaş birnic, din satul Marga, sud Mehedinţi;

Gheorghe holteiu din satul Şovarna, sud Mehedinţi, slugă de un an la un Hagi Diiachi din Ruşava;

---

1. Pentru legăturile sau mai bine zis duşmănia dintre Tudor Vladimirescu şi Ghiţă Răescu, cf. actele date la Aricescu, *Acte justificative*, p. 218—221.

Gheorghe Ghiţura din Ciureşu, sud Mehedinţi;
ce s'au aflat înpreună tovarăşi cu aceştiia, carii au fost din lude 12 ce s'au prins la Ruşava, şi pă aceştiia, ca pă nişte pămănteni din ţara aceasta, i-au dat de acolo peste hotar stăpănirii de aici, iar poprirea lor la Divanu Craiovii o înţelese judecata dela dumnealui epistatul armăşii, că este după trebuinţa şi cererea stăpînirii Diiului, ca să arate spre dăscoperirea Turcilor şi altora din Ţara Turcească ce au fost să să întovărăşască cu dînşii, fiind şi pornirea şi întovărăşirea lor tot de acolo.

Aceşti mai sus numiţi prinzăndu-să la sud Mehedinţi, rînduri, unii şi cu războiu, de către poterile stăpănirii, pentru răul de obşte ce începuse ca să urmeze, s'au trimis vinovaţii aici de dumnealui Caimacamul Craiovii, la înălţimea ta, şi atăt după cele scrise ale isprăvnicatului unde s'au prins, căt şi la această judecată de iznoavă cercetăndu-să numiţii cu binele, în multe rănduri, osebit fieşcarele şi cu toţii de faţă, s'au dăscoperit începere a sfatului rău ce au avut şi înclinarea întovărăşirii, cum şi pornirea şi rea urmarea lor într'acestaş chip:

Ghiţă Cuţuiu cel mai sus numit, încă din anul trecut, la Ruşava, înţelegănd prin auzirk dela alţii pentru un sărdar Toma Brătiianu [1], ce să află în Braşov,că vorbeşte fără dă sfiială, căutînd să-şi găsească tovarăşi, ca să iasă aici în ţară, să mai facă iarăşi răzvrătire, într'adins au mers Cuţuiu la Braşov, de s'au întălnit cu acel Brătiian, şi aflăndu-l pornit cu totul spre aceasta, l-au mai înprietenit atunci pă Cuţuiu şi cu un sărdar Hristea grecul, strein, şi un Costi polcovnic din sud Dîmboviţa, ce să afla iarăşi la Braşov, arătăndu-i-să aceia de căpetenii, că mai au întovărăşiţi cu dănşii; ci să-si caute şi el tovarăşi căt de mulţi, să iasă cu toţii deodată în ţară pă la multe locuri, să facă răzvrătire spre îndreptarea norodului cel prost. L-au mai încredinţat Brătiianul că urmarea

1 Il găsim, în 1823, la isprăvnicatul Argeş (Academia Romînă, Cartoanele V. A. Urechia). Insemnări contemporane îl arată sprijinitor al revoluţiei lui Tudor (Cf. Emil Vîrtosu, *Insemnări despre 1821*, în *Arhivele Olteniei*, IX, (1930), Nr. 49—50, p. 269—278, (Nr. 6).

aceasta ce vor să facă este cu ştirea şi sfatul boerilor rumîni rămaşi la Braşov şi altor din boeri ce sînt în ţară, la Bucureşti, iar numele boerilor nu i le-au spus. Cu această hotărăre s'au întors Ghiţă Cuţuiu dela Braşov la Ruşava, şi că să puie toată silinţa, că îi va trimite adesea vestire prin scrisori şi bani cu îndăstulare, ca să dea celor ce vor priimi să urmeze spre aceasta. După care zice Ghiţă Cuţuiu că s'au îndemnat, puind în faptă lucrarea să-şi găsească tovaroşi, şi întăiu lui Simion (cel mai sus numit) spuindu-i de aceasta, au priimit şi el să fie înpreună următor. Iar în lipsa lui Cuţuiu dela Ruşava, mergînd cu depărtare prin locurile de acolo, pă unde au ştiut sprijiniţi dintre apostaţi, trimiţind vestiri la prieteni şi peste Dunăre la Techiia şi la Bosna, au întovărăşit cu dănsul pă un Şerif Turcul şi pă alţi Turci şi Rumîni fugiţi pă acolo. Pănă la întoarcerea lui Ghiţă Cuţuiu în Ruşava, înţelegînd Simion că au venit dela Braşov carte pă numele lui Cuţuiu, au luat-o Simion dela poştea Ruşavii, şi văzînd cele scrise ale Brătiianului, acoperite şi nedesluşite, i-au scris Simion, Brătiianului, că fiind şi el unit cu Ghiţă Cuţuiu la cele ştiute, dar să-i arate cele dă temeiu, şi văzînd întărziere că nu i să trimite răspunsu, într'adins şi Simion s'au dus din Ruşava la Braşov. Intălnindu-să cu Brătiianu şi cu sărdar Hristea, i-au cuvîntat şi lui tot cele mai sus arătate de Cuţuiu, îndemnăndu-l să-şi caute tovaroşi. Le-au cerut Simion bani, că oameni să pot găsi căt de mulţi, şi Brătiianu cu Hristea l-au încredinţat şi pă dănsul că le va trimite la Ruşava, aşteptînd să le vie bani din ţară. Aşa i-au dat lui Simion 40 nempseşti pentru cheltuiala drumului, şi 20 nempseşti să-i dea fratelui lor Ghiţă Cuţuiu.

Intorcăndu-să şi Simion la Ruşava, ş'au căutat tovaroşi atăt la Ruşava căt şi aici în ţară, trimiţănd veste celor ce i-au avut cunoscuţi, ca să le fie el căpetenie.

După vreme îndelungată, tot în anul trecut, unde aştepta Cuţuiu şi Simion să le trimiţă bani Brătiianu, au venit la dănşii, în Ruşava, Costi polcovnic, trimis de Brătiianu ca să le vază urmarea, sau că să vor fi lăsat, ca să fie şi ei încredinţaţi la trimiterea banilor; şi le-au mai dat atunci şi acel Costi

20 nempseşti de cheltuială, pănă le va trimite banii. La aceasta nădăjduind Simion şi Cuţuiu, au rămas aşteptînd pănă să dobăndească banii ce le vor trimite Brătiianu. Dar tot prelungindu-i pănă în primăvara de acum, după ce s'au dăsnădăjduit, cum că văzăndu-şi Simion şi Cuţuiu strămtorarea lor, întăiu dăspre cei întovărăşiţi cu dănşii, fiind gata, aşteptăndu-le pornirea lor, şi al doilea simţind că să vestise cu totul şi aici în ţară la judeţul Mehedinţi cugetarea lor, iar mai ales pentru lipsa şi sărăciia lor în care să afla, au eşit rănduri noaptea din stăpănirea Ruşavii, cu cei de acolo întovărăşiţi, avînd la dănşii arme şi praf de puşcă, iar la Dunăre, hotarul ţării, aşteptăndu-i acel Şerif Turcul dela Ostrov cu 7 Rumîni întovărăşiţi dela Techiia, aducăndu-le după cuvîntul lor arme şi fişecuri de prisos. S'au întovărăşit cu toţii, lude 23, numindu-să între dănşii trei căpetenii: Simion, Ghiţă Cuţuiu, Şerif Turcul, şi la trecută luna lui Maiu s'au pornit, săvîrşind rele în sud Mehedinţi, pentrucă întăiu pă vătafu acelui plaiu, ce să încunjura cu plăiaşii pentru făcătorii de rele, prinzăndu-l cu războiu noaptea, la un sat, l-au luat cu dănşii şi de multa lor silnicie ce i-au făcut, ca să nu-l omoare, au trimis la casa sa de le-au adus căţi bani au avut şi le-au dat 421 galbeni turceşti; i-au luoat şi hainele ce le-au plăcut lor, pentru carii aceşti bani ai vătafului, cu osebită anafora vom arăta înălţimii tale suma ce i s'au înplinit şi pentru lipsă în ce chip să i să facă îndăstularea. Apoi numiţii vinovaţi de loc l-au pus pă vătaf şi au scris din partea lor cu laude către dumnealor ispravnicii acelui judeţ, ca să le trimiţă în pripă cincizeci mii de lei, că să scoboară şi calcă isprăvnicatul şi pă toţi orăşanii.

Incepănd de acolo să prinză pă cei ce îi găsea călători şi purtăndu-i cu dănşii, le da şi arme celor ce priimea tovărăşiia lor; dar fără zăbavă i-au poprit, zăticnindu-i, îndăstulatele poteri ale înălţimii tale, şi războindu-să cu dănşii prin slobozirea armelor, zioa şi noaptea, pănă s'au băgat în mănăstirea ce să zice Topolniţa. De acolo, din pricina neîncontenitelor ploi ce erea atunci, unde şi acolo văzăndu-să strămtoraţi, au cerut de au mers la dănşii unul din dumnealor

ispravnicii judeţului. Şi Simion căpetenia, cu Ion Cizmaru, tovarăşul său (cei mai sus numiţi) alegându-să dintre ceilalţi ca să vie către înălţimea ta, cerându-şi ertăciunea lor, în locul acestor doi, pentru siguranţiia vieţiii lor, au dat dumnealor ispravnicii la dânşii zălog pă cel ce l-au priimit ei, unul din boerinaşii acelui oraş. Dar şi după aceia, văzând cei rămaşi mai multă strâmtorarea lor dă către poteri, după poruncile înălţimii tale, atunci şi ei noaptea cu năvălire au eşit dela acea mânăstire, dintre carii vinovaţi numai Hristea arnăutul (cel mai sus numit), nevrînd atunci să mai urmeze cu dânşii, au rămas în mânăstire înpreună cu boerinaşul cel dat la dânşii zălog; precum şi vătaful plaiului, ce-l purta cu dânşii în pază, bănuind că poate să-l omoare, au găsit vreme cu părlej şi mai nainte de fuga lor, noaptea, cu primejdiia vieţii lui s'au aruncat însuşi peste zidul mânăstirii afară, în prăpastie, scăpând şi el nevătămat. Iar poterile tot gonindu-i cu războiu pă cei scăpaţi, în multe zile, prin munţi până la hotarul ţării şi dându-le războiu şi dela stăpânirea vecinătăţii, s'au omorât lude 3 dintre vinovaţi, şi din poteraşi dela amândooă stăpânirile nu este ştiut câţi să vor fi omorât; iar lude 7 cei mai sus numiţi, s'au prinsu aici cu mijloacele ce s'au arătat, şi lude 12 la stăpânirea Ruşavii, din carii sînt lude 3 cei dela Craiova, pentru carii s'au mai arătat, scăpând dintre toţi aceştiia numai lude 3, acel Şerif Turcul, şi cu doi Rumâni, tovarăşii lui.

Deci pentru vina numiţilor lude 10, însă şapte ce sînt în legăturile temniţii de aici şi trei la temniţa Craiovii, fiindcă, după a lor cea de bună voie mărturisire pentru sfatul întovărăşirii lor şi după pornirea şi urmarea lor, li s'ar fi înmulţit relile spre vătămarea obştii, dar îndată li s'au zăticnit pornirea cu mulţimea poteraşilor cei ce s'au războit cu dânşii îndelungat, pă unii omorându-i, au prins şi pă aceşti mai sus numiţi, carii fără dă îndoială sînt supuşi la osînda apostaţilor, şi căutându-să pravila ţării aceştiia, nu s'au găsit să să arate pentru această învinovăţire, coprinzându-să numai la list 101, cap al 3lea : pentru judecător, judecata şi hotărâre, paragraf 3 : „judecătorii să judece totdeauna după aceste prăvili

ce s'au aşăzat. Unde nu ie pravilă, acolo să să întrebe domnul".

Iar la cele înpărăteşti, cartea 60, titlul 51, chear aşa zice : „cei ce întărătă norodul spre zorbalăc sau la turburare, după treapta lor sau să pun în ţeapă, sau să leapădă la heară, sau să surgunesc la închisoare" ; şi tot la aceeaş carte, titlul 61, sholii 4 : „cel ce invitează pre norod a face turburare, să supun la cea mai grea pedeapsă, ca un fără dă orănduială" ; şi iarăşi la titlul 36 : „καὶ οἱ συνωμόσαντες κατὰ τοὺς πολιτείας καὶ οἱ στρατολογήσαντες παρακελεύσιν βασιλέως καὶ οἱ συνίστορες κεφαλικῶς τιμουροῦται καὶ δημεύονται"[1] şi tot la aceiaş carte, titlul 39: „întru învinovăţiri nu fapta ce s'au făcut ci voinţa să socoteşte şi voinţa nu mai puţin decăt vinovăţiia pedepseşte".

Drept aceia, cei mai sus numiţi aceşti lude 10, vinovaţi, după porunca pravilii să osîndesc la moarte, iar Ghiţă Răescu, mazălu (cel mai sus numit), carele în dooă rănduri cu mergerea sa la Ruşava, pentru osebită trebuinţa lui, dăstăinuindu-i-să Simion de cele ce are să urmeze în ţară şi el la nimeni din dregători n'au arătat aceasta, ci după cuvîntul lui Simion numai au zis şi el unui Mateiu Bogdan, ceauşu de plăiaşi, că-l cheamă Simion în Ruşava, şi acela nu s'au dus ; au cuvăntat Răescu şi unui vtori armaş Stanciu din Cerneţi, ca şi el şi polcovnic Grecescu tot de acolo, cum că bine ar fi să să dea în laturi căteva zile, ca să nu pătimească vreun rău. Dar nu i-au spus adevărul, tăinuind înclinarea lui Simion cu tovaroşii lui, că vor să iasă în ţară spre răzvrătire ; care acestea neputăndu-le tăgădui la judecată părătul Ghiţă Răescu, să învinovăţeşte, şi judecata găseşte cu cale, bătăndu-să la puşcărie în două rănduri cu căte 100 toege, să să trimiţă la ocnă, în soroc de doi ani. Şi Ghiura Sărbu Ţenovici (cel mai sus numit), ce este părăt după înştiinţarea isprăvnicească că ar fi purtat şi el vorbe, cum şi un Popa Gheorghe Micu i Vasile Grădinaru şi Melenco din Cerneţi, ce sînt popriţi acolo cu

1 „Cei ce conspiră împotriva statului şi cei ce adună armată împotriva poruncii domnului, precum şi tovarăşii lor, se pedepsesc cu pedeapsa capitală şi confiscare."

asemenea pără şi ştiinţă de urmarea vinovaţilor, fiindcă după cercetarea judecăţii şi nici Ghiţă Cuţuiu nici Simion, căpeteniile nu i-au arătat vinovaţi întru nimic, măcar cu ştiinţă de fapta lor, aceştiia să să sloboază. Iar hotărărea cea desăvîrşită rămîne la înălţimea ta.

1826, Avgust 16.

Ianache Stănescu, stolnic
Iordache sărdar
Gheorghi medelnicer [1]

---

1 Arhivele Statului, *Judecătoreşti vechi* Nr. 61, f. 97—99. Pentru moartea lui Cuţui şi Simion, cf. *Hurmuzaki*, X, p. 361—365, 371—372, unde se dau şi alte elemente ale acestei conspiraţii politico-sociale. Lui Cuţui i se mai spunea şi Ghiţă Hoţul (Cf. *ibidem*; cf. şi Iorga (N.), *Studii şi documente*, VIII, p. 145).

Ion Ghica în amintirile sale (*Scrisori ale lui... către V. Alecsandri*. Bucureşti, 1884) vorbeşte de această încercare de revoltă. Cunoaşte însă numai pe Cuţui şi Toma Brătianu, iar despre căpitan Simion nu ştie nimic (p. 4, 92, 93). Despre acelaş Simion, Iordache Golescu afirmă că este cumnatul lui Tudor Vladimirescu (Cf. Vîrtosu (Emil), *Iordache Golescu şi întîmplările anului 1821* în „*Viaţa Romînească*", 1930 (XXII), No. 9—10, p. 261). Sigur ştim că el păzea boerii şi arhiereii secfestraţi de Tudor la Belvedere, însărcinat deci cu o misiune importantă şi de înaltă încredere, considerînd mai ales faptul că secfestraţii reprezentau încă, pînă la fuga lui Tudor din Bucureşti, guvernul legal, iar arestarea lor, şi Ipsilanti şi Sava au încercat să i-o dispute lui Tudor în tot acest răstimp. (Cf. Vîrtosu (Emil), *Tudor Vladimirescu*, p. 136, 148, cu notele respective).

Alte ştiri despre prinderea lui Cuţuiu şi a cetei lui, banii găsiţi la ei şi răsplata acordată celor ce i-au prins, se dau în Iorga (N.), *Situaţia agrară, economică şi socială a Olteniei în Epoca lui Tudor Vladimirescu — Documente contemporane* — Bucureşti, 1915. XXVI+417 [—423] p. (p. 258—259= CCCXXVI; p. 262—265=CCCXXXIII, CCCXXXV, CCCXXXVI).

Menţionăm de asemeni că izvoarele cunoscute pînă acum nu pun în evidenţă rolul important jucat de Toma Brătianu în iniţierea acestei răscoale, ce vroia să reediteze mişcarea de la 1821, fără a isbuti, însă, decît să perturbe un judeţ. Iar Cuţuiu şi Simion au sfîrşit prin a fi spînzuraţi, cea din urmă pedeapsă cu moartea în veacul XIX, în Ţara Românească.

Notăm că în judeţul Caraş se răspîndesc, încă din April 1822, svonuri despre o contra răscoală, pregătită acolo de refugiaţi. Aceştia încearcă, se pare, să ademenească şi localnici, înrolîndu-i cu plată, urmînd ca la momentul potrivit să năvălească în Ţara Romînească, pentru răzbunare, jaf şi omor. Căpetenie, între alţii, apare Constantin Orzescu Crăiniceanu, fost între rebeliştii lui Tudor. Ideea nu prinde, suspectată şi combătută de autorităţi, cari se temeau ca nu cumva paşnicii supuşi chesaro-crăieşti să se molipsească de spiritul acesta de revoltă (Cf. Boroş Ioan, *Răscoala lui Tudor Vladimirescu şi refugiaţii în judeţul Caraş-Severin*. — „*Transilvania*", Sibiu, 1921 (LII), Nr. 5, p. 359—377).

INDICE [1]

1. Indicele este general, pentru nume, lucruri, lexic deosebit, şi se referă numai la cuprinsul documentelor şi la notele respective.

C

D

E

F

G

I

K

L

M

T

V

SUMAR

ILUSTRAŢII

1. Aga Alexandru Vilara+22 Mai 1852 (Academia Romînă, *ms*. 872, f. 12). Originalul în ulei, 42×33 cm., la Academia Romînă, *Stampe*.

2. 1837. „Poştile şi carantinele Ţării Rumîneşti. Prin Zaharie Carcalechi, editorul Bibliotecii". Litografie contemporană, 33×19 cm., la Arhivele Statului, Bucureşti.

3. 1821, Martie 16. Proclamaţia lui Tudor Vladimirescu către Bucureşteni. Semnătura autografă. Originalul, 36×23 cm., la Academia Romînă *ms*. 3266, f. 5. (Textul dat în Iorga (N.), *Izvoarele contemporane*, p. 386—387).

4. 1821, Martie. Proclamaţia lui Alexandru Ipsilante către Munteni. Tipăritură contemporană, volantă, 35×23 cm., la Academia Romînă, *ms*. 322, f. 101 (Textul dat supt nr. XXI).

5. 1821, Martie 30. Alexandru Ipsilante către Pancu Hagi Hristu. Semnătura autografă. Originalul la Academia Romînă, *ms*. 3266, f. 15 (Textul şi traducerea date nr. XIX).

6, 7. 1821. Martie 30. Tagmatarhul Constantin Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu. Originalul la Academia Romînă, *ms*. 3266, f. 13 (Textul şi traducerea date supt nr. XX).

8. 1821, Fevruarie. Pecetea inelară şi semnătura (nu autografă) a başbulucbaşii Ghencea. Originalul la Arhivele Statului, *ibidem*, f. 284 (Cf. nr. X).

9. 1821, Fevruarie 21. Pecetea inelară şi semnătura căpitanului Dimitrie. Originalul la Arhivele Statului, *ibidem*, f. 331 (Cf. nr. VII).

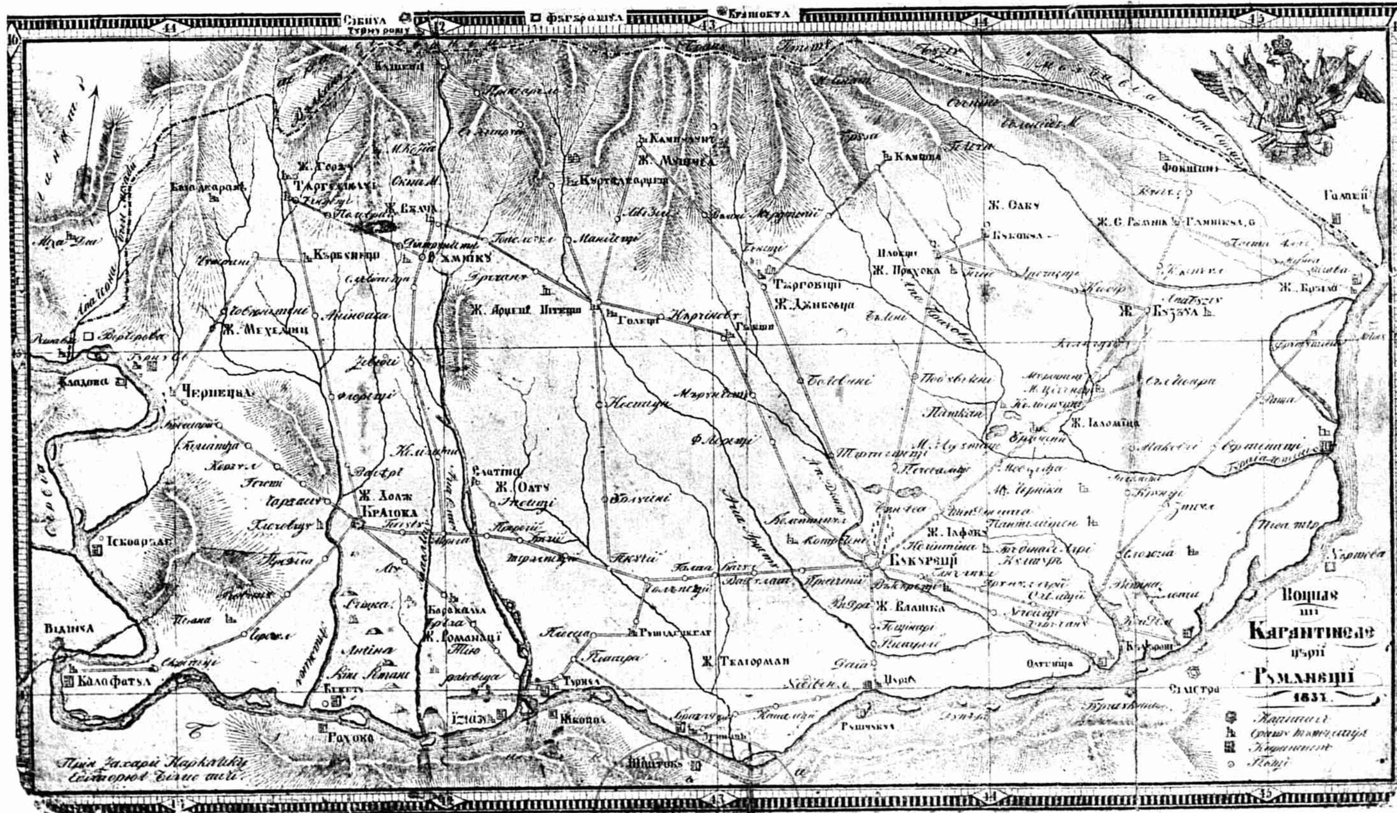
10. 1821, Fevruarie 22. Pecetea inelară şi semnătura (nu autografă) a delibaşii Mihail. Originalul la Arhivele Statului, *ibid*. f. 332 (Cf. nr. IX).

11. 1821, Fevruarie 21. Pecetea inelară şi semnătura (nu autografă) a lui Mihale, baraictarul serdarului Iordache Olimpiotul. Originalul la Arhivele Statului, *Administrative vechi*, nr. 2216 c, f. 116 (Cf. nr. VIII).

12. 1821. Pecetea lui „Barbu Văcărescu, vel vister". Originalul, aplicat în 1824, la Academia Romînă, *ms*. 1661, f. 325 v.

1. Alexandru Vilara

2. Poştele din Ţara Romînească

3. Proclamația lui Tudor Vladimirescu către Bucureșteni

ΠΡΟΚ[…]ΙΣ

Ἄνδρες Δᾶκε[…]

Σήμερον ἀφήνω τὴν εὐλογημέν[…] τῆς Μολδαυΐας, καὶ πατῶ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς ἡ[…]σας πατρίδος· μὲ ἀγκάλας ἀνοικτάς, καὶ μὲ δάκρυα χαρᾶς μᾶς ὑπεδέχθη ὁ φιλελεύθερος λαὸς τῆς Μολδαυΐας· μὲ αἰσθήματα τοιαῦτα περιμένω νὰ ἰδῶ, καὶ τὰ εὐγενῆ τέκνα τῆς Δακίας.

Ἄνδρες Δᾶκες! πορευόμενος, ὅπου ἡ φωνὴ τῆς πατρίδος μὲ προσκαλεῖ, ἔρχομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄγγελος, καὶ τῆς ὑμετέρας πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας, καὶ εὐδαιμονίας. Αἰῶνας ἀρκετοὺς ἡ δυστυχὴς πατρίς σας, κλίνουσα τὸν αὐχένα, εἰς τὸν ἀπάνθρωπον ζυγὸν, τοῦ τερατώδους δεσποτισμοῦ, εἶχε χάσει, καὶ αὐτὰ τὰ λείψανα τῶν δικαιωμάτων της, ἐνῷ ἡ τυραννία, τῶν ἡγεμόνων σας, εἶχεν ἐξαμβλύνει τὰς πνευματικὰς δυνάμεις σας, καὶ ἐξαχρειώσει, τὸν ἐθνικὸν ἐκεῖνον χαρακτῆρα, δι' οὗ ἐδυνήθητε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους νὰ φυλάξητε τὴν πολιτικήν σας ἀνεξαρτησίαν, καὶ νὰ ἀντιπαραταχθῆτε, χρόνους ἱκανοὺς, εἰς τὰς ἐφόδους τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ὥρα τέλος πάντων, καὶ τῆς ἀνακτήσεως τῆς ἐλευθερίας σας ἐκτύπησεν. Ἕνα μέγα ἔθνος, μέγα διὰ τὰ προπατορικὰ κατορθώματα, μέγα διὰ τὴν εἰς τὰς δυστυχίας του ἀπαραδειγμάτιστον γενναιότητα, τρέχει τὸ λαμπρὸν στάδιον τῆς ἐλευθερίας του, καὶ μακρὰν δὲν εἶναι νὰ θερίσῃ τοὺς καρ[…] […]μεῖς δὲ, τί ἔτι περιμένετε; Πότε θέλετε εὕρει προσφορωτέραν εὐκαιρίαν, εἰς ἀνάκτησιν τῶν πρὸ τόσων αἰώνων, καταπατουμένων ἱερῶν δικαιωμάτων σας;

Καιρὸς λοιπὸν φίλοι Δᾶκες! νὰ ἐξυπνήσητε, καιρὸς νὰ αἰσθανθῆτε, καὶ νὰ ζητήσητε τὰ φυσικὰ, καὶ πολιτικὰ ἐκεῖνα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα, ἡ φύσις ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἡ πολιτικὴ κοινωνία, χρεωστεῖ νὰ ὑπερασπίζητε, καὶ νὰ ἀσφαλίζῃ· ἔστε βέβαιοι, ὅτι παρῆλθεν ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἡ φωνὴ τοῦ ὄχλου ὀλίγον εἰσηκούετο, εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν κρατούντων. Τὴν σήμερον βλέπομεν αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἀρχηγοὺς τῶν ἐθνῶν ἑκουσίως νὰ ἀποδίδωσι, τὰ εἰς τοὺς λαοὺς ἀνήκοντα, ἐθνικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ σπεύδωσι, νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς εὐλόγους ἐπιθυμίας των.

Ἄνδρες Δᾶκες! ἐνῷ διέρχομαι ἀπὸ τὸ ἔδαφος τῆς φίλης πατρίδος σας, ἡ πρωτίστη μου φροντὶς, θέλει εἶναι, νὰ φυλάξω τὴν στρατιωτικὴν ἐκείνην εὐταξίαν, τὴν ὁποίαν χρεωστεῖ νὰ διατηρῇ ἔθνος ἐμψυχωμένον, ἀπὸ τὰ γενναῖα τῆς ἐλευθερίας, καὶ πατριωτισμοῦ φρονήματα. Εἶμαι δὲ βέβαιος, ὅτι καὶ ἡμεῖς θέλομεν ἀπαντήσει ἐκ μέρους σας, τὴν φιλοφρονεστάτην ὑποδοχὴν, καὶ τοιαύτην, οἵα χρεωστεῖται εἰς ἄνδρας ἀγωνιζομένους, ὑπὲ[…]ῆς εὐδαιμονίας.

Τὴν […] Μαρτίου 1821 ἐν Ἰα[…]

Ἀλέ[…]ανδρος […]

ВЕСТИРЕ

Бърбаци Ромѫни!

Астъзи лъсѫнд благословитȣл пъмѫнт ал Молдавїей, пъшеск ꙟ цинȣтȣл ѥбитїи воастре Патрїй. Ѥбиторюл де слобозире норо́д ал Молдавїей, кȣ браце дескисе ши кȣ лъкръмй де бȣкȣрїе мау прїимит. Асемине кȣџетърй ашепт а веде ши ла благочестивїй фїи ай Валахїей.

Бърбаци Ромѫни! Порниндȣмъ оунде гласȣл Патрїей мѣле мъ кѣмъ, вїȣ ши кътръ вой ка оун благовеститорю ал политичещїй воастре слобозирй ши ал феричирей. Ꙟ дестȣле вѣкȣрй тикълоаса воастръ Патрїе, авѫндȣши грȣмазȣл плекат, ла неѡменитȣл жаф грозавей ѡбидирй, ꙟш пїердȣсъ ши кѣа ръмъшицеле дрептъцилѡр сале. Къчй тиранїа Домнилѡр воштри въ ꙟтȣнекасе кȣ тотȣл дȣховничещиле пȣтерй, ши дефъимасе ачѣ вреднїчїе а нѣмȣлȣй, прин каре ꙟ вѣкȣриле де май наинте аций пȣтȣт пъзй политичаска воастръ неробире, ши а въ ꙟпротиви ꙟдестȣй ани ла порнириле несъцїошилѡр връжмашй ай ѡменирїй.

Чѣсȣл дар ши ал добѫндирїй слобозирїй воастре аȣ сȣнат. Оун маре нѣм, маре зик ши пентрȣ стръмошещиле исправи, маре ши пентрȣ чѣ фъръ асемънаре бърбъцїе ла тикълошїиле сале, алѣргъ ꙟ лȣминоаса кале а слобозирїй сале. Ши департе нȣ ѥсте а сечера роадȣриле витѣ[…] […] вой […]чїй май аштептаций; Кѫнд вецй май пȣтѣ гъсй май фолоситоаре ꙟпрежȣраре спре добѫндирѣ ачелѡр де мȣлте вѣкȣрй кълкате сфинтеле воастре Дрептъцй;

Врѣме ѥсте дар прїетиниилѡр Ромѫнй! Съ въ деѩптаций, врѣме ѥсте съ симцицй ши съ черицй ачеле фирещй ши политичещй дрептъцй, пе каре фирѣ аȣ дърȣит ѡмȣлȣй, ши политичѣска ꙟсоцире ѥсте ꙟдаторатъ а ферй ши а ѡкротй. Фицй бине ꙟкрединцаций къ аȣ трекȣт ачѣ врѣме ꙟтрȣ каре гласȣл породȣлȣй съ аȣзъ пȣцин ꙟ оурекиле Стъпѫниторилѡр. Астъзй ведем кїар пе ачей Стъпѫниторй ай нѣмȣрилѡр, де алѡр бȣнъ вое а ꙟтоарче нороаделѡр кȣвїинчоаселе лѡр дрептъцй. Ши а съ гръбй ка съ ꙟдестȣлезе дрептеле лѡр доририй

Бърбаций Ромѫнй! пре кѫт вою трече прин цинȣтȣл ѥбитей Патрїей воастре чѣ май динтѫй […] ва фи ачѣ […] ѡрѫндȣѧлъ, пре каре ѥсте даторю а пъзй оун нѣм ꙟсȣфлецит де витежиле кȣџетърй але ѥбирей Патрїей ши а слобозирей. Сѫнт дар ꙟкрединцат къ ши ной вѡм ꙟтѫмпина дин партѣвъ, чѣ май прїетиноасе прїимире, каре сѫнте[…] […] ла нище бърбаций че се сѫргȣеск пе[…] […]ще феричире.

[…] Мартїе 1821.

[…]андрȣ Ѵпсилант.

4. Proclamația lui Alexandru Ipsilanti către Munteni

15

Ἀγαπητέ μοι Πάνκο·

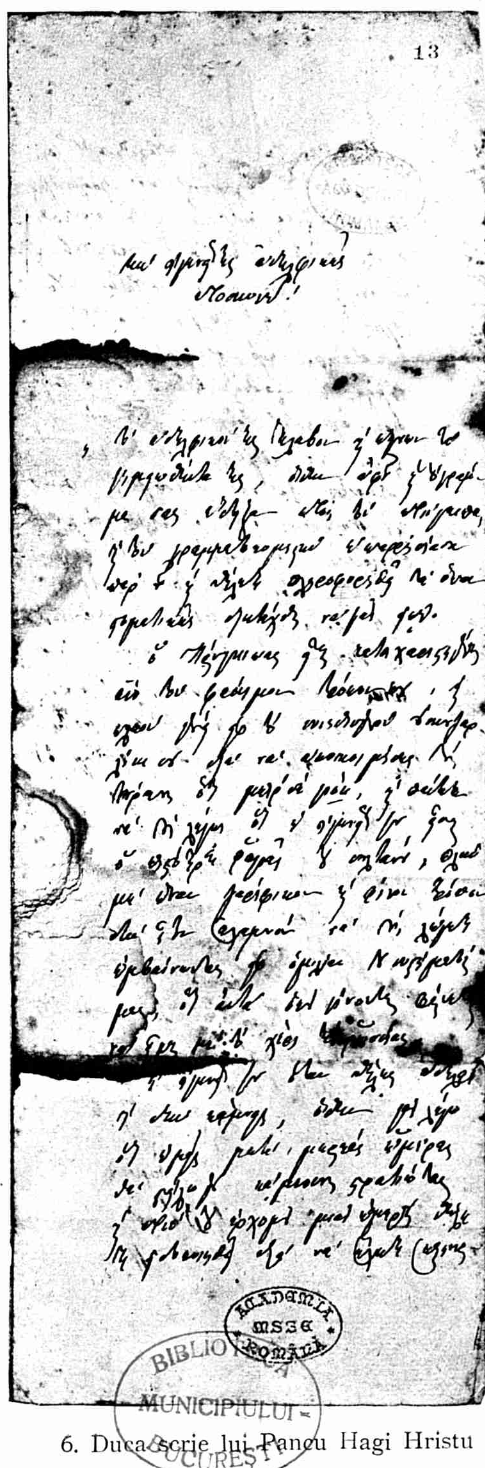
[illegible]

τῇ 30 μαρτ. 1821

Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης

[illegible]

5. Alexandru Ipsilanti către Pancu Hagi Hristu

6. Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu

7. Duca scrie lui Pancu Hagi Hristu (verso).

8. Bașbulugbașa Ghencea

9 Căpitan Dimitrie

10. Delibașa Mihali

11. Mihale baraictar

12. Pecetea lui Barbu Văcărescu